



**Girişimcilik ve Yenilik
İhtiyaç Analizi
Araştırma Projesi
Niğde İli Nihai Raporu**



T.C. Kalkınma Bakanlığı
Konya Ovası Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı

Bu proje
KALKINMA BAKANLIĞI KOP BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI
adına
BES İMAR İNŞAAT YATIRIM SAN. TİC. LTD. ŞTİ.
tarafından hazırlanmıştır.



TEKNİK EKİP

FUNDA DAĞDELEN

Proje Yöneticisi

GÜLÇİN GÜLER

Kalkınma Uzmanı

FATMA İNAN

Veri Analisti

KADRİ AKGÜNEŞ

Süreç Yönetimi Uzmanı

GÜL SİBEL GEDİK

Proje Asistanı

DANIŞMAN

DOÇ. DR. NURİ YAVAN

Ankara Üniversitesi

Dil ve Tarih-Coğrafya

Fakültesi Coğrafya Bölümü

KATKIDA BULUNANLAR

UTKU EREN BAĞCI

KADİR GÜLEN

MERVE NESLİHAN GÜRBÜZEL

GAMZE HÜYÜKTEPE

YASEMİN MERAL

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	1
ŞEKİL LİSTESİ	3
HARİTA LİSTESİ.....	3
TABLO LİSTESİ	4
KISALTMA LİSTESİ.....	6
NİĞDE İLİ YÖNETİCİ ÖZETİ	7
1. GİRİŞ	15
1.1. Niğde'nin Coğrafi Konumu, İdari Yapısı ve KOP İçindeki Yeri	15
1.2. İl Raporunun Amacı, Kapsamı ve Yöntemi	17
2. NİĞDE'NİN GELİŞİMİŞLİK DÜZEYİ VE GENEL EKONOMİK YAPISI.....	20
2.1. Niğde'nin Ekonomik Yapısı, Rekabet Gücü ve İşgücü Göstergeleri	20
2.2. Niğde'de Dış Ticaret: Bazı Temel Göstergeler (2010-2015)	27
2.3. Niğde'de İç Ticaret: İller Arası Ticari İlişkiler.....	30
2.3.1. Niğde'de İç Ticaret Hacmi ve Dengesi.....	30
2.3.2. KOP İllerinin İç Ticaretinin Mekansal Örüntüsü	32
3. NİĞDE'DE SANAYİ	34
3.1. Niğde'de Sanayinin Büyüklüğü, Sektörel Yapısı ve Teknoloji Düzeyi	34
3.2. Niğde'de Sanayinin Kümelenme Potansiyeli ve Öne Çıkan Sektörler	39
3.3. Niğde'nin OSB-KSS Bakımından Yeri.....	45
3.3.1. Organize Sanayi Bölgeleri (OSB)	45
3.3.2. Küçük Sanayi Siteleri (KSS)	47
3.4. Niğde'de Sanayinin GZFT Analizi	49
4. NİĞDE'DE GİRİŞİMCİLİK.....	51
4.1. Niğde'de Girişimcilik Potansiyeli ve Performansı	51
4.2. Niğde'de Genç, Kadın ve Yenilikçi Girişimciler	52
4.3. Hızlı Büyüyen İşletmeler	55
4.4. Niğde'de Girişimcilik Ekosisteminin Unsurları.....	57
4.5. Niğde'de Girişimcilik GZFT Analizi	58
5. NİĞDE'DE YENİLİKÇİLİK	60
5.1. Niğde'de Ar-Ge Harcamaları.....	60
5.1.1. Niğde ve KOP İllerinde İmalat Sanayinde Ar-Ge Harcamalarının Sektörel Dağılımı	61
5.1.2. Niğde'de ve KOP İllerinde Teknoloji Grupları Bazında Ar-Ge Harcamaları Dağılımı	63
5.2. Niğde'de İnovasyon Faaliyetleri ve yenilik göstergeleri	64
5.3. Niğde'de Üniversite-Sanayi İşbirliği ve Üniversite Altyapısı Ve Performansı	66

5.4. Niğde’de Yenilik Sisteminin Unsurları	70
5.5. Niğde Yenilikçiliğın GZFT Analizi	71
5.6. Niğde’de ÜSİ ve KÜSİ Faaliyetleri, Üniversitenin Rolü ve Sorunları	73
5.7. Niğde Teknokent’in Kurulumu ve TTO’nun İşlevi ile FSMH’YE İlişkin Süreçler	73
6. NIĞDE’DE TEŞVİK VE DESTEKLER.....	75
6.1. Niğde’ye Verilen Teşvik ve Desteklerin Kurumlara ve Sektörlere Göre Dağılımı	76
6.1.1. Niğde’ye Verilen Ekonomi Bakanlığı Yatırım Teşvikleri.....	78
6.1.2. Niğde’ye Verilen Kalkınma Ajansı Destekleri	81
6.1.3. Niğde’ye Verilen KOSGEB Destekleri	82
6.1.4. Niğde’ye Verilen BSTB Destekleri	83
6.1.5. Niğde’ye Verilen TÜBİTAK Destekleri.....	85
6.1.6. Niğde’ye Verilen İhracat Destekleri	87
6.2. Niğde’de Teşvik ve Desteklerin Analizi: Destek Süreçleri ve Stratejileri ile Yasal Mevzuat ve Uygulamalar ile Önemli Sorun ve Darboğazlar	87
6.3. Niğde’de Teşvik ve Desteklerin GZFT Analizi.....	88
6.4. Destek Süreçlerinin İncelenmesi	90
6.5. Ar-Ge Yol Haritası	91
6.6. Sanayi Ar-Ge Yatırımları ve Ar-Ge Desteklerinin Etki Analizi.....	94
7. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	96
KAYNAKÇA	102
EKLER.....	104
EK 1. SORUNLAR, ÇÖZÜM ÖNERİLERİ VE TEŞVİK STRATEJİLERİ	
EK 2. NIĞDE İLİ YATIRIMCI REHBERİ: SEKTÖREL ANALİZLER VE POTANSİYEL YATIRIM ALANLARI	

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1. KOP Bölgesi İşgücüne Katılım Oranı (2009-2013)	22
Şekil 2. KOP Bölgesi Komşu İllerinin İşgücüne Katılım Oranı (2009-2013)	23
Şekil 3. KOP Bölgesi İllerinin İşsizlik Oranı (2009-2013)	23
Şekil 4. KOP Bölgesine Komşu İllerin İşsizlik Oranı (2009-2013)	23
Şekil 5. KOP Bölgesi İllerinin İstihdam Oranı (2009-2013)	24
Şekil 6. KOP Bölgesine Komşu İllerin İstihdam Oranı (2009-2013)	24
Şekil 7. KOP Bölgesi ve Komşu Bölgelerin Ana Ekonomik Faaliyetlere Göre İşgücü Verimliliği (Çalışan Başına Ciro, Bin TL), 2014.....	26
Şekil 8. KOP Bölgesi İllerinin 2008 ve 2014 Yıllarında Rekabet Gücü Sıralaması.....	27
Şekil 9. Niğde'deki Sektörlerin İhracattaki Payı (2015)	28
Şekil 10. Niğde'nin Ülkelere Göre Yıllık İhracatı (\$) 2010-2015	28
Şekil 11. Niğde'nin İthal Ettiği Ürünlerin Toplam İthalatları İçerisindeki Payı (2015)	29
Şekil 12. Türkiye'nin Ülkelere Göre İthalat Değerleri (\$) 2010-2015	29
Şekil 13. Niğde'nin Ülkelere Göre İthalat Değerleri (\$) 2010-2015	30
Şekil 14. KOP İllerindeki Organize Sanayi Bölgelerinin İstihdam Oranı (%) ve Parsel Sayısı, 2015.....	46
Şekil 15. Türkiye'de ve KOP Bölgesi'nde Kurulan ve Kapanan Şirket Sayısı (2010-2015).....	51
Şekil 16. KOP İllerinde 2010-2015 Yılları Arasında Toplam Açılan ve Kapanan Şirket Sayıları	52
Şekil 17. Niğde ve KOP İllerinde İmalat Sanayi Ar-Ge Harcamaları	61
Şekil 18. KOP İllerinde İmalat Sanayinde Ar-Ge Harcamalarının Sektörel Dağılımı, (2006-2015, TL)	62
Şekil 19. KOP İllerinde Teknoloji Grupları Bazında Ar-Ge Harcamaları, (2006-2015)	63
Şekil 20. Niğde Ar-Ge Harcamalarının Teknoloji Gruplarına Göre Tarihsel Gelişimi (2006-2015)	63
Şekil 21. Patent Başvuru Sayısının KOP Bölgesi İllerine Göre Dağılımı.....	64
Şekil 22. Faydalı Model Başvuru Sayısının KOP Bölgesi İllerine Göre Dağılımı.....	65
Şekil 23. Marka Başvuru Sayısının KOP Bölgesi İllerine Göre Dağılımı	65
Şekil 24. Endüstriyel Tasarım Başvuru Sayısının KOP Bölgesi İllerine Göre Dağılımı.....	66
Şekil 25. Niğde ve KOP İllerinin Yatırım Teşviklerinin Belge Sayısı, Sabit Yatırım ve İstihdam Göstergeleri Bakımından 2005-2015 Döneminde Gelişimi	79
Şekil 26. 2005-2015 yılları arası teşvik belge sayısına göre Niğde ve KOP bölgesi illerinin benzer özellikteki diğer illerle karşılaştırılması.....	80
Şekil 27. KOP bölgesinde teşviklerin Belge Sayısı Bakımından Ana Sektörlere Göre Dağılımı (2005-2015)	81

HARİTA LİSTESİ

Harita 1. Çalışma/Proje Kapsamında İncelenen KOP Bölgesi İlleri ve İlçeleri	16
Harita 2. Kişi Başına Düşen GSYİH'nin İllere Göre Dağılımı, 2014	20
Harita 3. İllere Göre GSYİH'nin Büyüklüğü ve Sektörlerin GSYİH İçindeki Payı, 2014	21
Harita 4. KOP İllerinin İç Ticaret Yaptığı İllerin Mekansal Örüntüsü	33
Harita 5. Niğde'de ve KOP Bölgesi İllerinde İmalat Sanayinin İlçelere Göre Coğrafi Dağılımı, 2015.....	37
Harita 6. Türkiye'deki Biten OSB'lerin OSB Alanı (Ha) ve OSB Sayısı (Adet) Bakımından Coğrafi Dağılımı, 2015 .	45
Harita 7. İllerindeki Organize Sanayi Bölgelerinin İstihdam Payı, 2015	46
Harita 8. Türkiye'deki KSS'lerin Sayısı ve KSS'lerde Faaliyet Gösteren İşyerlerinin Sayısı, 2015.....	48
Harita 9. KOP İllerinin KSS İşyeri Sayısı Bazında Doluluk Oranlarının İl ve İlçelere Dağılımı, 2015.....	48
Harita 10. Düzey 2 Bölgeleri Bazında İşveren ve Kendi Hesabına Çalışan Kadın (Bin), 2015	53
Harita 11. 81 İl Bazında Kamu Tarafından Verilen Teşvik ve Desteklerin Dağılımı (2015)	76
Harita 12. Niğde ve KOP Bölgesi'ne Teşvik ve Destek Veren 6 Kamu Kurumunun İl Bazında Dağılımı (2015).....	77
Harita 13. Niğde, KOP İlleri ve Komşu İllerde KOSGEB Desteklerinden Faydalanan İşletmelerin Coğrafi Dağılımı, 2010-2015	83
Harita 14. ARDEB Tarafından Desteklenen Proje Sayılarının ve Destek Tutarlarının İller Bazında Dağılımı (2011-2015).....	86

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. KOP Bölgesinin İdari ve Nüfusla İlgili Temel Göstergeleri, 2015	16
Tablo 2. Niğde'nin İl, İlçe, Belde/Köy Nüfusu ve Yıllık Nüfus Artış Hızı, 2015	16
Tablo 3. Niğde, KOP Bölgesi İlleri Toplamı ve Komşu İlde Nüfus Eğitim Durumu, 2015	21
Tablo 4. Niğde ve KOP Bölgesindeki İşgücü Sayısı ve Ülke İçindeki Oranı, 2015.....	22
Tablo 5. Niğde ve KOP Bölgesinde İşgücünün Eğitim Düzeyi, 2015	22
Tablo 6. KOP Bölgesi İllerinin Temel İşgücü Göstergeleri (2009-2013).....	24
Tablo 7. TR52 ve TR71 Bölgeleri Temel İşgücü Göstergeleri (2014-2015)	25
Tablo 8. Düzey 2 Bölgelerinde Ana Ekonomik Faaliyetlere Göre İşgücü Verimliliği (Çalışan Başına Ciro, Bin TL), 2014	25
Tablo 9. Niğde ve KOP Bölgesi İllerinin 2014 Yılı Rekabet Gücü Sıralaması	26
Tablo 10. Niğde'de Dış Ticaretin Gelişimi (\$) 2010-2015.....	27
Tablo 11. Niğde ve Nevşehir'in Yıllık İhracat Değerleri, (\$) 2010-2015	27
Tablo 12. Niğde ve Nevşehir'in Yıllara Göre İhracatçı Firma Sayısı (2010-2015)	28
Tablo 13. Niğde ve Nevşehir'in Yıllık İthalat Değerleri (\$) 2010-2015	29
Tablo 14. Niğde ve Nevşehir'in Yıllara Göre İthalatçı Firma Sayısı (2010-2015)	29
Tablo 15. Niğde ve Nevşehir'in Ülke İçi Ticaret Değerleri (TL)	30
Tablo 16. KOP İllerinin En Fazla Mal ve Hizmet Alımı Yaptığı İlk 10 İl ve Oranları.....	31
Tablo 17. Niğde ve KOP İlleri Arasında Alım Değerleri (TL)	31
Tablo 18. Niğde ve KOP İlleri Arasında Alım Oranları (%)	31
Tablo 19. Niğde'nin En Fazla Mal ve Hizmet Satımı Yaptığı İlk 10 İl ve Oranları	31
Tablo 20. Niğde ve KOP İlleri Arasında Satım Oranları.....	32
Tablo 21. İllerinin İstanbul ve Ankara İle Ticareti (%).....	32
Tablo 22. KOP İllerinin İç Ticaret Oranları (%).....	32
Tablo 23. Düzey 2 Bölgelerine Göre İmalat Sanayinin 5 Farklı Parametre Açısından Türkiye İçindeki Payı, 2014	35
Tablo 24. KOP İllerinde İmalat Sanayinin SGK ve BSTB Verilerine Göre İşyeri Sayısı ve İstihdamı, 2015	36
Tablo 25. Niğde'nin ve KOP Bölgesindeki İmalat Sanayi İşyerlerinin İşletme Büyüklüğüne Göre Dağılımı, 2015.	38
Tablo 26. KOP Bölgesinde İmalat Sanayinin Teknoloji Düzeyi	38
Tablo 27. Niğde İlinde İmalat Sanayinin Teknoloji Düzeyi	38
Tablo 28. Niğde İli 2009-2015 Yılları Karşılaştırmalı 3 Yıldız Kümelene Analizi	40
Tablo 29. Niğde İlinde İmalat Sanayi Alt Dallarının İşyeri Sayısı ve İstihdam Bakımından Sektörel Dağılımı	43
Tablo 30. Niğde İli 2009-2015 Yılları Karşılaştırmalı 3 Yıldız Kümelene Analizi Sonuçları	44
Tablo 31. Niğde'nin Organize Sanayi Bölgelerinin Farklı Parametrelere Göre Özellikleri, 2015.....	46
Tablo 32. Niğde'de Yer Alan OSB'lerin Sektöre Dağılımına İlişkin İstatistik Bilgiler	47
Tablo 33. Niğde'de Bulunan Küçük Sanayi Sitesi Bilgileri, 2015.....	48
Tablo 34. Niğde Sanayileşme GZFT Analizi.....	50
Tablo 35. 2010-2015 Yılları Arasında Türkiye'nin Üç büyük İli, KOP Bölgesi ve Komşu İllerinde Açılan Kapanan Şirket Sayıları.....	52
Tablo 36. TR52 ve TR71 Bölgesi Bazında 15-24 Yaş Arası Genç Nüfusun İşgücü, İstihdam ve İşsizlik Göstergeleri.....	54
Tablo 37. Niğde GZFT Analizi	59
Tablo 38. Niğde'nin İmalat Sanayinde Ar-Ge Harcamaları.....	60
Tablo 39. Niğde İmalat Sanayinde Ar-Ge Harcamalarının Sektörel Dağılımı, (TL).....	62
Tablo 40. Niğde'de Patent Başvuru Sayısının Yıllara Göre Dağılımı	64
Tablo 41. Niğde'de Faydalı Model Başvuru Sayısının Yıllara Göre Dağılımı	65
Tablo 42. Niğde'de Marka Başvuru Sayısının Yıllara Göre Dağılımı	65
Tablo 43. Niğde'de Endüstriyel Tasarım Başvuru Sayısının Yıllara Göre Dağılımı	66
Tablo 45. Tüm Üniversiteler Genel Sıralaması İçinde KOP Bölgesi ve Komşu İllerdeki Üniversitelerin Genel Puan Tablosu ve Sıralaması (2010-2016)	67
Tablo 45. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesinde Yapılan BAP Projelerinin Yıllar ve Alanlar İtibariyle Gelişimi	68
Tablo 46. Niğde'de Çalışan Akademisyen Sayıları	68
Tablo 47. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesinde Fakülte, Bölüm ve Öğrenci Sayıları	68
Tablo 48. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Araştırma Uygulama Merkezi ve Mühendislik Fakültesi Bölümü Sayısı	68
Tablo 49. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesinin En Çok Yayın Yaptığı Bilim Dalları (2010-2014).....	69

Tablo 50. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesinin Fakültelerine Göre Toplam Akademisyen Sayısı	69
Tablo 51. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesinin Araştırma ve Uygulama Merkezleri	69
Tablo 52. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesinin Mühendislik-Teknoloji ve Teknik Eğitim Bölümleri.....	70
Tablo 53. Niğde Yenilikçilik GZFT Analizi	72
Tablo 54. KOP Bölgesine Girişimcilik, Ar-Ge ve Yenilik ile Yatırım Alanında Verilen Teşvik ve Desteklerin Analizinde Kullanılan Kurum ve Göstergeleri	75
Tablo 55. Kamu Tarafından Niğde'ye Verilen Teşvik ve Desteklerin Dağılımı (2015, TL)	77
Tablo 56. Kamu Tarafından KOP Bölgesi'ne Verilen Teşvik ve Desteklerin Sektörel Dağılımı (2015, TL).....	78
Tablo 57. KOP Bölgesinin Temel Teşvik Göstergeleri Bakımından Türkiye İçindeki Sıralaması ve Bazı İllerle Karşılaştırması (2005-2015 Yılları Toplamı)	79
Tablo 58. Niğde'de Teşviklerin Belge Sayısı Bakımından Ana Sektörlere Göre Dağılımı (2005-2015)	80
Tablo 59. AHİLER Kalkınma Ajansı Tarafından Niğde'ye Verilen Mali ve Teknik Destekler.....	81
Tablo 60. Niğde, KOP Bölgesi ve Komşularına KOSGEB'in Tüm Destek Programları Kapsamında Verilen Desteklerin Dağılımı, 2010-2015	82
Tablo 61. Niğde'de SAN-TEZ Desteği Alan Üniversiteler, Proje Sayıları ve Destek Miktarları (2006-2016).....	83
Tablo 62. KOP Bölgesi İllerine Verilen Teknopazar Destekleri	84
Tablo 63. Niğde'de TGSD Programı Kapsamında Destek Kararı Verilen Proje Sayısı	84
Tablo 64. 2008-2015 Yılları Arasında Niğde'de Yapılan TEYDEB Proje Başvurularının Firma Ölçeklerine Göre Başvuru Sayıları	85
Tablo 65. Niğde'de 2008-2015 Yılları Arasında Yapılan Proje Başvurularının Sektörlere Göre Dağılımı.....	85
Tablo 66. ARDEB Proje Desteklerinin Türkiye'deki İlk 20 Üniversite ile KOP Bölgesi Üniversiteleri Bazında Performansı (2011-2015)	86
Tablo 67. Niğde'nin Aldığı ARDEB Proje Destekleri (2011-2015)	87
Tablo 68. Aksaray'da 2010- 2015 Yılları Arasında Toplam İhracata Yönelik Devlet Yardımları ve DFİF Kapsamında Yapılan Ödemeler (TL).....	87
Tablo 69. Niğde Teşvik ve Destekler GZFT Analizi.....	90

KISALTMA LİSTESİ

AHIKA	: Ahiler Kalkınma Ajansı	OECD	: Ekonomik Kalkınma Ve İşbirliği Örgütü
ARDEB	: Araştırma Destek Programları Başkanlığı	OSB	: Organize Sanayi Bölgesi
AR-GE	: Araştırma Ve Geliştirme	SANTEZ	: Sanayi Tezleri Projelerinin Desteklenmesi
BAP	: Bilimsel Araştırma Projeleri	SEGE	: Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeksi
BGUS	: Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi	SGK	: Sosyal Güvenlik Kurumu
BM	: Birleşmiş Milletler	STK	: Sivil Toplum Kuruluşu
BSTB	: Bilim Sanayi Ve Teknoloji Bakanlığı	TEKMER	: Teknoloji Geliştirme Merkezleri
DAP	: Doğu Anadolu Projesi	TEYDEB	: TÜBİTAK Teknoloji Ve Yenilik Destek Programları Başkanlığı
DDBS	: Devlet Destekleri Bilgi Sistemi	TGB	: Teknoloji Geliştirme Bölgesi
DFIF	: Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu	TGSD	: Türkiye Giyim Sanayicileri Derneği
DOKAP	: Doğu Karadeniz Projesi	TR32	: Aydın, Denizli, Muğla
DSİ	: Devlet Su İşleri	TR52	: Konya, Karaman
FSMH	: fikri sınai mülkiyet hakları	TR71	: Kırıkkale, Aksaray, Niğde, Nevşehir, Kırşehir
GAP	: Güneydoğu Anadolu Projesi	TR72	: Kayseri, Sivas, Yozgat
GBS	: Girişimci Bilgi Sistemi	TSO	: Ticaret Ve Sanayi Odası
GEM	: Küresel Girişimcilik Monitörü	TTO	: Teknoloji Transfer Ofisi
GSYİH	: Gayrisafi Yurtiçi Hâsıla	TTGV	: Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı
GZFT	: Güçlü Yönler, Zayıf Yönler, Fırsatlar, Tehditler	TURQUALITY	: Türk Ürünlerinin Yurtdışında Markalaşması, Türk Malı İmajının Yerleştirilmesi)
ISIC	: Uluslararası Standart Sanayi Sınıflaması	TÜBİTAK	: Türkiye Bilimsel Ve Teknoloji Araştırma Kurumu
İLO	: Uluslararası Çalışma Örgütü	TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
İSO	: İstanbul Sanayi Odası	TÜR	: Teknolojik Ürün Deneyimi
İŞKUR	: İş Ve İşçi Bulma Kurumu	TÜSİAD	: Türkiye Sanayici Ve İşadamları Derneği
KGF	: Kredi Garanti Fonu	ULAKBİM	: Ulusal Akademik Ağ Ve Bilgi Merkezi
KHK	: Kanun Hükmünde Kararname	URAK	: Uluslararası Rekabet Araştırmaları Kurumu
KOBİ	: Küçük Ve Orta Ölçekli İşletme	UR-GE	: Uluslararası Rekabetçiliğin Geliştirilmesinin Desteklenmesi
KONTARKÜM	: Konya Tarım Makineleri Kümesi	ÜSAKMER	: Üniversite Sanayi İşbirliği Uygulama ve Araştırma merkezi
KOP	: Konya Ovası Projesi	ÜSİ	: Üniversite - Sanayi İşbirliği Birimi
KOP BKİ	: Konya Ovası Projesi Bölge Kalkınma İdaresi	YÖK	: Yükseköğretim Kurulu
KOSGEB	: Küçük Ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme İdaresi Başkanlığı		
KSS	: Küçük Sanayi Sitesi		
KÜSİ	: Kamu-Üniversite-Sanayi İş Birliği		
MEVKA	: Mevlana Kalkınma Ajansı		
NACE	: Avrupa Topluluğunda Ekonomik Faaliyetlerin İstatistikî Sınıflaması		

NİĞDE İLİ YÖNETİCİ ÖZETİ

Ekonomik büyüme konusunda yapılan birçok teorik ve ampirik çalışmada girişimcilik ve yenilikçiliğin ekonomik kalkınmanın en önemli itici bir güçlerinden biri olduğu ortaya konmuştur. Gerçekten de girişimcilik süreci beraberinde inovasyonu getirmekte, bu da ekonomik büyümeyi sağlayarak kalkınma sürecini hızlandırmaktadır. Girişimcilik ve inovasyon, hem ülkeler hem de firmalar için ulusal ve uluslararası alanda rekabet gücü kazanmanın, verimlilik artışı sağlamanın, ekonomik büyüme ve gelişmenin, dolayısıyla da refah ve yaşam kalitesi artışının en temel unsurlarından biri olarak kabul edilmekte ve bu yönde politikalar geliştirilmektedir. OECD'nin saptamalarına göre, son 20 yılda gelişmiş ülkelerin ekonomik büyümesinde inovasyonun katkısı %50 civarındadır. Bu durum girişimcilik ve inovasyonun yerel, bölgesel ve küresel rekabet gücünün artırılmasını sağlamada ülkeler, bölgeler ve firmalar için ne denli hayati bir önem arz etmekte olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Bu kapsamda Ar-Ge ve yenilik/inovasyon konusu Türkiye'nin gündemindeki en önemli politikaların başında gelmektedir. Nitekim gerek Türkiye'nin 2023 yılı vizyonu kapsamında ortaya koyduğu kişi başı 25 bin dolar gelir ve 500 milyar dolarlık ihracat hedefi ile dünyanın en büyük ilk 10 ekonomisi arasına girme amacı çerçevesinde hazırlanan 10. Kalkınma Planı'nda, gerekse kalkınmanın yerel ve bölgesel düzeyde sağlanması ve bölgelerarası dengesizliklerin azaltılıp bölgelerin rekabet gücünün artırılmasını hedefleyen Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi 2014-2023 (BGUS) belgesinde ve de gerekse TÜBİTAK tarafından hazırlanan Ulusal Bilim Teknoloji ve Yenilik Stratejisi 2011-2016 belgesinde temel vurgu, ulusal ve bölgesel rekabet gücü için Ar-Ge, yenilik ve girişimciliğin desteklenmesi ve tüm bölgelere bu faaliyetlerin yayılması; ülke için stratejik olan sektör ve teknolojik alanlarda gerekli nitelikli işgücünün yetiştirilmesi ve bilimsel araştırmaların yapılması, Ar-Ge'ye kaynak ayrılması ve ihracatın ve sanayinin orta ve yüksek teknolojiye dönüştürülmesidir. Dolayısıyla inovasyon, Ar-Ge, bilim ve teknoloji konusu Türkiye'nin öncelik verdiği temel amaç, hedef ve politikalarından biridir.

Türkiye'nin ortaya koyduğu bu hedeflere istinaden Kalkınma Bakanlığı Konya Ovası Projesi (KOP) Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı tarafından KOP Bölgesi'nde "Girişimcilik ve Yenilik İhtiyaç Analizi Araştırma Projesi" konulu bir çalışma/proje başlatılmıştır. KOP İdaresi tarafından yürütülen "Girişimcilik ve Yenilik İhtiyaç Analizi Araştırma Projesi"nin amacı, KOP Bölgesinde yer alan Konya, Karaman, Niğde ve Aksaray illerinin sanayileşme, girişimcilik, Ar-Ge ve yenilikçilik ile üniversite-sanayi işbirliği alanlarındaki mevcut durumunu ve sorunlarını tespit etmek ve önümüzdeki dönemde KOP Bölgesi illerinin daha rekabetçi, yaratıcı, yüksek katma değer üreten, yenilikçi bir ekonomik yapıya kavuşabilmesini sağlamak için bölge illerindeki sanayileşmenin, girişimciliğin ve yenilikçilik ekosisteminin hızla gelişmesine katkı sağlamaktır. Bu bağlamda bölge illerindeki sanayi, girişimcilik, yenilik, Ar-Ge ve üniversite-sanayi işbirlikleri alanındaki potansiyelin belirlenmesi, yaşanan sorunların giderilmesine yönelik çözümlerin üretilmesi ve aynı zamanda bunlarla ilgili stratejiler ve yol haritasının oluşturulması ile politika tedbirlerinin geliştirilmesi hedeflenmektedir.

Bu çerçevede KOP bölgesinin "Girişimcilik ve Yenilik İhtiyaç Analizi Araştırma Projesi"nin il bazındaki sonuçlarını içeren bu raporda bir yandan Niğde ilinin (Diğer üç il olan Konya, Karaman ve Aksaray illeriyle birlikte) sanayileşme, girişimcilik, yenilikçilik ve teşvik-destekler konusundaki mevcut durumu analiz edilirken, öbür yandan Niğde'nin (diğer üç il ile birlikte) sanayi, Ar-Ge, yenilik, girişimcilik ve üniversite-sanayi işbirlikleri alanındaki var olan sorunları ve ihtiyaçları bizzat saha çalışması ile yerinde tespit edilerek bunlara yönelik çözüm önerileri ve stratejilerin oluşturulması amaçlanmaktadır. Bu temel hedef doğrultusunda ortaya konulan raporun ikisi temel, birisi yan olmak üzere üç amacı bulunmaktadır. Buna göre çalışmanın ilk ana amacı, KOP bölgesi illerinden Konya'nın sanayileşme, girişimcilik ve yenilikçilik düzeyini, kapasitesini ve performansını incelemektir. Raporun ikinci temel amacı; bölgenin girişimcilik ve yenilikçilik ekosistemini ortaya koyarak, ekosistemin işleyişinde aksayan unsurları, ihtiyaç duyulan bileşenleri ve eksik aktörleri yapılan saha çalışması yoluyla açığa çıkarmak ve boşlukları tespit etmektir. Çalışmanın diğer amacı ise, bir yandan bölgedeki sanayinin Ar-Ge ve inovasyon konusundaki yatırımlarını incelemek iken, öbür yandan Ar-Ge ve yeniliğe yönelik verilen teşvik ve destek süreçlerini ve etkilerini analiz etmektir.

KOP bölgesinin girişimcilik ve yenilikçilik ihtiyaç analizi çalışması yöntemsel olarak üç farklı aşamada gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede ilk aşamada, ülkenin ve KOP bölgesinin sanayi, girişimcilik, Ar-Ge ve yenilik ile üniversite-sanayi işbirliği durumunu farklı boyutlarda ele alan kuramsal ve ampirik çalışmalar için *literatür taraması* yapılmış ve elde edilen tüm literatür değerlendirilerek her bir konunun arka plan bilgisi hazırlanmıştır.

İkinci safha olan *veri toplama* aşamasında iki yol izlenmiştir. Birinci yol, KOP bölgesi illerinin sanayi, girişimcilik ve yenilikçilik mevcut durum analizi için masa başında ikincil istatistiksel verilerin toplanması sürecidir. Bu kapsamda çok çeşitli kurumlardan bölgenin sanayi, girişimcilik ve yenilikçilik düzeyini ölçmede kullanılan istatistiksel göstergeler elde edilmiştir. Veri toplamada kullanılan ikinci yol ise, saha çalışması yapılarak alanda birincil verilerin toplanması sürecidir. Bu kapsamda ilk saha çalışması 24 Ekim-1 Kasım 2016 tarihleri arasında Odak Grup Toplantısı şeklinde Konya, Karaman, Aksaray ve Niğde illerinde yapılmıştır. Toplam 255 kişinin katıldığı odak grup toplantılarında Konya'dan 75 kişi, Karaman'dan 71 kişi, Aksaray'dan 51 kişi ve Niğde'den de 58 kişi katılımcı olarak yer almış ve ili hakkında uzmanlaştığı konuda görüş, öneri ve düşüncelerini paylaşmıştır. İkinci saha çalışması 30 Kasım-10 Aralık 2016 tarihleri arasında başta Konya ve Ankara olmak üzere yine Karaman, Aksaray ve Niğde de yapılmıştır. Yapılandırılmamış (derinlemesine) ve yarı-yapılandırılmış mülakatlar şeklinde toplam 51 görüşmenin yapıldığı bu saha araştırmasının 19 tanesi Konya'da, 12 tanesi Ankara'da, 7 tanesi Karaman'da, 7 tanesi Niğde'de ve 6 tanesi de Aksaray'da yapılmıştır. Proje kapsamında yapılan üçüncü ve son saha çalışması ise, Şubat-Mart-Nisan 2017 arasındaki 3 aylık zaman diliminde Ankara'da, Mersin'de, Denizli'de ve çalışmanın uygulama sahası olan KOP Bölgesi illerinden Konya, Karaman, Aksaray ve Niğde'de toplam 356 katılımcı ile yüz yüze "mülakatlar" (görüşmeler) şeklinde gerçekleştirilmiştir. Bu saha çalışmasında yapılan 356 mülakatın 209 tanesi Konya'da, 43 tanesi Karaman'da, 42 tanesi Aksaray'da, 33 tanesi Niğde'de, 19 tanesi Ankara'da, 5 tanesi Mersin'de ve 5 tanesi de Denizli'de yapılmıştır. Sonuç olarak projenin saha çalışmaları kapsamında toplam 662 kişilik katılımcı ile görüşmeler yapılmıştır ki bunların 303 tanesi (%46) Konya'da, 121 (%18) tanesi Karaman'da, 99 tanesi (%15) Aksaray'da ve 98 tanesi (%15) de Niğde'de yapılmıştır. Ayrıca iyi uygulama örnekleri ve karşılaştırmalar yapabilmek amacıyla yapılan mülakatların 31 tanesi (%5) Ankara'da, 5 tanesi (%1) Mersin'de ve 5 (%1) tanesi de Denizli'de yapılmıştır. Mülakatların çok büyük çoğunluğu özel sektörde faaliyet gösteren ve çoğu da KOBİ olan firmalar ile yapılırken, ayrıca üniversitedeki akademisyenler ile kamu kesimindeki bürokratlar ve uzmanlarla da önemli sayıda görüşmeler yapılmıştır. Yine Sanayi ve Ticaret Odaları, OSB-KSS'ler ile Teknokent-TTO gibi yapılar ve çeşitli girişimci dernekleri olan STK'ların yöneticileri ile de mülakatlar gerçekleştirilmiştir.

Çalışmanın üçüncü aşamasında ise *veri analizi* gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda ikincil verilere dayalı olarak elde edilen nicel istatistiksel veriler mevcut durumu en iyi yansıtacak şekilde seçilmiş değişken ve göstergeler kullanılarak analitik şekilde sınıflandırılmış ve verinin daha kolay ve anlamlı şekilde anlaşılabilmesi için tablo, grafik, şekil ve haritalar ile görselleştirilerek analiz edilmiştir. Mülakatlardan elde edilen nitel veriler ise (ses kayıtları, sözel veriler ve notlar) çalışmanın amaca uygun olarak daha önceden belirlenen temalar çerçevesinde nitel verilerinin çözümlenmesinde kullanılan "betimsel analiz" tekniğine kullanılarak analiz edilmiştir.

Sonuç olarak KOP Bölgesi "Girişimcilik ve Yenilik İhtiyaç Analizi Araştırma Projesi" çalışması kapsamında yapılan analizler ve değerlendirmeler her ne kadar tüm KOP bölgesini ele alacak şekilde bir bütün olarak yapıldı ise de, çalışmadan elde edilen bulguları olabildiğince Konya, Karaman, Aksaray ve Niğde illeri için ayrı ayrı da ortaya koymak mümkündür.

Bu çerçevede KOP Bölgesi "Girişimcilik ve Yenilik İhtiyaç Analizi Araştırma Projesi" çalışması/raporu kapsamında yapılan analizler ve değerlendirmeler sonucu Niğde için aşağıdaki temel hususlar ve bulgular tespit edilmiştir:

Raporun ilk bölümünde çalışmanın amacı, kapsamı ve yöntemi ortaya konulduktan sonra ikinci ve üçüncü bölümde bölgenin/ilin genel ekonomik yapısı ve gelişmişlik durumu ile sanayinin büyüklüğü ve yapısı, ölçeksel ve sektörel dağılımı ve kümelenme eğilimi analiz edilmiştir. Buna göre;

- Niğde'nin gelişmişlik durumu il düzeyinde ele alındığında, Niğde GSYİH bakımından ekonomik büyüklük sıralamasında 56. ancak kişi başına gelirden 81 il içinde 50. sırada (7998 dolar) yer almaktadır. Ayrıca Niğde, sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasında (SEGE) 81 il içinde 56. sırada, rekabet endeksinde ise 57. sırada yer alarak KOP bölgesi içinde Aksaray ile birlikte en az gelişmiş ve rekabet gücü en zayıf il durumundadır. Aksaray ve Niğde, GSYİH'nin sektörel dağılımı bakımından ise oldukça benzer bir karaktere sahiptir. Diğer pek çok KOP ili gibi temelde tarıma dayalı bir ekonomiye sahip bu iller, aynı zamanda sanayi sektöründe KOP'un batısı kadar olmasa da ülkenin pek çok bölgesine göre azımsanmayacak yol kat etmişlerdir. Ayrıca ülke ortalamasının 12-14 puan altında olsa da bu illerde yaratılan GSYİH'nin yarısı da hizmet sektöründen gelmektedir.
- Beşeri sermaye ve işgücü piyasası göstergeleri bakımından bakıldığında, Niğde'nin KOP Bölgesi illerinin genelinde olduğu gibi nüfusun eğitim düzeyinin ülke ortalamasının altında kaldığı görülmektedir. Nitelik işgücü tüm KOP illerinde olduğu gibi bu ilde de ciddi bir sorundur. Niğde'nin 2009 yılında işgücüne katılım oranı 45,1 iken bu oran 2013 yılında 49,3 e yükselmiştir. Aynı zamanda 2009'da 13,8 seyreden işsizlik oranı 2013 yılında 6,1 seviyesine düşmüştür. Belirtilen yıllarda işsizlik oranlarının Türkiye değerleri ise 2009 yılında 13,1 2013 yılında de 9,7 de seyretmiştir. Genel olarak bakıldığında ise analiz kapsamındaki süre aralığında her yıl için aynı yorumda bulunmak mümkün olmasa da Aksaray ve Niğde'nin ise Karaman ve Konya'dan daha fazla işsizlik oranına sahip olduğu ve daha az istihdam ve işgücüne katılma oranına sahip olduğu görülmektedir.
- İmalat sanayinin sektörel dağılımı ve kümelenme potansiyeli incelendiğinde ise 3 yıldız alan olgun kümenin bulunmadığı görülmektedir. Analiz sonucuna göre 2 yıldız alan ve dolayısıyla potansiyel küme özelliği gösteren 4 sektör, Tekstil ürünlerinin imalatı, Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı, Fabrikasyon metal ürünleri imalatı ve Makine ve ekipmanların kurulumu ve onarımı sanayidir. Bu 4 sektör Niğde ilinde kümelenme potansiyeli en yüksek imalat sanayi sektörleridir. Tek yıldız alan ve aday küme olarak tanımlanan 5 sektör ise, Gıda ürünleri imalatı, İçeceklerin imalatı, Deri ve ilgili ürünlerin imalatı, Kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı ve Mobilya imalatı sanayidir. Niğde ilindeki kümelenme potansiyelinin 2009-2015 dönemindeki değişimini karşılaştırdığımız zaman ise, Giyim eşyalarının imalatının 2009'da aday küme iken, 2014'de bu özelliğini kaybettiği, 2009 yılında kümelenme potansiyeli olmayan Kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı, Mobilya imalatı ve Makine ve ekipmanların kurulumu ve onarımı sanayilerinin son yıllarda kümelenme potansiyelinin ortaya çıktığı görülmemektedir. Bu durum Niğde için önemli bir sorun olarak kaydedilebilir.

Raporun dördüncü bölümünde bölgenin girişimcilik özellikleri, girişimcilik potansiyeli ve performansı, kadın, genç ve yenilikçi girişimciler ile hızlı büyüyen işletmeler gibi girişimcilik konuları çerçevesinde analiz edilmiştir. Buna göre;

- Bir yerin girişimcilik kapasitesini ve performansını ortaya koymada en temel gösterge olan kurulan ve kapanan şirket sayıları açısından, 2010-2015 yılları arasında Niğde'nin kapanan ve açılan şirket oranları ve bölge içindeki payıyla KOP bölgesinde girişimciliğin en düşük olduğu iller arasındadır. Niğde kapanan-açılan şirketler parametresinde durgun ve yatay seyir izleyen bir girişimcilik düzeyine sahiptir. Bu çerçevede, Niğde'nin girişimcilik potansiyelinin ve performansının düşük olduğunu söylemek mümkündür. Girişimcilik açısından önemli bir gösterge olan "İşveren ve kendi hesabına Çalışanlar"ın açısından Türkiye ortalamasının %21 olduğu, TR71 Aksaray-Niğde bölgesi %25 oran ile Türkiye ortalamasının üstünde yer almaktadır. KOP bölgesinin doğusunu oluşturan Aksaray-Niğde bölgesi girişimcilik açısından 19. Sıradadır.
- Türkiye'deki kadınların işveren ve kendi hesabına çalışma oranı ise toplamda 9,9 iken TR71 Bölgesi bu ortalamanın altında kalmaktadır. Bu durum Niğde'nin kadın girişimciliği konusunda arka planda kaldığını göstermektedir. Genç girişimciliği noktasında ise TR71 Bölgesi içerisinde yer alan Niğde'de potansiyel genç girişimci bakımından işsizlik oranının yüksek, buna karşın iş gücüne katılım oranının da yüksek olduğu görülmektedir. Niğde ilini kültürel yapı girişimciliğe

uygun bir ortam sağlamaktadır. Üniversite bünyesindeki 30 bine yakın öğrenci ve akademisyen alt yapısı ve TTO gibi girişimciliği besleyen kurumlarının bulunması Niğde ilindeki girişimciliğin gelişmesi için önemlidir.

- Hızlı büyüyen firmalar KOBİ ve girişimcilik alanında son dönemde en önemli ve öncelikli konulardan biridir. Bu çerçevede rapor kapsamında hızlı büyüyen yenilikçi girişimciler analiz edilmiştir. Buna göre Türkiye’de hızlı büyüyen işletmeler toplam istihdam artışının %30-38’ini ve yaratılan istihdamın da %67-69’unu oluşturmaktadırlar. Bu durum hızlı büyüyen işletmelerin istihdam ve büyüme bakımından önemini ortaya koymaktadır. Saha çalışmasından elde edilen analiz sonuçlarına göre, genel KOBİ ve girişimcilik politikaları yerine hızlı büyüyen firmaların/KOBİ’lerin girişimcilik politikasının merkezinde olması gerektiği ancak henüz Türkiye’de hızlı büyüyen firmalara özel ne bir ayırımın ne de bir kamusal destek mekanizmasının olmadığı görülmüştür. Niğde ili, saha çıktılarına göre ise, hızlı büyüyen şirketler için teşvik ve destekler hızlı büyüme performansı göstermelerin birincil nedenlerinden olduğu ortaya çıkmaktadır. Özellikle hızlı büyüyen firmaların yararlanmakta olduğu SGK Prim Desteğinin istihdama olumlu etkisi büyük önem taşımaktadır. İlin iş gücü olanaklarının kısıtlılıkları göz önüne alındığında KOSGEB’in Nitelikli Eleman Desteğinin, bölge açısından çok önemli olduğu ortaya çıkmaktadır.

Raporun beşinci bölümünde bölgenin yenilikçilik özellikleri illerin Ar-Ge, inovasyon ve üniversite-sanayi işbirliğine ilişkin göstergeler bağlamında Teknokentler, TTO’lar, ÜSİ/KÜSİ Faaliyetleri ile Fikri ve Sınai Mülkiyet Haklar ve Ticarileştirme mekanizmaları üzerinden analiz edilmiştir. Buna göre;

- Firmaların rekabet gücünü belirlemede en önemli etken olan Ar-Ge ve inovasyon gibi yenilikçilik faaliyetleri açısından incelendiğinde, Ar-Ge harcamalarının 2006-2015 yılları arasındaki gelişimi il ve teknoloji grupları bazında değerlendirildiğinde, Niğde imalat sanayinde Ar-Ge harcamaları imalat sanayinde Ar-Ge harcamalarının düşük düzey teknoloji kullanan sektörlerden orta yüksek düzey teknoloji kullanan sektörlerle kaydığı görülürken 2007-2012 yılları arasında ise orta düşük düzey teknoloji kullanan sektörlerde de Ar-Ge harcamalarının yoğunlaştığı görülmektedir. Buna karşın ilde önemli bir Ar-Ge kültürü bulunmakta ancak üretimin yapısı ve hedefleri genel olarak bu kültürün gelişmesi için elverişli değildir. Bir başka deyişle, uluslararası ölçekte üretim yapan firmalar, kendi ürünlerini test etmek için yeterli oranda Ar-Ge girişiminde bulunsalar da, nihayetinde Türkiye piyasasına küresel ölçekte Ar-Ge kültürüne güçlü biçimde sahip olan firmaların malları giriş yapmaktadır.
- Yenilik faaliyetleri firmaların rekabet gücünü artıran en önemli etkendir. Niğde’nin patent, faydalı model, endüstriyel tasarım ve coğrafi işaret gibi yenilik göstergelerindeki parametreleri incelendiğinde, son on senelik dönemde yaptığı 59 patent tescil başvurusundan 15 tanesi kabul edilmiştir. Yine son on senelik dönemde yapılan 15 faydalı model başvurusundan 11 tanesi olumlu karşılık görmüştür. Aynı dönemde 635 marka başvurusunun 375 tanesi olumlu kabul görürken, 75 endüstriyel tasarımın 74 tanesi kabul edilmiştir. Bunun yanı sıra Niğde’de henüz coğrafi işaret başvurusunda bulunulmamıştır.
- Teknokentler ve TTO’lar, kamu-üniversite-sanayi (KÜSİ) arasında işbirliği kurmayı amaçlar. Bu amaç doğrultusunda teknoparklar ülke sanayisinin gereksinim duyduğu teknolojileri yurt içi kaynaklar üzerinden karşılama hizmeti sunmaktadır. Teknoparkların verdiği bir başka hizmet ise, üniversitelerin mevcut eğitim faaliyetlerini daha da zenginleştirmek ve etkinleştirmektir. Bu bağlamda Niğde’de Teknopark yapılaşma sürecinde olup henüz faaliyete geçmemiştir. Teknopark ildeki üniversitenin laboratuvar ve insan kaynağı açısından geliştirdiği potansiyelin sanayiye aktarılması, üniversite öğrencilerin ekosistemden etkilenerek girişimcilik kültürüne entegre olmaları ve yüksek teknoloji ürünler üreterek bölgeye ve ülkeye katkıda bulunmak amacıyla kurulmuştur. Üniversite, “Girişimci ve Yenilikçi Üniversite Endeksi” sıralamasında 2012 yılında 42. Sırada, 2013 yılında 38. Sırada, 2014 yılında 49. Sırada yer almıştır. 2015 yılında ise sıralamaya çok az fark ile girememiştir. Niğde özelinde bakıldığında, Aksaray ve Karaman’a kıyasla yenilik faaliyetlerinde ve üniversite-sanayi iş birliği konusunda daha ileride bir potansiyel tespit edilmektedir. Buna ek olarak, Teknoparkın yeni

kurulmuş olması, TTO'nun bütçesinin az olması bununla kaynaklanan nitelikli personel gereksinimi Niğde TTO'nun en önde ihtiyaçları arasında sayılabilmektedir.

- Üniversite sanayi işbirliği noktasında, ilde üniversite ve sanayi arasında süre giden iletişimsel kopukluk, şehrin potansiyel olarak sahip olduğu hammadde kaynaklarının yeterli seviyede kullanılmaması ve Ar-Ge araştırmalarından yeterli düzeyde faydalanılamamasına neden olmuştur. Bununla birlikte ilde kalifiye eleman sorunu da dikkat çekmektedir. Bu noktada ÜSİ bağlamında ilde faaliyet gösteren araştırma merkezleri, mühendislik, teknik ve teknoloji fakültelerinin varlığı ile üniversitenin öğrenci potansiyeli, kalifiye eleman sorununa ilerleyen süreçlerde çözüm olacaktır. Üniversite bünyesindeki 30 bine yakın öğrenci ve akademisyen alt yapısı ve TTO gibi girişimciliği besleyen kurumlarının bulunması ise Niğde ilindeki girişimciliğin gelişmesi için önemlidir. Saha çıktılarına göre Niğde araştırma ve geliştirme ile ilişki kurslar düzenlenmektedir. Ar-Ge ile ilgili faaliyetlerin artırılması adına ciddi çabalar harcanmaktadır. Ancak üretim, yatırım ve ihracat hedeflerinin doğru koyulması sayesinde Ar-Ge ile ilgili ciddi bir gelişim gösterilebilir. Fiili olarak belirli kurumsal düzenlemeler mevcuttur, ancak kapsamı ve hedefleri yanlış tespit edilmektedir. Üniversite hocalarının projelerin ya da yeniliklerin sanayide uygulanması aşamasında pek etkin olmadığı anlaşılmaktadır. Üniversite-sanayi arasında ciddi bir kopukluk söz konusudur.

Raporun altıncı bölümünde ise, bölgenin sanayi, girişimcilik, Ar-Ge ve inovasyon alanında aldığı teşvik ve destekler analiz edilmektedir. Bu kapsamda Aksaray iline verilen KOSGEB, BSTB, TÜBİTAK, Ekonomi Bakanlığı ve Kalkınma Ajansı destekleri ile diğer kurumların destekleri il özelinde incelenmiştir. Buna göre;

- Niğde'ye 2010-2015 seneleri arasında KOSGEB tarafından verilen tüm destekler incelendiğinde, KOP Bölgesi içerisinde Niğde'nin son sırada geldiği görülmektedir. KOP Bölgesindeki işletmelerin % 8,5'ine sahip olan Niğde, desteklerden ise % 6 oranında pay almaktadır.
- BSTB tarafından verilen Teknopazar, Teknogirişim, San-Tez ve Teknoyatırım destekleri incelendiğinde ise ilin 2 San-Tez projesi ile bölgede Konya ilinden sonra ikinci sırada geldiği görülürken, ilde teknopazar ve teknoyatırım alanında hiçbir desteğin alınmadığı görülmektedir. Teknogirişim Sermaye Desteği Programı kapsamında ise 4 proje desteği alınmıştır.
- İlin verilen TÜBİTAK TEYDEP proje destekleri incelendiğinde ise, ilgili yıllarda 7 proje başvurusu görülmektedir. Başvuru yapan işletmelerin ölçeği incelendiğinde ise, büyük bir oranda başvuruların orta ölçekli firmalar tarafından yapıldığı görülmektedir. Sektörel ölçekte ise en yüksek başvuru, 4 proje başvurusu ile madencilik ve taş ocakçılığı sektöründedir. ARDEB destekleri açısından Niğde'de her yıl desteklenen ve önerilen proje sayısı artmakta ve buna istinaden destek tutarı da artış göstermektedir.
- Ekonomi Bakanlığı tarafından verilen yatırım teşvikleri incelendiğinde, Türkiye'de toplam teşvik belge sayısına göre Niğde 281 belge sayısı ile 37.sıradadır. Teşvikli sabit yatırım tutarında ise, belge sayısında 37. olan Niğde ili sabit yatırım tutarında 1392 Milyon TL ile 61. Sıradadır. Niğde'nin Nevşehir ilinden daha yüksek sabit yatırım tutarına sahip olduğu görülmektedir. Teşvik belgelerinde öngörülen istihdam bakımından ise Niğde 5921 istihdam ile 51. sırada yer almıştır.
- Kalkınma Ajansı desteklerine bakıldığında, Teknik Destek kapsamında, en çok projenin Niğde'den desteklendiği, Aksaray ve Niğde kıyaslamasında ise Niğde'nin AHİKA'dan daha fazla proje ve destek aldığı görülmektedir.
- Son olarak ise ilin Ekonomi Bakanlığı ihracat destekleri kapsamınca Niğde'nin 2010-2015 yılları arasındaki toplam destek tutarları analiz edildiğinde diğer KOP Bölgesi illerinde olduğu gibi Yurt Dışı Fuar Katılımları desteğinin ön plana çıktığı görülmektedir. İl tarımsal ürünlerde ihracat iadesi, tasarım, sektörel yurt içi fuar, istihdam yardımı ve Turquality desteklerinden faydalanmamaktadır.

- Niğde özelinde saha bulgularına incelendiğinde ise, verilen teşviklerin il bazında olmaktan çok bölge bazından verilmesinin beklenen etkiyi yaratmadığı söylenebilir. Ayrıca Niğde’de bulunan zengin hammadde kaynakları için sübvansiyon verilmesi gibi bir seçeneğe başvurulmamaktadır. Son olarak, alınan destekleme kararlarının merkezlerden verilmesi nedeniyle, yerel düzeyde net bir biçimde etkili olamaması gibi bir sorun söz konusudur.

Raporun altıncı bölümünün son kısmında ise, bölgenin sanayi sektöründeki Ar-Ge yatırımları ile Ar-Ge alanında aldığı teşvik ve destekler analiz edilmektedir. Bu kapsamda SANTEZ ve TEYDEB projeleri aracılığıyla destek süreçlerinin incelenmesi, tarım ve gıda makinaları imalat sanayi yoluyla Ar-Ge yol haritasının ortaya konması ve sanayide Ar-Ge yatırımları araştırması ve Ar-Ge desteklerinin etki analizi yoluyla da kamunun firmalara sağladığı teşvik ve destekler analiz edilmiştir. Buna göre;

- Ar-Ge alanında verilen destek süreçlerinin incelenmesi kapsamında San-Tez ve TEYDEB projesi yapan firmaların destek sürecinde yaşadığı zorlukları, desteklere başvurma amacı ve mekanizmalarını firma özelinde tespit etmek ve verilen proje desteklerinin firma nezdinde etki analizini ortaya koymak için 5 San-Tez ve 9 TEYDEB projesi gerçekleştiren firma ile yarı-yapılandırılmış mülakatlar yapılmıştır. Buna göre, Niğde’de 1 San-Tez projesi ve 1 tane de TEYDEB projesi incelenmiştir. San-Tez projeleri daha çok üniversite-sanayi işbirliğini kurumsallaştırarak firmaların akademisyenlerle ortak bir Ar-Ge projesi hazırlamasına yönelik daha çok bir ilk adım olarak görülebilirken, TEYDEB projeleri genellikle sanayide teknoloji tabanlı gelişimi, daha çeşitlenmiş ve özele indirgenmiş projelerle desteklemeye ve uluslararası işbirliği ve teknoloji transfer mekanizmaları oluşturmaya odaklanmış daha ileri düzeydeki Ar-Ge projeleridir. San-Tez ve TEYDEB projelerinin etki analizi incelendiğinde ise, genel olarak her iki desteğin de firmaya olumlu katkı sağlamaktadır. Destek süreçlerinde yaşanan zorluklar açısından, her iki proje destek türünde de, bürokrasi ve prosedür engeli göze çarpmaktadır. Bunun yanında, San-Tez projelerinde, süreç sıkıntısının yanında, üniversite-sanayi işbirliği noktasında sorunlar belirmektedir.
- Ar-Ge yol haritası kapsamında yerel tarım ve gıda makine-ekipman imalat sanayiinin ihracat kapasitelerinin yükseltilerek dış piyasadaki etkinliklerinin artırılması için imalatçıların uluslararası teknolojiyi takip edebilmeleri ve yenilikçi teknolojileri transfer ederek geliştirebilmeleri amacıyla AR-GE ve ÜR-GE desteklerine yönelik ihtiyaç analizi yapılmıştır. Buna göre Niğde’de 1 tane tarım ve gıda makine-ekipman imalatı yapan firma ile gerçekleştirilmiş yarı yapılandırılmış mülakat gerçekleştirilmiştir. KOP bölgesinde faaliyet göstermekte olan gıda makine-ekipman imalatı yapan firmaların uluslararası teknolojileri takip etme yolları göz önüne alındığında tarım ve gıda makine-ekipman imalat sanayii için uluslararası pazarların önemi açık olmasına ve sanayicilerin uluslararası pazarlara ilgi gösterdikleri gerçeğine rağmen, rekabet koşulları sanayicileri zorlamaktadır. İller bazında firmaların etkinlik gösterdikleri pazarlar bazında ele alındığında Konya ilinde ihracat için devlet teşvik ve desteklerinin aslında oldukça tatmin edici olduğunu, ancak ihracatı arttırmak için üretim kapasitesinin geliştirilmesi gerektiğini, bunun için de arazi teminin önem taşıdığını, bunun yanı sıra kümelenme faaliyetinden de fayda sağlanacağı bilgileri saha çalışması sonucunda elde edilmiştir. Ayrıca Tarım ve gıda makine-ekipman imalat sanayiinin ihracat kapasitesini arttırmak için sanayiciler, devletten arsa desteği beklemektedir. Bölgenin en önemli dezavantajlarından birisi nitelikli işgücü sorunudur. Bununla beraber birçok firma yetkilisi, bölgedeki tarım ve gıda makine-ekipman sanayii firmalarının aile firmaları olması nedeniyle sıkıntılar yaşamaktadır. Yönetim süreçlerine dair bu sorunların aşılması için, özellikle firmanın erken dönemlerinde, danışmanlık desteği alınması gerektiği ifade edilmektedir. Bu anlamda, tarıma dayalı sanayide modern yönetim, üretim ve pazarlama uygulamaları geliştirilmeden üretimde kapasite artırımı gerçekleştirilemeyeceği gibi, uluslararası piyasada rekabet gücünü arttırmak da çok mümkün olmayacaktır. Çünkü teknoloji transferi gibi yenilikçi bir faaliyet için, yukarıda da belirtildiği gibi, iş bölümü ve nitelikli eleman ihtiyacı birincil önemdedir. Bu sayede kapasite inşa edildikten sonra uluslararası teknolojileri takip etmek, teknoloji transferi ve Ar-Ge faaliyetlerini yürütmek için potansiyel inşa edilmiş olacaktır. Bunun için, nitelikli

işgücünün bölgede kalmasını cazip hale getirecek teşvikler sağlanmalı, yönetsel yapının modernleştirilmesi için danışmanlık faaliyetleri özellikle erken dönemde sunulmalıdır. Bütün bunlar gerçekleştirilirken öncelikli olarak sanayiciler desteklerin imkanları konusunda bilgilendirilmelidir.

- Sanayi Ar-Ge yatırımları ve Ar-Ge desteklerinin etki analizi kapsamında ise, Ar-Ge birimi olan 14 Ar-Ge birimi olmayan 6 Niğde firması ile mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Çalışmada, firmaların Ar-Ge ve yenilik faaliyetleri ve yatırımlarına dair genel bir bakış sunmanın yanı sıra, kamu eliyle yürütülen Ar-Ge harcamalarının ve özel şirketler tarafından yapılan harcamalarının sanayi firmaları üzerindeki etkileri destek türlerine göre analizi amaçlanmıştır. Araştırmanın birçok bölümünde firma yetkililerinin bölgenin dezavantajı olarak nitelikli eleman eksikliğine vurgu yaptıkları, hatta desteklerin kurgulanırken nitelikli eleman ihtiyacının aciliyetini gözeterek buna yönelik çözümler getirilmesini istedikleri vurgulanmaktadır. Niğde firmalarından %60'ı nitelikli insan kaynaklarına sahip olmadıklarını belirtmiştir. Ar-Ge ve Yenilik yatırımları olduğunu ifade eden firmaların oranlarının Niğde ilinde analiz sonuçlarına göre %40 civarında olduğu görülmüştür. Araştırmaya katılan ve Niğde ilinde bulunan firmaların da %92'si cirosunun en fazla %4'ünü Ar-Ge faaliyetlerine ayırmaktadır. Araştırmanın birçok bölümünde firma yetkililerinin bölgenin dezavantajı olarak nitelikli eleman eksikliğine vurgu yaptıkları, hatta desteklerin kurgulanırken nitelikli eleman ihtiyacının aciliyetini gözeterek buna yönelik çözümler getirilmesini istedikleri vurgulanmaktadır. Niğde firmalarından %60'ı nitelikli insan kaynaklarına sahip olmadıklarını belirtmiştir. Nitelikli iş gücünü firmaya ve bölgeye getirmek için firmaların kurumsallaşması, insan kaynakları yönetimlerinin ve iş bölümlerinin gelişmesi, bölgeyi cazibe merkezi haline getirmek kadar önemli görünmektedir. Öte yandan, üniversiteler ile işbirliklerinin güçlendirilmesi ve bölge üniversitelerinin geliştirilmesi, nitelikli iş gücüne erişimi olumlu yönde etkileyecektir. Firmaların Ar-Ge yatırımları için finansman kaynakları ağırlıklı olarak öz kaynaklarıdır. Araştırmada Niğde'de yer alan firmaların son 3 yılda gerçekleştirilen Ar-Ge faaliyetlerinin finansman kaynakları incelendiğinde en yüksek oranın öz kaynağa ait olduğu görülmüştür. Firmaların finans kurumlarından kredi ya da risk sermayesi yolu ile Ar-GE yatırım finansmanı sağlamaları kayda değer oranda düşüktür. Bu davranışın sebebi, firma yetkililerinin Ar-Ge yatırımlarını riskli ve çıktıları belirsiz olarak tanımlamaları olabilir. Firmaların en çok ağırlık verdikleri Ar-Ge faaliyeti konusu ürün geliştirmedir. Yenilik faaliyetlerinde de ürün iyileştirme, firmaların en ağırlık verdikleri yenilik konusudur. Niğde'de araştırmaya katılan firmalar, %60 civarında son 3 yıl içinde Ar-Ge faaliyeti sonucu yeni bir ürün geliştirmiştir. Son 3 yılda yenilik faaliyeti yürüten firmaların oranı incelendiğinde Niğde ili Aksaray ve Konya'dan sonra bölgede 3. Sırada gelmektedir. Araştırma göstermiştir ki, KOP Bölgesi illeri firmalarınca firma içi süreçler (deneme yanılma ve Ar-Ge birimi etkinliği) ve ticari ilişkide bulunan ve sektördeki aktörlerle kurulan resmi ya da kurumsallaşmamış ilişkilere, diğer firmalarla ya da üniversitelerle kurulan ağ faaliyetlerinden çok daha fazla önem verilmektedir. Ar-Ge ve yenilik faaliyetlerinde bulunmayan firmalar nitelikli iş gücünden yoksunluk ve finansal kısıtlardan bahsederken, bunların hafifletilmesi için desteklerin planlanabileceğini önermektedir. Niğde ili için Ar-Ge ve yenilik faaliyetleri gerçekleştirilmesinin önündeki en büyük engel ise Ar-Ge faaliyeti için finansal kaynak yokluğu, yenilik faaliyeti için ise maliyetlerin çok yüksek olması olarak görülmektedir. Niğde'de en çok teknik destek, eğitim ve kredi faizi desteklerinden yararlanılmaktadır. Ar-Ge ve yenilik faaliyetleri için çok yararlanan destekler KOSGEB'in Ar-Ge ve Yenilik Desteği ile TÜBİTAK TEYDEB'dir.

Proje kapsamında elde edilen bulgular ve saptamalar ışığında, Niğde'nin gelecek vadede gelişmesi, tespit edilen sorunların çözülmesi ve ilin ekonomisini büyütme yönelik potansiyel girişim alanlarının belirlenmesi gibi çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Bahsedildiği üzere projenin amacı, söz konusu konulara yönelik mevcut durum analizini ortaya koymakla birlikte belirlenen dar boğazlara karşı da stratejik çözüm önerileri ve gelecek vadede gelişmeye yönelik faaliyetler üretmektir.

Bu kapsamda, öncelikle Niğde'nin sorunları tespit edilmiş ve bu sorunları iyileştirmeye yönelik çözüm önerileri sunulmuştur. Sorunlar tespit edilirken ikincil analiz sonuçları ve saha çalışmalarından yararlanılmıştır. Çözüm önerilerinin yanında ilgili sorunlara uygun teşvik ve destek stratejileri ve gerekenler içinde proje önerileri üretilmiştir. Buna göre; Niğde'de saptanan sorunların başlıcaları şunlardır;

- Niğde'nin gıda sanayide kalite-kontrol, otomasyon ve kayıt sistemlerinin yeterince gelişmemiş olması,
- Kurumsallaşamama, iş birliği-güç birliği sorunu
- Niğde'de bulunan üniversite ve mesleki liselerinin mevcut sanayi kollarının ihtiyacına yönelik işlememesi ve geliştirilmemesi,
- Niğde'de yer alan üniversitenin bilimsel ve teknolojik araştırma performansının çok düşük düzeylerde seyretmesi
- Üniversite-Sanayi İşbirliğinin ve yenilikçilik faaliyetlerinin birbirine bağlı olarak az gelişmiş olması.

Bu doğrultuda yukarıda ele alınan sorunların bazıları sadece Karaman'da saptanırken bazı sorunlar ise bölgesel yakınlıktan dolayı diğer KOP illerinde de tespit edilmiştir. Bu nedenle ilgili çözüm önerileri ve teşvik ve destek stratejilerinin bazıları KOP genelini de içine alacak şekilde hazırlanmıştır. Yukarıda bahsedilen sorunların açıklaması, sunulan çözüm önerisi ve teşvik destek stratejisi ayrıntılı olarak EK 1'de yer almaktadır.

Son olarak Niğde'nin gerek sanayi, gerekse yenilikçi girişim alanlarının belirlenmesi gerekse Niğde'nin yatırım çekebilecek sektörleri proje süresince sorgulanmıştır. Bu kapsamda öne çıkan sektörlerin yıllar bazında elde edilen verilerle analizi yapılmış, söz konusu sektörlerin Dünya, Türkiye ve il ölçeğinde konumu ortaya konulmuştur. Sektör analizlerinde veriler, hemen hemen tüm KOP illeri bazına işlenirken ilgili sektörlerde potansiyel gösteren iller ayrıca analizlerin odağı olmuştur. Buna göre Niğde'nin odak il olarak incelendiği sektörler şunlardır;

- Kalsite dayalı diğer metalik olmayan mineral ürünler imalatı sanayi
- Niğde'de güneş enerjisi sistemleri imalatı

Bu sektörlerin yanında ayrıca Niğde'de potansiyel girişim alanı olarak nitelendirilebilecek sektörler de mevcuttur. Söz konusu bu alanların başlıcaları; tekstil sektörüyle ilişkili alanlarda yan sanayiinin kurulmasına yönelik yatırımlar, deri ürünlerinin imalatı, güneş enerjisi, alternatif turizmdir. Bu çerçevede Niğde'de potansiyel gösteren sektörlerin ayrıntılı analizi ve yatırım alanlarının dayanakları EK 2'de yer almaktadır.

1. GİRİŞ

1.1. NİĞDE’NİN COĞRAFİ KONUMU, İDARİ YAPISI VE KOP İÇİNDEKİ YERİ

KOP Bölgesi’nin tarihi, kültürü, ekonomisi çok eskiye dayanmaktadır. Birçok medeniyete ev sahipliği yapan bölge geçmişten bugüne Türkiye’nin önemli tarım bölgesi olarak bilinmektedir. Bölgede tarımın gelişmesi, devamında tarıma dayalı sanayi kollarının oluşmasına ve zamanla diğer sektörlerinde bölgede yer almasına neden olmuştur. KOP Projesi’nin tarihi ise 1980’li yıllara kadar geri gitmektedir. Tıpkı GAP gibi KOP da, esas olarak bir sulama projesi yatırımdır. GAP’tan sonra Türkiye’nin en büyük sulama projesi olma özelliğini taşıyan Konya Ovaları Projesi (KOP) başta Konya ve Karaman ovalarına içme ve tarımsal amaçlı su getirmek ve sulamak için Devlet Su İşleri (DSİ) tarafından 1980’lerin sonlarında uygulanmaya başlanan bir projedir. KOP ile özellikle Konya ve Karaman ovalarının DSİ tarafından sulanması hedeflenmiş ve bu projeye de kısaca “KOP” denilmiştir. Daha sonra DSİ 4. Bölge görev alanında bulunan Konya’ya (Karaman o zaman Konya’ya bağlı ilçe), Niğde (Aksaray o zaman Niğde’ye bağlı ilçe) ilinin de katılması ile KOP Bölgesinin kapsamı genişlemiş ve Konya Kapalı Havzasında yapılan bütün sulama projeleri ile hidroelektrik enerji santrallerini ve içme suyu projelerini de kapsar hale gelmiştir. 1989 yılında Karaman ve Aksaray’ın il olması ile KOP projesinin kapsamı 4 ile çıkarak proje kapsamında Konya, Karaman, Aksaray ve Niğde illerinin içme, kullanma, sanayi suyu ihtiyaçlarının karşılanması ve hidroelektrik enerji üretimi ile tarımsal altyapı ve sulamanın sağlanmasına yönelik faaliyetler gerçekleştirilmiştir. KOP, 2011 yılında KOP Bölge Kalkınma İdaresi (KOP BKİ) başkanlığının kurulması ile tarihi misyonu olan sadece tarımsal altyapı ve sulama projeleriyle sınırlı bir program/proje olmaktan çıkarak daha kapsamlı bir bölgesel kalkınma programına dönüştürülmüştür.

Konya Ovası Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı (KOP BKİ), 2011 yılında 642 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile Kalkınma Bakanlığına bağlı olarak kurulmuştur. Türkiye 2011 yılında ülkenin görece geri kalmış bazı bölgelerinde 1990’lar ve 2000’lerde proje bazlı olarak başlatılan ve önceleri daha çok sulama ve enerji amaçlı olarak yürütülen, daha sonraları kırsal kalkınmayı geliştirmeye yönelik olarak faaliyet gösteren büyük ölçekli Bölgesel Eylem Planları/Programları/Projelerini (GAP, DOKAP, DAP ve KOP) yeni bir yasal/kurumsal çerçeveye oturtarak, özellikle kamu yatırımlarını planlanmak, izlemek, değerlendirmek, koordine etmek ve bölgelerin gelişme ve rekabet etme potansiyellerini artırmak amacıyla 1989 yılında kurulmuş olan Güneydoğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi’ne (GAP BKİ) benzer şekilde 2011 yılında Doğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi (DAP BKİ), Doğu Karadeniz Projesi Bölge Kalkınma İdaresi (DOKAP BKİ) ve Konya Ovası Projesi Bölge Kalkınma İdaresi (KOP BKİ) başkanlığını kurmuştur.

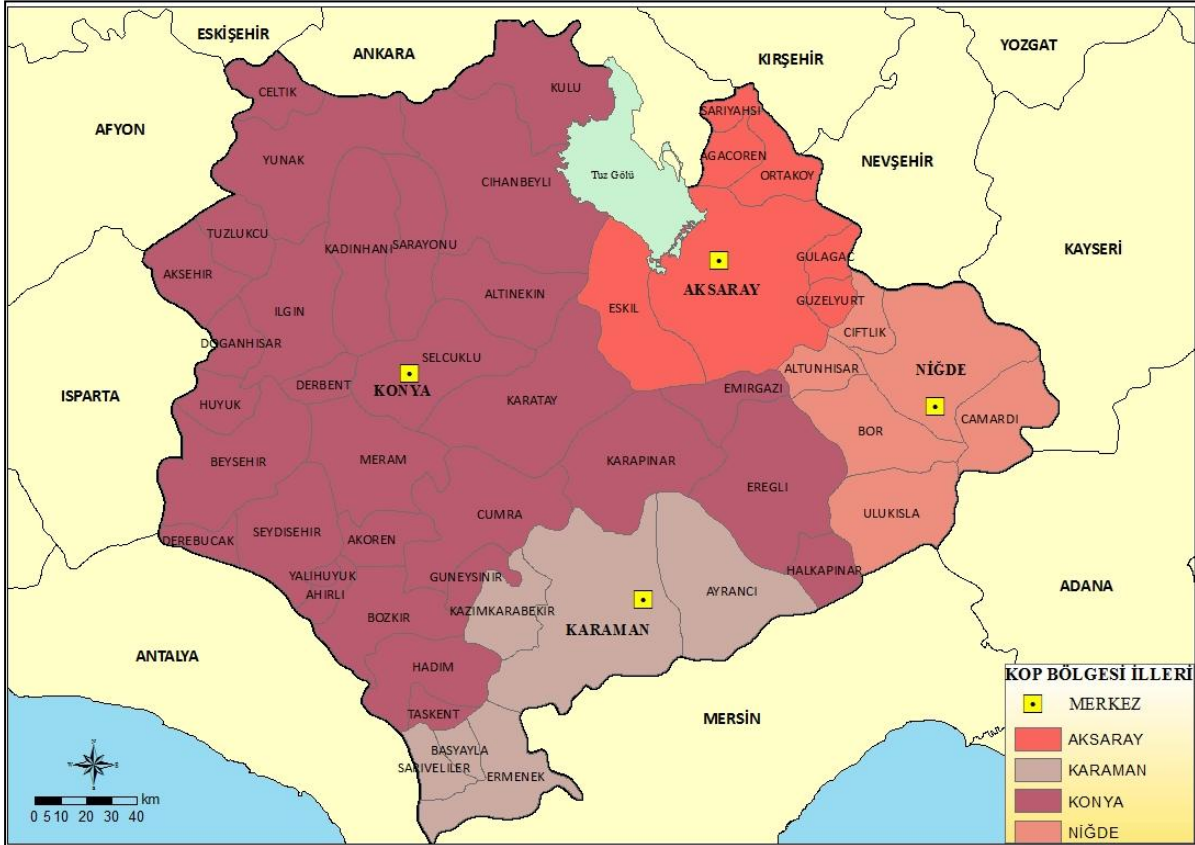
KOP Bölgesinde idari bakımdan, 4 il¹, 50 ilçe, 94 belediye ve 463 köy-mahalle bulunmaktadır (Tablo 1, Harita 1). KOP Bölgesi illerinden Niğde’nin bölge nüfusu içindeki payı %11,3 iken, alan içindeki ve payı %11,2’dir. Bununla birlikte Niğde ilinde, 6 ilçe, 29 belediye ve 130 köy bulunmaktadır (Tablo 1). Niğde nüfus yoğunluğu bakımından ülke ortalamasını yarısında bile daha az nüfus yoğunluğuna sahiptir.

¹ KOP Bölgesi günümüzde 8 ilden oluşmasına rağmen, bu proje/çalışma ilk kuruluş aşamasında KOP Bölge Kalkınma İdaresi’nin görev alanını oluşturan Konya, Karaman, Aksaray ve Niğde illerinden oluşmaktadır. Projenin resmen başladığı 20 Nisan 2016 tarihinde KOP Bölgesi 4 ilden oluştuğu için bölgeye 6 Haziran 2016 tarihinde eklenen Nevşehir ve Yozgat illeri ile 7 Eylül 2016 tarihinde eklenen Kırıkkale ve Kırşehir illeri bu proje/çalışmanın kapsamında değildir. Bu nedenle tüm proje boyunca kullanılan “KOP Bölgesi” tanımlaması 8 ili değil, projenin uygulandığı 4 ili (Konya, Karaman, Aksaray ve Niğde) ifade etmektedir.

Tablo 1. KOP Bölgesinin İdari ve Nüfusla İlgili Temel Göstergeleri, 2015

Özellikler	Konya	Karaman	Aksaray	Niğde	KOP Bölgesi	Türkiye
Yüzölçümü (km ²)	41.001	8.924	7.997	7.400	65.322	783.562
KOP/TR (%)	5,2	1,1	1,0	0,9	8,3	100
Nüfus (Kişi) 2015	2.130.544	242.196	386.514	346.114	3.105.368	78.741.053
Nüfus yoğunluğu (kişi/km ²) 2015	55	27	51	47	48	100
İlçe sayısı	31	6	7	6	50	970
Belediye sayısı	32	11	22	29	94	1.364
Köy ve Mahalle* sayısı	584*	158	175	130	463	18.214

Kaynak: TÜİK, 2016'ya dayanarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Harita 1. Çalışma/Proje Kapsamında İncelenen KOP Bölgesi İlleri ve İlçeleri

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 2'de Niğde'nin il, ilçe, belde/köy nüfuslarının ayrıntılı yıllık artış hızı görülmektedir. Buna göre, Niğde merkez binde 25,6 oranında yıllık nüfus artış hızına sahipken, Ulukışla, Çamardı, Altunhisar ve Çiftlik ilçelerinin yıllık nüfus artış hızları eksinin çok altında seyretmektedir.

Tablo 2. Niğde'nin İl, İlçe, Belde/Köy Nüfusu ve Yıllık Nüfus Artış Hızı, 2015

İl ve ilçe	Toplam Nüfus	İl/ilçe merkezleri	Belde ve köyler	Nüfus artış hızı (Binde)
Niğde	346 114	189 670	156 444	6,4
Merkez	211 092	132 155	78 937	25,6
Altunhisar	13 438	3 062	10 376	-19,7
Bor	61 145	41 541	19 604	-4,0
Çamardı	13 219	3 619	9 600	-53,4
Çiftlik	27 742	4 306	23 436	-18,7
Ulukışla	19 478	4 987	14 491	-67,7
KOP Bölgesi	3 105 368	2 746 831	358 537	8
KOP/TR (%)	3,9	3,8	5,8	-
Türkiye	78 741 053	72 523 134	6 217 919	13,4

Kaynak: TÜİK, 2016'ya dayanarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

1.2. İL RAPORUNUN AMACI, KAPSAMI VE YÖNTEMİ

Ekonomik büyüme konusunda yapılan birçok teorik ve ampirik çalışmada girişimcilik ve yenilikçiliğin ekonomik kalkınmanın en önemli itici güçlerinden biri olduğu ortaya konmuştur. Gerçekten de girişimcilik süreci beraberinde inovasyonu getirmekte, bu da ekonomik büyümeyi sağlayarak kalkınma sürecini hızlandırmaktadır. Girişimcilik ve inovasyon, hem ülkeler hem de firmalar için ulusal ve uluslararası alanda rekabet gücü kazanmanın, verimlilik artışı sağlamanın, ekonomik büyüme ve gelişmenin, dolayısıyla da refah ve yaşam kalitesi artışının en temel unsurlarından biri olarak kabul edilmekte ve bu yönde politikalar geliştirilmektedir. OECD'nin saptamalarına göre, son 20 yılda gelişmiş ülkelerin ekonomik büyümesinde inovasyonun katkısı %50 civarındadır. Bu durum girişimcilik ve inovasyonun yerel, bölgesel ve küresel rekabet gücünün artırılmasını sağlamada ülkeler, bölgeler ve firmalar için ne denli hayati bir önem arz etmekte olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Bu kapsamda Ar-Ge ve yenilik/inovasyon konusu Türkiye'nin gündemindeki en önemli politikaların başında gelmektedir. Nitekim gerek Türkiye'nin 2023 yılı vizyonu kapsamında ortaya koyduğu kişi başı 25 bin dolar gelir ve 500 milyar dolarlık ihracat hedefi ile dünyanın en büyük ilk 10 ekonomisi arasına girme amacı çerçevesinde hazırlanan 10. Kalkınma Planı'nda, gerekse kalkınmanın yerel ve bölgesel düzeyde sağlanması ve bölgelerarası dengesizliklerin azaltılıp bölgelerin rekabet gücünün artırılmasını hedefleyen Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi 2014-2023 (BGUS) belgesinde ve de gerekse TÜBİTAK tarafından hazırlanana Ulusal Bilim Teknoloji ve Yenilik Stratejisi 2011-2016 belgesinde temel vurgu, ulusal ve bölgesel rekabet gücü için Ar-Ge, yenilik ve girişimciliğin desteklenmesi ve tüm bölgelere bu faaliyetlerin yayılması; ülke için stratejik olan sektör ve teknolojik alanlarda gerekli nitelikli işgücünün yetiştirilmesi ve bilimsel araştırmaların yapılması, Ar-Ge'ye kaynak ayrılması ve ihracatın ve sanayinin orta ve yüksek teknolojiye dönüştürülmesidir. Dolayısıyla inovasyon, Ar-Ge, bilim ve teknoloji konusu Türkiye'nin öncelik verdiği temel amaç, hedef ve politikalarından biridir.

Türkiye'nin ortaya koyduğu bu hedeflere istinaden Kalkınma Bakanlığı Konya Ovası Projesi (KOP) Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı tarafından KOP Bölgesi'nde "Girişimcilik ve Yenilik İhtiyaç Analizi Araştırma Projesi" konulu bir çalışma/proje başlatılmıştır. KOP İdaresi tarafından yürütülen "Girişimcilik ve Yenilik İhtiyaç Analizi Araştırma Projesi"nin amacı, KOP Bölgesinde yer alan Konya, Karaman, Niğde ve Aksaray illerinin sanayileşme, girişimcilik, Ar-Ge ve yenilikçilik ile üniversite-sanayi işbirliği alanlarındaki mevcut durumunu ve sorunlarını tespit etmek ve önümüzdeki dönemde KOP Bölgesi illerinin daha rekabetçi, yaratıcı, yüksek katma değer üreten, yenilikçi bir ekonomik yapıya kavuşabilmesini sağlamak için bölge illerindeki sanayileşmenin, girişimciliğin ve yenilikçilik ekosisteminin hızla gelişmesine katkı sağlamaktır. Bu bağlamda bölge illerindeki sanayi, girişimcilik, yenilik, Ar-Ge ve üniversite-sanayi işbirlikleri alanındaki potansiyelin belirlenmesi, yaşanan sorunların giderilmesine yönelik çözümlerin üretilmesi ve aynı zamanda bunlarla ilgili stratejiler ve yol haritasının oluşturulması ile politika tedbirlerinin geliştirilmesi hedeflenmektedir.

Bu çerçevede KOP bölgesinin "Girişimcilik ve Yenilik İhtiyaç Analizi Araştırma Projesi"nin il bazındaki sonuçlarını içeren bu raporda bir yandan Niğde ilinin (Diğer üç il olan Konya, Karaman ve Aksaray illeriyle birlikte) sanayileşme, girişimcilik, yenilikçilik ve teşvik-destekler konusundaki mevcut durumu analiz edilirken, öbür yandan Niğde'nin (diğer üç il ile birlikte) sanayi, Ar-Ge, yenilik, girişimcilik ve üniversite-sanayi işbirlikleri alanındaki var olan sorunları ve ihtiyaçları bizzat saha çalışması ile yerinde tespit edilerek bunlara yönelik çözüm önerileri ve stratejilerin oluşturulması amaçlanmaktadır. Bu temel hedef doğrultusunda ortaya konulan raporun ikisi temel, birisi yan olmak üzere üç amacı bulunmaktadır. Buna göre çalışmanın ilk ana amacı, KOP bölgesi illerinden Konya'nın sanayileşme, girişimcilik ve yenilikçilik düzeyini, kapasitesini ve performansını incelemektir. Raporun ikinci temel amacı; bölgenin girişimcilik ve yenilikçilik ekosistemini ortaya koyarak, ekosistemin işleyişinde aksayan unsurları, ihtiyaç duyulan bileşenleri ve eksik aktörleri yapılan saha çalışması yoluyla açığa çıkarmak ve boşlukları tespit etmektir. Çalışmanın diğer amacı ise, bir yandan bölgedeki sanayinin Ar-Ge ve inovasyon konusundaki yatırımlarını incelemek iken, öbür yandan Ar-Ge ve yeniliğe yönelik verilen teşvik ve destek süreçlerini ve etkilerini analiz etmektir.

KOP bölgesinin girişimcilik ve yenilikçilik ihtiyaç analizi çalışması yöntemsel olarak üç farklı aşamada gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede ilk aşamada, ülkenin ve KOP bölgesinin sanayi, girişimcilik, Ar-Ge ve yenilik ile üniversite-sanayi işbirliği durumunu farklı boyutlarda ele alan kuramsal ve ampirik çalışmalar için *literatür taraması* yapılmış ve elde edilen tüm literatür değerlendirilerek her bir konunun arka plan bilgisi hazırlanmıştır.

İkinci safha olan *veri toplama* aşamasında iki yol izlenmiştir. Birinci yol, KOP bölgesi illerinin sanayi, girişimcilik ve yenilikçilik mevcut durum analizi için masa başında ikincil istatistiksel verilerin toplanması sürecidir. Bu kapsamda çok çeşitli kurumlardan bölgenin sanayi, girişimcilik ve yenilikçilik düzeyini ölçmede kullanılan istatistiksel göstergeler elde edilmiştir. Veri toplamada kullanılan ikinci yol ise, saha çalışması yapılarak alanda birincil verilerin toplanması sürecidir. Bu kapsamda ilk saha çalışması 24 Ekim-1 Kasım 2016 tarihleri arasında Odak Grup Toplantısı şeklinde Konya, Karaman, Aksaray ve Niğde illerinde yapılmıştır. Toplam 255 kişinin katıldığı odak grup toplantılarında Konya'dan 75 kişi, Karaman'dan 71 kişi, Aksaray'dan 51 kişi ve Niğde'den de 58 kişi katılımcı olarak yer almış ve ili hakkında uzmanlaştığı konuda görüş, öneri ve düşüncelerini paylaşmıştır. İkinci saha çalışması 30 Kasım-10 Aralık 2016 tarihleri arasında başta Konya ve Ankara olmak üzere yine Karaman, Aksaray ve Niğde'de yapılmıştır. Yapılandırılmamış (derinlemesine) ve yarı-yapılandırılmış mülakatlar şeklinde toplam 51 görüşmenin yapıldığı bu saha araştırmasının 19 tanesi Konya'da, 12 tanesi Ankara'da, 7 tanesi Karaman'da, 7 tanesi Niğde'de ve 6 tanesi de Aksaray'da yapılmıştır. Proje kapsamında yapılan üçüncü ve son saha çalışması ise, Şubat-Mart-Nisan 2017 arasındaki 3 aylık zaman diliminde Ankara'da, Mersin'de, Denizli'de ve çalışmanın uygulama sahası olan KOP Bölgesi illerinden Konya, Karaman, Aksaray ve Niğde'de toplam 356 katılımcı ile yüz yüze "mülakatlar" (görüşmeler) şeklinde gerçekleştirilmiştir. Bu saha çalışmasında yapılan 356 mülakatın 209 tanesi Konya'da, 43 tanesi Karaman'da, 42 tanesi Aksaray'da, 33 tanesi Niğde'de, 19 tanesi Ankara'da, 5 tanesi Mersin'de ve 5 tanesi de Denizli'de yapılmıştır. Sonuç olarak projenin saha çalışmaları kapsamında toplam 662 kişilik katılımcı ile görüşmeler yapılmıştır ki bunların 303 tanesi (%46) Konya'da, 121 (%18) tanesi Karaman'da, 99 tanesi (%15) Aksaray'da ve 98 tanesi (%15) de Niğde'de yapılmıştır. Ayrıca iyi uygulama örnekleri ve karşılaştırmalar yapabilmek amacıyla yapılan mülakatların 31 tanesi (%5) Ankara'da, 5 tanesi (%1) Mersin'de ve 5 (%1) tanesi de Denizli'de yapılmıştır. Mülakatların çok büyük çoğunluğu özel sektörde faaliyet gösteren ve çoğu da KOBİ olan firmalar ile yapılırken, ayrıca üniversitedeki akademisyenler ile kamu kesimindeki bürokratlar ve uzmanlarla da önemli sayıda görüşmeler yapılmıştır. Yine Sanayi ve Ticaret Odaları, OSB-KSS'ler ile Teknokent-TTO gibi yapılar ve çeşitli girişimci dernekleri olan STK'ların yöneticileri ile de mülakatlar gerçekleştirilmiştir.

Çalışmanın üçüncü aşamasında ise *veri analizi* gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda ikincil verilere dayalı olarak elde edilen nicel istatistiksel veriler mevcut durumu en iyi yansıtacak şekilde seçilmiş değişken ve göstergeler kullanılarak analitik şekilde sınıflandırılmış ve verinin daha kolay ve anlamlı şekilde anlaşılabilmesi için tablo, grafik, şekil ve haritalar ile görselleştirilerek analiz edilmiştir. Mülakatlardan elde edilen nitel veriler ise (ses kayıtları, sözel veriler ve notlar) çalışmanın amaca uygun olarak daha önceden belirlenen temalar çerçevesinde nitel verilerinin çözümlenmesinde kullanılan "betimsel analiz" tekniğine kullanılarak analiz edilmiştir.

Sonuç olarak KOP Bölgesi "Girişimcilik ve Yenilik İhtiyaç Analizi Araştırma Projesi" çalışması kapsamında yapılan analizler ve değerlendirmeler her ne kadar tüm KOP bölgesini ele alacak şekilde bir bütün olarak yapıldı ise de, çalışmadan elde edilen bulguları olabildiğince Konya, Karaman, Aksaray ve Niğde illeri için ayrı ayrı da ortaya koymak mümkündür.

Bu kapsamda bu il raporunda, Niğde ilinin sanayi, girişimcilik, yenilikçilik ve sunulan teşvik-destekler bakımından sahip olduğu nitelikler, asıl olarak ayrıntılı işlenen proje raporlarından çekilerek özet bir biçimde sunulmuştur. KOP Projesi süresince, KOP Bölgesi'ni oluşturan iller bir bütün olarak incelendiği için, bazı bölümlerde sadece Niğde'ye ilişkin bilgiler sunulabilirken, bazı bölümlerde ise, araştırmanın doğası gereği bütüncül bir açıklama sunulacak ve bu açıklamanın içerisinde Niğde'nin sahip olduğu nitelikler çekilecektir. Bu durum, bölgesel kalkınma bazında yürütülen analizin zorunlu

bir sonucudur. Yapılan mülakatlarda ve değerlendirme toplantılarında söz alan kişilerin birebir cümlelerine yer verilmemiş, ilgili bölümler olgusal ve nesnel bir biçimde özetlenmiştir.

Buna göre, raporun ilk bölümünde çalışmanın amacı, kapsamı ve yöntemi ortaya konulduktan sonra ikinci ve üçüncü bölümde ilin/bölgenin genel ekonomik yapısı ve gelişmişlik durumu ile sanayinin büyüklüğü ve yapısı, ölçeksel ve sektörel dağılımı ve kümelenme eğilimi analiz edilmiştir. Raporun dördüncü bölümünde ilin/bölgenin girişimcilik özellikleri, girişimcilik potansiyeli ve performansı, kadın, genç ve yenilikçi girişimciler ile hızlı büyüyen işletmeler gibi girişimcilik konuları çerçevesinde analiz edilmiştir. Raporun beşinci bölümünde ilin/bölgenin yenilikçilik özellikleri illerin Ar-Ge, inovasyon ve üniversite-sanayi işbirliğine ilişkin göstergeleri bağlamında Teknokentler, TTO'lar, ÜSİ/KÜSİ Faaliyetleri ile Fikri ve Sınai Mülkiyet Hakları (FSMH) ve Ticarileştirme mekanizmaları üzerinden analiz edilmiştir. Raporun altıncı bölümünde ise, bölgenin sanayi, girişimcilik, Ar-Ge ve inovasyon alanında aldığı teşvik ve destekler analiz edilmektedir. Bu kapsamda bir yandan KOSGEB, BSTB, TÜBİTAK, Ekonomi Bakanlığı ve Kalkınma Ajansı destekleri gibi kurumların ile verdiği destekler analiz edilirken, öbür yandan ilin/bölgenin sanayi sektöründeki Ar-Ge yatırımları ile Ar-Ge alanında aldığı teşvik ve destekler analiz edilmektedir. Bu çerçevede SANTEZ ve TEYDEB projeleri aracılığıyla destek süreçlerinin incelenmesi, tarım ve gıda makinaları imalat sanayi yoluyla Ar-Ge yol haritasının ortaya konması ve sanayide Ar-Ge yatırımları araştırması ve Ar-Ge desteklerinin etki analizi yoluyla da kamunun firmalara sağladığı teşvik ve destekler analiz edilmiştir.

Ayrıca Proje kapsamında elde edilen bulgular ve saptamalar ışığında, ilin gelecek vadede gelişmesi, tespit edilen sorunlarının çözülmesi ve ilin ekonomisini büyütme yönelik potansiyel girişim alanlarının belirlenmesi gibi çalışmalar da gerçekleştirilmiştir. Bahsedildiği üzere projenin amacı, söz konusu konulara yönelik mevcut durum analizini ortaya koymakla birlikte belirlenen dar boğazlara karşı da stratejik çözüm önerileri ve gelecek vadede gelişmeye yönelik faaliyetler üretmektir. Bu kapsamda, öncelikle ilin sorunları tespit edilmiş ve bu sorunları iyileştirmeye yönelik çözüm önerileri EK 1'de sunulmuştur. Sorunlar tespit edilirken ikincil analiz sonuçları ve saha çalışmalarından yararlanılmıştır. Son olarak ilin gerek sanayi alanında yatırım çekebilecek sektörlerinin ortaya konması gerekse ildeki yenilikçi girişim alanlarının belirlenmesi yapılmış ve bu kapsamda ilde öne çıkan sektörlerin Dünya, Türkiye ve il ölçeğindeki performansı ayrıntılı şekilde analiz edilmiştir. Bu çerçevede ilde potansiyel gösteren sektörlerin ayrıntılı analizi ile girişim yapılabilecek yatırım alanları EK 2'de yer almaktadır.

2. NİĞDE’NİN GELİŞİMİŞLİK DÜZEYİ VE GENEL EKONOMİK YAPISI

2.1. NİĞDE’NİN EKONOMİK YAPISI, REKABET GÜCÜ VE İŞGÜCÜ GÖSTERGELERİ

Bir ilin/bölgenin gelişmişlik düzeyini ve genel ekonomik yapısını ortaya kullanılan en önemli iki göstergeden biri kişi başına düşen GSYİH (Gayrisafi Yurtiçi Hasıla) iken, diğeri sektörlerin GSYİH bakımından ekonomi içindeki yeridir. Bu bağlamda Niğde’nin gelişmişlik durumu il düzeyinde ele alındığında, Niğde GSYİH bakımından ekonomik büyüklük sıralamasında 56. ancak kişi başına gelirden 81 il içinde 50. sırada (7998 dolar) yer almaktadır (Harita 2 ve 3). Ayrıca Niğde, sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasında (SEGE) 81 il içinde 56. sırada, rekabet endeksinde ise 57. sırada yer alarak KOP bölgesi içinde Aksaray ile birlikte en az gelişmiş ve rekabet gücü en zayıf il durumundadır.

Harita 2. Kişi Başına Düşen GSYİH’nin İllere Göre Dağılımı, 2014

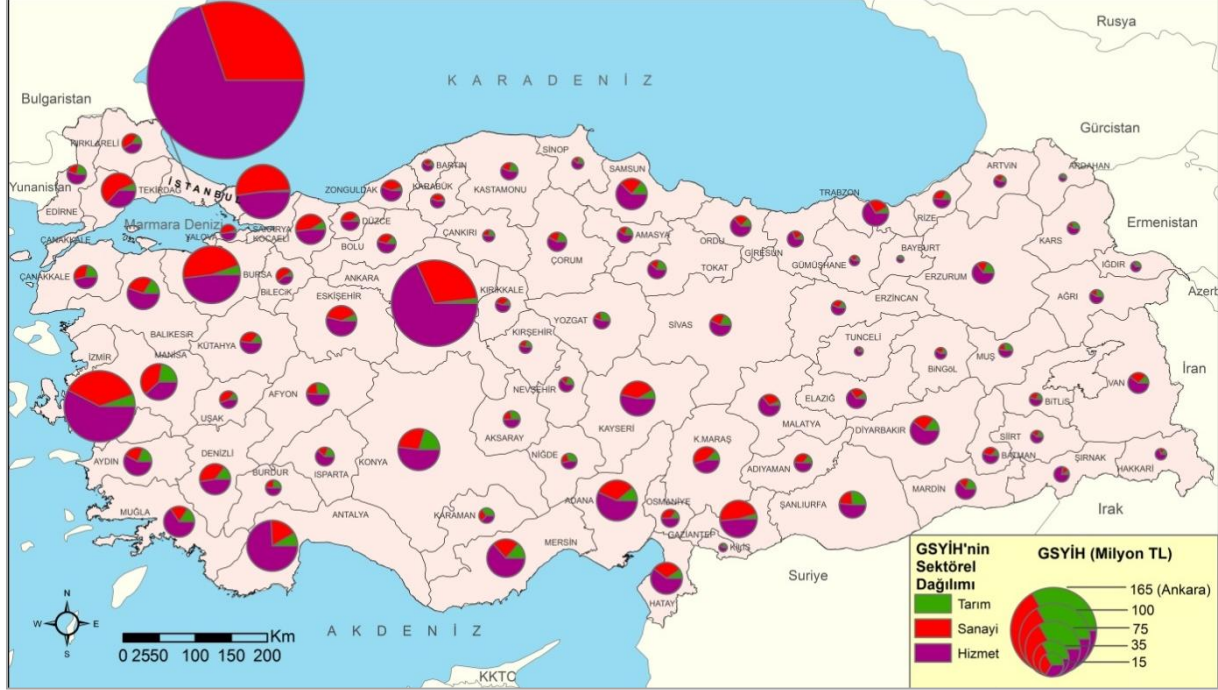


Kaynak: TÜİK, 2017’ye dayanarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Bir ilin/bölgenin ekonomik yapısı temel olarak bölgedeki ana sektörlerin büyüklüğü, büyüme hızı ve istihdam dağılımı açısından ortaya konulur. Bu çerçevede bölgede tarım, sanayi ve hizmet sektörlerinden sağlanan katma değer ve söz konusu katma değerlerin ana iktisadi faaliyet kollarına göre milli hasıla (GSYİH) içindeki payı en önemli parametredir. Bu açıdan KOP illeri içinde ekonomik sektörlerin GSYİH içinde yarattığı kıymet bakımından Aksaray ve Niğde, oldukça benzer bir karaktere sahiptir. Diğer pek çok KOP ili gibi temelde tarıma dayalı bir ekonomiye sahip bu iller, aynı zamanda sanayi sektöründe KOP’un batısı kadar olmasa da ülkenin pek çok bölgesine göre azımsanmayacak yol kat etmişlerdir. Ayrıca ülke ortalamasınının 12-14 puan altında olsa da bu illerde yaratılan GSYİH’nin yarısı da hizmet sektöründen gelmektedir (Harita 3).

Nitelikli işgücünün varlığı ve üretimde mevcut işgücünden yararlanabilme derecesi sürdürülebilir kalkınma hedefleri çerçevesinde son derece önemlidir. Bu nedenle işgücü piyasasının ihtiyaçlara ne derece cevap verebildiği, yapılan kalkınma planları ve stratejilerinin temelinde yatan temel unsurdur. Bu doğrultuda KOP bölgesinde mevcut işgücü yapısı, istihdam, verimlilik ve beşeri sermaye dinamiklerini ortaya koymak amacıyla bölgedeki işgücü sayısı, işgücünün eğitim durumu, işgücüne katılım oranı, işsizlik ve istihdam oranları ile işgücünün verimliliği ile nüfusun eğitim durumu (beşeri sermaye) verileri elde edilmiş ve elde edilen veriler, komşu iller ve bölgeler ile karşılaştırılarak yorumlanmıştır.

Harita 3. İllere Göre GSYİH'nin Büyüklüğü ve Sektörlerin GSYİH İçindeki Payı, 2014



Kaynak: TÜİK, 2017'ye dayanarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Nüfusun beşeri sermayesinin en önemli göstergesi olan eğitim düzeyi, nüfusun niteliğini ortaya koyan bir parametredir. Bu doğrultuda Niğde, KOP bölgesi ve karşılaştırılabilir komşu ilinin eğitim düzeyleri değerlendirilmiştir. Buna göre Niğde'de okuma yazma bilmeyenlerin oranı %4,8 iken KOP Bölgesi'nde bu oran 3,5'tir. Niğde ile genel olarak karşılaştırılan Nevşehir'de ise okuma yazma bilmeyenlerin oranı %4,1'dir. Nevşehir bu kapsamda Niğde'nin önüne geçmiştir. Aynı zamanda yine bölgede yüksek okul oranlarına bakıldığında Niğde'nin oran olarak görece KOP Bölgesi'nin üzerinde olduğu görülmektedir. Niğde'nin yüksekokul oranı %11,6 iken genel KOP Bölgesi toplamında bu oran 12,6 olarak görülmüştür. Nitekim yüksekokul oranı Nevşehir'de %12,1 olurken Türkiye'nin ortalaması 15,5'tir. Bu doğrultuda Niğde Nevşehir, KOP Bölgesi ve Türkiye ortalamasının gerisinde kalmıştır.

Tablo 3. Niğde, KOP Bölgesi İlleri Toplamı ve Komşu İlde Nüfusun Eğitim Durumu, 2015

İller	Okuma Yazma Bilmeyenler	Oran (%)	Lise Altı Eğitimliler	Oran (%)	Lise ve Meslek Dengi Okulu	Oran (%)	Yüksekokul	Oran (%)	Toplam	Oran (%)
Niğde	12427	4,8	166176	64,7	48308	18,8	29851	11,6	256.762	100
Nevşehir	9098	4,1	139423	63,3	44750	20,3	26656	12,1	219.927	100
KOP Bölgesi	82.398	3,5	1.495.711	65,1	427.100	18,6	290.940	12,6	2.296.149	100
TÜRKİYE	2.583.951	4,3	34.020.735	57,9	12.990.847	22	9.149.566	15,5	58.745.099	100

Kaynak: TÜİK, 2016'ya dayanarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

İşgücü sayısı, 15-64 yaş aralığında olup kayıtlı olarak herhangi bir işte çalışan ve yine aynı yaş grubunda bulunup kayıtlı olarak herhangi bir işte çalışmayan ancak potansiyel olarak çalışabilir nüfusun toplamını ifade etmektedir. İşgücü yapısını incelerken öncelikle halihazırdaki işgücü sayısını ortaya koymak, mevcut durumu analiz etmenin ilk adımınıdır. Buna göre 2015 yılı verilerine göre KOP bölgesi illerinin bulunduğu Düzey-2 bölgelerinden TR52 ve TR71 bölgelerindeki toplam işgücü sayısı ve ülke içindeki oranı ile karşılaştırılabilir. Düzey-2 bölgelerinden TR32 ve TR72 bölgelerindeki toplam işgücü sayısı ve ülke içindeki oranı karşılaştırılmıştır. Buna göre TR52 bölgesi ile TR71 bölgesinin işgücü sayıları ve bunun ülke içindeki oranı birbirine oldukça yakındır. Bunun yanı sıra TR71 bölgesinin incelenen bölgeler arasında en düşük işgücü sayısına sahip olduğu ortaya çıkmıştır. En yüksek işgücüne sahip bölgenin ise 1.233 bin işgücü ile TR32 bölgesi olduğu görülmektedir (Tablo 4).

Tablo 4. Niğde ve KOP Bölgesindeki İşgücü Sayısı ve Ülke İçindeki Oranı, 2015

Bölge	İşgücü	Ülke İçindeki Oranı (%)
TR52 Konya, Karaman	865.000	2,9
TR71 Kırıkkale, Aksaray, Niğde, Nevşehir, Kırşehir	573.000	1,9
TR32 Aydın, Denizli, Muğla	1.233.000	4,1
TR72 Kayseri, Sivas, Yozgat	862.000	2,9
Türkiye	29.678.000	100

Kaynak: TÜİK, 2016'ya dayanarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

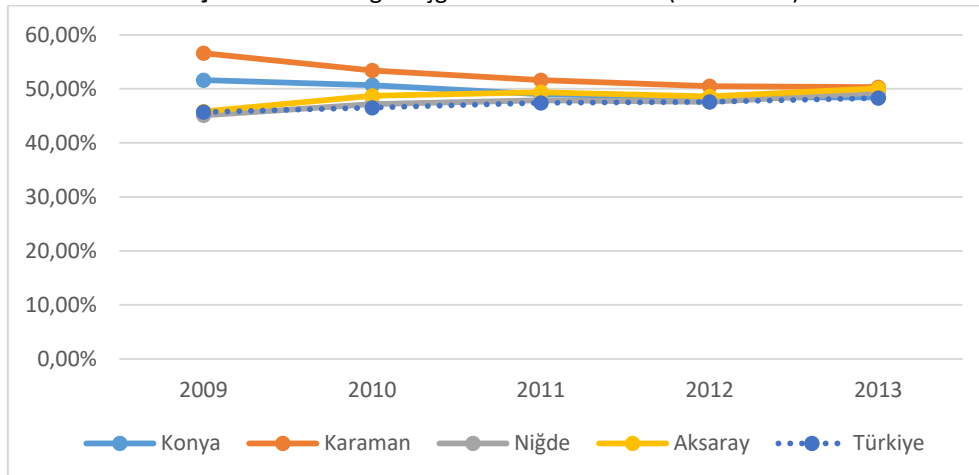
Nitelikli işgücünün sürdürülebilir kalkınma doğrultusunda önem arz etmesi nedeniyle yine TR52 ve TR71 bölgelerinin işgücünün eğitim düzeyi incelenmiş, TR32 ve TR72 bölgelerinin verileriyle karşılaştırılmıştır. Buna göre okuma yazma bilmeyen işgücünün sayıca TR72 bölgesinde fazla olduğu görülürken, yüksekokul mezunu işgücü ise en fazla TR32 bölgesindedir. Bunun yanı sıra bütün bölgelerde en fazla işgücünü lise altı eğitimliler oluşturmaktadır (Tablo 5).

Tablo 5. Niğde ve KOP Bölgesinde İşgücünün Eğitim Düzeyi, 2015

Eğitim Durumu	TR52 (Konya, Karaman)	TR71 (Kırıkkale, Aksaray, Niğde, Nevşehir, Kırşehir)	TR32 (Aydın, Denizli, Muğla)	TR72 (Kayseri, Sivas, Yozgat)	Türkiye
Okuma Yazma Bilmeyen	19.000	22.000	34.000	45.000	1.115.000
Ülke İçindeki Oranı (%)	1,7	1,97	3,04	4,03	100
Lise Altı Eğitimliler	543.000	346.000	770.000	487.000	16.277.000
Ülke İçindeki Oranı (%)	3,33	2,12	4,73	2,99	100
Lise ve Dengi Meslek Okulu	149.000	106.000	207.000	166.000	6.002.000
Ülke İçindeki Oranı (%)	2,48	1,76	3,44	2,76	100
Yüksekokul	154.000	98.000	221.000	164.000	6.284.000
Ülke İçindeki Oranı (%)	2,45	1,55	3,51	2,6	100

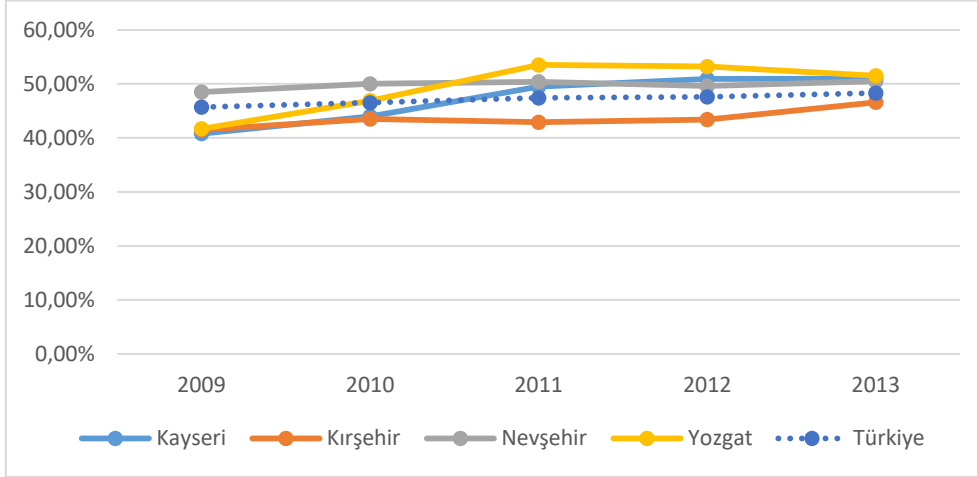
Kaynak: TÜİK, 2016'ya dayanarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

İstihdam edilen nüfus ve işsizlerin oluşturduğu işgücünün 15 yaş ve üzeri sivil nüfusa, yani aktif nüfusa oranını ifade eden işgücüne katılım oranı, KOP bölgesi illerinden Niğde'nin ve karşılaştırılabilir komşu iller için incelenmiş ve 2009-2013 yılları arasındaki değişimleri bir grafik halinde sunulmuştur. İşgücüne katılım oranının yüksek oluşu aynı zamanda işsizlik oranının düşük olduğunu da göstermektedir. *Niğde'nin işgücüne katılım oranında yıllar içinde artış olduğu görülmektedir.* 2013 yılına gelindiğinde ise KOP illerinin arasındaki fark oldukça azalmıştır (Şekil 1). Genel itibarıyla ise Niğde ile birlikte diğer 3 KOP ilinin Türkiye ortalamasının biraz üzerinde değerler yansıttığı görülmektedir. Komşu illere bakıldığında ise daha düzensiz eğilimler göze çarpmaktadır. Niğde ile karşılaştırılan Nevşehir'in işgücüne katılım oranları görece hızlı bir şekilde yükselmiştir. İller önceleri Türkiye ortalamasının altında bir değer sunarken sonradan Kırşehir hariç Türkiye ortalamasının üzerine çıkmışlardır (Şekil 2).

Şekil 1. KOP Bölgesi İşgücüne Katılım Oranı (2009-2013)

Kaynak: TÜİK, 2016'ya dayanarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

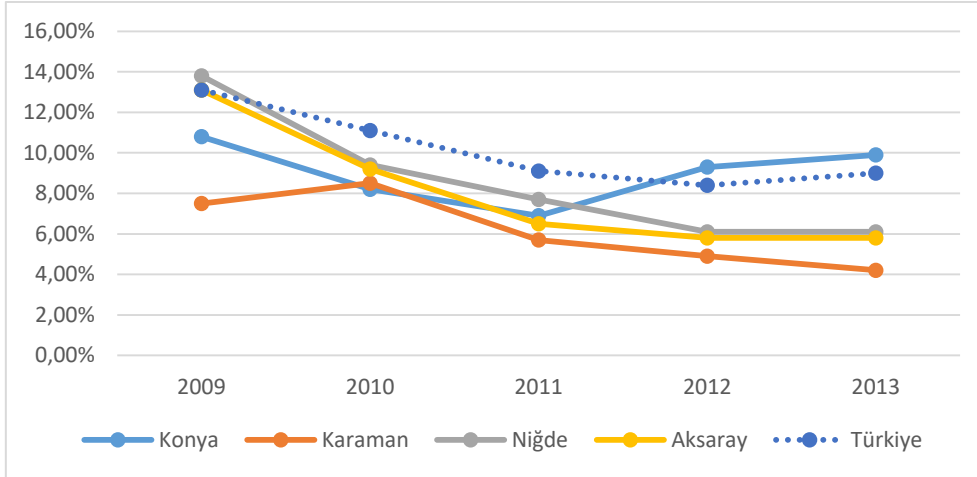
Şekil 2. KOP Bölgesi Komşu İllerinin İşgücüne Katılım Oranı (2009-2013)



Kaynak: TÜİK, 2016'ya dayanarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

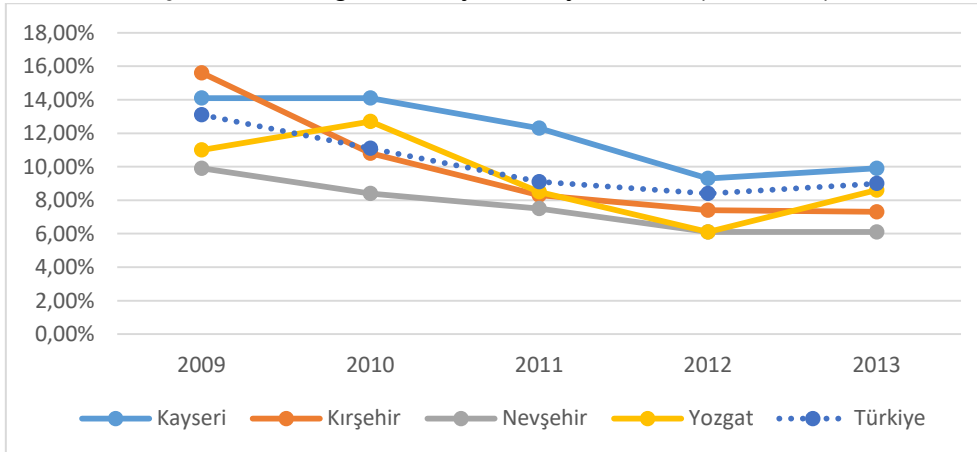
İşsizlik oranı, işsiz sayısının işgücüne oranı olarak ifade edilir. Buna göre işsizlik oranı Türkiye genelinde 2009'dan 2012 yılına kadar bir düşüş eğilimi sergilemekte, 2013 yılında ise hafif bir yükselme eğilimi görülmektedir. Niğde'nin ise 2009 yılında yaklaşık %14 civarında bir işsizlik oranı görülürken, bu oran 2011 yılında yaklaşık %8 düzeylerinde görülmüş 2013 yılında ise %6 seviyesine kadar düşüş göstermiştir.

Şekil 3. KOP Bölgesi İllerinin İşsizlik Oranı (2009-2013)



Kaynak: TÜİK, 2016'ya dayanarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

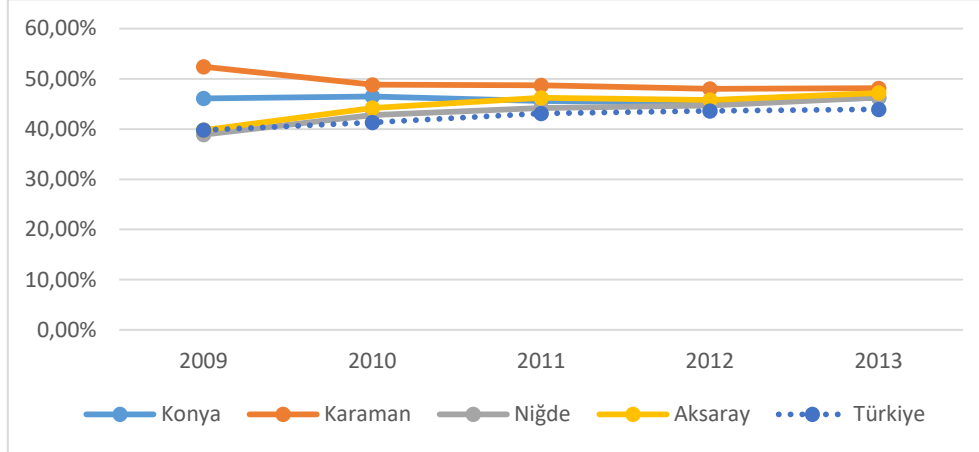
Şekil 4. KOP Bölgesine Komşu İllerin İşsizlik Oranı (2009-2013)



Kaynak: TÜİK, 2016'ya dayanarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

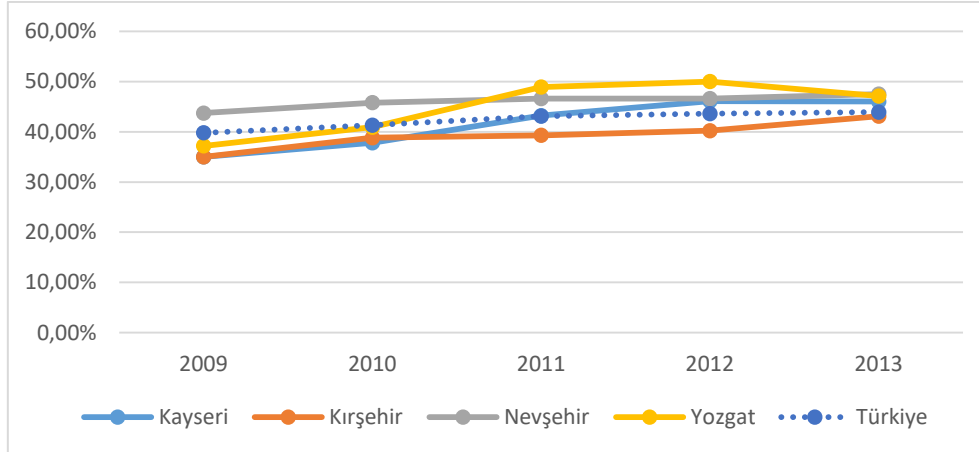
İstihdam baz alındığında, KOP illerinden Niğde'nin istihdam oranlarının 2009 - 2013 yılları arasında artış gösterdiği görülmektedir. Bu seyir Türkiye ortalamasına paralel olarak ilerlemektedir (Şekil 5). Komşu illerde ise benzer bir şekilde istihdam oranının Türkiye altında seyrettiği ancak son yıllarda görülen yükseliş eğilimiyle ülke ortalamasına yaklaştığı ve hatta geçildiği görülmektedir. Yozgat ve Kayseri'nin istihdam oranındaki artışın hızla yükselmesi ve Nevşehir'in 2009'dan sonra görece durağan ve yüksek değerlere sahip olmasına karşın Kırşehir'in 2013 itibariyle istihdam oranının hala düşük olduğu ve ülke ortalamasının altında kaldığı görülmektedir (Şekil 6).

Şekil 5. KOP Bölgesi İllerinin İstihdam Oranı (2009-2013)



Kaynak: TÜİK, 2016'ya dayanarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Şekil 6. KOP Bölgesine Komşu İllerin İstihdam Oranı (2009-2013)



Kaynak: TÜİK, 2016'ya dayanarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 6. KOP Bölgesi İllerinin Temel İşgücü Göstergeleri (2009-2013)

İller	2009			2010			2011			2012			2013		
	İşgücüne Katılma Oranı	İşsizlik Oranı	İstihdam Oranı	İşgücüne Katılma Oranı	İşsizlik Oranı	İstihdam Oranı	İşgücüne Katılma Oranı	İşsizlik Oranı	İstihdam Oranı	İşgücüne Katılma Oranı	İşsizlik Oranı	İstihdam Oranı	İşgücüne Katılma Oranı	İşsizlik Oranı	İstihdam Oranı
Konya	51,6	10,8	46,1	50,7	8,2	46,5	49,0	6,9	45,6	48,4	6,2	45,4	48,4	4,7	46,2
Karaman	56,6	7,5	52,4	53,4	8,5	48,8	51,6	5,7	48,7	50,5	4,9	48,0	50,3	4,2	48,1
Aksaray	45,8	13,1	39,8	48,7	9,2	44,2	49,4	6,5	46,2	48,6	5,8	45,8	50,1	5,8	47,2
Niğde	45,1	13,8	38,9	47,2	9,4	42,8	47,9	7,7	44,2	47,6	6,1	44,7	49,3	6,1	46,3
Türkiye	45,7	13,1	39,8	48,8	11,9	43	49,9	9,8	45,0	50,0	9,2	45,4	50,8	9,7	45,9

Kaynak: TÜİK, 2016'ya dayanarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 7. TR52 ve TR71 Bölgeleri Temel İşgücü Göstergeleri (2014-2015)

İller	2014			2015		
	İşgücüne Katılma Oranı	İşsizlik Oranı	İstihdam Oranı	İşgücüne Katılma Oranı	İşsizlik Oranı	İstihdam Oranı
TR52	49,1	5,6	46,4	51,2	6,5	47,8
TR71	48,5	7,7	44,7	51,6	9,9	46,5
Türkiye	50,5	9,9	45,5	51,3	10,3	46,0

Kaynak: TÜİK, 2016'ya dayanarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Temel işgücü göstergeleri olarak değerlendirilen işgücüne katılma oranı, işsizlik oranı ve istihdam oranı KOP Bölgesi illeri için TÜİK işgücü İstatistiklerinden elde edilen verilerle 2009-2013 dönemi için analiz edilmiştir (Tablo 6). 2014 ve 2015 verileri ise TÜİK tarafından en büyük mekânsal ölçek olarak Düzey 2 bölgelerine göre yayımlandığı için işgücü göstergeleri TR52 ve TR71 bölgeleri kapsamında değerlendirilmiştir (Tablo 7). Buna göre Niğde'nin 2009 yılında iş gücüne katılım oranı 45,1 iken bu oran 2013 yılında 49,3 e yükselmiştir. Aynı zamanda 2009'da 13,8 seyreden işsizlik oranı 2013 yılında 6,1 seviyesine düşmüştür. Belirtilen yıllarda işsizlik oranlarının Türkiye değerleri ise 2009 yılında 13,1 2013 yılında da 9,7'de seyretmiştir (Tablo 6). TR52 bölgesinin 2014 yılında iş gücüne katılım oranı 49,1 işsizlik oranı ise 5,6 olarak tespit edilmiştir. 2015 yılı verileri ise TR52 bölgesinde işsizlik oranının 6,5 e çıkarak yükseldiğini göstermiştir. Genel olarak bakıldığında ise analiz kapsamındaki süre aralığında her yıl için aynı yorumda bulunmak mümkün olmasa da Aksaray ve Niğde'nin ise *Karaman* ve *Konya*'dan daha fazla işsizlik oranına sahip olduğu ve daha az istihdam ve işgücüne katılma oranına sahip olduğu söylenebilir (Tablo 7).

KOP bölgesi özelinde 2014 yılı işgücü verimlilik istatistiklerine baktığımız zaman ise, TR71 (Kırıkkale, Aksaray, Niğde, Nevşehir, Kırşehir) bölgesinin sektörel faaliyet toplamındaki değeri 132 bin TL'dir. Bu haliyle TR71 bölgesi ülke ortalamasının (138 bin TL) altında kalmaktadır (Şekil 7). Gerçekten Şekil 7 incelendiğinde, TR71 (Kırıkkale, Aksaray, Niğde, Nevşehir, Kırşehir) bölgesinin C-İmalat sektörü dışında işgücü verimliliğinin ülke ortalamasının altında kaldığı görülmektedir. Öte yandan söz konusu bölge muadili olan TR72 Kayseri, Sivas, Yozgat bölgesi ve TR32 Aydın, Denizli ve Muğla'dan çoğu sektörde daha fazla verimliliğe sahiptir (Tablo 8 ve Şekil 7).

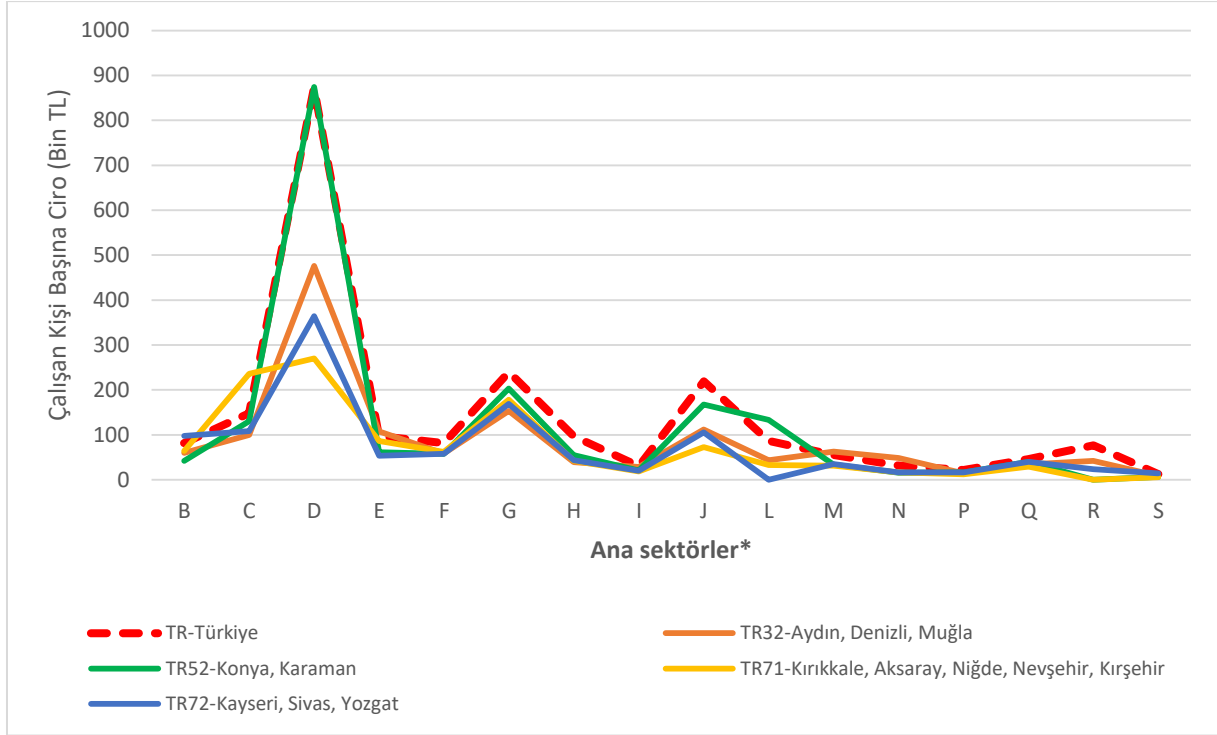
Tablo 8. Düzey 2 Bölgelerinde Ana Ekonomik Faaliyetlere Göre İşgücü Verimliliği (Çalışan Başına Ciro, Bin TL), 2014

Bölgeler	Ana Sektörler*																
	B	C	D	E	F	G	H	I	J	L	M	N	P	Q	R	S	T
TR10-İstanbul	117	131	1539	83	100	331	141	37	287	56	82	42	30	55	105	16	162
TR51-Ankara	163	130	1055	128	107	237	284	28	160	50	48	20	23	42	68	11	150
TR31-İzmir	97	182	1497	179	67	245	79	26	172	115	34	22	22	51	88	16	147
TR32-Aydın, Denizli, Muğla	60	100	476	108	58	153	39	28	112	44	63	48	14	34	42	8,6	94
TR52-Konya, Karaman	42	130	875	61	58	203	55	21	167	134	33	16	17	40	C	6,6	124
TR71-Kırıkkale, Aksaray, Niğde, Nevşehir, Kırşehir	64	236	270	86	62	178	42	18	72	33	31	16	12	29	C	5,5	132
TR72-Kayseri, Sivas, Yozgat	97	109	364	53	58	169	44	20	105	c	35	16	16	40	23	14	98
TR-Türkiye	81	148	872	97	82	240	97	30	219	86	55	31	21	46	77	13	138

* Ana Sektörler, NACE rev 2 sınıflamasına göre şöyledir: B-Madencilik ve taş ocaklığı, C-İmalat, D-Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı, E-Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri, F-İnşaat, G-Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin onarımı, H-Ulaştırma ve depolama, I-Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri, J-Bilgi ve iletişim, L-Gayrimenkul faaliyetleri, M-Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler, N-İdari ve destek hizmet faaliyetleri, P-Eğitim, Q-İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri, R-Kültür, sanat, eğlence, dinlenme ve spor, S-Diğer hizmet faaliyetleri, T-Sektörler Toplamı

Kaynak: BSTB, 2016'ya dayanarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Şekil 7. KOP Bölgesi ve Komşu Bölgelerin Ana Ekonomik Faaliyetlere Göre İşgücü Verimliliği (Çalışan Başına Ciro, Bin TL), 2014



* Ana Sektörlerin adları için Tablo 8'in altındaki dip notlarına bakınız.

Kaynak: TÜİK, 2016'ya dayanarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Genel olarak faaliyetlere bakıldığında, ilginç bir biçimde gerek TR52 bölgesinde, gerekse TR71 bölgesinde kültür ve eğlence faaliyetlerinde girişim sayısının üçten az olması nedeni ile TÜİK tarafından verisi yayınlanmamıştır.

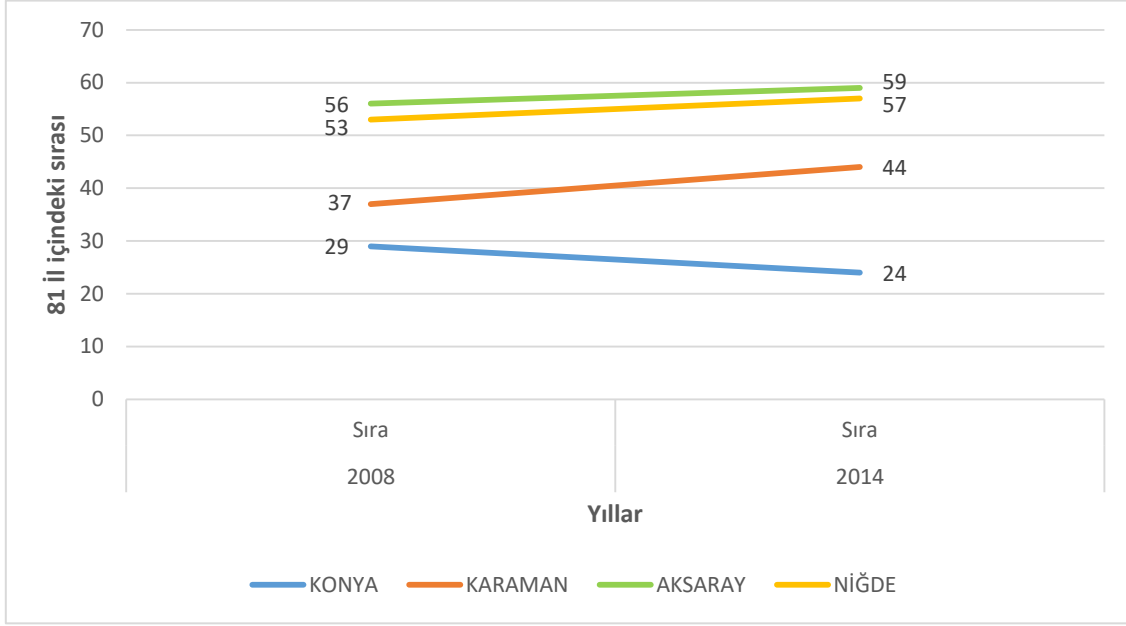
Bölgesel rekabet gücü bakımından KOP bölgesi incelendiğinde ise, Niğde Rekabet Endeksi'nde 81 il arasında 57. sırada yer almıştır. 2008 yılında 53. sırada olan Niğde'nin son 6 yılda rekabet gücünü, 4 basamak gerilediği görülmektedir (Şekil 8). 2014 verilerine göre Niğde KOP Bölgesi illeri içerisinde Aksaray'dan sonra en düşük genel rekabet endeksine sahiptir. Makro ekonomik istikrar endeksi, piyasa büyüklüğü endeksi, finansal derinlik endeksi, emek piyasaları endeksi, insan sermayesi endeksi, yaratıcı sermaye endeksi, sosyal sermaye endeksi ve fiziki altyapı endeksi gibi göstergelerde de Niğde, KOP Bölgesi illeri içerisinde ilk sıralarda yer alamamıştır.

Tablo 9. Niğde ve KOP Bölgesi İllerinin 2014 Yılı Rekabet Gücü Sıralaması

İller	Genel Rekabet Endeksi	Makro Ekonomik İstikrar Endeksi	Piyasa Büyüklüğü Endeksi	Finansal Derinlik Endeksi	Emek Piyasaları Endeksi	İnsan Sermayesi Endeksi	Yaratıcı Sermaye Endeksi	Sosyal Sermaye Endeksi	Fiziki Altyapı Endeksi
Konya	24	20	7	32	44	42	21	45	34
Karaman	44	45	44	36	31	47	56	33	44
Aksaray	59	58	37	51	55	62	57	65	42
Niğde	57	62	39	59	57	48	40	62	52

Kaynak: EDAM, 2016'dan yararlanarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Şekil 8. KOP Bölgesi İllerinin 2008 ve 2014 Yıllarında Rekabet Gücü Sıralaması



Kaynak: EDAM, 2016'dan yararlanarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

2.2. NIĞDE'DE DIŞ TİCARET: BAZI TEMEL GÖSTERGELER (2010-2015)

Dış ticaret değerleri bölgelerin ekonomi seyirlerini yansıtan bir parametredir. Niğde'nin dış ticaret dengesi de 2010-2015 yılları arasında sürekli pozitif yönde kalmış, Niğde her yıl ticaret fazlası vermiştir. Ancak Niğde'de ihracatın ithalatı karşılama oranı 2010 yılında yaklaşık %108 oranında iken takip eden yıllarda bu oran önemli derecede yükselmiştir. Niğde'nin dış ticaret hacminde ise ithalattaki önemli düşüşün de etkisiyle bir daralma göze çarpmaktadır (Tablo 10).

Tablo 10. Niğde'de Dış Ticaretin Gelişimi (\$) 2010-2015

Yıllar	İhracat		İthalat		Dış Ticaret Dengesi	Dış Ticaret Hacmi	İhracatın İthalatı Karşılama Oranı (%)
	Değer	Değişim (%)	Değer	Değişim (%)	Değer	Değer	
2010	46.436.000	%27.84	43.027.000	%178.58	3.409.000	89.463.000	%107.92
2011	58.925.000	%26.89	30.027.000	- %30.21	28.898.000	88.952.000	%196.24
2012	62.647.000	%6.31	20.746.000	- %30.90	41.901.000	83.393.000	%301.97
2013	69.198.000	%10.45	34.206.000	%64.87	34.992.000	103.404.000	%202.29
2014	66.255.000	- %4.25	40.683.000	%18.93	25.572.000	106.938.000	%162.85
2015	54.593.000	-%17.60	27.237.000	- %33.05	27.356.000	81.830.000	%200.43

Kaynak: TÜİK, 2016 verileri baz alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Ülke sınırları dışına yapılan mal ve hizmetlerin değerini ifade eden ihracat değerleri, 2010 yılından 2015 yılına gelindiğinde genel olarak bir artış göstermiştir.

KOP illeri toplam ihracatçı firmaların sayısı 2010 yılından 2015 yılına kadar yaklaşık 1,5 kat artarak 1.257'den 1.861'e yükselmiştir. Bu yükselişte en büyük pay, bölgedeki ihracatçı firmaların çok büyük bir çoğunluğunun bulunduğu Konya'ya aittir. Niğde'nin de 2010 yılından 2015 yılına kadar ihracatçı firma sayısında artış yaşandığı görülmektedir (Tablo 12).

Tablo 11. Niğde ve Nevşehir'in Yıllık İhracat Değerleri, (\$) 2010-2015

İller	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Niğde	46.436.000	58.925.000	62.647.000	69.198.000	66.255.000	54.593.000
KOP Toplam	1.260.194.000	1.542.900.000	1.679.682.000	1.846.968.000	2.001.006.000	1.786.236.000
Nevşehir	53.493.000	79.615.000	46.912.000	49.046.000	45.718.000	35.919.000
TÜRKİYE	113.883.219.000	134.906.869.000	152.461.737.000	151.802.637.000	157.610.158.000	143.838.871.000

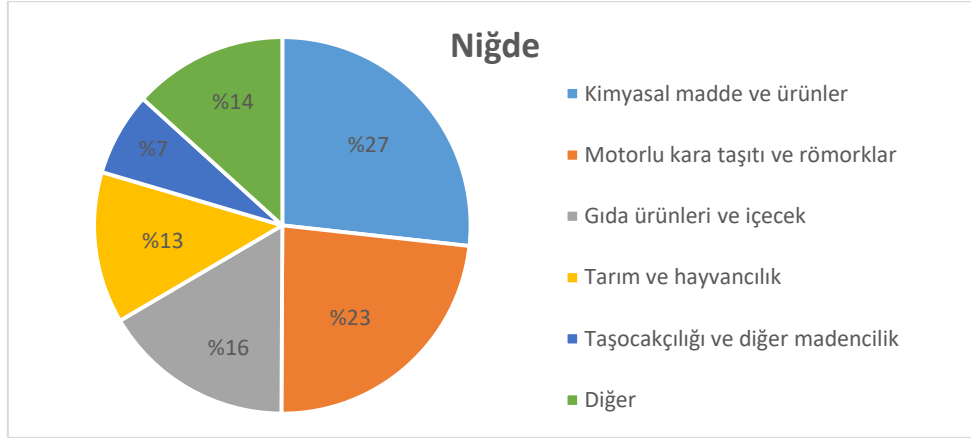
Kaynak: TÜİK, 2016 verileri baz alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 12. Niğde ve Nevşehir'in Yıllara Göre İhracatçı Firma Sayısı (2010-2015)

İller	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Niğde	32	40	42	48	41	53
KOP Toplam	1.257	1.381	1.509	1632	1.754	1.861
Nevşehir	48	58	65	82	70	73
TÜRKİYE	50.379	53.282	56.440	60.117	63.586	65.104

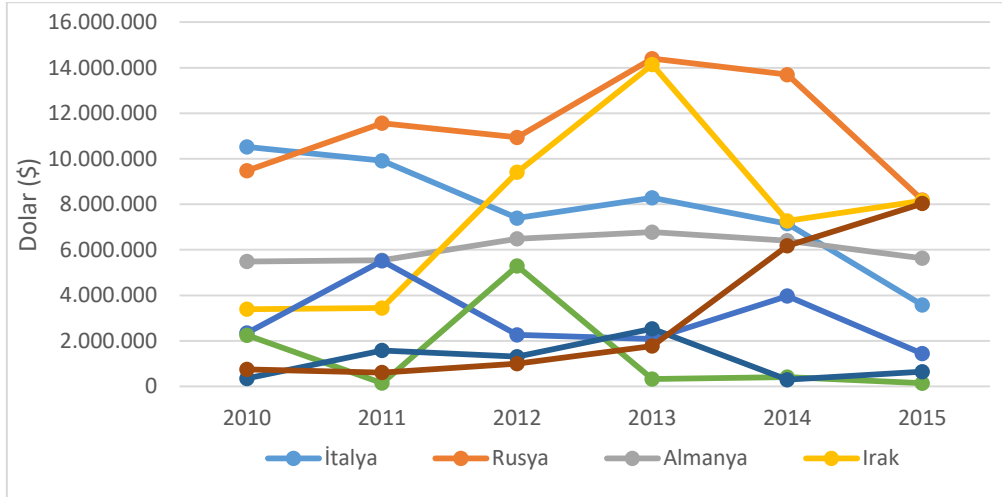
Kaynak: Ekonomi Bakanlığı, 2016 verileri baz alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Niğde'de ihracatta bir çeşitlilik söz konusu olduğu ve sektörler arasında daha dengeli bir dağılım olduğu görülmektedir. Buna göre öne çıkan ilk sektör kimyasal madde ve ürünlerdir ve hemen arkasından da motorlu kara taşıtları ve römorklar gelmektedir. İlk iki sektörü gıda ürünleri ve içecek, tarım ve hayvancılık birbirine yakın oranlarla izlemektedir. Son olarak taşocakçılığı ve diğer madencilik sektörü ise beşinci sırada yer alan sektördür. Diğer sektörlerin oranının %13,27 olması az önce de değinildiği gibi ihracatta bir çeşitlilik olduğunun göstergesidir (Şekil 9).

Şekil 9. Niğde'deki Sektörlerin İhracattaki Payı (2015)

Kaynak: TÜİK, 2016 verileri baz alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Niğde'nin ülkelere göre yıllık ihracatında diğer illerden farklı bir şekilde Rusya'nın payı her dönem çok fazla olmuştur. Yıllık ihracat yapılan ülkelerin ise zaman zaman ihracat değerlerinde keskin artışlar gösterdiği görülmektedir. Irak, Yemen, Çin ve ABD'nin ihracat değerlerinin bazı yıllarda çok hızlı bir artış sergilemiş olması buna bir örnektir. Niğde'nin ihracat yaptığı ülkelerin Ortadoğu'da yoğunlaşmadığı görülmektedir. Buna göre 2015 yılında Niğde en fazla Rusya, Irak, ABD, Almanya ve İtalya'ya ihracat yapmıştır. 2010 yılında ABD'ye yapılan ihracatın 2015 yılında büyük bir artış göstermesi ile Irak'tan gerçekleştirilen ihracatın 2013 yılında zirve noktasına ulaştıktan sonra düşüşe geçmesi dikkat çekmektedir (Şekil 10).

Şekil 10. Niğde'nin Ünelere Göre Yıllık İhracatı (\$) 2010-2015

Kaynak: TÜİK, 2016 verileri baz alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Ülke sınırları dışından satın alınan mal ve hizmetlerin değerini ifade eden ithalat değerlerinin Niğde’de 2010 yılından 2013 yılına kadar düşüşe geçip, 2014 yılında yükselişe geçtikten sonra 2015 yılında yine düştüğü görülmektedir. KOP illerinin toplam ithalat değeri de 2010 yılından 2014 yılına kadar yükselmiş 2015 yılında yükselen seyir diğer yıllara göre düşüş göstermiştir. Aynı yükselen seyir ithalatçı firma sayılarında da görülmektedir. Niğde’de ithalatçı firma sayısının 2010-2015 yılları arasındaki gelişimi Nevşehir’in altında kalmıştır (Tablo 14).

Tablo 13. Niğde ve Nevşehir’in Yıllık İthalat Değerleri (\$) 2010-2015

İller	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Niğde	43.027.000	30.027.000	20.746.000	34.206.000	40.683.000	27.237.000
KOP Toplam	986.292.000	1.388.623.000	1.348.408.000	1.439.395.000	1.551.698.000	1.390.932.000
Nevşehir	18.842.000	29.537.000	38.030.000	34.810.000	35.055.000	44.500.000
TÜRKİYE	185.544.332.000	240.841.676.000	236.545.141.000	251.661.250.000	242.177.117.000	207.234.359.000

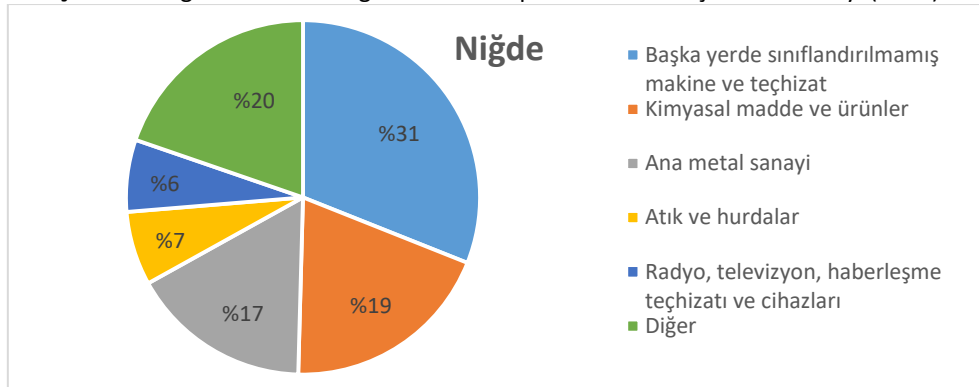
Kaynak: TÜİK, 2016 verileri baz alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 14. Niğde ve Nevşehir’in Yıllara Göre İthalatçı Firma Sayısı (2010-2015)

İller	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Niğde	43	42	49	57	43	46
KOP Toplam	1.036	1.305	1.283	1.268	1.333	1.488
Nevşehir	56	82	59	70	63	97

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı, 2016 verileri baz alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

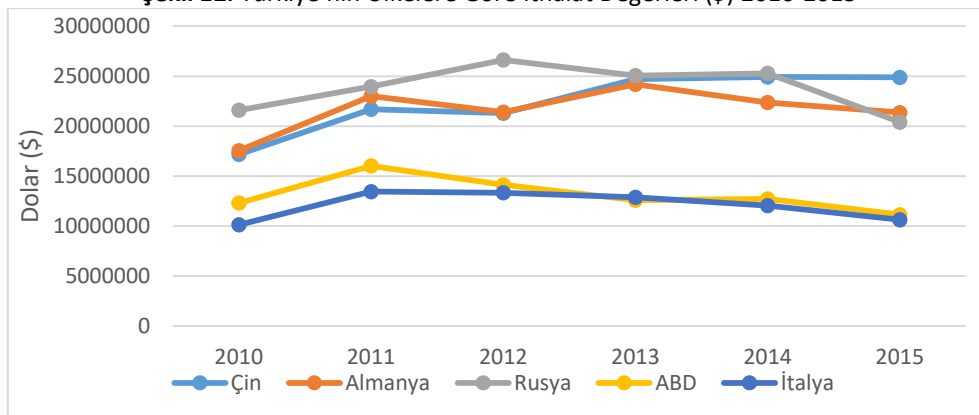
Şekil 11. Niğde’nin İthal Ettiği Ürünlerin Toplam İthalatları İçerisindeki Payı (2015)



Kaynak: TÜİK, 2016 verileri baz alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

ISIC Rev 3. Sınıflandırmasına göre, TÜİK Dış Ticaret verileri kullanılarak oluşturulan Şekil 11’de Türkiye’nin ithal ettiği ürünlerin ülkenin toplam ithalatı içerisindeki payı görülmektedir. Buna göre Türkiye’nin en fazla ithal ettiği sektör, %14,68’lik oranla kimyasal madde ve ürünler sektörü olmuştur. Ancak yine de bu oranın düşüklüğü ve diğer ürünlerin toplam ithalattaki payının %48,62 olması, Türkiye’nin ithalatında bir çeşitlenme olduğunu göstermektedir.

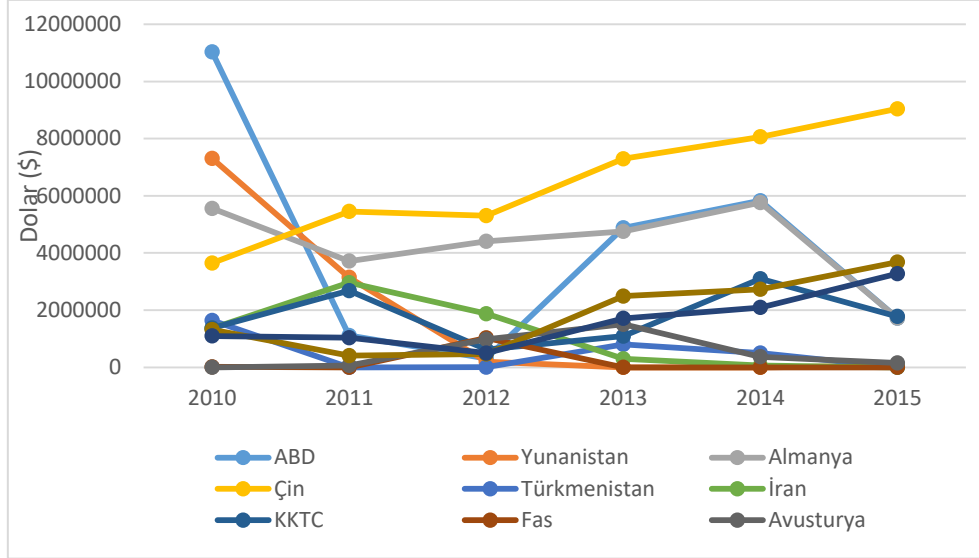
Şekil 12. Türkiye’nin Ülkelere Göre İthalat Değerleri (\$) 2010-2015



Kaynak: TÜİK, 2016 verileri baz alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Niğde'nin 2010-2015 yılları arasında en fazla ithalat yaptığı ilk beş ülke içerisinde yer alan ülkeler ise ABD, Yunanistan, Almanya, Çin, Türkmenistan, İran, KKTC, Fas, Avusturya, İtalya ve Hindistan olmuştur. Niğde'nin ithalatında son yıllarda Çin'in önemli bir yere sahip olduğu görülürken ABD'nin 2010 yılından sonra önemini keskin bir şekilde azalmış olması da şaşırtıcıdır (Şekil 13).

Şekil 13. Niğde'nin Ülkelere Göre İthalat Değerleri (\$) 2010-2015



Kaynak: TÜİK, 2016 verileri baz alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

2.3. NİĞDE'DE İÇ TİCARET: İLLER ARASI TİCARİ İLİŞKİLER

Bu bölümde Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın oluşturduğu 2015 yılı Girişimci Bilgi Sistemi verilerine dayanarak, illerin birbirleri ile yapmış oldukları ticaret değerlerine ilişkin değerlendirmeler yapılmıştır. Buna göre önce Türkiye'de iç ticaretin genel bir analizi yapılmış, sonrasında KOP illeri ölçeğinde illerin iç ticaret verileri kullanılarak iç ticaret hacimleri, iç ticaret dengeleri, iç ticaretin yönleri ve KOP illerinin ve Niğde'nin bölge içi iç ticaret ilişkileri ayrıntılı bir şekilde analiz edilmiştir.

2.3.1. Niğde'de İç Ticaret Hacmi ve Dengesi

KOP illerinin toplam alım ve satım oranları ve iç ticaret hacimlerinin hesaplanması sonucunda her dört ilin toplam alım değerlerinin satım değerlerinden fazla olduğu görülmektedir. Bu bağlamda 2016 yılına ait verilere göre Niğde'nin toplam iç ticaret hacmi 5 milyar TL'yi aşmış durumdadır. Nevşehir'in ise iç ticaret hacmi 8 milyar TL'nin üzerinde görülmektedir (Tablo 15).

Tablo 15. Niğde ve Nevşehir'in Ülke İçi Ticaret Değerleri (TL)

İller	Toplam Alım	Toplam Satım	Toplam İç Ticaret Hacmi
Niğde	3.938.512.812	2.891.022.726	6.829.535.538
KOP Toplam	74.514.873.329	63.925.733.889	138.440.607.218
Nevşehir	4.666.786.949	3.517.064.883	8.183.851.832
TÜRKİYE	2.922.134.866.707	2.922.134.866.707	5.844.269.733.414

Kaynak: BSTB, 2016 verileri baz alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

2.3.1.1. Alım: Mal Alınan İller

Niğde'nin alım yaptığı iller ve oranları analiz edildiğinde ise Niğde'nin %23,7 oranında kendi kendine yettiği söylenebilir (Tablo 16). Niğde'nin yaptığı alımların %72,9'unun alım yaptıkları ilk beş ilden gerçekleştirdiği görülmektedir. Bu da KOP illerinin ticari ilişkilerinde belli birkaç ilde yoğunlaştığını göstermektedir.

Tablo 16. KOP İllerinin En Fazla Mal ve Hizmet Alımı Yaptığı İlk 10 İl ve Oranları

Alım Yapan İl	Niğde	(%)
Alım Yapılan İl	İstanbul	31,4
	Niğde	23,7
	Ankara	9,00
	Adana	4,5
	Konya	4,3
	Kayseri	3,7
	Hatay	2,9
	Mersin	2,4
	İzmir	1,9
	Gaziantep	1,6
İlk 10 il Toplamı (%)		85,4

Kaynak: BSTB, 2016 verileri baz alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 17 ve 18'e göre KOP illeri arası ticaret değerleri ve bu değerlerin yansıttığı oranlar bölge içi ticaret bağlarının güçlü olmadığını göstermektedir. Bu çerçevede Konya oransal olarak bölge illeri ile en az ticari ilişkiye sahip ilken, Karaman yine oransal olarak bölge illeri ile en fazla ticari ilişkiye sahip il olarak öne çıkmaktadır.

2.3.1.2. Satım: Mal Satılan İller

KOP İllerinin satım yaptığı iller ve oranlarına bakıldığında ise yine bölge içi satım değerleri ve oranlarının düşük olduğu görülmekte, bunun yanı sıra her ilin kendi içinde yaptığı satım değerleri ile İstanbul ile yapılan satım değerleri ön plana çıkmaktadır. Bunun Niğde'nin yaptığı satımların %74,7'sinin en fazla satım yaptıkları ilk beş ile olduğu görülmektedir (Tablo 19).

Tablo 17. Niğde ve KOP İlleri Arasında Alım Değerleri (TL)

SATAN İL \ ALAN İL	Konya	Karaman	Aksaray	Niğde
Konya	27.279.917.437	912.215.598	455.479.975	170.400.455
Karaman	373.127.340	1.077.400.630	14.783.599	9.168.015
Aksaray	338.510.042	12.603.406	1.273.995.489	56.714.395
Niğde	118.440.068	19.027.754	60.211.118	932.707.052

Kaynak: BSTB, 2016 verileri baz alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 18. Niğde ve KOP İlleri Arasında Alım Oranları (%)

SATAN İL \ ALAN İL	Konya	Karaman	Aksaray	Niğde
Konya	45,4	19,1	8	4,3
Karaman	0,6	22,5	0,3	0,2
Aksaray	0,6	0,3	22,3	1,4
Niğde	0,2	0,4	1,1	23,7

Kaynak: BSTB, 2016 verileri baz alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Buna göre Niğde'nin KOP illerinden en çok Niğde'ye mal satımı yaparken en az Karaman'a satım yapmıştır. Konya aynı zamanda Niğde'nin en çok satım yaptığı 4. il olarak görülmektedir.

Tablo 19. Niğde'nin En Fazla Mal ve Hizmet Satımı Yaptığı İlk 10 İl ve Oranları

Satım Yapan İl	Niğde	(%)
Satım Yapılan İl	Niğde	32,3
	İstanbul	25,7
	Ankara	8,8
	Konya	4,1
	Kayseri	3,8
	Adana	3,5
	Bursa	2,7
	Aksaray	2,1
	Mersin	2,1
	İzmir	1,7
İlk 10 il Toplamı (%)		86,8

Kaynak: BSTB, 2016 verileri baz alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

2.3.1.3. İller arası Ticari Bağlantılar

KOP illerinin il içi ticaretlerinin yanı sıra İstanbul ve Ankara ile güçlü bir ticari ilişkiye sahip olduğu da söylenebilir. Özellikle İstanbul ile yapılan ticaretin toplam iç ticaretlerinin beşte birini oluşturduğu, hatta Karaman'da bu oranın üçte bire kadar yükseldiği görülmektedir (Tablo 20). Ankara ile yapılan ticaretin İstanbul ile yapılan ticaret kadar büyük boyutta olduğu söylenemese de yine de Ankara'nın KOP illerinin iç ticaretinde önemli bir paya sahip olduğu da Tablo 21'de görülmektedir.

Tablo 20. Niğde ve KOP İlleri Arasında Satım Oranları

SATAN İL \ ALAN İL (%)	Konya	Karaman	Aksaray	Niğde
Konya	51,9	9,1	7,7	4,1
Karaman	1,7	26,2	0,3	0,7
Aksaray	0,9	0,4	29,1	2,1
Niğde	0,3	0,2	1,3	32,3

Kaynak: BSTB, 2016 verileri baz alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 21. İllerinin İstanbul ve Ankara İle Ticareti (%)

	Konya	Karaman	Aksaray	Niğde	KOP
İstanbul İle Ticaret	20,8	34,4	22,7	29	22,2
Ankara İle Ticaret	7,3	5	7,6	8,9	7,3

Kaynak: BSTB, 2016 verileri baz alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

KOP illeri arasında yapılan iç ticaretin illerin toplam iç ticaretine oranları ise Tablo 22'de gösterilmiştir. Buna göre KOP içerisinde bölgenin diğer illeriyle en entegre olmuş il olarak Karaman gösterilebilir. Ancak yine de bölge illerinin ticari olarak birbirine yeterince entegre olamadığı söylenebilir.

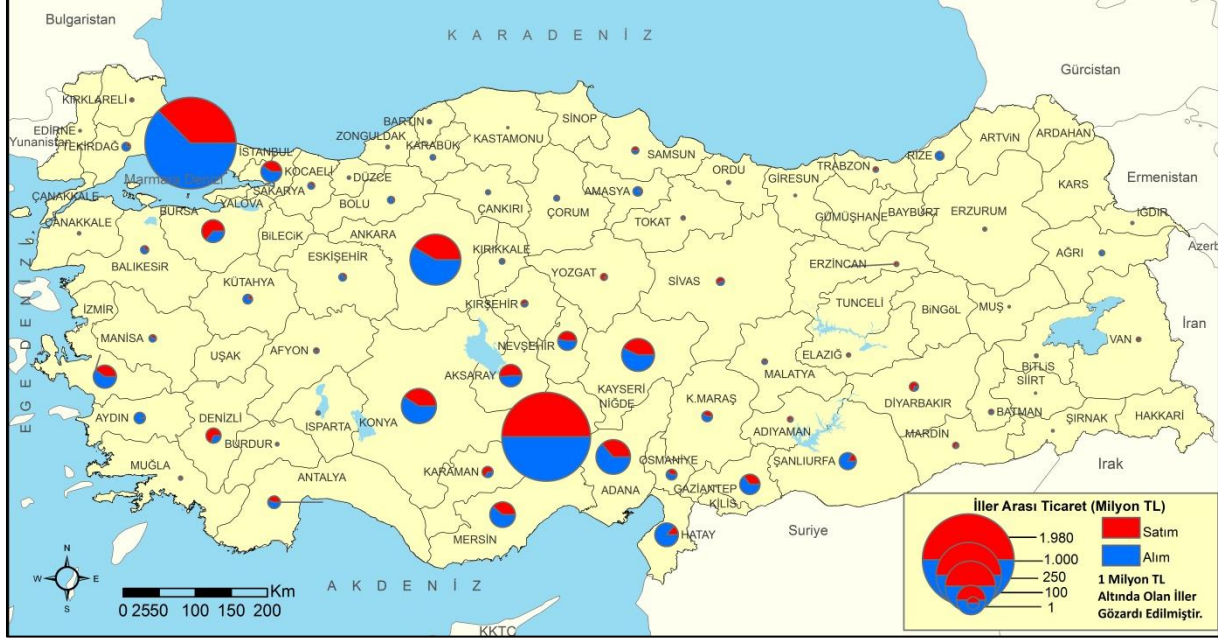
Tablo 22. KOP İllerinin İç Ticaret Oranları (%)

KOP İçi Ticaret	Konya	Karaman	Aksaray	Niğde
Karaman + Aksaray + Niğde	2,1			
Konya + Aksaray + Niğde		15,1		
Konya + Karaman + Niğde			9,3	
Konya + Karaman + Aksaray				6,3

Kaynak: BSTB, 2016 verileri baz alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

2.3.2. KOP İllerinin İç Ticaretinin Mekânsal Örüntüsü

KOP illerinin iç ticaretinin mekânsal örüntüsünü daha iyi anlayabilmek amacıyla oluşturulan haritalarda KOP illerinin birbirleriyle ve diğer illerle olan ticari ilişkileri açık bir şekilde görülmektedir. Bu haritalar oluşturulurken yine Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın Girişimci Bilgi Sistemi'nden elde edilmiş olan illerin diğer illerden yaptığı alım ve diğer illere yaptığı satımın değeri kullanılmıştır. Harita anlamlı olabilmesi ve önemli ticari ilişki ve akışları gösterebilmesi için Konya'nın ticari ilişkide bulunduğu illerden toplam ticaret hacmi 25 milyon liranın altında olan iller ile Karaman, Aksaray ve Niğde'nin ticari ilişkide bulunduğu illerden toplam ticaret hacmi 1 milyon liranın altında olan iller haritadaki gösterimin dışında bırakılmıştır. Zira yaklaşık 15 ili kapsayan ve haritada gösterilmeyen bu illerin söz konusu ilin iç ticaretindeki payı %0,1'i bile bulmamaktadır.

Harita 4. KOP İllerinin İç Ticaret Yaptığı İllerin Mekansal Örüntüsü


Kaynak: BSTB, 2016 verileri baz alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Niğde'nin iç ticaretinde ise Niğde'nin İstanbul ile yapmış olduğu ticaret en büyük paya sahiptir (Harita 4). Niğde'nin İstanbul ile ticaret hacmi 2 milyar TL seviyesine yakındır. Ancak Niğde'nin İstanbul'dan yapmış olduğu alımların, İstanbul'a yapmış olduğu satımlardan daha fazla olduğu da görülmektedir. Niğde'nin il içi ticareti ise ilin iç ticaretinde İstanbul'dan sonra en fazla paya sahip değerdedir. Niğde'nin Ankara ile yapmış olduğu ticaret de 600 milyon TL'nin üzerinde bir ticaret hacmiyle ön plana çıkmaktadır. Niğde'nin Ankara ile gerçekleştirdiği ticari ilişkilerde ticaret dengesi, İstanbul ile gerçekleştirdiği ticaret dengesine göre daha dengelidir ancak Niğde, Ankara'ya karşı ticaret açığı vermektedir. Niğde'nin iç ticaretinde Konya, Kayseri, Adana ve Mersin'in birbirlerine yakın değerlerde paya sahip oldukları da söylenebilir. Bir başka deyişle, Niğde'nin Karaman hariç komşu iller ile sahip olduğu ticari ilişkinin bu anlamda görece iyi olduğu söylenebilir. Son olarak Niğde'nin iç ticareti haritalanırken kapsam dışı bırakılan iller, yani Niğde'nin ticari ilişkilerinin en zayıf olduğu iller ise; Bilecik, Uşak, Kars, Kilis, Sinop, Yalova, Bingöl, Gümüşhane, Ardahan, Artvin, Hakkari, Tunceli ve Bayburt olarak sıralanabilir.

3. NİĞDE'DE SANAYİ

3.1. NİĞDE'DE SANAYİNİN BÜYÜKLÜĞÜ, SEKTÖREL YAPISI VE TEKNOLOJİ DÜZEYİ

Bu bölümde, Niğde ilinde sanayisinin sahip olduğu büyüklük, teknolojik düzey ve sektörel yapı analiz edilmiştir. Buna göre, bilindiği gibi, bir bölgede yer alan imalat sanayinin büyüklüğünü, hacmini, üretim düzeyini, firma ölçeğini, teknolojik yapısını, mekânsal organizasyonunu ve coğrafi yoğunlaşmasını analiz etmede dört temel gösterge (işyeri sayısı, istihdam, ciro ve katma değer) çok sıklıkla kullanılır. Türkiye’de genel olarak ekonomik faaliyetlerin, özelde de imalat sanayinin ekonomik coğrafyası analiz etmede öteden beri kullanılan mekânsal ölçek il olmuştur. Nitekim 2002 yılına kadar da TÜİK imalat sanayi verilerini il düzeyinde yayınlamıştır. Ancak TÜİK, 2001 yılında AB ile uyum süreci sonrasında benimsediği İBBS bölge sınıflaması sonucu 2002 yılından bu yana il düzeyinde imalat sanayi verisi yayınlamamaktadır. Bu nedenle araştırmacılar, söz konusu tarihten bu yana imalat sanayiye ya TÜİK tarafından yayınlanan verileri esas alarak Düzey 2 bölgeleri düzeyinde analiz etmekte ya da mevcut veri yokluğunu aşmanın bir çabası olarak il düzeyinde analiz yapmak istediğinde SGK’dan elde edilen kısıtlı parametrelili veri setini kullanmaktadır.

Türkiye’de bir ildeki/bölgedeki sanayi büyüklük düzeyini ortaya koymada kullanılan en önemli göstergelerden biri, İstanbul Sanayi Odası (İSO) tarafından her yıl hazırlanan “Türkiye'nin İlk 500 Büyük Sanayi Kuruluşu” ve “Türkiye'nin İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu” araştırması listesidir. İSO yaptığı bu iki araştırma listesiyle Türkiye’deki 1000 büyük sanayi kuruluşunun iller bazında verilerini yayınlamaktadır. Bu veriye göre, 2005-2015 yılları arasında Niğde’den bazı yıllarda 1-2 sanayi kuruluşu İSO ilk 500’e ve ikinci 500’e girmeyi başarmıştır. Ancak bu başarı sürekli olmamış ve özellikle son yıllarda ilden hiçbir sanayi kuruluşu ilk 1000 firma arasında yer alamamıştır.

KOP bölgesi ve Türkiye geneli ile diğer düzey 2 bölgelerinin imalat sanayi verileri 2014 yılı itibariyle işyeri sayısı, istihdam, ciro, maaş ve ücretler ile sabit sermaye yatırımını kapsayan 5 gösterge açısından Tablo 23’te görülmektedir. Söz konusu ilk dört kritere göre, Türkiye’nin 26 bölgesi içerisinde sanayi üretiminin yaklaşık %30’unu tek başına İstanbul yaratmaktadır. KOP Bölgesi içindeki TR71 (Kırıkkale, Aksaray, Niğde, Nevşehir, Kırşehir) Bölgesi sanayinin yaklaşık %1’ini oluşturmaktadır ve böylece 26 düzey 2 bölgesi arasında 14. sırada yer almaktadır.

Tablo 23 incelendiğinde TR71 bölgesinin iş yeri sayısı, istihdam, maaş ve ücretler, ciro ve sabit sermaye yatırımı parametrelerinde TR52 Bölgesi oranlarının altında kalmaktadır.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi, TÜİK’in 2002 yılından itibaren il düzeyinde sanayi verisi yayınlamaması nedeniyle il düzeyinde sektörel ölçekte sanayi analizleri ancak SGK’nın görece sınırlı parametreye dayalı istatistiksel veri seti kullanılarak telafi edilmektedir. Bu bağlamda, KOP Bölgesi’ndeki her bir il düzeyindeki imalat sanayi analizleri temel olarak Sosyal Güvenlik Kurumu’nun (SGK) verileri kullanılarak yapılmıştır. Ancak aynı zamanda SGK verilerin doğruluğunu sınamak ve analizlerin geçerlilik ve güvenilirlik düzeyini artırmak için Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı (BSTB) Sanayi Sicil Sisteminden elde edilen farklı veri seti de kullanılmış ve zaman zaman rapor içinde söz konusu veriden elde edilen bulgulara atıf yapılmıştır.

Tablo 23. Düzey 2 Bölgelerine Göre İmalat Sanayinin 5 Farklı Parametre Açısından Türkiye İçindeki Payı, 2014

Düzey 2 Bölgeleri	İşyeri Sayısı (Adet)	%	İstihdam (Kişi)	%	Maaş ve Ücretler (TL)	%	Ciro (TL)	%	Sabit Yatırım (TL)	Sermaye Yatırımı (TL)	%
TR10-İstanbul	109 451	29,93	1 066 162	29,55	23 631 705 795	29,51	264 883 758 627	26,27	12 452 434 010	19,41	
TR21-(Tekirdağ, Edirne, Kırklareli)	7 035	1,92	164 195	4,55	3 849 189 768	4,81	43 562 062 290	4,32	2 835 431 354	4,42	
TR22-(Balıkesir, Çanakkale)	7 291	1,99	47 880	1,33	994 700 334	1,24	17 278 544 159	1,71	804 044 158	1,25	
TR31-İzmir	24 374	6,67	250 500	6,94	5 833 343 680	7,28	86 133 181 277	8,54	5 781 701 689	9,01	
TR32-(Aydın, Denizli, Muğla)	16 452	4,50	139 373	3,86	2 178 964 863	2,72	26 264 696 987	2,60	1 361 643 693	2,12	
TR33-(Manisa, Afyonkarahisar, Kütahya, Uşak)	14 985	4,10	151 947	4,21	3 106 495 186	3,88	36 557 050 970	3,63	2 173 117 667	3,39	
TR41-(Bursa, Eskişehir, Bilecik)	23 587	6,45	355 186	9,84	9 132 457 913	11,40	98 195 429 350	9,74	9 565 948 941	14,91	
TR42-(Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova)	16 372	4,48	292 276	8,10	8 897 520 945	11,11	137 959 220 585	13,68	10 502 425 085	16,37	
TR51-Ankara	23 267	6,36	210 650	5,84	5 738 914 514	7,17	51 972 350 582	5,15	3 565 590 198	5,56	
TR52-(Konya, Karaman)	12 704	3,47	103 995	2,88	1 717 601 892	2,14	25 670 219 477	2,55	2 117 678 227	3,30	
TR61-(Antalya, Isparta, Burdur)	12 984	3,55	74 567	2,07	1 249 893 008	1,56	13 217 031 873	1,31	972 561 394	1,52	
TR62-(Adana, Mersin)	14 854	4,06	101 186	2,80	1 932 274 877	2,41	31 589 770 131	3,13	1 609 227 768	2,51	
TR63-(Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye)	10 040	2,75	95 297	2,64	1 987 048 591	2,48	36 245 240 591	3,59	1 610 374 128	2,51	
TR71-(Kırıkkale, Aksaray, Niğde, Nevşehir, Kırşehir)	4 367	1,19	40 359	1,12	931 280 780	1,16	17 989 418 878	1,78	592 671 986	0,92	
TR72-(Kayseri, Sivas, Yozgat)	9 406	2,57	98 944	2,74	1 885 375 298	2,35	20 328 570 277	2,02	1 471 032 428	2,29	
TR81-(Zonguldak, Karabük, Bartın)	2 967	0,81	39 015	1,08	1 198 023 375	1,50	18 506 293 237	1,84	1 532 080 645	2,39	
TR82-(Kastamonu, Çankırı, Sinop)	2 784	0,76	24 634	0,68	404 700 852	0,51	3 242 476 852	0,32	352 638 309	0,55	
TR83-(Samsun, Tokat, Çorum, Amasya)	11 089	3,03	65 739	1,82	1 005 116 311	1,25	13 476 389 678	1,34	594 397 055	0,93	
TR90-(Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane)	9 280	2,54	56 118	1,56	976 122 644	1,22	11 918 576 615	1,18	479 246 425	0,75	
TRA1-(Erzurum, Erzincan, Bayburt)	2 480	0,68	10 937	0,30	176 439 294	0,22	1 609 647 672	0,16	81 685 436	0,13	
TRA2-(Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan)	1 553	0,42	4 636	0,13	81 796 404	0,10	497 768 620	0,05	31 547 363	0,05	
TRB1-(Malatya, Elazığ, Bingöl, Tunceli)	5 387	1,47	37 478	1,04	545 089 158	0,68	5 536 606 264	0,55	282 035 517	0,44	
TRB2-(Van, Muş, Bitlis, Hakkari)	2 434	0,67	9 208	0,26	146 185 136	0,18	1 382 230 895	0,14	57 182 290	0,09	
TRC1-(Gaziantep, Adıyaman, Kilis)	12 307	3,37	121 696	3,37	1 887 648 598	2,36	34 202 678 857	3,39	2 831 865 855	4,41	
TRC2-(Şanlıurfa, Diyarbakır)	5 363	1,47	29 760	0,82	384 395 017	0,48	5 984 832 536	0,59	292 704 240	0,46	
TRC3-(Mardin, Batman, Şırnak, Siirt)	2 874	0,79	16 637	0,46	221 008 772	0,28	4 212 549 854	0,42	195 358 696	0,30	
TR-Türkiye	365 687	100	3 608 375	100	80 093 293 005	100	1 008 416 597 134	100	64 146 624 557	100	

Kaynak: TÜİK 2016'ya dayanarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 24 KOP illerini analiz etmede kullanılan iki veri setini işyeri sayısı ve istihdam bakımından karşılaştırmaktadır. Buna göre, tablo incelendiğinde her iki veri setinin çok farklı kaynaklardan ve idari kayıtlardan veri kullanmasına rağmen, birbirine oldukça yakın sonuçlar ortaya koyduğu görülmektedir. SGK veri setine göre, Türkiye’de yaklaşık 1,7 milyon işyeri bulunmakta ve bunlarda toplam 14 milyon kişi çalışmaktadır. KOP bölgesinde ise, SGK verilerine göre 2015 yılında toplam 59 bin işyerinde 330 bin kişi çalışırken, bunun işyeri sayısında %17’si, çalışan sayısında da %28’i imalat sanayide faaliyet göstermektedir. Öte yandan SGK verisine göre İmalat sanayide KOP Bölgesi’nde 9.821 işyeri varken, BSTB² verisinde 7544 işyeri bulunmaktadır. Görüldüğü gibi, SGK verisinde BSTB verisinde yaklaşık 2.300 tane işyerini fazla iken, çalışan sayısında BSTB verisi SGK verisinde yaklaşık 13 bin kişiyi fazla göstermektedir. Her ne şekilde olursa olsun, bazı farklılıklarına rağmen iki farklı veri setinden yapılan analizler birbirine çok yakın sonuçlar üretmektedir. Bu nedenle BSTB verileri ile SGK verilerinin çok büyük ölçüde uyuşması ve bu çalışmanın temel olarak bilim çevrelerince daha güvenilir görülen SGK verilerinin esas alması nedeniyle BSTB’nin sicil kayıtlarına dayalı veri analiz tabloları gereksiz tekrar oluşturacağı için rapora konulmamıştır. Ancak rapor içinde gerekli yerlerde SGK verilerini doğrulamak için kullanılmıştır.

Tablo 24. KOP İllerinde İmalat Sanayinin SGK ve BSTB Verilerine Göre İşyeri Sayısı ve İstihdamı, 2015
A) SGK Verisi, 2015

İller	İmalat Sanayi								Toplam İşyeri Sayısı	
	İşyeri sayısı (Adet)	KOP içindeki Oranı	TR içindeki Oranı	Tüm Sektör içindeki oranı	Çalışan sayısı (kişi)	KOP içindeki Oranı	TR içindeki Oranı	Tüm Sektör içindeki oranı	Toplam İşyeri sayısı (Adet)	Toplam Çalışan sayısı (kişi)
Konya	7862	80,1	4,7	18,3	82.553	67,8	2,3	27,5	42900	299879
Karaman	579	5,9	0,3	13,9	16.789	13,8	0,5	38,6	4162	43499
Aksaray	754	7,7	0,5	11,8	13.337	11,0	0,4	28,8	6407	46349
Niğde	626	6,4	0,4	11,3	9.044	7,4	0,3	22,3	5540	40497
KOP Bölgesi	9821	100,0	5,9	16,6	121.723	100,0	3,4	28,3	59009	430224
Türkiye	265.841	-	160,3	15,3	3.578.737	-	100,0	25,6	1.740.187	13.999.398

Kaynak: SGK, 2016’ya dayanarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

B) BSTB Verisi, 2015

İller	İmalat Sanayi					
	İşyeri Sayısı (Adet)	KOP içindeki Oranı	TR içindeki Oranı	Çalışan sayısı (kişi)	KOP içindeki Oranı	TR içindeki Oranı
Konya	6.604	87,54	6,37	95.723	71,36	2,98
Karaman	264	3,50	0,25	17.930	13,37	0,56
Aksaray	344	4,56	0,33	11.738	8,75	0,37
Niğde	332	4,40	0,32	8.751	6,52	0,27
KOP	7.544	100,00	7,28	134.142	100,00	4,18
TÜRKİYE	103.598	-	100,00	3.211.231	-	100,00

Kaynak: BSTB, 2016’ya dayanarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

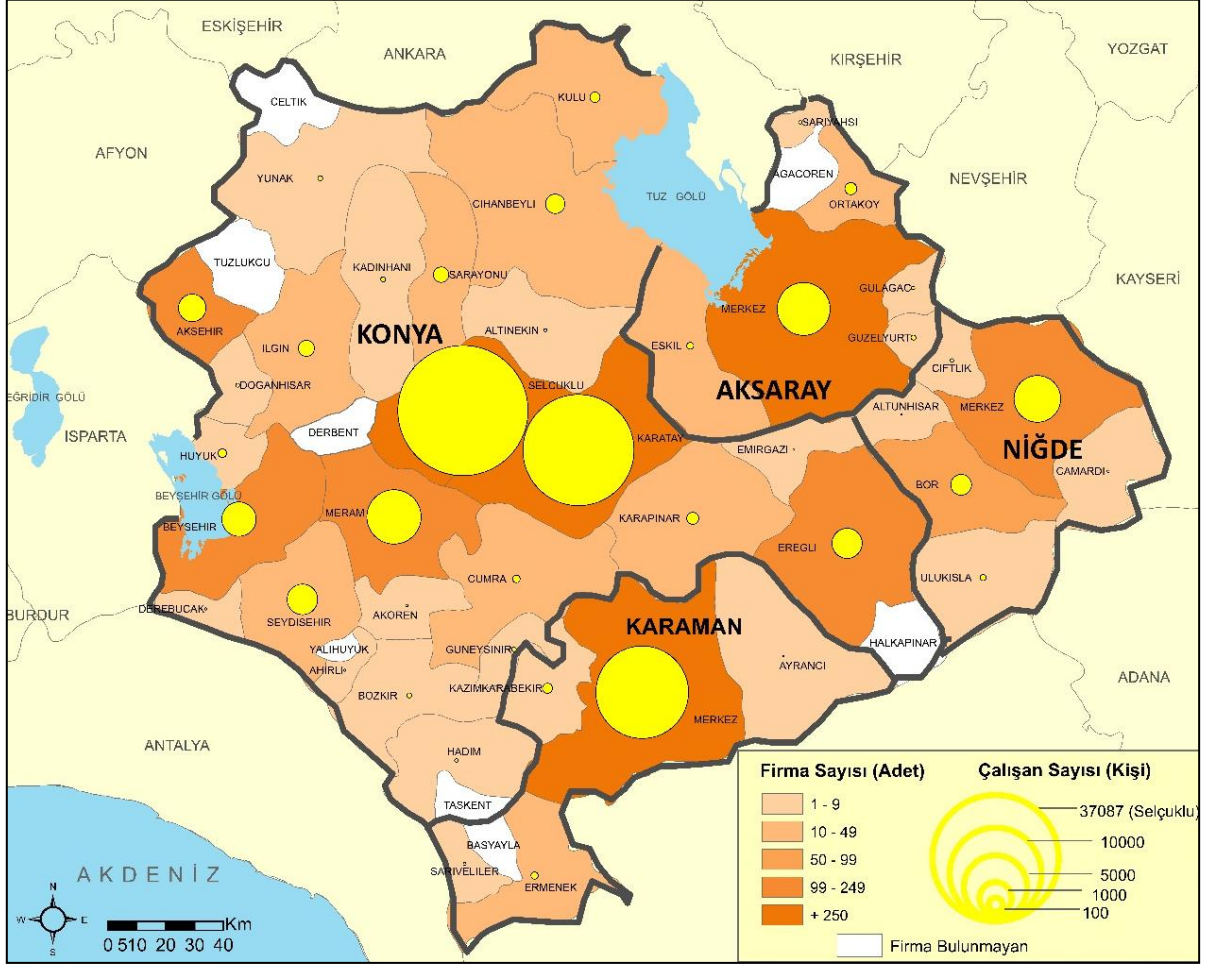
KOP bölgesi imalat sanayi büyüklük açısından iller bazında değerlendirildiğinde, Konya’nın açık ara hâkim konumda olduğu görülmektedir. Nitekim Konya’da 2009 yılında sanayide yaklaşık 6 bin firma faaliyet gösterirken, bu sayı 2015 yılında 8 bine yükselmiştir. Dolayısıyla imalat sanayi işyeri sayısı bakımından Konya bölgedeki sanayinin ortalama %80-87’sine sahip iken, diğer 3 il bölge sanayisinin yaklaşık 1/4’ünü meydana getirmektedir. Çalışan sayısı bakımından ise, Konya’da 82 bin kişi imalatta çalışırken, Karaman yaklaşık 17 bin, Aksaray 13 bin ve Niğde’de 9 bin kişilik imalat sanayide istihdam edilmektedir ki bu haliyle 2009-2015 arasındaki son 7 yıllık dönemde tüm illerde sanayinin yıllar itibariyle artarak büyüdüğü görülmektedir.

Harita 5 incelendiğinde, KOP bölgesinde imalat sanayinin hemen tümüyle il merkezlerindeki merkez ilçelerde yoğunlaştığı, buna karşın merkezden uzak, küçük, kırsal niteliği ağır basan ilçelerde çok az sayıda sanayi faaliyetinin olduğu görülmektedir. Konya’daki sanayinin %75’i merkezdeki iki ilçe olan Selçuklu (%45’i) ve Karatay ilçelerinde (%29’u) yer alırken, onları sırasıyla Meram (%5), Beyşehir (%5),

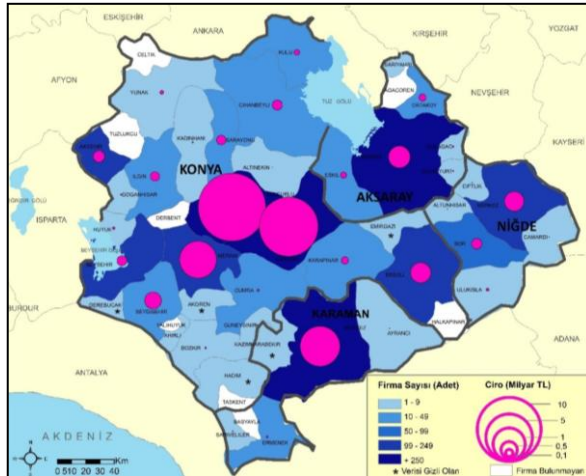
² İki veri seti arasındaki farklılıklar her iki kurumun farklı bir idari kayıt sistemi olmasından kaynaklanmaktadır.

Ereğli (%3), Çumra (%3), Akşehir (%3) ve Seydişehir (%3) takip etmektedir. Karaman ve Aksaray'da ise hemen tamamen (%94-97) merkezde yoğunlaşan sanayi faaliyetler, Niğde'de de %75'i merkez ilçe ve %22'si de Bor ilçesinde olmak üzere bir dağılım göstermiştir.

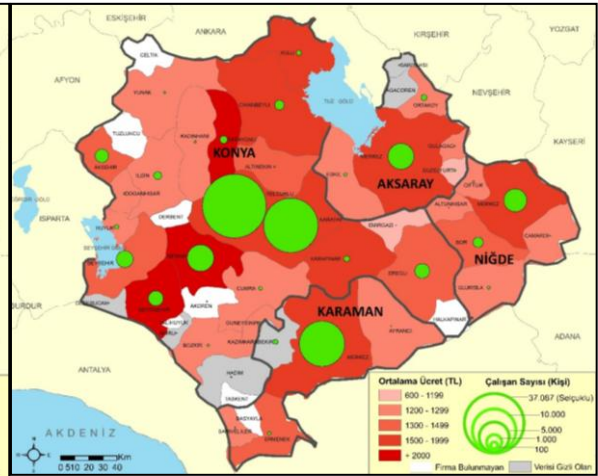
Harita 5. Niğde'de ve KOP Bölgesi İllerinde İmalat Sanayinin İlçelere Göre Coğrafi Dağılımı, 2015
(A) İşyeri Sayısı ve İstihdam Parametresine Göre;



(B) İşyeri Sayısı ve Ciro Parametresine Göre;



(C) Ücret ve İstihdam Parametresine Göre;



Kaynak: SGK, 2016b'ye dayanarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Sanayinin işletme Büyüklüğü/Ölçeği: Bilindiği gibi ölçeğe veya işletme büyüklüğüne göre firmalar dört gruba ayrılmaktadır. Bunlar, Mikro işletme (1-9 çalışan), Küçük işletme (10-49 çalışan), Orta Büyüklükteki işletme (50-249 çalışan) ve Büyük işletme (250+ çalışan) şeklindedir. Genellikle

literatürde 1-249 çalışanı olan firmalara KOBİ (Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletme) denilirken, 250'den fazla çalışanı olan firmalara da büyük işletme veya büyük sanayi adı verilmektedir. Bu bağlamda Niğde'de sanayiye firma sayısı bakımından tüm Türkiye'de olduğu gibi KOBİ'ler hakim iken, özellikle mikro sanayi işletmeleri çok yaygındır (Tablo 25). Büyük sanayi açısından da Niğde ülke ortalamasının biraz üstünde bir paya sahiptir.

Tablo 25. Niğde'nin ve KOP Bölgesindeki İmalat Sanayi İşyerlerinin İşletme Büyüklüğüne Göre Dağılımı, 2015

Ölçeğine Göre Firmalar	1--9 Mikro Ölçekli Sanayi		10--49 Küçük Sanayi		50--249 Orta Ölçekli Sanayi		250 + Büyük Sanayi		Toplam	
	İşyeri Sayısı	%	İşyeri Sayısı	%	İşyeri Sayısı	%	İşyeri Sayısı	%	İşyeri Sayısı	%
Konya	4.911	74,36	1.355	20,52	304	4,60	34	0,51	6.604	100
Karaman	147	55,68	85	32,20	21	7,95	11	4,17	264	100
Aksaray	174	50,58	135	39,24	27	7,85	8	2,33	344	100
Niğde	207	62,35	90	27,11	28	8,43	7	2,11	332	100
KOP	5.439	72,10	1.665	22,07	380	5,04	60	0,80	7.544	100
Türkiye	59.870	57,45	32.283	30,98	9.962	9,56	2.097	2,01	104.212	100

Kaynak: BSTB, 2016b'ye dayanarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Niğde ilindeki imalat sanayi teknolojik düzeyine göre yapılan analiz sonucunda, ilde 2009 yılında yüksek-teknolojiye sahip 12 istihdam mevcutken, 2014 yılında bu sayı 9'a düşmüştür (Tablo 27). Diğer bir değişim ise 2009 yılında düşük teknoloji düzeyindeki %4'lük oranın orta-düşük teknolojiye kaymasıdır. Fakat 2014 yılında hala %61,6'lık oran ile Niğde ilinde baskın bir düşük teknolojiye sahip firma mevcuttur. Lokasyon katsayısı analizine göre sadece düşük teknoloji sanayinde bir yoğunlaşma görülmesi de bunu desteklemektedir. Bu haliyle Niğde teknolojik düzey bakımından Karaman'a benzer bir yapı sergilemekte olup "düşük" teknoloji bir il olarak tanımlanabilir.

Tablo 26. KOP Bölgesinde İmalat Sanayinin Teknoloji Düzeyi

Teknoloji Düzeyi	2009			2014			2015		
	İstihdam	%	TR* %	İstihdam	%	TR* %	İstihdam	%	TR* %
Düşük Teknoloji	37.810	49,13	50,28	57.702	47,21	52,03	56.599	46,50	50,89
Orta-Düşük Teknoloji	25.809	33,54	33,41	42.966	35,15	31,74	40.452	33,23	31,80
Orta-Yüksek Teknoloji	12.849	16,70	14,42	21.266	17,40	14,74	24.360	20,01	15,81
Yüksek Teknoloji	487	0,63	1,89	286	0,23	1,49	312	0,26	1,50
Toplam	76.955	100	100	122.220	100	100	121.723	100	100

* TR: Türkiye ortalaması

Kaynak: SGK, 2016'ya dayanarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 27. Niğde İlinde İmalat Sanayinin Teknoloji Düzeyi

Teknoloji Düzeyi	2009				2014				2015			
	İstihdam	%	LQ*	TR** %	İstihdam	%	LQ*	TR** %	İstihdam	%	LQ*	TR** %
Düşük Teknoloji	4117	64,11	1,23	50,28	5304	61,62	1,06	52,03	5542	61,28	1,05	50,89
Orta-Düşük Teknoloji	2036	31,70	0,92	33,41	3026	35,15	0,99	31,74	3186	35,23	0,97	31,80
Orta-Yüksek Teknoloji	257	4,00	0,27	14,42	269	3,13	0,19	14,74	307	3,39	0,19	15,81
Yüksek Teknoloji	12	0,19	0,10	1,89	9	0,10	0,06	1,49	9	0,10	0,06	1,50
Toplam	6422	100		100	8608	100		100	9044	100		100

* TR: Türkiye ortalaması ** LQ: Lokasyon katsayısı

Kaynak: SGK, 2016'ya dayanarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

3.2. NİĞDE'DE SANAYİNİN KÜMELENME POTANSİYELİ VE ÖNE ÇIKAN SEKTÖRLER

Tablo 28'de Niğde ilindeki 2009-2015 yıllarındaki imalat sanayi alt sektörlerine göre kümelenme potansiyeli gösterilmektedir. İstihdam parametresi kullanılarak uygulanan 3 Yıldız Kümelenme analizine göre, Niğde ili 2009 yılında 3 yıldız alan bir sektör bulunmamaktadır. Analiz sonucuna göre 2 yıldız alan sektörler 10-Gıda ürünlerinin imalatı, 13-Tekstil ürünlerinin imalatı ve 23-Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı sanayidir. Bu 3 sektör Niğde ilinde kümelenme potansiyeli en yüksek imalat sanayi alt sektörleridir. 1 yıldız alan sektörlerimize baktığımız zaman 11-İçeceklerin imalatı, 14-Giyim eşyalarının imalatı, 15-Deri ve ilgili ürünlerin imalatı, 25-Fabrikasyon metal ürünleri imalatı (makine ve teçhizat hariç) sektörlerini görmekteyiz. Bunun dışında kalan sektörlerde ise kümelenme görülmemektedir. 2009 yılında dikkat çeken nokta Niğde ilinde kümelenme potansiyeli olan sektörler daha çok gıda, içecek ve tekstil üzerinedir.

Niğde ilindeki 2014 yılındaki kümelenme potansiyeline baktığımız zaman, 2009 yılına benzer şekilde 3 yıldız alan sektör bulunmamaktadır. Fakat 2 yıldız alan sektörlerde bariz bir artış göze çarpar; bunlar 10-Gıda ürünlerinin imalatı, 13-Tekstil ürünlerinin imalatı, 23-Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı, 25-Fabrikasyon metal ürünleri imalatı (makine ve teçhizat hariç), 31-Mobilya imalatı, 33-Makine ve ekipmanların kurulumu ve onarımı sektörleridir. Tek yıldız alan sektörler ise; 11-İçeceklerin imalatı, 15-Deri ve ilgili ürünlerin imalatı, 22-Kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı sanayidir. Geri kalan sektörlerde kümelenme potansiyeli görülmemektedir.

Niğde ili 2009-2014 yılları arası kümelenme potansiyelini karşılaştırdığımız zaman, ilginç bir şekilde 2009 yılında hiç yıldız almayan 31-Mobilya imalatı ve 33-Makine ve ekipmanların kurulumu ve onarımı sanayi 2014 yılında 2 yıldız olarak hızlı bir kümelenme olgusu meydana getirmiştir. Ayrıca 2009 yılında tek yıldız alan 25-Fabrikasyon metal ürünleri imalatı (makine ve teçhizat hariç) sanayi, 2014 yılında 2 yıldız olarak kümelenme potansiyelini arttırmıştır.

KOP bölgesinde bulunan 4 ilin kümelenme analizinden çıkan çarpıcı sonuçlardan biri her bir ilin farklı bir sektörde kümelenme göstermesidir. Konya iline baktığımız zaman, KOP illeri içinde tek 3 yıldız alan sektör olan 28-Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipman imalatı sanayi olgun küme olarak sadece Konya'da bulunmaktadır. Niğde ilinde 2 yıldız alan 13-Tekstil ürünlerinin imalatı ise yine sadece bu ilde potansiyel küme özelliği göstermektedir. Aksaray ilinde ise 14-Giyim eşyalarının imalatı sektörü diğer illerden farklı olarak burada kümelenme potansiyeline sahiptir. Karaman ilinde ise, 2 yıldız alan 17-Kağıt ve kağıt ürünlerinin imalatı sanayi KOP illeri içinde sadece burada kümelenme göstermektedir. Sonuç olarak Konya makine sanayinde; Niğde tekstil sanayinde; Aksaray giyim eşyası imalatında ve Karaman kağıt ve kağıt ürünleri imalatında kümelenme eğilimi göstermesi bu 4 ilin uzmanlaşma yönlerini göstermektedir.

Tablo 28. Niğde İli 2009-2015 Yılları Karşılaştırmalı 3 Yıldız Kümelendirme Analizi

NACE Rev.2 Kodu	İmalat Sanayinin Alt Sektörleri	2009 Yılı Kümelendirme Analizi				2014 Yılı Kümelendirme Analizi				2015 Yılı Kümelendirme Analizi			
		Büyüklik	Başatlık	Uzmanlaşma	Yıldız Sayısı	Büyüklik	Başatlık	Uzmanlaşma	Yıldız Sayısı	Büyüklik	Başatlık	Uzmanlaşma	Yıldız Sayısı
10	Gıda ürünlerinin imalatı	0,004	0,060	1,61	2	0,003	0,036	1,11	2	0,003	0,031	0,97	1
11	İçeceklerin imalatı	0,020	0,009	7,79	1	0,004	0,002	1,52	1	0,005	0,002	1,69	1
12	Tütün ürünleri imalatı	0,000	0,000	0,00	0	0,000	0,000	0,00	0	0,000	0,000	0,00	0
13	Tekstil ürünlerinin imalatı	0,005	0,078	2,13	2	0,006	0,078	2,33	2	0,007	0,076	2,52	2
14	Giyim eşyalarının imalatı	0,001	0,016	0,40	1	0,001	0,008	0,22	0	0,001	0,009	0,27	0
15	Deri ve ilgili ürünlerin imalatı	0,005	0,008	1,94	1	0,004	0,007	1,43	1	0,003	0,005	1,16	1
16	Ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı	0,001	0,002	0,30	0	0,001	0,001	0,26	0	0,001	0,001	0,26	0
17	Kağıt ve kağıt ürünlerinin imalatı	0,000	0,000	0,07	0	0,000	0,000	0,01	0	0,000	0,000	0,00	0
18	Kayıtlı medyanın basılması ve çoğaltılması	0,001	0,003	0,45	0	0,001	0,003	0,54	0	0,001	0,001	0,33	0
19	Kok kömürü ve rafine petrol ürünleri imalatı	0,000	0,000	0,00	0	0,001	0,000	0,19	0	0,000	0,000	0,13	0
20	Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı	0,001	0,002	0,27	0	0,002	0,003	0,61	0	0,002	0,004	0,71	0
21	Temel eczacılık ürün ve malzemeleri imalatı	0,000	0,000	0,00	0	0,000	0,000	0,00	0	0,000	0,000	0,00	0
22	Kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı	0,002	0,008	0,60	0	0,002	0,013	0,92	1	0,003	0,012	0,87	1
23	Diğer metalik olmayan mineral ürünler imalatı	0,006	0,041	2,27	2	0,004	0,023	1,37	2	0,003	0,019	1,18	2
24	Ana metal sanayii	0,001	0,006	0,43	0	0,001	0,005	0,46	0	0,001	0,005	0,46	0
25	Metal ürünleri imalatı (makine ve teç. hariç)	0,002	0,026	0,71	1	0,003	0,030	1,01	2	0,003	0,029	1,03	2
26	Bilgisayar, elektronik ve optik ürünler imalatı	0,000	0,001	0,11	0	0,000	0,000	0,10	0	0,000	0,000	0,09	0
27	Elektrikli teçhizat imalatı	0,001	0,002	0,20	0	0,000	0,001	0,06	0	0,000	0,000	0,05	0
28	BYS makine ve ekipman imalatı	0,001	0,006	0,36	0	0,000	0,001	0,10	0	0,000	0,001	0,12	0
29	Motorlu kara taşıtı, treyler (römork) imalatı	0,001	0,001	0,27	0	0,000	0,001	0,05	0	0,000	0,000	0,03	0
30	Diğer ulaşım araçlarının imalatı	0,000	0,000	0,08	0	0,002	0,002	0,59	0	0,002	0,002	0,52	0
31	Mobilya imalatı	0,001	0,001	0,31	0	0,003	0,013	1,06	2	0,003	0,011	0,96	1
32	Diğer imalatlar	0,000	0,000	0,03	0	0,000	0,001	0,15	0	0,000	0,000	0,13	0
33	Makine ve ekipmanların kurulumu ve onarımı	0,001	0,007	0,54	0	0,003	0,014	1,08	2	0,003	0,014	1,15	2

Kaynak: SGK, 2016 verileri baz alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Niğde ili için yaptığımız lokasyon katsayısı ve 3 Yıldız kümelenme analizi sonuçlarına göre; gerek 2009 yılında gerekse 2014 yılında imalat sanayinin 23 alt sektörü içerisinde iki sektör **Olgun Küme** yapısına en yakın ve her bakımdan kümelenme potansiyeli göstererek öne çıkmaktadır. Bunlardan biri, Gıda Ürünleri İmalatı Sanayi iken, diğeri Tekstil Ürünleri İmalatı Sanayidir.

Gıda Ürünleri İmalatı: Gıda ürünleri imalatı sadece Niğde ilinde değil aynı zamanda Türkiye’de imalat sanayinde lider sektörlerden biridir. 2015 yılı Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) verilerine baktığımız zaman imalat sanayi işyeri sayısına göre %16 kısmı ile Gıda Ürünleri İmalatı Türkiye’de en önemli sektör konumundadır (Tablo 29). 2009 yılı istihdam verilerine göre ise %13,06’lık bir orana sahipken, bu oran 2015 yılında %12,34’e düşmüştür. Niğde ilinde ise Gıda Ürünleri İmalatı, imalat sanayi içinde 2009 SGK verilerine göre 117 işyeri sayısı ile %27,08’lik orana sahipken, 1.393 istihdam ile %21,69’luk bir orana sahiptir. 2015 yılında ise işyeri sayısı 163’e çıkmasına rağmen oransal olarak %1’lik bir düşüş göstermiştir. Aynı şekilde istidam olarak 1.239 kişi ile %8’lik bir düşüş yaşamasına rağmen imalat sanayinde önemli bir yerdedir. Öte yandan Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı (BSTB) Sanayi Sicil Sistemi 2015 yılı verilere göre, Niğde ilinde Gıda Ürünleri İmalatı 55 işyeri ile %16,57’lik bir orana sahiptir. BSTB’nin istihdam verilerine baktığımız zaman 1.214 kişi ile %13,87’lik bir oran karşımıza çıkar. Bu durum Niğde ilinde imalat sanayinde çalışan kişilerin 1/7’sinin Gıda Ürünleri İmalatında çalıştığını göstermektedir. Bunun yanında BSTB 2015 yılı verilerine göre Niğde ilinde Gıda Ürünleri İmalatı sanayi firma büyüklük ölçeğine baktığımız zaman 1 adet Büyük ölçekli işletme bulunmaktadır. Diğer taraftan 16 Küçük, 34 Mikro ve 4 adet de Orta büyüklükte işletme mevcuttur.

Niğde ilinde teşvik verilerine 2005-2015 yılları toplam belge sayısı içinde 25 teşvik belgesi ve %6,72’lik oran ile Tekstil Ürünleri İmalatı sanayinden sonra ikinci sırada yer almaktadır. Ahiler Kalkınma Ajansı Bölge Planı ve OECD’nin yukarıda belirtilen raporuna göre Gıda Ürünleri İmalatı TR71 bölgesinde önemli bir küme adaydır. Aynı zamanda Niğde sanayinin gelişimi ile ilgili olarak proje kapsamında yapılan odak grup toplantılarında Niğde ilinde bulunan imalat sanayi kümeleri ile ilgili yapılan tartışmalarda Gıda Ürünleri İmalatının, kentin sanayi istihdamının büyük bir kısmını elinde tutmasına rağmen daha çok Tekstil, madencilik (kalsit), metal eşya ve deri sektörü kümelerinden sonra tarım-gıda (süt ve süt ürünleri, meyve suyu) kümesinden bahsetmişlerdir. Niğde ili özellikle lahana ve elma üretiminde ön plana çıkmaktadır. Ayrıca Niğde ili, katma değeri yüksek meyvecilik, sebzeçilik ve endüstri bitkileri üretimiyle bitkisel üretim değeri olarak önemli bir konumdadır. Bunun yanında hayvansal gıda üretiminde önemli bir potansiyele sahiptir.

Niğde ili için yaptığımız 3 Yıldız kümelenme analizi sonuçlarına göre; Gıda Ürünleri İmalatı sanayi 2009 ve 2014 yıllarında potansiyel küme özelliği göstermektedir (Tablo 30). **Niğde ili içinde işyeri ve istihdam potansiyeline göre Olgun Küme yapısına uygun sektör olarak Gıda Ürünleri İmalatı gösterilebilir.**

Gıda Ürünleri İmalatı faaliyetinin hangi alt sektörlerle ayrıldığı bilmek, küme yapısı için oldukça önemlidir. Gıda Ürünleri İmalatı 9 alt sektöre ayrılmaktadır. Bunlar sırası ile *10.1 Etin işlenmesi ve saklanması ile et ürünleri imalatı, 10.2 Balık, kabuklu deniz hayvanları ve yumuşakçaların işlenmesi ve saklanması, 10.3 Sebze ve meyvelerin işlenmesi ve saklanması, 10.4 Bitkisel ve hayvansal sıvı ve katı yağların imalatı, 10.5 Süt ürünleri imalatı, 10.6 Öğütülmüş tahıl ürünleri, nişasta ve nişastalı ürünlerin imalatı, 10.7 Fırın ve unlu mamuller imalatı, 10.8 Diğer (şeker, çay, kakao, çikolata, kahve, baharat, hazır yemek gibi.) gıda maddelerinin imalatı ve 10.9 Hazır hayvan yemleri imalatıdır.* Gıda Ürünleri İmalatı alt sektörlerinin tanımını bilmek bize hangi alt sektörün Niğde ili içinde kümelenme eğilimi gösterdiğini vurgulamak açısından önemlidir. Bazı alt sektörlerin Niğde ilinin coğrafyasına uygun olmaması nedeniyle gelişimi önem arz etmemektedir. Ayrıca hangi alt sektörlerde kümelenme eğiliminin olduğunu tespit etmek için ise 3 Yıldız analizini ikili sektör kodunda değil de 3 veya 4 kodlu sektörel düzeyde yapmak gerekmektedir.

Tekstil Ürünleri İmalatı: Tekstil Ürünleri İmalatı sanayi Türkiye’de işyeri sayısı bakımından düşük bir değere sahip olsa da istihdam bakımından önemli bir konumdadır. Bu durum aslında bize Tekstil Ürünleri İmalatı sanayinin emek yoğun bir sektör olduğunu göstermektedir. 2009 yılı SGK Türkiye

verilerine baktığımız zaman 14.197 işyeri sayısı ve imalat sanayi içinde %6,31'lik bir orana sahiptir (Tablo 29). 2015 yılı SGK verilerine göre ise işyeri sayısı 17.050'ye yükselmiş fakat oran %6,41 ile hemen hemen aynı kalmıştır. 2009 yılı istihdam verilerine göre 331.438 çalışan sayısı ile %12,79'luk bir orana sahipken, 2015 yılında 420.927 çalışan sayısı ile %11,76'lık orana gerilemiştir. Türkiye ölçeğinde BSTB 2015 yılı verisine baktığımız zaman ise 9.340 işletme ile %9,02'lik bir oransal değere sahip olan Tekstil Ürünleri İmalatı, 429.776 çalışan sayısı ile %13,38'lik bir paya sahiptir. Niğde özelinde ise Tekstil Ürünleri İmalatı 2009 SGK verilerine göre 23 işyeri sayısı ile imalatsa sanayi içinde %5,32'lik bir paya sahipken, 1.810 çalışan ile %28,18'lik bir orana sahiptir. 2015 yılında ise işyeri sayısı 29'a yükselmiş fakat imalat sanayi içindeki payı %4,63'e düşmüştür. İstihdam verisine baktığımız zaman 3.063 çalışan ile 2009 yılına göre oransal olarak %5'lik bir artış göstermiştir. BSTB'nin 2015 göstergelerine göre Niğde ilinde 20 işletme ile %6,02'lik paya sahip olan Tekstil Ürünleri İmalatı, 3.402 çalışan ile %38,88'lik pay ile neredeyse istihdamın yarısına yakınına oluşturmaktadır.

Tekstil Ürünleri İmalatı faaliyetinin hangi alt sektörlerle ayrıldığı bilmek, küme yapısı için oldukça önemlidir. Tekstil Ürünleri İmalatı 4 alt sektöre ayrılmaktadır. Bunlar sırası ile *13.1 Tekstil elyafının hazırlanması ve bükülmesi*, *13.2 Dokuma*, *13.3 Tekstil ürünlerinin bitirilmesi* ve *13.9 Diğer (halı, urgan, kilim, örgü, endüstriyel tekstil gibi) tekstil ürünlerin imalatıdır*. *Tekstil Ürünleri İmalatı* alt sektörlerinin tanımını bilmek bize hangi alt sektörün Niğde ili içinde kümelenme eğilimi gösterdiğini vurgulamak açısından önemlidir. Ayrıca hangi alt sektörlerde kümelenme eğiliminin olduğunu tespit etmek için ise 3 Yıldız analizini ikili sektör kodunda değil de 3 veya 4 kodlu sektörel düzeyde yapmak gerekmektedir.

Niğde ili genelinde 2005-2015 yılları toplam teşvik belgesi sayılarına baktığımız zaman 33 teşvik belgesi ve %8,87'lik pay ile Tekstil Ürünleri İmalatı imalat sanayi içinde birinci sıradadır. Bunun anlamı son 10 yılda Tekstil Ürünleri İmalatı sanayine önemli yatırımların yapılmış olduğudur. Niğde ilinde imalat sanayi işletmelerinin ölçekleri bakımından ele alındığı zaman, BSTB 2015 yılı göstergelerine göre 4 Büyük, 2 Küçük, 6 Mikro ve 8 Orta büyüklükte Tekstil Ürünleri İmalatı firması bulunmaktadır. 2015 yılı SGK verilerine göre Niğde ilinin %99,9'unun KOBİ olduğunu düşünürsek 4 tane Büyük ölçekte işletme bulunması sektörün Niğde için önemini arttırmaktadır.

Niğde ilinde 2 adet OSB'nin bulunması ve yeni yapılacak yatırımlar için geniş parsellere sahip olmaları Tekstil sanayinin gelişmesi için önemli bir avantajdır. Ayrıca KOP kapsamında yapılan odak grup toplantılarında tekstil kümesinin çok önemli bir potansiyel olduğunu vurgulamalarının yanında, tekstilde gerekli teşvikler yapılırsa yenilikçilik kapasitesinin çok yüksek olduğunu düşünmektedirler. Ayrıca Tekstil üreticileri olarak; Ahiler Kalkınma Ajansı Yatırım Rehberine göre Niğde OSB'de Polyester-Viskon iplik imalatı yapan ASKA Tekstil, Pamuk ipliği imalatı yapan Birko Birleşik Koyunlular Mensucat, Turcanlar Tekstil ve Sarteks Mensucat, Kadre ve Penye İpliği imalatı yapan Doğanlar Tekstil ve Keçeci Tekstil, Pamuklu penye ve penye kopmak imalatı yapan Ultaş Entegre Boya Kasar firması ve çorap imalatı yapan Erkan Dokuma ve Örgü Tekstil firmaları Niğde ili küme oluşumunda önemli işletmelerdir.

Niğde ili için yaptığımız 3 Yıldız kümelenme analizi sonuçlarına göre; Tekstil Ürünleri İmalatı sanayi 2009 ve 2014 yıllarında potansiyel küme özelliği göstermektedir (Tablo 30). ***Niğde ili içinde istihdam potansiyeline göre Olgun Küme yapısına uygun sektör olarak Tekstil Ürünleri İmalatı gösterilebilir.*** Yine diğer küme özelliği gösteren sektörler gibi Niğde Tekstil Ürünleri İmalatı sanayi kümesinin en büyük handikabı emek yoğun bir sektör olarak Düşük Teknoloji düzeyine sahip olmasıdır.

Tablo 29. Niğde İlinde İmalat Sanayi Alt Dallarının İşyeri Sayısı ve İstihdam Bakımından Sektörel Dağılımı

KOD	SEKTÖR	2009								2015							
		Niğde				TÜRKİYE				Niğde				TÜRKİYE			
		İşyeri Sayısı	%	İstihdam	%	İşyeri Sayısı	%	İstihdam	%	İşyeri Sayısı	%	İstihdam	%	İşyeri Sayısı	%	İstihdam	%
10	Gıda ürünlerinin imalatı	117	27,08	1393	21,69	36674	16,30	338592	13,06	163	26,04	1239	13,70	41975	15,79	441794	12,34
11	İçeceklerin imalatı	2	0,46	212	3,30	521	0,23	10630	0,41	4	0,64	74	0,82	648	0,24	15104	0,42
12	Tütün ürünleri imalatı	0	0,00	0	0,00	128	0,06	12145	0,47	0	0,00	0	0,00	43	0,02	3769	0,11
13	Tekstil ürünlerinin imalatı	23	5,32	1810	28,18	14197	6,31	331438	12,79	29	4,63	3063	33,87	17050	6,41	420927	11,76
14	Giyim eşyalarının imalatı	18	4,17	367	5,71	26764	11,90	358116	13,81	15	2,40	379	4,19	33265	12,51	482816	13,49
15	Deri ve ilgili ürünlerin imalatı	24	5,56	185	2,88	4542	2,02	37241	1,44	30	4,79	204	2,26	6550	2,46	60716	1,70
16	Ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı	13	3,01	43	0,67	10965	4,87	56160	2,17	22	3,51	50	0,55	10682	4,02	66355	1,85
17	Kağıt ve kağıt ürünlerinin imalatı	1	0,23	6	0,09	1878	0,83	34820	1,34	0	0,00	0	0,00	2383	0,90	51540	1,44
18	Kayıtlı medyanın basılması ve çoğaltılması	19	4,40	75	1,17	8805	3,91	65447	2,52	17	2,72	56	0,62	8317	3,13	58783	1,64
19	Kok kömürü ve rafine petrol ürünleri imalatı	0	0,00	0	0,00	351	0,16	8052	0,31	1	0,16	3	0,03	308	0,12	8002	0,22
20	Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı	6	1,39	49	0,76	4140	1,84	71501	2,76	11	1,76	152	1,68	4388	1,65	74175	2,07
21	Temel eczacılık ürün ve malzemeleri imalatı	0	0,00	0	0,00	90	0,04	5158	0,20	0	0,00	0	0,00	342	0,13	20405	0,57
22	Kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı	23	5,32	195	3,04	10045	4,46	127458	4,92	25	3,99	500	5,53	12756	4,80	198187	5,54
23	Diğer metalik olmayan mineral ürünler imalatı	45	10,42	948	14,76	11210	4,98	163384	6,30	56	8,95	762	8,43	13745	5,17	222421	6,22
24	Ana metal sanayi	20	4,63	129	2,01	7046	3,13	118109	4,56	15	2,40	198	2,19	7607	2,86	149301	4,17
25	Metal ürünleri imalatı (makine ve teç. hariç)	39	9,03	593	9,23	32935	14,64	324756	12,53	81	12,94	1171	12,95	35379	13,31	393638	11,00
26	Bilgisayar, elektronik ve optik ürünler imalatı	8	1,85	12	0,19	3260	1,45	43739	1,69	3	0,48	9	0,10	1661	0,62	33431	0,93
27	Elektrikli teçhizat imalatı	6	1,39	41	0,64	7027	3,12	79782	3,08	4	0,64	20	0,22	5612	2,11	130808	3,66
28	BYS makine ve ekipman imalatı	21	4,86	131	2,04	11223	4,99	143195	5,52	12	1,92	50	0,55	9974	3,75	139862	3,91
29	Motorlu kara taşıtı, treyler (römork) imalatı	5	1,16	28	0,44	1675	0,74	40524	1,56	4	0,64	13	0,14	3536	1,33	173070	4,84
30	Diğer ulaşım araçlarının imalatı	1	0,23	8	0,12	1759	0,78	38841	1,50	1	0,16	72	0,80	1169	0,44	47961	1,34
31	Mobilya imalatı	10	2,31	24	0,37	5541	2,46	29942	1,16	74	11,82	457	5,05	21501	8,09	164723	4,60
32	Diğer imalatlar	2	0,46	2	0,03	5785	2,57	28975	1,12	5	0,80	20	0,22	6317	2,38	54619	1,53
33	Makine ve ekipmanların kurulumu ve onarımı	29	6,71	171	2,66	18418	8,19	124241	4,79	54	8,63	552	6,10	20633	7,76	166330	4,65
	TOPLAM	432	100	6422	100	224979	100	2592246	100	626	100	9044	100	265841	100	3578737	100

Kaynak: SGK, 2016 verileri baz alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 30. Niğde İli 2009-2015 Yılları Karşılaştırmalı 3 Yıldız Kümelenme Analizi Sonuçları

Nace Rev.2 Kodu	İmalat Sanayinin Alt Sektörleri	2009			2014			2015		
		Olgun Küme	Potansiyel Küme	Aday Küme	Olgun Küme	Potansiyel Küme	Aday Küme	Olgun Küme	Potansiyel Küme	Aday Küme
10	Gıda ürünlerinin imalatı		X			X				X
11	İçeceklerin imalatı			X			X			X
12	Tütün ürünleri imalatı									
13	Tekstil ürünlerinin imalatı		X			X			X	
14	Giyim eşyalarının imalatı			X						
15	Deri ve ilgili ürünlerin imalatı			X			X			X
16	Ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı									
17	Kağıt ve kağıt ürünlerinin imalatı									
18	Kayıtlı medyanın basılması ve çoğaltılması									
19	Kok kömürü ve rafine petrol ürünleri imalatı									
20	Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı									
21	Temel eczacılık ürün ve malzemeleri imalatı									
22	Kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı						X			X
23	Diğer metalik olmayan mineral ürünler imalatı		X			X			X	
24	Ana metal sanayi									
25	Metal ürünleri imalatı (makine ve teç. hariç)			X		X			X	
26	Bilgisayar, elektronik ve optik ürünler imalatı									
27	Elektrikli teçhizat imalatı									
28	BYS makine ve ekipman imalatı									
29	Motorlu kara taşıtı, treyler (römork) imalatı									
30	Diğer ulaşım araçlarının imalatı									
31	Mobilya imalatı					X				X
32	Diğer imalatlar									
33	Makine ve ekipmanların kurulumu ve onarımı					X			X	

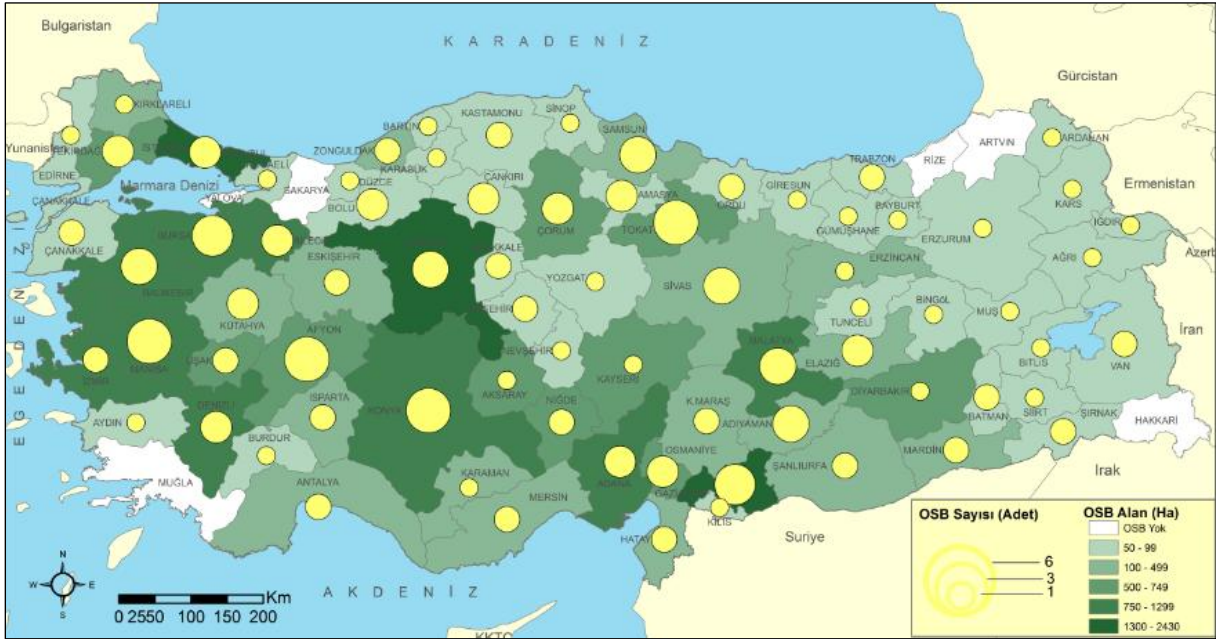
Kaynak: SGK, 2016 verileri baz alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

3.3. NİĞDE'NİN OSB-KSS BAKIMINDAN YERİ

3.3.1. Organize Sanayi Bölgeleri (OSB)

Organize Sanayi Bölgeleri, sanayi tesislerini bir araya toplayarak sanayi kuruluşlarının alt yapı sorunlarını ve gereksinimlerini gidermek, kamu hizmetinin girişimcilere ulaştırılması ve sanayinin olumsuz etkilerini minimum seviyeye indirmek amacıyla oluşturulan bölgedir. OSB'lerin kuruluş amaçları içerisinde, sanayi üretimini arttırmak, sanayi yatırımlarını özendirmek, geri kalmış bölge illerinin kalkınmalarını teşvik ederek bölgelerarası eşitsizliği ortadan kaldırıp istihdamı bu alanlara kaydırmak, kaynak ve finansman kaybını asgari düzeye indirmek, ulusal düzeyde rekabeti uluslararası rekabete dönüştürmek, katma değeri arttırmak, çarpık kentleşmeyi önleyebilecek şekilde sanayi tesislerini bir araya toplamak bulunmaktadır.

Harita 6. Türkiye'deki Biten OSB'lerin OSB Alanı (Ha) ve OSB Sayısı (Adet) Bakımından Coğrafi Dağılımı, 2015



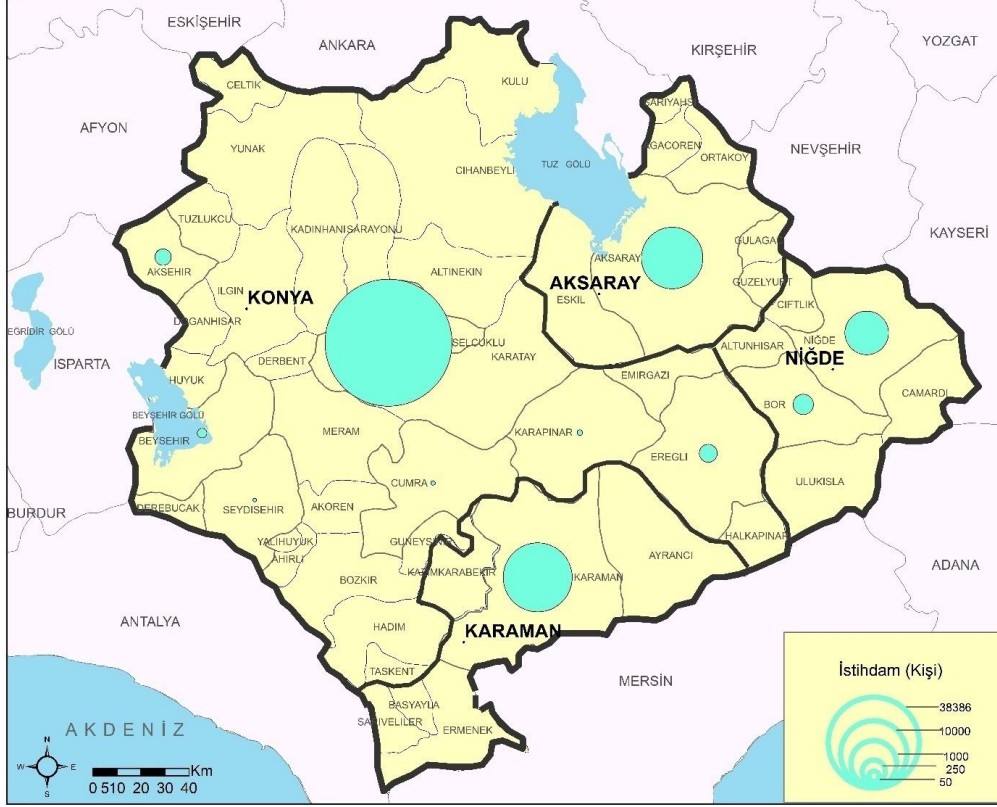
Kaynak: BSTB, 2016'ya dayanarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

KOP bölgesi illerinden Konya'da da 9, Karaman ve Aksaray'da bir, Niğde'de iki tane olmak üzere toplam 13 aktif OSB bulunmaktadır (Tablo 31 ve Harita 6). Niğde'de ise 2 OSB bulunmaktadır. KOP illeri içerisinde Niğde ve Nevşehir'i de karşılaştıracak olursak, iki parametre bakımından da Niğde daha güçlü bir şekilde ön plana çıkmaktadır.

Harita 7 incelendiğinde KOP Bölgesindeki OSB'lerin en çok istihdam payına il bazında Konya Merkezindeki OSB'lerin, daha sonra ise sırasıyla Karaman, Aksaray ve Niğde OSB'lerin sahip olduğu görülmektedir. KOP Bölgesi OSB'lerin toplamında 66.146 kişi istihdam edilirken, Niğde OSB'ler toplamda 5.560 kişi istihdam ederek KOP Bölgesi istihdamının %8.41'lik kısmını oluşturmaktadır. Buna karşın diğer illerin istihdam sayılarına bakıldığında bölgedeki en zayıf ilin Niğde olduğu görülmektedir.

Şekil 14'te KOP illerindeki OSB'lerin üretim halindeki, inşaat aşamasındaki ve proje aşamasındaki parsel sayısı bilgileri verilmiştir. Yine üç parametrede de en güçlü il olarak Konya karşımıza çıkmaktadır. Üretim halindeki parsel sayısı incelendiğinde, en çok parsel sayısına Konya'dan sonra Niğde sahipken en az ise Karaman sahiptir. İnşaat aşamasındaki parsel sayısı incelendiğinde, en çok parsel sayısına Konya'dan sonra Karaman en az ise Niğde sahiptir.

Harita 7. İllerindeki Organize Sanayi Bölgelerinin İstihdam Payı, 2015



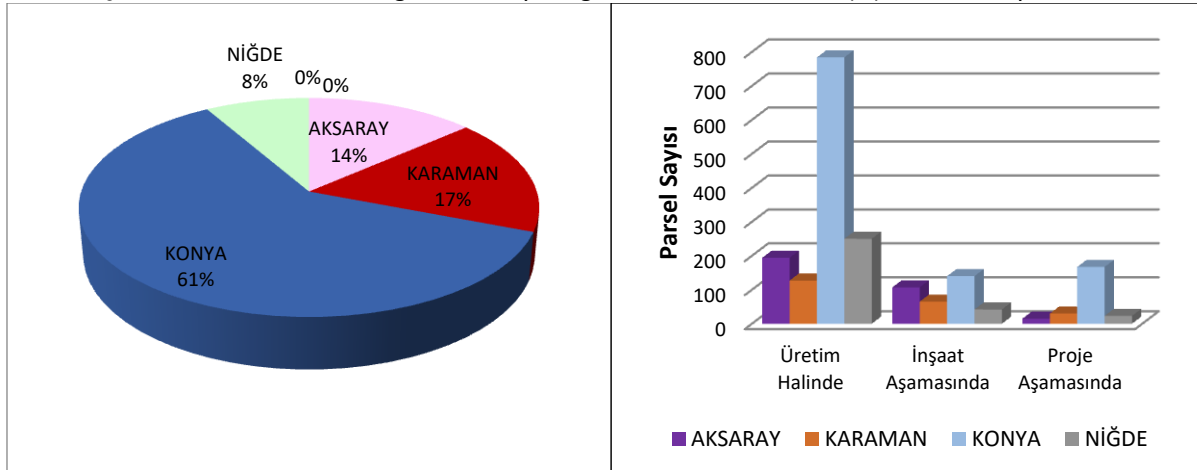
Kaynak: BSTB, 2016'ya dayanarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 31. Niğde'nin Organize Sanayi Bölgelerinin Farklı Parametrelere Göre Özellikleri, 2015

İl Adı	OSB Adı	İlçe	OSB Kuruluş Yılı	İstihdam	OSB Alanı (Ha)	Parsel Sayısı (İmar)	Üretimdeki Parsel Sayısı	İnşaat Aşamasında Parsel Sayısı	Proje Aşamasında Parsel Sayısı	Tahsisli Parsel Sayısı	Boş Parsel Sayısı	Doluluk Oranı %
Niğde	Niğde	Merkez	2001	4.560	406,13	111	92	7	6	105	6	94,6
	Niğde-Bor Karma ve Deri İhtisas	Bor	2001	1.000	300	215	158	35	17	210	5	97,7
KOP Bölgesi Toplamı				66.146	6.282	2.264	1.355	354	235	1.944	320	-

Kaynak: BSTB, 2016'ya dayanarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Şekil 14. KOP İllerindeki Organize Sanayi Bölgelerinin İstihdam Oranı (%) ve Parsel Sayısı, 2015



Kaynak: BSTB, 2016'ya dayanarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Bölgesel gelişme, kalkınma politikaları esasında tüm bölgeleri eşit seviyede kalkındırmayı değil bölgelerin potansiyelleri ışığında rekabet güçlerini arttırmayı hedeflemektedir. Bu bağlamda bölgede yoğunlaşan, potansiyeli olan sektörlerin üzerinden politika üretmek ve stratejik bir yol haritası çizilebilir. Bu açıdan sektörel analizler hem kamuda politika üretilmesi hem de yerelde yatırım yapılabilmesi açısından önem arz eden bir konudur. Bu çerçevede Tablo 32’de Niğde’de yer alan OSB’lerin sektörel analizi yapılmıştır. Tablo incelendiğinde Niğde’de deri ve ilgili ürünlerin imalatı, kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı, makine ve ekipman kurulum ve onarımı ile tekstil ürünlerinin imalatı sektörlerinde yoğunlaşma olduğu görülmektedir.

Tablo 32. Niğde’de Yer Alan OSB’lerin Sektöre Dağılımına İlişkin İstatistik Bilgiler

Nace Kodu	İmalat Sanayi Alt Sektörü	Niğde	Niğde-Bor
10	Gıda ürünlerinin imalatı	11	3
11	İçeceklerin imalatı	3	
12	Tütün ürünleri imalatı	-	-
13	Tekstil ürünlerinin imalatı	19	11
14	Giyim eşyalarının imalatı	3	
15	Deri ve ilgili ürünlerin imalatı		36
16	Ağaç, ve mantar ürünleri imalatı		1
17	Kağıt ve kağıt ürünlerinin imalatı		
18	Kayıtlı medyanın basılması ve çoğaltılması		
19	Kok kömürü ve petrol ürünleri imalatı	-	-
20	Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı		12
21	Temel eczacılık ürün ve malzemeleri imalatı		
22	Kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı	7	23
23	Metalik olmayan mineral ürünler imalatı		21
24	Ana metal sanayii		19
25	Metal ürünleri imalatı (mak. veteç. hariç)	5	
26	Bilgisayar, elektronik, optik ürünler imalatı		
27	Elektrikli teçhizat imalatı		
28	BYS makine ve ekipman imalatı	7	3
29	Motorlu kara taşıtı, treyler (römork) imalatı		
30	Diğer ulaşım araçlarının imalatı		
31	Mobilya imalatı	14	
32	Diğer imalatlar	3	1
33	Makine ve ekipman kurulum ve onarımı	20	28

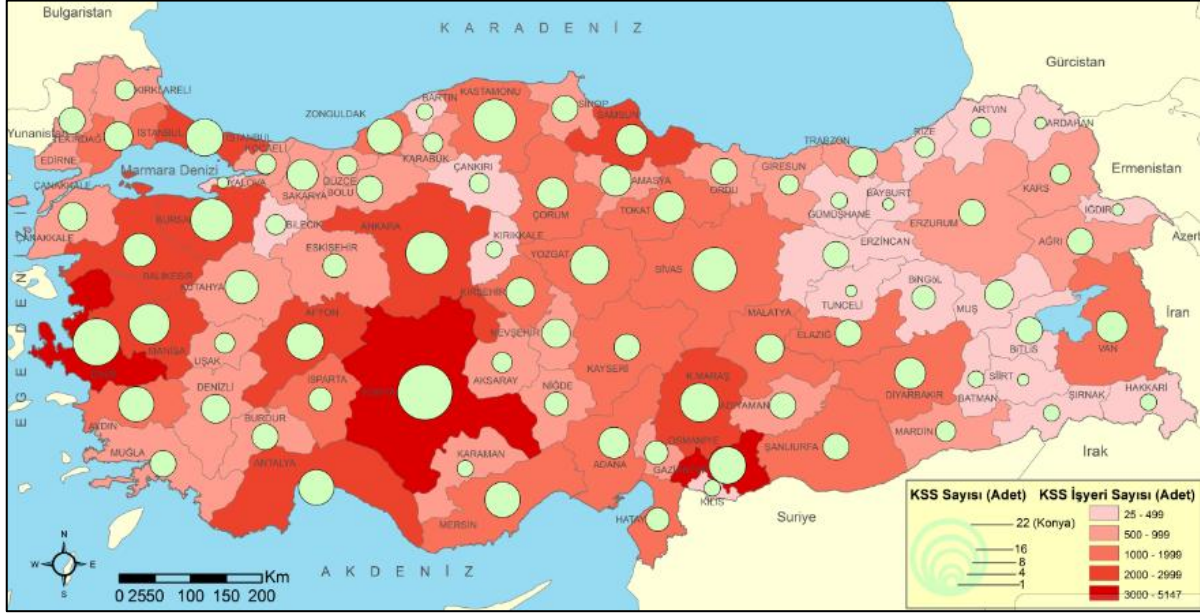
Kaynak: BSTB, 2016’ya dayanarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

3.3.2. Küçük Sanayi Siteleri (KSS)

Kent içindeki dağınık halde bulunan sanayi işletmecilerine istihdam yaratabilmeleri ve verimliliğin artırılabilmesi gibi amaçlarla ana sanayi/yan sanayi ekseninde benzer özellikler gösteren küçük işletmeleri aynı bölgede toplayan sitelere “Küçük Sanayi Siteleri” denilmektedir (Bayülken ve Kütükoğlu, 2012). Bu çerçevede benzer ve farklı sanayi kollarında çalışan işyerleri bir araya gelerek, hem verimliliği artırıp üretim maliyetlerini düşürerek karı arttırmakta hem de işletmeler arası teknoloji transferinde daha başarılı olabilmektedir.

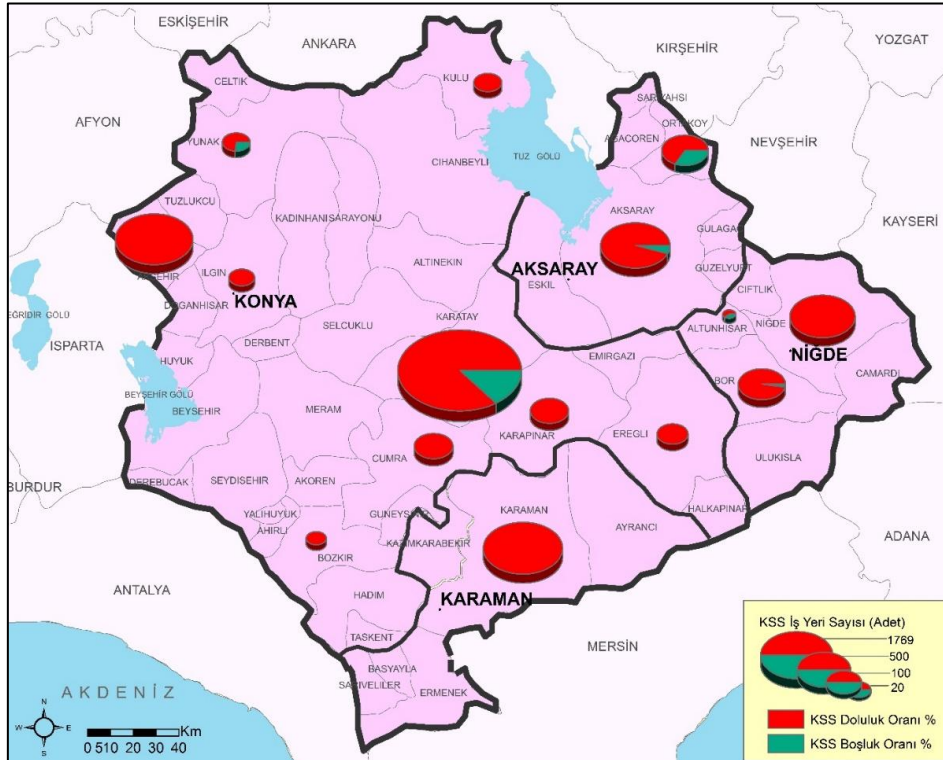
Harita 8’de Türkiye’deki biten KSS’lerin sayısı ve iş yeri sayısı gösterilmektedir. Türkiye’de toplamda KSS sayısı 466 iken, iş yeri sayısı ise 94.262’dir. Niğde ile Nevşehir karşılaştırıldığında ise yine iki parametre bakımından Nevşehir’in ön plana çıktığı görülmektedir.

Tablo 33’te Niğde’de bulunan KSS’lerin bilgileri yer almaktadır. KOP Bölgesinde bulunan 45 KSS’nin, 4’ü Niğde iline aittir. İldeki KSS’lerin doluluk oranları incelendiğinde ise Altunhisar KSS harici ortalama %99 gibi doluluk oranı görülmektedir. İlin iş yeri sayısı bakımından ise KOP Bölgesi toplamının %11,3’lük kısmını oluşturduğu görülmektedir.

Harita 8. Türkiye'deki KSS'lerin Sayısı ve KSS'lerde Faaliyet Gösteren İşyerlerinin Sayısı, 2015

Tablo 33. Niğde'de Bulunan Küçük Sanayi Sitesi Bilgileri, 2015

İl Adı	Sanayi Sitesi Adı	Başlama Tarihi	İşyeri Sayısı	Dolu İşyeri Sayısı	Boş İşyeri Sayısı	Doluluk Oranı (%)
NİĞDE	Niğde Bor KSS	1977	260	254	6	98
	Niğde Merkez KSS	1973	151	151	0	100
	Niğde Merkez (Ata) KSS	1985	340	340	0	100
	Niğde Altunhisar KSS	2009	20	12	8	60
KOP BÖLGESİ TOPLAMI			6.851	6.374	477	-

Kaynak: BSTB, 2016'ya dayanarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Harita 9. KOP İllerinin KSS İşyeri Sayısı Bazında Doluluk Oranlarının İl ve İlçelere Dağılımı, 2015


KOP Bölgesindeki illerin KSS iş yeri sayılarının doluluk ve boşluk oranı incelendiğinde (Harita 9), Karaman merkezde bulunan KSS'lerin, Niğde merkez KSS'lerinin; Konya'da ise, Ilgın, Kulu, Bozkır, Çumra, Karapınar, Akşehir KSS'lerinin %100 dolu olduğu görülmektedir. Harita il bazında incelendiğinde en çok doluluk oranına Karaman KSS'lerinin sahip olduğu görülmektedir. Bu çerçevede bölgede en çok iş yeri sayısına Konya sahipken en az iş yeri sayısına ise Karaman ili sahiptir. KSS'lerin doluluk oranları incelendiğinde ise en çok doluluk oranına sahip olan il Karaman olarak karşımıza çıkarken, en az doluluk oranına sahip olan ise Aksaray ili olarak karşımıza çıkmaktadır.

Niğde'de OSB'sinin sahip olduğu avantajlardan birisi arsa maliyetinin çok düşük olmasıdır. Artırma tesisleri dâhil, tüm alt yapı yatırımları yapılmıştır. Yeşil alan çok fazladır. Yerleşim birimlerine yakın bir yerde kurulmuştur. Ayrıca Bölgesel ve sektörel teşvikler bağlamında OSB'de yer alan firmalar, vergi indirimlerinden ve SGK desteklerinden istifade etmektedir. Ancak OSB'de yer almak isteyen bir firmanın tüm giderlerini kendi başına karşılaması gerekmektedir. Devlet bu bağlamda pek bir katkı sağlamamaktadır. Buna ek olarak, OSB'lerin kendi başlarına bir kurum olarak devletten gelen hiçbir destekten yararlanamadığı, devletin teşvik vermek için vergi mükellefi kişiler aradığı ifade edilmiştir. Niğde OSB Müdürlüğü, başka illerdeki OSB'lerine göre çok daha kuralcı ve detaylara önem veren bir yapı arz etmektedir. Prosedürlerin çok fazla olması yüzünden, yatırımda bulunmak isteyen girişimcilerin hevesleri kaçmıştır. Buna ilaveten, OSB ile ilgili tanıtımlar da oldukça yetersizdir.

OSB'lerdeki Ar-Ge ve yenilikçilik faaliyeti hususunda, buraların birer şirket gibi değerlendirilmemesi gerektiği, çünkü Ar-Ge için ayırabilecekleri bir bütçelerinin mevcut olmadığı söylenmiştir. Bu birimler alt yapı hizmetleri vermektedir. Bir başka deyişle, Ar-Ge'ye açık kuruluşlar değildir. Bu bağlamda, Ar-Ge ve yenilikçilik faaliyetlerine devletin el atması istenmiştir.

KSS'lerin durumu konusunda ise gönderme yapılan ilk şey, Niğde ilinin sahip olduğu KSS'nin fazlasıyla yetersiz olduğudur. Örneğin iş kazaları çok fazla meydana gelmektedir. sorunların dile getirildiği, ancak sonuç alınamadığı ifade edilmiştir. KSS bünyesinde proje hazırlığı yapıldığına, ancak bunların Avrupa Birliği'nden geçmediğine işaret edilmiştir. Buna ek olarak, KOSGEB vasıtasıyla KSS bünyesinde girişimcilik eğitimi verildiği ve benzer eksiklik yüzünden verimli sonuçlar alınmamaktadır. Çoğu esnafın eğitimsiz olması ve proje alsalar bile kime yaptırabileceklerini bilmemeleri, Ar-Ge ve yenilikçilik kültürünün gelişmesi önündeki engeller olarak işaret edilmiştir.

Bir firma çalışanı tarafından Niğde ilinde serbest bölgenin kurulmasına gerek olmadığına değinilmiştir. Niğde'nin kalkınabilmesi için serbest bölgelerden ziyade yeni yatırımlara ihtiyacı olduğuna işaret edilmiştir. Firmaların hammaddeye ve tedarik merkezlerine yakın olabilmemesinin serbest bölge gereksiniminden daha öncelikli amaçları olduğu ifade edilmiştir.

Çoğu kez mülakatlarda da söylendiği gibi, Niğde'deki firmaların çoğu ihracat yapmak için Mersin limanını kullanmaktadır. Bu bağlamda, yukarıdakinden farklı olarak, şehirde kurulacak bir serbest bölgenin bu türden giderleri ortadan kaldıracığı ve işletmeler için avantajlı olacağı ifade edilmiştir. Ancak, buna rağmen, Niğde'nin ufak çaplı bir il olması yüzünden bu bölgenin hayata geçirilmesinin zor olduğuna da vurgu yapılmıştır. Niğde'nin bir serbest bölgeye ihtiyaç duymadığı ve Karaman'da kurulacak bir serbest bölgenin Niğdeli sanayiciler tarafından kullanılmasının rasyonel bir zemini olmadığı ifade edilmiştir.

3.4. NİĞDE'DE SANAYİNİN GZFT ANALİZİ

Niğde'nin madencilik sektöründe öne çıkan kalsit ve tarımsal gıda sektörü için hammadde bolluğu en önemli avantajlarından. Niğde'nin OSB'si ise hazır bir altyapıya sahip olup potansiyel yatırımcılar için avantajlı bir OSB durumundadır. Katılımcılar üniversite-sanayi işbirliğinin zayıf olduğunu düşünmelerine rağmen üniversitenin varlığını bir güçlü yön olarak görmektedir, ancak Türkiye'nin her ilinde bir üniversite bulunduğu için bu bir güçlü yön olarak görülebilir mi sorusu akla gelmektedir. Niğdeli sanayicilerin yakındığı bir konu paydaşların bir araya gelememesi ve ortak karar alma mekanizmasının sorunlu işlemesidir ve bu da Niğde'nin zayıf yönleri arasındadır. Niğdeli sanayiciler, teşviklerden faydalanamadıklarını ısrarla belirtmekte, teşvik sisteminin sorunlu işlemesinden

yakınmaktadırlar. Çünkü Niğdeli sanayiciler teşviklerin ve desteklerin firma ve sektörleri tanımayan, pazarı bilmeyen bürokratlar tarafından masa başında hazırlandığı yönünde bir görüşe sahiptir. Niğde'nin Ankara'ya ulaşan otoyoldan yaklaşık 70 km. içeride kalması konumunu dezavantajlı bir duruma sokarken Aksaray'ın hemen yanı başlarında önemli bir tehdit olarak yer alması ise konumlarından kaynaklanan dezavantajlarını ikiye katlamaktadır. Girişimcilik çalışma grubu odak grup toplantılarında yerel girişimcilerin, öğretim üyelerinin, STK ve kamu sektörü temsilcilerinin katılımıyla birlikte girişimciliğin mevcut durumu tartışılmıştır. Girişimcilik çalışma grubunun "tematik analiz" bölümünde, temelde il bazında girişimcilik potansiyeli, girişimciliğin önündeki engeller, girişimcilikte öne çıkan unsurlar, girişimcilik eğitimi ve kültürü ile rol modelleri, girişimcilik fırsatlarını arttıran bağlantı ve ağlar, teşvik ve destekler ile yasal mevzuat başlıkları altındaki konular hakkında girişimcilerin görüşleri alınmış ve konular tartışmaya açılmıştır. Ancak tematik analiz bölümü raporlanırken, her bir ilin özellikleri doğrultusunda ortaya çıkan farklı temaların bulunması nedeniyle zaman zaman konu başlıkları farklılaşmıştır. Girişimcilik çalışma grubunun "GZFT analizi" bölümünde ise, bölgenin mevcut durumu dikkate alınarak, sahip olduğu güçlü ve zayıf yönleri ile fırsat ve tehditleri mevcut hedefler, stratejiler ve politikalar doğrultusunda değerlendirilmiştir. Aşağıda 4 farklı ilde gerçekleştirilen girişimcilik odak grup toplantısının sonuçları yer almaktadır.

Tablo 34. Niğde Sanayileşme GZFT Analizi

<p>GÜÇLÜ NOKTALAR</p> <ul style="list-style-type: none"> Hazır altyapının varlığı. Maden ve Tarım-gıda sektörü için hammadde zenginliği Kayagazı ve CO²'nin doğal olarak bulunması Kalsitte Türkiye birincisi olması Üniversite-Sanayi işbirliği zayıf olsa da bir üniversitenin varlığı Belediyenin İŞKUR ile olan bir protokolü ile işçi ve işvereni buluşturan bir sitenin varlığı 	<p>ZAYIF NOKTALAR</p> <ul style="list-style-type: none"> Küçükbaş hayvancılık Katma değeri yüksek ürün üretimi az Teşvik uygulamalarının sorunlu işlemesi İşbirliği – ortak hareket zayıflığı Aktörlerin sorumluluk üstlenmemesi Dış pazara ulaşma konusunda bir zayıflık olması Üniversite bölümlerinden ve altyapısından yeterince faydalanılamaması Nitelikli ve niteliksiz işçi sorunu Yönetici sorunu. Yönetici eğitiminin gerekliliği. Konaklama tesislerinin yetersizliği, 5 yıldızlı otellerin olmayışı İnşaat, konut sektörünün yatırımların önünde engel olması, tasarrufların bu sektöre gitmesi IPARD'lardan yararlanılamaması Hava kirliliğinin yüksek olması Yeşil alanların çok sınırlı olması Kurumlar arası etkileşimin yeterince güçlü olmaması
<p>FIRSATLAR</p> <ul style="list-style-type: none"> Sıcak su, termal su potansiyeli. Hafta sonu ziyaret edilebilecek kentlerin yakın çevrede bulunması Güneş enerjisi ile ilgili enerji ihtisas bölgesinin varlığı ve bunun yan sanayi uyarıcı etkisi 	<p>TEHDİTLER</p> <ul style="list-style-type: none"> Kadın çalışan tercihinin Türkiye genelinde düşecek olması Faiz desteğinin olmaması İkinci el teknoloji transferinde teşviklerin olmaması 9 aylık çalışma programının uygulanmasındaki sorunlar Sosyal destek programlarının teoride güzel olup pratikte sorunlu işlemesi Başarılı öğrencilerin meslek-teknik okullarını tercih etmemesi Aksaray'ın varlığı Otobanın Ankara'ya bağlanmaması

4. NİĞDE'DE GİRİŞİMCİLİK

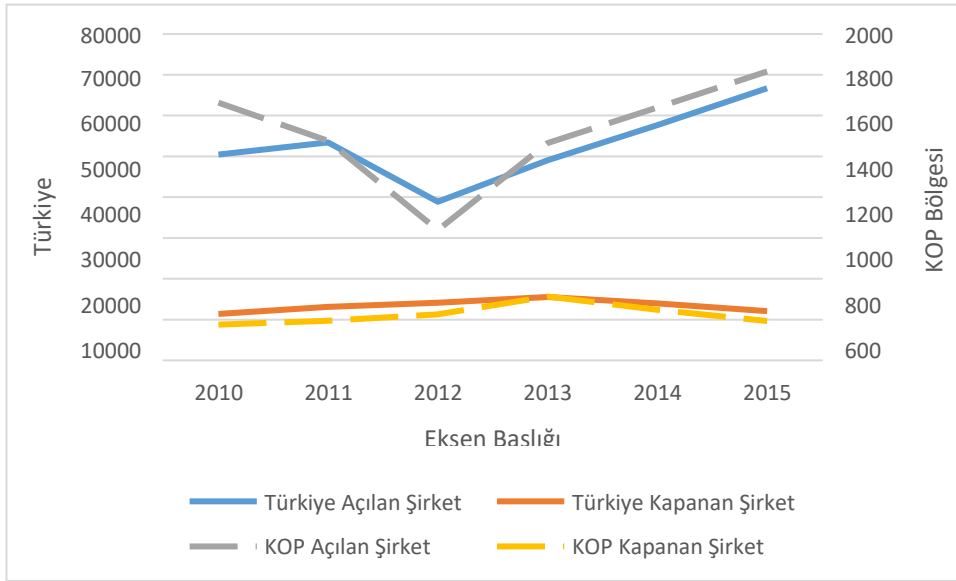
4.1. NİĞDE'DE GİRİŞİMCİLİK POTANSİYELİ VE PERFORMANSI

Daha önce de belirttiğimiz gibi, bir yerde girişimciliğin kapasitesini ve potansiyelini değerlendirmek açısından en yaygın şekilde kullanılan gösterge, o bölgede açılan/kurulan ve kapanan firma/şirket sayılarını incelemektir.

Bir bölgede yeni şirketlerin kurulması o bölge ekonomisindeki dinamizmin ve girişimciliğin bir göstergesi olarak ele alınabilir. Dolayısıyla şirketleşme oranı girişimcilik düzeyinin yüksekliğinin işareti olduğu gibi, yeni şirketlerin açılması istihdam yaratma potansiyelinin de ayrıca bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Öte yandan bir bölgede firmaların veya işyerlerinin kapanması ise, başarısızlığın bir göstergesi olup söz konusu bölgede şirketlerin hayatta kalamadığını ve girişimciliğin ve ekonomik dinamizmin zayıf olduğunu işaret edebilir.

Bu bağlamda KOP Bölgesi'ndeki girişimciliği incelemek için 2010-2015 yılları arasında açılan ve kapanan şirket sayıları incelenmiş ve KOP bölgesinin girişimciliği Türkiye, İstanbul, İzmir, Ankara ve bölgesinin komşu illeri içerisinde değerlendirilmiştir. Bu bağlamda, 2010-2015 döneminde Türkiye'de ve KOP bölgesinde girişimciliğin, açılan şirket sayısı bakımından ülke geneline paralel bir gelişme gösterdiği görülmektedir.

Şekil 15. Türkiye'de ve KOP Bölgesi'nde Kurulan ve Kapanan Şirket Sayısı (2010-2015)



Kaynak: TOBB, 2016'dan yararlanarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

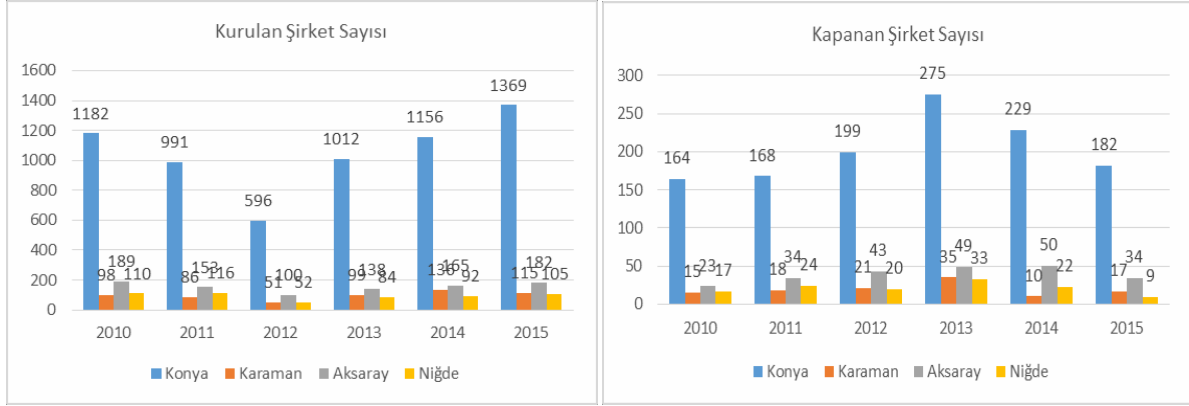
2008 küresel ekonomik krizinin etkisiyle tüm ülkede azalmaya başlayan açılan firma sayıları, 2010'dan itibaren artmaya başlamıştır. 2012 yılındaki inişi bir tarafa bırakırsak, hem ülkenin hem de KOP Bölgesi'nin son 6 yılda girişimcilik açısından pozitif bir performans gösterdiğini söyleyebiliriz. Türkiye'de açılan-kapanan şirketler açısından değerlendirilen iller arasında en girişimci il sırasıyla İstanbul (%42,3), Ankara (%12,5) ve İzmir (%6,7)'dir. Girişimcilik eğilimlerinin yüksek olduğu bu üç büyük metropolün toplam şirketleşme oranının %62'sini oluştururken, şirket kapanma oranlarında da başı çeken bu 3 büyük metropollerin en büyük ağırlığa sahip olduğu görülmektedir. Türkiye içerisinde KOP bölgesi toplam açılan şirketlerin %2,6'nı oluştururken, kapanan şirketlerin oranı %2,1'dir. 2010-2015 yılları arasında KOP bölgesindeki en girişimci il Türkiye'de açılan şirketlerin %2'ni oluşturmasıyla Konya'dır. Konya KOP bölgesinde yeni kurulan işyerlerinin %75'ine sahiptir. Yıllar içinde bölgede en fazla açılan ve kapanan firmanın Konya'da olduğu görülmektedir.

Tablo 35. 2010-2015 Yılları Arasında Türkiye'nin Üç büyük İli, KOP Bölgesi ve Komşu İllerinde Açılan Kapanan Şirket Sayıları

İller	Açılan	Oran ² (%)	Kapanan	Oran (%)
Konya	6306	1,5	1217	1,5
Aksaray	927	0,3	233	0,3
Niğde	559	0,2	125	0,2
Karaman	585	0,2	116	0,1
KOP Bölgesi toplamı	8377	2,6	1691	2,1
Kayseri	4513	1,4	1037	1,3
Yozgat	622	0,2	115	0,1
Nevşehir	960	0,3	120	0,1
Kırşehir	259	0,1	152	0,2
Komşu iller toplamı	6354	2	1424	1,8
İstanbul	133.607	42,3	44.274	55,1
Ankara	39.558	12,5	8.848	11
İzmir	21.241	6,7	6395	8
3 büyük il toplamı	194.406	61,5	59.517	74,1
Türkiye toplamı	316169	100	80316	100

Kaynak: TOBB, 2016'dan yararlanarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Şekil 16. KOP İllerinde 2010-2015 Yılları Arasında Toplam Açılan ve Kapanan Şirket Sayıları



Kaynak: TOBB, 2016'dan yararlanarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

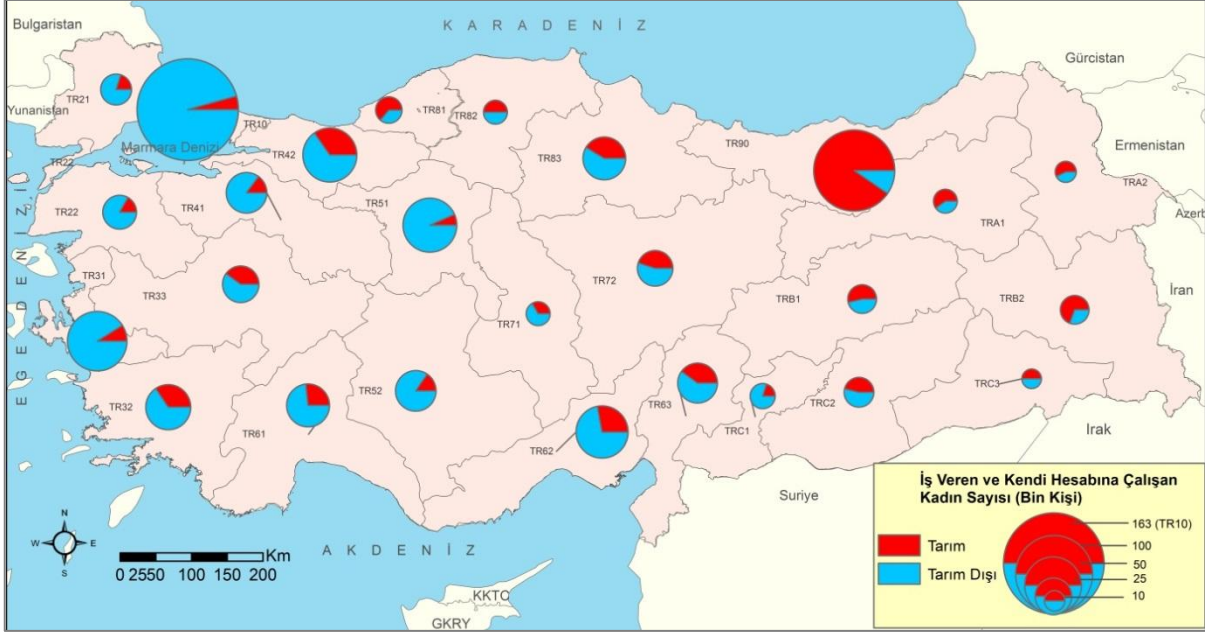
Konya'yı yaklaşık 1000 şirket kuruluşu ile Aksaray ile yaklaşık 500'er şirketin açılmasıyla Karaman ve Niğde izlemektedir. Sonuç olarak, KOP bölgesinde Konya girişimcilik bakımından bölgenin lideri ve en büyük ağırlık merkezidir. Bazı yıllarda düşüş eğilimi olsa da, bölge illeri arasında Konya ile diğerleri arasında çok belirgin bir fark ortaya çıkmaktadır. Aksaray Konya'dan sonra en girişimci diğer KOP ilidir. Her iki ilin bölgede girişimci iller arasında ön planda olması ve birbirine paralel bir eğilim göstererek bölge illeri göre daha iyi performans gösterdiği görülmektedir. Karaman ve Niğde ise, KOP bölgesinde girişimciliğin en düşük olduğu iller iken, Karaman Niğde'den daha dinamik iken Niğde görece durgun ve yatay seyir izleyen bir girişimcilik düzeyine sahiptir. Bu bilgiler ışığında, Niğde'nin girişimcilik potansiyelinin ve performansının düşük olduğunu söylemek mümkündür.

4.2. NİĞDE'DE GENÇ, KADIN VE YENİLİKÇİ GİRİŞİMCİLER

Kadın istihdamı ve kadın girişimciliği ülkelerin gelişmişlik düzeyini gösteren önemli kriterlerden biri olarak kabul edilmektedir. Kadınlar, bir toplumda nüfusun ve işgücünün yarısını oluşturmakla birlikte, kendi işine sahip olup işveren durumda olan veya kendi hesabına serbest olarak çalışan kadın sayısı gelişmiş ülkelerde bile erkeklere nazaran oldukça düşüktür. Bu bağlamda bir yerde kadın girişimciliğinin ölçülmesinde kullanılan temel gösterge kendini "işveren" veya "kendi hesabına çalışan" diye tanımlayan kişilerin toplam istihdam içindeki oranına bakmaktır (TÜSİAD, 2002:140). Buna göre, Harita 10'da Düzey 2 bölgeleri bazında kadınların girişimcilik düzeyini gösteren işveren ve kendi hesabına çalışan kadın girişimcilerin dağılımı gösterilmektedir. Bu çerçevede en çok işveren ve

kendi hesabına çalışan kadın girişimci TR10 İstanbul bölgesinde bulunmaktadır. Bunu Doğu Karadeniz kıyı kuşağı izlerken, Ege ve Akdeniz kıyı bölgeleri de kadın girişimcilerin yoğunlaştığı bölgelerdir. Ankara'yı bir tarafa bırakırsak iç, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinin kadın girişimciliğinde geri planda kaldığı rahatlıkla söylenebilir. KOP Bölgesindeki TR71 (Kırıkkale, Aksaray, Niğde, Nevşehir, Kırşehir) ve TR52 (Konya, Karaman) karşılaştırıldığında ise TR52 Bölgesinin işveren ve kendi hesabına çalışan kadın girişimciliğinde önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir. Öte yandan harita sektörel bakımdan değerlendirildiğinde, Karadeniz ile doğu ve güneydoğu bölgelerindeki kadın girişimciliğinin altında tarımsal faaliyetlerin yattığı, ülkenin batısında ise tarım dışı sanayi ve hizmet sektörünün ön plana çıktı çarpıcı bir şekilde görülmektedir.

Harita 10. Düzey 2 Bölgeleri Bazında İşveren ve Kendi Hesabına Çalışan Kadın (Bin), 2015



Kaynak: TÜİK, 2017 baz alınarak yazar tarafından yapılmıştır.

Gençlerin girişimcilik yoluyla işveren olmasını sağlayarak istihdam yaratması veya serbest meslek erbabı olarak kendi işini kurmasını olarak tanımlanabilecek olan *genç girişimciliği*, bu bağlamda tüm devletlerin gündeminde olan en önemli meselelerden biridir. Bu çerçevede “genç”, “genç nüfus” ve “genç girişimci”lik gibi kavramlarının tanımlanması gerekir. Öncelikle uluslararası ölçekte “genç” teriminin tanımı konusunda kabul edilen bir ortaklık söz konusu değildir. Buna göre, BM ve ILO, 15-24 yaş aralığındaki bireyleri “genç” olarak tanımlamaktadır. Buna karşın, GEM girişimcilik monitörü 18-24 veya 18-34 aralığını genç girişimci olarak tanımlamaktadır. AB ise, 15-29 yaşlarını genç olarak tanımlamaktadır. Görüldüğü gibi ortak bir tanım bulunmamaktadır. Ancak genel olarak “genç” nüfus veya genç girişimci tanımında iki yaş aralığının ön plana çıktığını söyleyebiliriz: 15-24 yaş aralığı ile 25-34 yaş aralığı veya daha pratik kullanılan şekli ile 30 veya 35 yaş altı nüfus tanımı gibi.

TÜİK verilerine göre, Türkiye’de 15-24 yaş grubundaki yaklaşık 13 milyon genç bulunmaktadır. Türkiye’de genç nüfusun toplam nüfus içerisindeki oranı %16’dır. Bu nüfusu aynı zamanda *potansiyel genç girişimci* nüfusu olarak da değerlendirebiliriz. Türkiye’de genç girişimciliğe dair elde başka hiçbir veri olmadığından TÜİK’in genç nüfus verisi aynı zamanda “genç girişimcileri” temsil etmektedir denebilir. Buna göre, Tablo 36 incelendiğinde KOP Bölgesi illerinden Aksaray ve Karaman’ın genç nüfus oranı Türkiye ortalamasıyla benzerlik gösterirken, Konya ve Niğde’nin ise ortalamanın üzerinde olduğu görülmektedir.

Tablo 36. TR52 ve TR71 Bölgesi Bazında 15-24 Yaş Arası Genç Nüfusun İşgücü, İstihdam ve İşsizlik Göstergeleri

Bölgeler	Toplam Nüfus	15 ve daha yukarı yaştaki nüfus	15-24 yaş arası genç nüfus							
			15-24 yaş genç nüfus	İşgücü (kişi)	İstihdam (kişi)	İşsiz (Kişi)	İşgücüne Dahil Olmayanlar (Kişi)	İşgücüne Katılma Oranı (%)	İstihdam Oranı (%)	İşsizlik Oranı (%)
TR52-Konya, Karaman	2.373.000	1.690.000	411.000	155.000	135.000	20.000	202.000	44	39	12
TR71-Kırıkkale, Aksaray, Niğde, Nevşehir, Kırşehir	1.515.000	1.110.000	257.000	99.000	80.000	20.000	127.000	45	36	19
Türkiye Geneli Genç Nüfus	78.741.000	57.854.000	12.900.000	4.957.000	4.039.000	919.000	6.843.000	42	34	19
Türkiye Geneli Yetişkin Nüfus	78.741.000	57.854.000	12.900.000	29.678.000	26.621.000	3.057.000	28.176.000	51	46	10

Kaynak: TÜİK verileri baz alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

KOP bölgesinin içinde yer aldığı TR52 (Konya, Karaman) ve TR71 (Kırıkkale, Aksaray, Niğde, Kırşehir) Bölgeleri *genç nüfus* ya da *potansiyel genç girişimci* bakımından incelendiğinde, genç istihdam oranı TR 52 Bölgesinde yüksekken, işsizlik oranının TR 71 Bölgesinde yüksek olduğu görülmektedir. İş gücüne katılma oranı incelendiğinde ise TR 71'in az bir farkla TR 52 Bölgesinden önde olduğu görülmektedir. TR52 ve TR71 bölgelerinin işgücüne katılım ve istihdam bakımından aralarından anlamlı bir fark olmasa da, işsizlik oranında çok büyük bir farklılık söz konusudur. Genel olarak KOP bölgesinde gençlerin işgücüne katılımı ve istihdam oranı ülke ortalamasının üzerinde iken, işsizlikte TR52 bölgesi için ülke ortalamasını çok altında, TR71 bölgesi içinse aynı derecede olduğu görülmektedir. Öte yandan genç nüfusun 3 temel işgücü parametresinde de doğal olarak yetişkin nüfusa göre ülke ortalamasının altında kaldığı görülmektedir (Tablo 36).

Girişimcilik konusunda kadınların arka planda kalması dolayısıyla kadınlara yönelik pozitif ayrımcılık ve teşvik, desteklerin fazla olması ile kadınları iş hayatına yönlendirme gibi politikalar üretilmektedir. Kadınların eve bağlanmak istememesi, kendini kanıtama ihtiyacı ve diğer illere nazaran kadının daha özgür olması ildeki kadın girişimci oranının yüksek olmasına sebep olmuştur. Bu ilde kadınlar için örnek rol modellerin bulunması, diğer kadın girişimcileri teşvik etmek konusunda etkili bir rol oynamıştır. KOSGEB yetkilisinin vermiş olduğu bilgiye göre, Hatay'da 3 girişimciden 2 sinin kadın olduğu, Niğde'nin kadın girişimci sayısının Hataya ve Adana'ya kıyasla daha düşük olduğu ve Aksaray'da daha fazla kadın girişimci olduğu tespit edilmiştir.

Niğde'de Genç, Kadın ve Yenilikçi İle İlgili Sorun ve Öneriler: Niğde'nin modern bir şehir olması, cinsiyetçiliğin olmaması, kültürünün de kadın girişimciyi destekleyici yapıda olması il bazında avantaj olmasına karşın, kadın girişimci sayısı istenilen rakamlara ulaşmamıştır. 2009 yılında Niğde Ticaret ve Sanayi Odası'nın oluşturduğu Kadın ve Genç Girişimci Kurulu'nda, Ticaret ve Sanayi Odasının 2100 civarında üyesi olmasına karşın bunlardan sadece 56 tanesinin kadın girişimci olduğu belirtilmiştir. Niğde'deki kadın girişimci sayısının fazla gözükmemesi ise, şirketlerin açılmasında kadınlara verilen artı destek nedeniyle, şirketlerin kadınların üzerine yapılmasından kaynaklanmaktadır. İlde kadınlara yönelik teşvik ve kurslar verilmekte, KOSGEB'in kadınlara sağladığı destek oranı ise %90 civarındadır. Yani Niğde'nin hem kurumsal desteklenme açısından hem de kültürel bağlamda kadın girişimciliğinde sorun yoktur, burada yapılması gereken kadınlar için farkındalık yaratacak etkinlikler düzenleyerek farkındalığı arttırmak, bilinçlenmeyi sağlamak, rol modellerin tanıtım ve reklamını yaparak kadın girişimciliği bir nevi özendirme olmalıdır.

Niğde'nin diğer en önemli özelliği okur-yazar oranının fazla olmasıdır, bunun sebebi ise; tarım, turizm gibi iş alanlarının, farklı yan dallarına kayacak iş alanının ve alternatif iş kaynağının olmayışından kaynaklanmaktadır. Aslında bir nevi mecburiyetten insanlar eğitime daha çok önem vermektedir. Bu eğitime yönelim il için büyük bir avantajdır ve insan sermayesi açısından geri dönüşler gelmeye başlamıştır.

KOSGEB'in nitelikli eleman desteği ve Yatırım Teşvik Kredisinden yararlanmış olan sağlık tekstili alanındaki hızlı büyüyen şirket, Yatırım Teşvik kredisinin henüz beklenen etkiyi yaratmadığını ancak KOSGEB'in nitelikli eleman desteğinin iş gücü kalitesini geliştirme konusunda olumlu bir etkisi olduğunu ifade etmiştir. Firma yetkilisi, Niğde ilinin ihtiyaç duydukları nitelikli iş gücüne ulaşma açısından dezavantaj yarattığını vurgulamış ve yararlandıkları KOSGEB desteğinin kendileri için önemini vurgulamıştır.

Niğde ilinde iç giyim ve pijama imalatı sektöründe faaliyet göstermekte olan Hızlı büyüyen şirket ise yararlandıkları KOSGEB teşvikleri ve SGK Prim Desteğinden beklentilerini karşılayacak faydalar gördüklerini belirtmiştir. Firma, teşvik bölgesinde (Niğde) fabrika kurarken teşviklerden yararlanmıştır, özellikle bu teşvik olmasaydı yine de bu sektöre gireceklerini ancak aynı hızlı büyüme performansını gösteremeyeceklerini ifade etmiştir. Firma, özellikle sigorta primi ödemelerinin devlet tarafından desteklenmesinin istihdam oluşturma konusunda hem kendi firmalarını hem de ildeki benzer firmaları 'cesaretlendirici' bir etken olduğunun altını çizmektedir. Firma, sigorta prim desteklerinin süresinin uzatılması ve KOSGEB kredilerinin firmaların yapısına göre tasarlanarak daha fazla firmaya ulaştırılmasının destek ve teşviklerin etkinliğini arttıracaklarını düşünmektedir.

4.3. HIZLI BÜYÜYEN İŞLETMELER

Son yıllarda KOBİ ve girişimcilik alanında en önemli gündemlerden birini "Hızlı Büyüyen İşletmeler" konusu oluşturmaktadır. En fazla istihdamı yaratmaları, yenilikçilik de ön plana çıkmaları ve dolayısıyla ekonomik büyümenin temel dinamiğini oluşturmaları nedeniyle hızlı büyüyen işletmeler girişimcilik ekosisteminin önemli bir unsuru haline gelmiştir. OECD'ye göre, üç yılda ortalama yüzde 20'den fazla büyüme (ciro veya istihdam olarak) yakalayan ve izlenmeye başladığında en az 10 çalışanı bulunan firmalar hızlı büyüyen olarak tanımlanmaktadır (OECD, 2012:16). Bu çerçevede 4 KOP Bölgesi ilinde her ilde iki adet "hızlı büyüyen şirket" girişimcilik ekosistemi unsurları ile *destek ve teşviklerin etkisi* bakımından analiz edilmiştir. Çalışma kapsamında Konya'dan 2, Karaman'dan 2, Aksaray'dan 2 ve Niğde'den de 2 hızlı büyüyen firma ile derinlemesine mülakat yapılmıştır. Örneklem sayısı çok küçük olduğu için sonuçları iller bazında farklılaştırmak anlamlı değildir. Bu açıdan 4 KOP ili için genel bir değerlendirme yapmak ve çıkarımlarda bulunmak mümkündür.

Dört KOP ilinde gerçekleştirilen mülakatlar neticesinde, hızlı büyüyen firmalardan "*kendi başarılarının önünü açan etmenler*"ın değerlendirilmesi istenmiştir. Bu doğrultuda, hızlı büyüyen şirket sahipleri ilk sıraları teşvik ve desteklerden faydalanma, girişim sermayesi kullanma ve teknoloji kullanımı konularına vermişlerdir. En son sırada ise diğer aktörler, firmalar ve kurumlarla kurulan ortaklıklar yer almaktadır. Bu neticenin hızlı büyüyen şirketler literatürü göz önüne alındığında, bölgedeki özgün bir duruma ifade edebileceği not düşülmelidir. Hızlı büyüyen şirketler literatüründe, firmaların hızlı büyüme performanslarını destekleyen önemli etmenlerden birisi olarak, özellikle diğer tür firmalarla kurdukları ilişkiler yoluyla piyasa ve teknoloji olanaklarını geliştirmeleri vurgulanmaktadır (Güzel ve Giray, 2014: 36). KOP illerinde gerçekleştirilen mülakatlarda, başarı etmenlerinde, bu ifadeyle aynı doğrultuda, teknoloji kullanımı üst sıralardaysa da; teknoloji olanaklarının önünü açtığı söylenen işbirlikleri en son etmen olarak ortaya çıkmakta, ayrıca işbirliklerinin katkıda bulunduğu ifade edilen piyasa (pazar) koşulları ise orta sıralarda yer almaktadır.

Niğde ilinde sağlık tekstili sektöründe faaliyet gösteren ceylan şirket ise, başarılarının ardındaki en önemli faktörün aldıkları kamu ihaleleri olduğunu ve bu ihalelerinin teslimat tarihinde gösterdikleri hassasiyetin, şirketin daha fazla ilgi görmesini sağlayarak büyümelerini desteklediğini belirtmektedir.

Mülakat sırasında firmalara "*neden kendi illerinde içinde buldukları sektörde faaliyet gösteren bir firma kurdukları*" sorulduğunda, Aksaray ilindeki firmalar bölgeye verilen teşviklerin, iş gücünün ve sahip oldukları sektör faaliyeti ve ağ ilişkilerinin yer ve sektör seçiminde etkili olduklarını söylemiştir. Karaman ilinde, bisküvi üretimi gerçekleştiren firma ilin avantajlarının ikliminden kaynaklandığını belirtmektedir; öte yandan hammaddeye ve nitelikli elemana ulaşmak bakımından dezavantajlı bir ilde faaliyet gösterdiklerini vurgulamıştır. Konya'da faaliyet gösteren boru/sulama firması da bölgenin iklim şartlarının bu sektörü seçmelerinde etkisi olduğunu belirtmiştir. Niğde'de faaliyet gösteren

ceylan şirket ise, bölgede sağlık tekstili açığını görerek sektöre girdiklerini ifade etmiştir. Bu özel vurgular dışında, girişimciler, genellikle, KOP Bölgesi'nde verilen teşviklerin ve desteklerin şu anda buldukları sektörlerle girmelerinde en önemli etken olduğunu dile getirmişlerdir.

KOP illerindeki hızlı büyüyen şirketler, iç pazarda sahip oldukları avantajların, fiyat politikaları ve tanınmışlıkları olduğunu vurgulamışlardır. Dış pazarlarda ise, firmaların büyük çoğunluğunun ihracat faaliyetinde bulunduğu, ancak hem uluslararası pazarın yoğun rekabet koşullarının hem de yabancı dil, piyasa bilgisi gibi konularda kalifiye çalışan eksikliğinin, dış piyasalara erişimdeki en önemli sorunlar olduğu ortaya çıkmaktadır. Hızla büyüyen şirketlerin müşteri profilleri göz önüne alındığında ise, özellikle kamu kurumlarının ağırlığı göze çarpmaktadır.

KOP Bölgesi'ndeki hızlı büyüyen şirketlerden bazıları, faaliyetlerinin tabii olduğu yasal çerçevenin kolaylaştırıcı nitelikte olduğunu ifade ederken, bazı firmalar da yasal uygulamalarda firma ölçeğinin gözlemlenmediğini ve özellikle ihracat faaliyetleri sırasında bürokrasinin yavaş ve uğraştırıcı ilerlediğini ifade etmiştir.

KOP illerindeki hızlı büyüyen şirketlerin çoğunun Ar-Ge ve süreç yeniliği faaliyetlerinde buldukları gözlenmektedir. Konya ilindeki plastik boru/sulama sektöründe faaliyet gösteren firma, üniversite ile ortak Ar-Ge çalışmaları yürüttüklerini ifade ederken, yine Konya ilindeki hızlı büyüyen kuruyemiş şirketi, sürece ve pazarlamaya yönelik yenilikler üzerinde çalıştıklarını belirtmişlerdir. Aksaray ilinde otomotiv yan-sanayi sektöründe faaliyet gösteren şirket, Ar-Ge desteklerinden yararlanmadıkları halde Ar-Ge projeleri sürdürdüklerini bildirmişlerdir. Karaman ilindeki ambalaj firmasının da Ar-Ge faaliyetleri sürdürdüğü bilgisi alınmıştır. Öte yandan, Niğde ilinde mülakat yapılan firmalardan hiçbirisi Ar-Ge faaliyeti sürdürmemektedir.

KOP illeri hızlı büyüyen firmalarının yarısı üniversiteler ile çeşitli alanlarda ortaklıkları olduğunu belirtmiştir. Bu işbirlikleri genellikle Ar-Ge alanında tanımlanmaktadır. Karaman ambalaj firması yetkilisi, üniversite ile geliştirdikleri işbirliklerinin beklentilerini karşılamadığını, üniversitenin geliştikçe sanayicilere daha fazla destek olabileceğini ifade etmiştir. Karaman bisküvi firması yetkilisi, işbirlikleri geliştirmede fuarlara katılımın olumlu etkisini vurgulamıştır.

KOP illerindeki hızlı büyüyen şirketlere finansman kaynakları sorulduğunda, iş çevresi ve devlet desteğinin ön plana çıktığı görülmektedir. Bu anlamda, devletin sağladığı teşvik ve desteklerin hızlı büyüyen şirketlerin piyasaya girmelerinin önünü açtığı söylenebilir.

Hızlı büyüyen şirket sahiplerinden, yararlandıkları devlet teşvik ve desteklerinin üretim, ihracat ve istihdam alanlarında firmalarına etkilerini değerlendirmeleri istendiğinde, %87,5'i yararlandıkları teşvik ve desteklerin istihdam ve üretim alanlarında arttırıcı etkisi olduğunu belirtirken, %75'i ihracatlarının teşvik ve destekler sayesinde arttığını, %12,5'i ise teşvik ve desteklerin ihracatları üzerinde bir etkisi olmadığını ifade etmiştir. Hızlı büyüyen şirket sahiplerinin %75'i teşvik ve desteklerin cirolarını arttırıcı etkisi olduğunu ifade etmiş, %12,5 oranında şirket sahibi ise cirolarının teşvik ve destekler sonrasında azaldığını belirtmiş, diğer %12,5'lük kısım ise bir değişiklik olmadığını ifade etmiştir.

Teşvik ve desteklerin Ar-Ge faaliyetlerinin üzerindeki etkisi sorulduğunda, hızlı büyüyen şirket sahiplerinin %62,5'i teşvik ve desteklerin Ar-Ge faaliyetleri üzerinde hiçbir etkilerinin olmadığını belirtmiş, %12,5'i ise teşvik ve desteklerin Ar-Ge faaliyetlerini arttırdığını ifade etmişlerdir.

Niğde: KOSGEB'in nitelikli eleman desteği ve yatırım teşvik kredisinden yararlanmış olan sağlık tekstili alanındaki hızlı büyüyen şirket, bu kredinin henüz beklenen etkiyi yaratmadığını, ancak KOSGEB'in nitelikli eleman desteğinin iş gücü kalitesini geliştirme konusunda olumlu bir etkisi olduğunu ifade etmiştir. Firma yetkilisi, Niğde ilinin ihtiyaç duydukları nitelikli işgücüne ulaşma açısından dezavantaj yarattığını vurgulamış ve yararlandıkları KOSGEB desteğinin kendileri için önemini vurgulamıştır.

Niğde ilinde iç giyim ve pijama imalatı sektöründe faaliyet göstermekte olan Hızlı büyüyen şirket ise yararlandıkları KOSGEB teşvikleri ve SGK Prim Desteğinden beklentilerini karşılayacak faydalar gördüklerini belirtmiştir. Firma, teşvik bölgesinde (Niğde) fabrika kurarken teşviklerden

yararlanmıştır, özellikle bu teşvik olmasaydı yine de bu sektöre gireceklerini ancak aynı hızlı büyüme performansını gösteremeyeceklerini ifade etmiştir. Firma, özellikle sigorta primi ödemelerinin devlet tarafından desteklenmesinin istihdam oluşturma konusunda hem kendi firmalarını hem de ildeki benzer firmaları ‘cesaretlendirici’ bir etken olduğunun altını çizmektedir. Firma, sigorta prim desteklerinin süresinin uzatılması ve KOSGEB kredilerinin firmaların yapısına göre tasarlanarak daha fazla firmaya ulaştırılmasının destek ve teşviklerin etkinliğini arttıracığını düşünmektedir.

Sonuç olarak, hızlı büyüyen şirketler için teşvik ve destekler hızlı büyüme performansı göstermelerin birincil nedenlerinden olduğu ortaya çıkmaktadır. Hızlı büyüyen firma yetkilileri hem KOP Bölgesinde hem de kendi sektörlerinde faaliyete başlama kararı alırken teşvik ve desteklerin varlığının önemli bir yer tuttuğunu ifade etmişlerdir. Özellikle hızlı büyüme tanımının istihdam ve/veya ciroda gerçekleşen büyümeye dayandığı hatırlanacak olursa, neredeyse tüm hızlı büyüyen firmaların yararlanmakta olduğu SGK Prim Desteğinin istihdama olumlu etkisi büyük önem taşımaktadır. Firma yetkilileri, bu desteğin devamını istemektedir. Mülakatlar boyunca SGK Prim Desteğinin istihdam oranını neredeyse ikiye çıkaracak kadar etkili olduğu dile getirilmiştir. Ayrıca mülakatlar boyunca sık sık bölgede nitelikli işgücüne erişimin çok büyük bir sıkıntı doğurduğu vurgulanmıştır. Bölgenin iş gücü olanaklarının kısıtlılıkları göz önüne alındığında KOSGEB’in Nitelikli Eleman Desteğinin, bölge açısından çok önemli olduğu ortaya çıkmaktadır. Mülakatlar sırasında, sıkça, teşvik ve desteklerin tasarlanırken bölgenin ve her ilin ihtiyaçlarının da gözetilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

KOP Bölgesi illerinde yer alan hızlı büyüyen şirketler, planlarını yaparlarken bölgeye ve illerine dönük belirli fırsatları ve tehlikeleri göz önüne almaktadırlar.

Niğde ilinde iç giyim ve pijama imalatı yapmakta olan hızlı büyüyen firma, ildeki çalışma kültürünün oturmamış olmasını ve yetişmiş eleman eksikliğini bölgenin sektör için yarattığı sorunlar olarak tanımlarken, bölgeye verilen teşviklerin de olumlu olduğunu belirtmiştir. Niğde’de sağlık tekstili alanında faaliyet gösteren ceylan şirket yetkilisi de, nitelikli elemana ve ihtiyaç duyulan hammaddelere ulaşımın sorun olduğunu, ancak ilerideki adımlar için AHİKA ve KOSGEB desteklerinden yararlanmayı ve özellikle eğitim ve danışmanlık faaliyetleri için üniversite işbirlikleri kurmayı planlayarak büyümelerini ilerletmeyi hedeflediklerini belirtmiştir.

4.4. NİĞDE’DE GİRİŞİMCİLİK EKOSİSTEMİNİN UNSURLARI

OECD tarafından girişimcilik performansını uluslararası düzeyde kabul görmüş göstergeler seti çerçevesinde ölçmeyi amaçlayan Girişimcilik Göstergeleri Programına göre, bir yerde girişimciliği belirleyen ve böylece girişimcilik ekosisteminin oluşumunu sağlayan altı ana belirleyici etmen bulunmaktadır. Bunlar, düzenleyici çerçeve, pazar koşulları, finansa erişim, bilgi birikiminin oluşumu ve yayılımı, girişimcilik yetenekleri ve son olarak girişimcilik kültürüdür. Dolayısıyla bir bölgenin girişimcilik performansını ölçme, girişimcilik düzeyini etkileyen unsurları anlama ve özellikle politika yapıcılarının girişimciliğin geliştirilmesine etkin müdahalede bulunabilmesi için OECD tarafından geliştirilen “Girişimcilik Ekosisteminin Unsurları” kuramsal çerçevesi başlığı altında verilen 6 ana eksen kullanılarak Niğde’de “Girişimcilik Ekosisteminin Unsurları” analiz edilmiştir. Bu çerçevede Niğde’de ekosistemin farklı aktörleri olan kamu kurumları, firma temsilcileri, üniversite, STK ve Oda temsilcileri ile OSB yetkililerinden oluşan katılımcılarla odak grup toplantısı ve yarı yapılandırılmış mülakatlar yapılmıştır. Detaylı sonuçları KOP Bölgesi Mevcut Durum Analizi çalışmasında sunulan odak grup toplantısı ve yarı yapılandırılmış mülakatların özetlenmiş bulguları ve GZFT analizi sonuçları aşağıda yer almaktadır.

Bu çalışmada, Niğde’de çeşitli kurum ve kuruluş yetkilileri ile yapılan görüşmelerden elde edilen görüşler özetlenmiştir. Niğde’nin bünyesinde taşıdığı sorunlar ve olasılıklar çok çeşitli konulardan dile getirilmiştir. Niğde’de bir girişimcilik kültürünün mevcudiyetinden bahsedilmesine karşın, şehirdeki geleneksel algıların bu mevcudiyetin yayılmasına köstek olduğuna işaret edilmiştir. Kalifiye iş gücünün yetiştirilmesinde yaşanan zorluklar, bir iki işletmenin haricinde, şehrin iktisadi yaşamına egemendir ve bu yüzden işverenler ciddi sıkıntılar yaşamaktadır. Bu durumun bir diğer sebebi, çoğu

Anadolu şehrinde görülebilecek olan, sosyolojik yaşamın az-gelişmiş bir nitelik taşımasıdır. Bu yüzden, şehir dışından gelen kalifiye işçiler bir müddet sonra şehri terk etmektedir. Ayrıca eğitim sisteminin kalifiye eleman yetiştirme konusunda yetersiz olduğuna da vurgu yapılmıştır.

Şehirde önemli bir Ar-Ge kültürünün var olduğuna değinilmiştir, ancak üretimin yapısı ve hedefleri genel olarak bu kültürün gelişmesi için elverişli değildir. Bir başka deyişle, uluslararası ölçekte üretim yapan firmalar, kendi ürünlerini test etmek için yeterli oranda Ar-Ge girişiminde bulunsalar da, nihayetinde Türkiye piyasasına küresel ölçekte Ar-Ge kültürüne güçlü biçimde sahip olan firmaların malları giriş yapmaktadır.

4.5. NIĞDE'DE GİRİŞİMCİLİK GZFT ANALİZİ

GZFT Analiz tablosu incelendiğinde ilin zayıf yönleri ve fırsatlarının diğer yönlerine oranla daha fazla olduğunu görüyoruz. Bilindiği üzere zayıf yönler güçlendirilip, yapılandırıldığında fırsata dönüşme özelliği taşımaktadır. Genel olarak Niğde'deki kültürel yapı girişimciliğe uygun bir ortam sağlamaktadır, fon kaynaklarının, otuz bine yakın öğrenci ve akademisyen alt yapısıyla üniversite, TTO gibi yapıların varlığı kentteki girişimciliğin geliştirilmesi adına önem arz etmektedir. Paydaşlar, KOSGEB desteklerinin KOBİ'lere yönelik olması nedeniyle, inovasyon ve yüksek katma değer yaratacak büyük ölçekli işletmelere fazla destek sağlayamamasını girişimciliğin gelişimi açısından tehdit olarak görmektedir. İlin 5. Bölgede olması içerdeki girişimci olarak teşvik oranların yüksek olması nedeniyle dışarıdan gelen bir yatırımcı açısından fırsat olarak görülürken içerdeki yatırımcının bu imkânlara sahip olması nedeniyle güçlü yön olarak görülmüştür. Kurumsallaşamamanın devamında işbirliği güç birliğinin sağlanamamasına, işletmelerin yok olmasına, resmi yapının gerçekleştirilmediği takdirde özellikle aile şirketlerinde, baba öldüğünde işletmenin kapanmasına yol açacağı belirtilerek büyük bir tehdit olarak görülmüştür.

İlin Aksaray, Adana, Kayseri, Mersin arasında olması yüksek potansiyel vadeden bir nüfus ve dolayısıyla pazar alanını da getirdiği için kente yatırım yapacak melek yatırımcı açısından fırsat olarak görülürken, il içindeki girişimciyi yukarı doğru çıkarabilmek adına ise büyüyemediği için tehdit olarak görülmüştür. Paydaşlar, girişimcilik konusunda danışmanlık hizmeti sağlayacak bir yapının olmayışını bir zayıf yön olarak değerlendirmiştir. Gerçekten de aslında danışmanlık sağlayabilecek bir yapı kentte oluşturulabilirse hem proje kültürü, hem yenilikçilik, hem de mevzuat-okuryazarlığı gibi birçok konuda girişimci yönlendirilerek Niğde'de var olan potansiyelle birlikte nitelikli bir yapı oluşabilir. İlin yine önemli sorunlarından biri olan sosyal alt yapı eksikliği ki özellikle ilde bir AVM, sinema olmayışı serzenişe neden olmuş, paydaşlar bir sinema filmi izleyebilmek için diğer illere gittiğini özellikle vurgulamıştı, il dışındaki girişimci için itici bir faktördür. Artık günümüzde sermayenin varlığı kadar, sermayeyi değerlendirebilecek ortamların, sosyal aktivitelerin oluşu da önem arz eden bir konudur. Sonuç olarak değerlendirecek olursak, Niğde ili kurumsal alt yapısıyla, STK, kamu kurumları ve özel sektörüyle güçlü bir alt yapıya sahip olmakla birlikte, zayıf yönlerinin farkında olması ve aslında bu zayıf yönlerin de düzeltilebilir iyileştirilebilir olması nedeniyle girişimcilik açısından gelecek vaat etmektedir.

Tablo 37. Niğde GZFT Analizi

GÜÇLÜ NOKTALAR	ZAYIF NOKTALAR
<ul style="list-style-type: none"> • Yüksek eğitimli nüfus, üniversite, KOSGEB, TSO varlığı (Girişimcilik eğitimini sunacak kurumsal alt yapı var.) • Kadınların eğitimli ve girişimciliğe yatkın olması • Niğde'nin Aksaray, Kayseri, Adana illerine yakınlığı lojistik olarak güçlü yön, ard bölgesindeki nüfus potansiyeli yüksek • Yeteri kadar fon kaynaklarının bulunması • Üniversite içerisindeki kişi açısından Teknokentin varlığı 	<ul style="list-style-type: none"> • MEB'in eğitim sistemi içerisinde girişimcilik dersinin bulunmaması • İstihdam olanağının az olması • Yüksek eğitime sahip insanların kamuda istihdam edilmek isteyip, özel sektörde yer almak istememesi • Ara ve kalifiye eleman eksikliği, nitelikli iş gücü alt yapısı sorunu • Cesaret, risk alma eksikliği • Milli algısal yapı, kültürel bariyer özel sektör konusunda • Kentin kurumsal alt yapısının geç inşa edilmesi(KOSGEB gibi) • Genç girişimci için danışmanlık faaliyetlerinin, yönlendirmenin olmayışı(Kariyer-sektörel) • Yatırım ortamında lojistik eksikliğin nitelikli istihdamı zorlaştırması • Teknogirişimcilik için sanayi ve ticaret geleneğinin eksikliği, bilinçsizlik, kültürel sorun • Kamu kurumlarında sürdürülebilir yönetselliğin olmayışı (Bir kurumda başlanılan işte kısa sürede görev değişikliğinden kaynaklı yeni gelenin başlanılan işe devam etmemesi, kişilere bağlı olmamalı.) • İnovasyondaki eksiklik • Kurumsal proje kültürünün eksikliği(Eksiklikten ziyade ilde yaygınlaşmaması) • İyi temellendirilememiş proje eksikliği • Erişebilirlik ve sosyal imkânlardaki kısıtlılık • Ortak işbirliği kültürünün eksikliği • İnsanların kolaycılığa kaçması, uğraşmaması • Mevzuat farkındalığı ve okur-yazar eksikliği • Kentin fon tanıtım, reklam, pazarlama politikalarındaki eksiklik. Tutarlı bir stratejinin takip edilmemesi • Güvensizlik ve küçük olsun benim olsun algısıyla firmaların işbirliğine gidememesi • Kurumsallaşamamanın yüksek katma değeri engellemesi
<p>FIRSATLAR</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yüksek eğitim istihdam oranı arasındaki makas fırsata dönüşebilir. • Girişimcilik kültürü gelişimi için kurumlar arası işbirliği var, geliştirilmeli • Kent kurumsal alt yapıya hazır • Ekonomik alt yapı olarak genç girişimciler için yatırım fırsatları var. • Girişimcilik eğitimleri kamusal anlamda yaygın.(Bakanlık yönlendirmesi var ilin performansı da yüksek) • Kamu kurumları fazlasıyla inisiyatif alabiliyor. • Seçmeli olarak girişimcilik eğitimlerinin müfredata girmesi.(Burada önemli olan bu dersleri ilgili yetkin kişilerin vermesi) • Teknokentin varlığı • Yeteri kadar fon kaynaklarının bulunması • Öğrenci, akademisyen potansiyeli • Kentin etrafındaki turizm potansiyeli olan illere gelen nüfusun fazlalığı bu insanların Niğde'ye çekilebilme ihtimali • Niğde'nin Aksaray-Adana-Kayseri yakınında olması, (il dışından melek yatırımcı için fırsattır) 	<p>TEHDİTLER</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yüksek katma değerli mevcut işletmeleri büyütebilmek için mevzuat ve mali engellerin varlığı. • Kurumsallaşamama • Şirketlerin ahbap ilişkileri içerisinde işletilmesi • Ortakların fikrini ve sanayi mülkiyet hakkını koruyamaması • Niğde'nin Aksaray-Adana-Kayseri yakınında olması.(İlin içindeki girişimci için tehdit)

5. NİĞDE'DE YENİLİKÇİLİK

Niğde'de yenilikçilik faaliyeti üç temel eksen çerçevesinde analiz edilmiştir. Bu kapsamda ilk olarak Ar-Ge harcamaları ele alınırken, ikincisi düzeyde inovasyon (yenilik) faaliyetleri ve göstergeleri analiz edilmiş, son sırada ise üniversite-sanayi işbirliği çerçevesinde yürütülen teknoparklar, teknoloji transfer ofisleri (TTO'lar) ve fikri sınai mülkiyet hakları (FSMH) ve ticarileştirme süreçleri incelenmiştir.

5.1. NİĞDE'DE AR-GE HARCAMALARI

Araştırma ve Geliştirme (Ar-Ge) faaliyetlerinin kısaltması olan Ar-Ge, ülkelerin ekonomik büyümesinde büyük rol oynayan en önemli olan faaliyetlerin başında gelmektedir. Yapılan araştırmalar ekonomik gelişmenin uzun vadede ancak verimlilik artışını sağlayan teknolojik gelişme ile mümkün olduğunu, teknolojik gelişmenin altında yatan temel kaynağında Ar-Ge'ye yapılan yatırımlarda yattığı ortaya koymaktadır. Dolayısıyla günümüz dünyasında Ar-Ge faaliyetleri sürdürülebilir bir büyüme ve başarılı bir kalkınma sağlamanın vazgeçilmez anahtarıdır.

Ar-Ge faaliyetlerinin tanımlanması ve ölçülmesinde kullanılan en önemli iki gösterge Ar-Ge harcamaları ve Ar-Ge personeldir. Bu iki kavram, Ar-Ge'nin en önemli girdisi olup, Ar-Ge'ye ayrılan kaynağın ne oranda yeterli olup olmadığının ölçülmesinde kullanılan yegane ölçümlerdir. Bu kapsamda Türkiye'de Ar-Ge faaliyetleri ölçek için detaylı veri bulunmamaktadır, il bazında var olan tek veri son yıllarda Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından geliştirilen Girişimci Bilgi Sistemi (GBS) sayesinde tutulan Ar-Ge harcamaları verisidir ki bu veride gerek firmaların gerekse kurumların Ar-Ge konusunda yaptığı tüm harcama ve yatırımları kapsamamaktadır.

Girişimci Bilgi Sistemi verilerine göre, KOP illerinde il ve yıl bazında Ar-Ge harcamalarının dağılımına bakıldığında genel itibarıyla imalat sanayi Ar-Ge harcamalarında düzensiz bir eğilim olduğu görülmektedir. Niğde'de 2008 yılından sonra görece yavaş bir yükseliş eğiliminin yaşandığı ancak sonrasında bu yükseliş eğiliminin istikrarlı olmadığı görülmektedir (Tablo 38, Şekil 17).

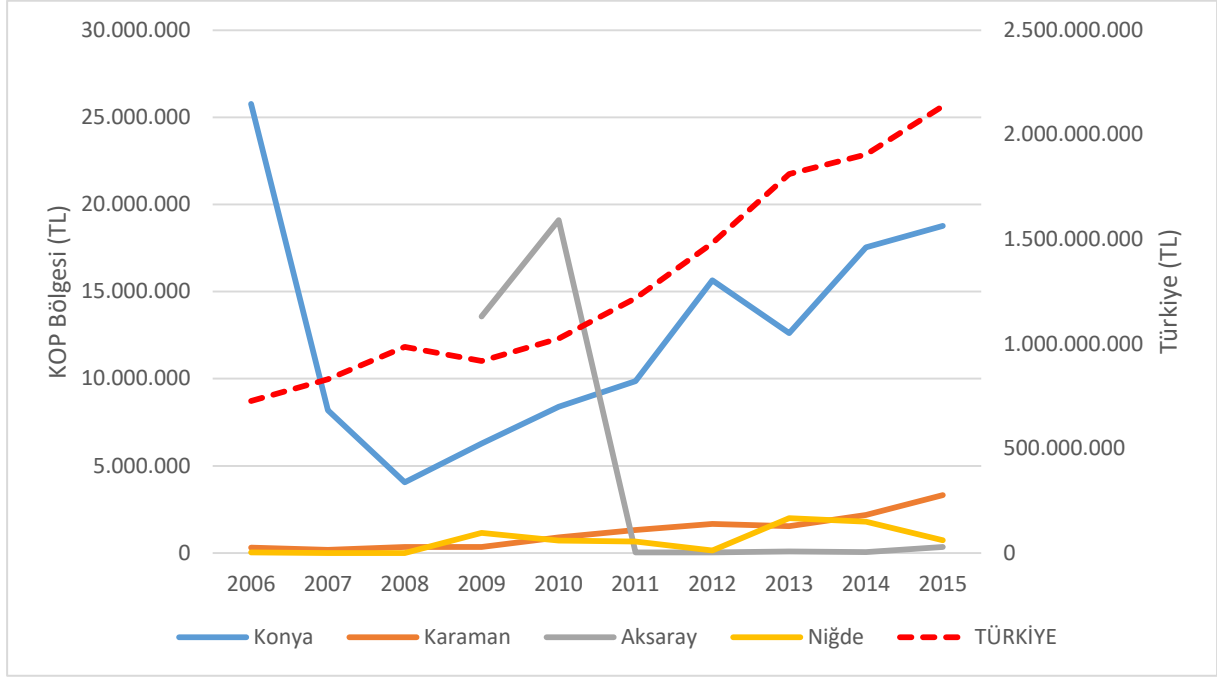
Tablo 38. Niğde'nin İmalat Sanayinde Ar-Ge Harcamaları

YILLAR	2006	2008	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Niğde	40.727	42	703.877	652.843	145.759	1.999.967	1.797.226	728.946
TR Payı	%0.00	%0.00	%0.02	%0.01	%0.00	%0.03	%0.02	%0.01
KOP TOPLAM	26.156.449	4.405.935	29.075.034	11.866.490	17.500.496	16.237.619	21.580.376	23.175.801
TR Payı	%1.61	%0.14	%0.74	%0.25	%0.30	%0.23	%0.25	%0.22
TR TOPLAMI	727.401.870	984.867.145	1.025.251.304	1.217.588.972	1.481.708.732	1.812.028.198	1.904.986.555	2.136.219.861

Kaynak: BSTB, 2017

Niğde imalat sanayinde Ar-Ge harcamalarının 2006-2009 yılları arasında oldukça düşük seviyede seyrederken 2009 sonrasında görece yükselip yıllık 100 bin TL'nin altına bir daha düşmediği görülmektedir. Buna göre KOP illerinin imalat sanayinde Ar-Ge harcamalarının en yüksek seviyeye 2010 yılında ulaştığı, harcamaların ülke içerisindeki payının ise en yüksek seviyeye 2006 yılında ulaştığı görülmektedir. KOP illerinin imalat sanayilerinde 2015 yılında 23 milyon TL'nin üzerinde Ar-Ge harcaması yapılmış olup bu harcamanın Türkiye geneli içerisindeki payı %0.22'lik bir orana tekabül etmektedir (Şekil 17).

Şekil 17. Niğde ve KOP illerinde İmalat Sanayi Ar-Ge Harcamaları



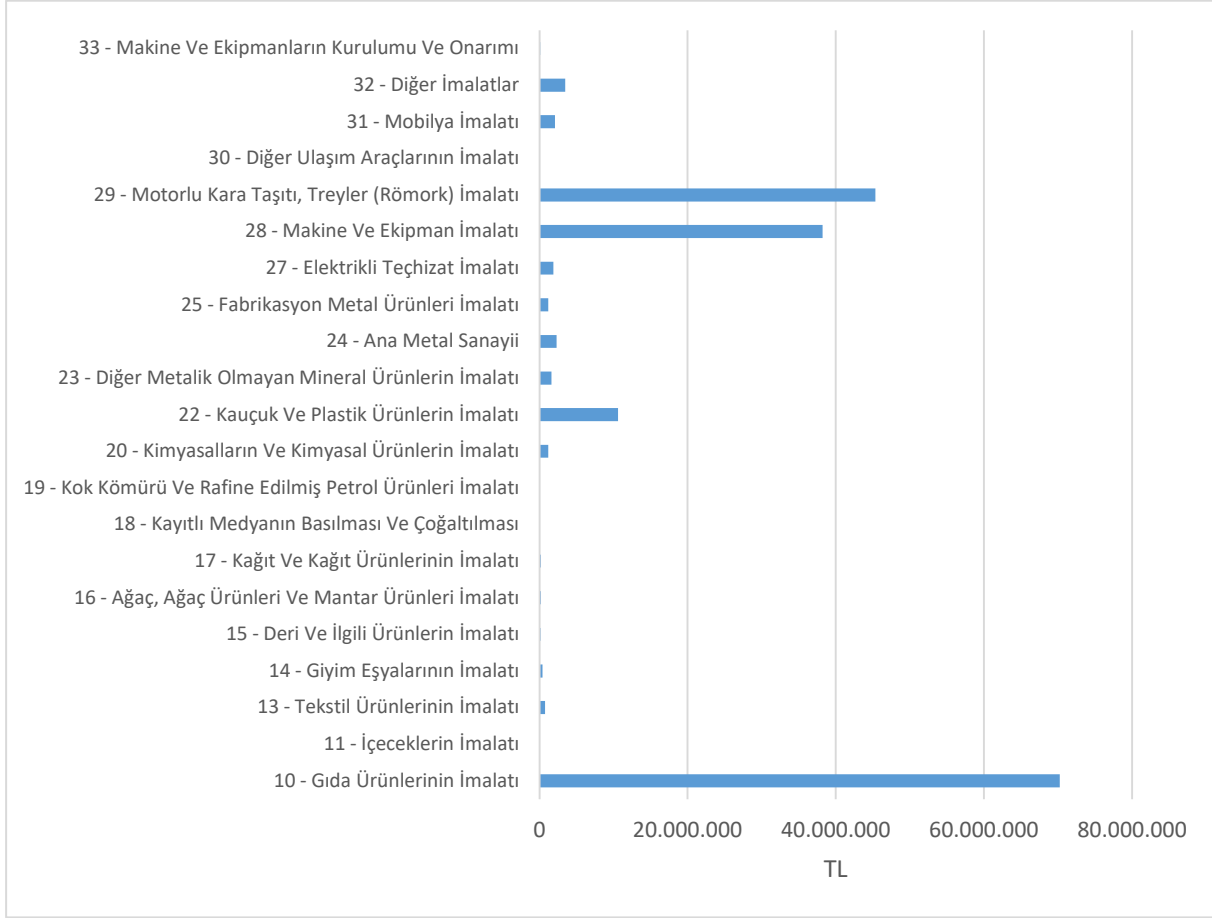
Kaynak: BSTB, 2017

5.1.1. Niğde ve KOP İllerinde İmalat Sanayinde Ar-Ge Harcamalarının Sektörel Dağılımı

KOP bölgesinde imalat sanayi Ar-Ge harcamalarının 2006-2015 dönemindeki sektörel dağılımı Şekil 18'de gösterilmektedir. Buna göre, imalat sanayi içerisinde 23 alt sektörde girişimin bulunduğu KOP illerinde en fazla Ar-Ge harcamasının gıda sanayisinde yapıldığı, bunu otomotiv sanayinin izlediği, 3. sırada ise makine ve ekipman imalatının geldiği görülmektedir. Kauçuk ve plastik sanayi ile diğer imalat sanayinin bu 3 öncü sektörü oldukça geriden izlediği görülmektedir. Buna göre, 2006-2015 arasında toplamda en fazla harcamayı 70 Milyon TL'lik tutarla gıda sanayi gerçekleştirmiştir. Bunu 45 milyon TL'lik harcama ile otomotiv sanayi ve 38 Milyon TL'lik tutarla makine ve ekipman sanayi takip etmiştir. Böylece bu 3 sektörde bölgedeki Ar-Ge harcamalarının %85'ini yapmıştır. Şekil 18'de görüldüğü üzere, İçeceklerin İmalatı ve diğer ulaşım araçları imalatında 10 yıllık dönemde hiç Ar-Ge harcaması yokken, 8 sektörde de 10 yıllık toplam harcama tutarı ortalama 230 bin TL civarında olup yok denecek mertebesinde.

Niğde imalat sanayinde 2006 yılında sadece gıda ürünlerinin imalatında Ar-Ge harcamaları yapılmışken 2015 yılında kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı, diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı ve motorlu kara taşıtı (römork) ve yarı treyler (yarı römork) imalatı sektörlerinde Ar-Ge harcaması yapılmıştır (Tablo 39). 2015 yılında en çok harcama yapılan sektör, motorlu kara taşıtı (römork) ve yarı treyler (yarı römork) imalatı sektörü olurken onu kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı, diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı izlemiştir.

Şekil 18. KOP İllerinde İmalat Sanayinde Ar-Ge Harcamalarının Sektörel Dağılımı, (2006-2015, TL)



Kaynak: BSTB, 2017

Tablo 39. Niğde İmalat Sanayinde Ar-Ge Harcamalarının Sektörel Dağılımı, (TL)

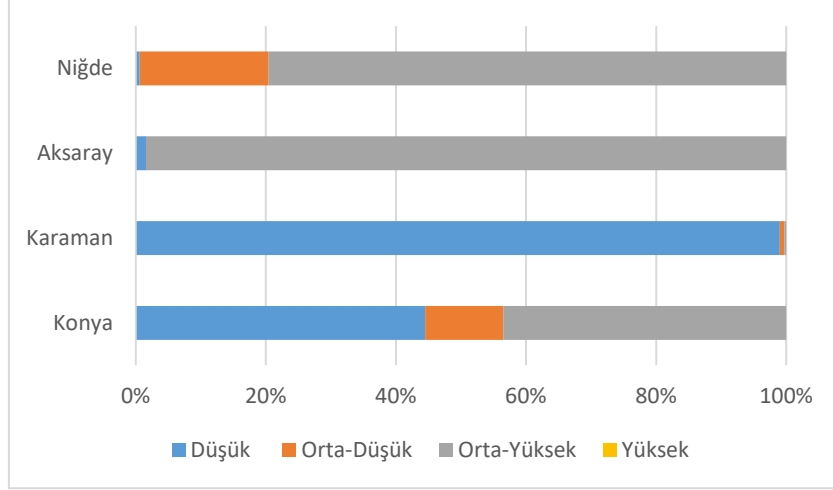
SEKTÖRLER	Niğde	
	2006	2015
10 - Gıda Ürünlerinin İmalatı	40.727	
11 - İçeceklerin İmalatı		
13 - Tekstil Ürünlerinin İmalatı		
14 - Giyim Eşyalarının İmalatı		
15 - Deri Ve İlgili Ürünlerin İmalatı		
16 - Ağaç, Ağaç Ürünleri Ve Mantar Ürünleri İmalatı		
17 - Kağıt Ve Kağıt Ürünlerinin İmalatı		
18 - Kayıtlı Medyanın Basılması Ve Çoğaltılması		
19 - Kok Kömürü Ve Petrol Ürünleri İmalatı		
20 - Kimyasalların Ve Kimyasal Ürünlerin İmalatı		36.940
22 - Kauçuk Ve Plastik Ürünlerin İmalatı		
23 - Metalik Olmayan Mineral Ürünlerin İmalatı		392
24 - Ana Metal Sanayii		
25 - Fabrikasyon Metal Ürünleri İmalatı		
27 - Elektrikli Teçhizat İmalatı		
28 - Makine Ve Ekipman İmalatı		
29 - Motorlu Kara Taşıtı, Treyler (Römork) İmalatı		691.614
30 - Diğer Ulaşım Araçlarının İmalatı		
31 - Mobilya İmalatı		
32 - Diğer İmalatlar		
33 - Makine Ve Ekipmanların Kurulumu Ve Onarımı		

Kaynak: BSTB, 2017

5.1.2. Niğde’de ve KOP İllerinde Teknoloji Grupları Bazında Ar-Ge Harcamaları Dağılımı

KOP illerinde 23 imalat sanayi sektöründeki Ar-Ge harcamalarının teknoloji düzeyine göre dağılımı sınıflandırıldığında, yüksek teknoloji segmentinde hiçbir Ar-Ge yatırımının olmadığı hemen dikkati çekmektedir. İkinci olarak Karaman dışında bölgede en fazla Ar-Ge harcamasının orta-yüksek sektörlerde yoğunlaştığı görülmektedir. Düşük teknolojili sanayilerde Konya ve Karaman Ar-Ge’ye önemli bir kaynak harcarken, Aksaray ve Niğde’de söz konusu sektörlerin hemen hiç Ar-Ge harcaması yapmadığı görülmektedir.

Şekil 19. KOP İllerinde Teknoloji Grupları Bazında Ar-Ge Harcamaları, (2006-2015)

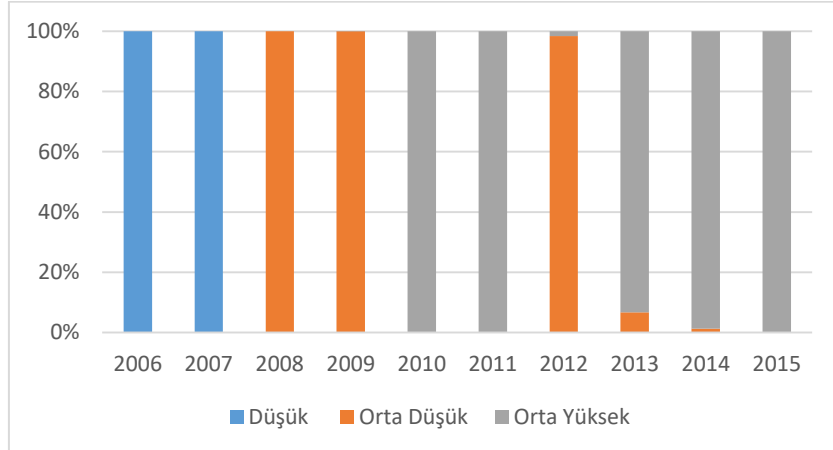


Kaynak: BSTB, 2017

Genel olarak değerlendirildiğinde, Konya imalat sanayinde Ar-Ge harcamalarının hemen hemen yarı yarıya düşük ve orta yüksek düzey teknoloji kullanan sektörlerde yoğunlaştığı görülmektedir. Karaman güçlü gıda sanayisi, özellikle de bisküvi-çikolata-gofret sektöründeki uzmanlaşması sayesinde harcamaların neredeyse tamamını düşük düzey teknoloji kullanan sektörlerde yoğunlaştırmıştır. Aksaray ve Niğde’de ise Ar-Ge harcamaları orta yüksek düzey teknoloji kullanan sektörlerde yoğunlaşmıştır (Şekil 19). Ancak Karaman, Aksaray ve Niğde’de Ar-Ge harcamalarının sektörler göre dağılımında çok az sayıda sektörde yoğunlaştığı ve yıllar itibariyle de istikrarsız ve dengesiz bir dağılıma sahip olduğu göz önünde bulundurulmalıdır.

2006-2015 yılları arasında Niğde imalat sanayinde Ar-Ge harcamalarının düşük düzey teknoloji kullanan sektörlerden orta yüksek düzey teknoloji kullanan sektörler kaydığı görülürken 2007-2012 yılları arasında ise orta düşük düzey teknoloji kullanan sektörlerde de Ar-Ge harcamalarının yoğunlaştığı görülmektedir (Şekil 20).

Şekil 20. Niğde Ar-Ge Harcamalarının Teknoloji Gruplarına Göre Tarihsel Gelişimi (2006-2015)



Kaynak: BSTB, 2017

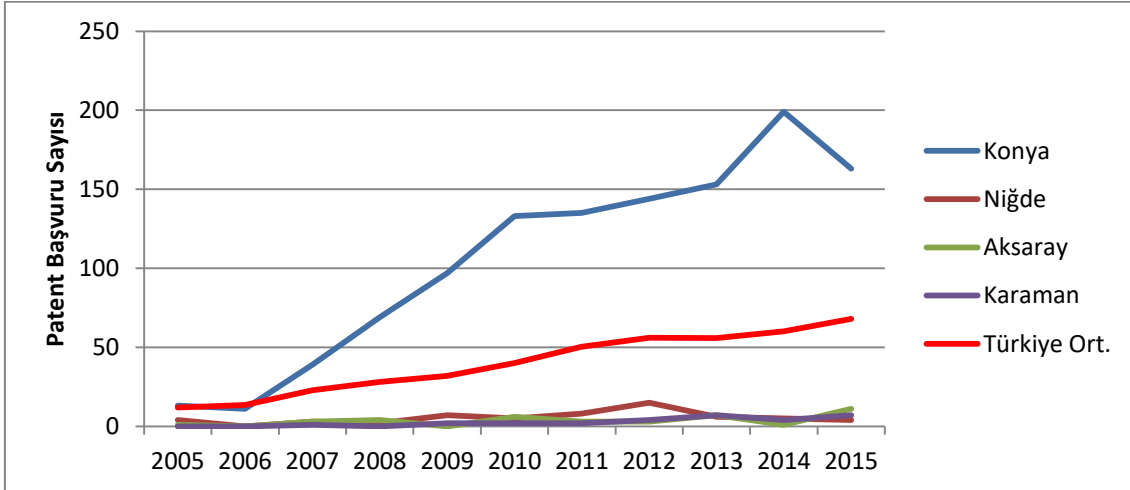
5.2. NİĞDE'DE İNOVASYON FAALİYETLERİ VE YENİLİK GÖSTERGELERİ

İnovasyon, hem ülkeler hem de firmalar için ulusal ve uluslararası alanda rekabet gücü kazanmanın, verimlilik artışı sağlamanın, ekonomik büyüme ve gelişmenin, dolayısıyla da refah ve yaşam kalitesi artışının en temel unsurlarından biri olarak kabul edilmekte ve bu yönde politikalar geliştirilmektedir. OECD'nin saptamalarına göre, son 20 yılda gelişmiş ülkelerin ekonomik büyümesinde inovasyonun katkısı %50 civarındadır (OECD, 2015). Bu durum inovasyonun yerel, bölgesel ve küresel rekabet gücünün artırılmasını sağlamada ülkeler, bölgeler ve firmalar için ne denli hayati bir önem arz etmekte olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Oslo Kılavuzuna göre yenilik (inovasyon), “işletme içi uygulamalarda, iş yeri organizasyonunda veya dış ilişkilerde yeni veya önemli derecede iyileştirilmiş bir ürün (mal veya hizmet), veya süreç, yeni bir pazarlama yöntemi ya da yeni bir organizasyonel yöntemin gerçekleşmesi” olarak tanımlanmaktadır (OECD, 2005). Bu tanımlamaya göre yapı itibari ile 4 tür inovasyon (ürün, süreç, pazarlama ve organizasyonel yenilik/inovasyon) bulunmakta olup, söz konusu yenilik türlerini ölçmek için genel olarak Sınai Mülkiyet Hakları olarak ifade edilen Patent, Faydalı Model, Marka ve Endüstriyel Tasarım gibi buluş ve yenilik göstergeleri kullanılmaktadır. Bu bağlamda genelde KOP bölgesinin özelde de Niğde'nin inovasyon performansı yeniliği somut anlamda ortaya koyabileceğimiz 5 gösterge (patent, faydalı model, marka, endüstriyel tasarım) yoluyla analiz edilmektedir.

Patent ülkelerin yenilik kapasitesini en iyi yansıtan göstergelerden biridir. Bu bağlamda KOP bölgesi illerinin Türkiye ölçeğinde Patent başvuru sayıları yenilik kapasiteleri bakımından çok önemli ipuçları vermektedir. Patent başvuru sayılarına baktığımız zaman KOP illeri içinde ön plana çıkan Konya 2005-2015 yılları arasında 2006 yılı hariç diğer yılların hepsinde Türkiye ortalamasının üzerinde bir değere sahiptir (Şekil 21). KOP bölgesindeki diğer iller gibi Niğde'de patent başvuru ve tescil sayısında Türkiye ortalamasının altında bir değere sahip olduğu gibi, 11 yıllık periyotta Niğde'de 15 başvuru tescil edilmiştir.

Şekil 21. Patent Başvuru Sayısının KOP Bölgesi İllerine Göre Dağılımı



Kaynak: TPE, 2016'dan yararlanarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 40. Niğde'de Patent Başvuru Sayısının Yıllara Göre Dağılımı

İller	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Toplam
Niğde	4	0	3	2	7	5	8	15	6	5	4	59
KOP İlleri Toplamı	18	11	46	75	106	146	148	166	173	209	185	1283
Türkiye	960	1099	1844	2268	2588	3250	4087	4543	4528	4861	5512	32290

Kaynak: TPE, 2016'dan yararlanarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Yeniliğin bir göstergesi de Faydalı Modeldir. Süreç itibari ile her ne kadar patente benzese de zaman ve maliyet açısından daha avantajlı olan faydalı model “küçük patent” olarak da anılmaktadır. Bu bağlamda KOP illerini incelediğimiz zaman Konya ili 2005-2015 yılları arasında Türkiye ortalamasının

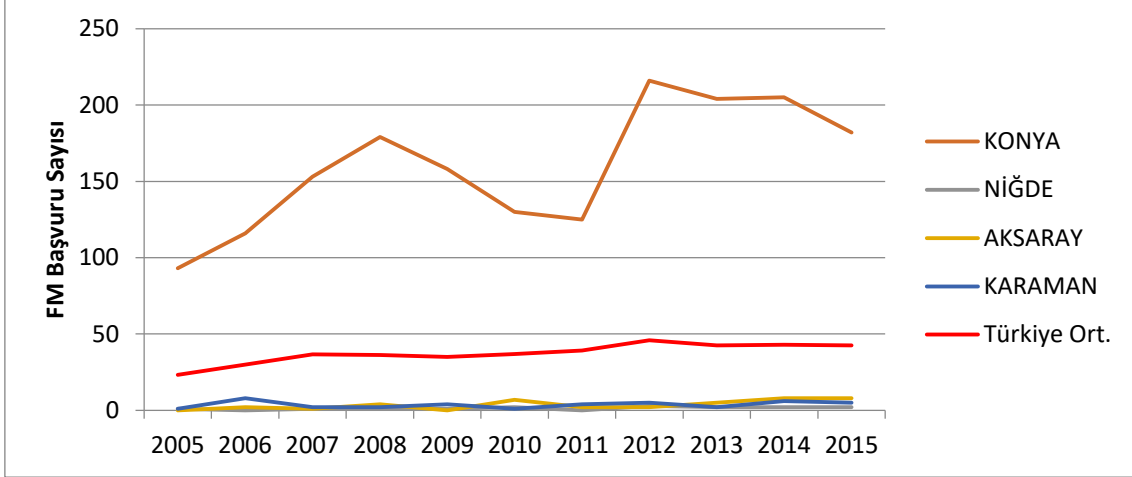
üstünde faydalı model başvuru ve tescil sayısına sahiptir (Şekil 22). Diğer KOP bölgesi illeri 2005-2015 yılları arasında Türkiye ortalamasının altında kalmışlardır. Niğde toplamda yaptığı 15 başvurunun 11 tanesi tescil olmuştur.

Tablo 41. Niğde’de Faydalı Model Başvuru Sayısının Yıllara Göre Dağılımı

İller	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Toplam
NIĞDE	1	0	1	1	1	2	0	3	2	2	2	15
KOP İlleri Toplamı	95	126	157	186	163	140	131	226	213	221	197	1855
Türkiye	1884	2423	2968	2942	2842	2994	3175	3725	3454	3474	3451	33332

Kaynak: TPE, 2016’dan yararlanarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Şekil 22. Faydalı Model Başvuru Sayısının KOP Bölgesi İllerine Göre Dağılımı



Kaynak: TPE, 2016’dan yararlanarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

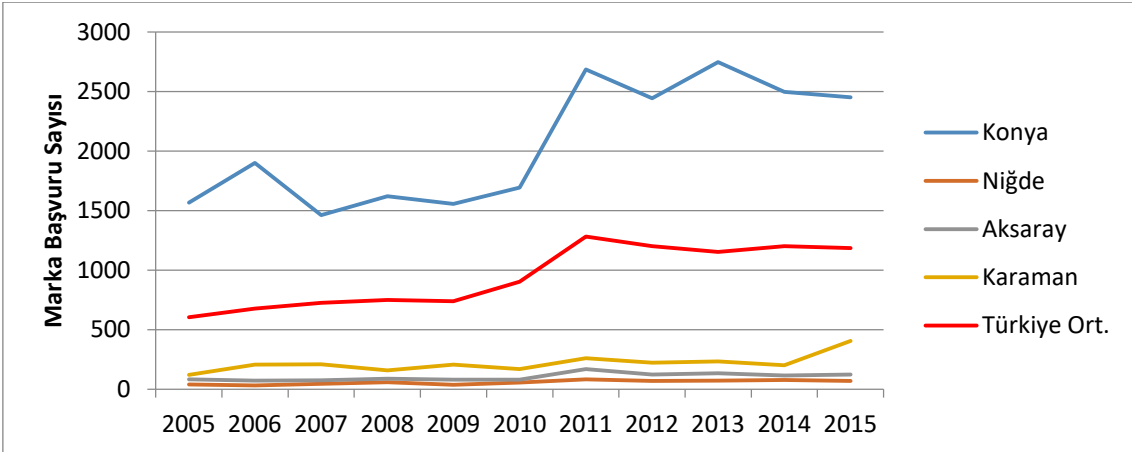
Ölçülebilir yenilik göstergelerinden bir tanesi de Marka’dır. KOP bölgesi illerini incelediğimiz zaman Konya ili 2005-2015 yılları arasında Türkiye ortalamasının üstünde marka başvuru ve tescil sayısına sahipken, diğer 3 il Türkiye ortalamasının epey altındadır (Şekil 23). Niğde’nin toplamda yaptığı 635 başvurunun 375’i tescil olmuştur.

Tablo 42. Niğde’de Marka Başvuru Sayısının Yıllara Göre Dağılımı

İller	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Toplam
Niğde	39	31	45	59	36	56	83	68	72	77	69	635
KOP İlleri Toplamı	1808	2208	1788	1926	1876	1995	3192	2853	3184	2889	3048	26767
Türkiye	48917	54712	58596	60597	59838	73142	103747	97311	93305	97142	95962	843269

Kaynak: TPE, 2016’dan yararlanarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Şekil 23. Marka Başvuru Sayısının KOP Bölgesi İllerine Göre Dağılımı



Kaynak: TPE, 2016’dan yararlanarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

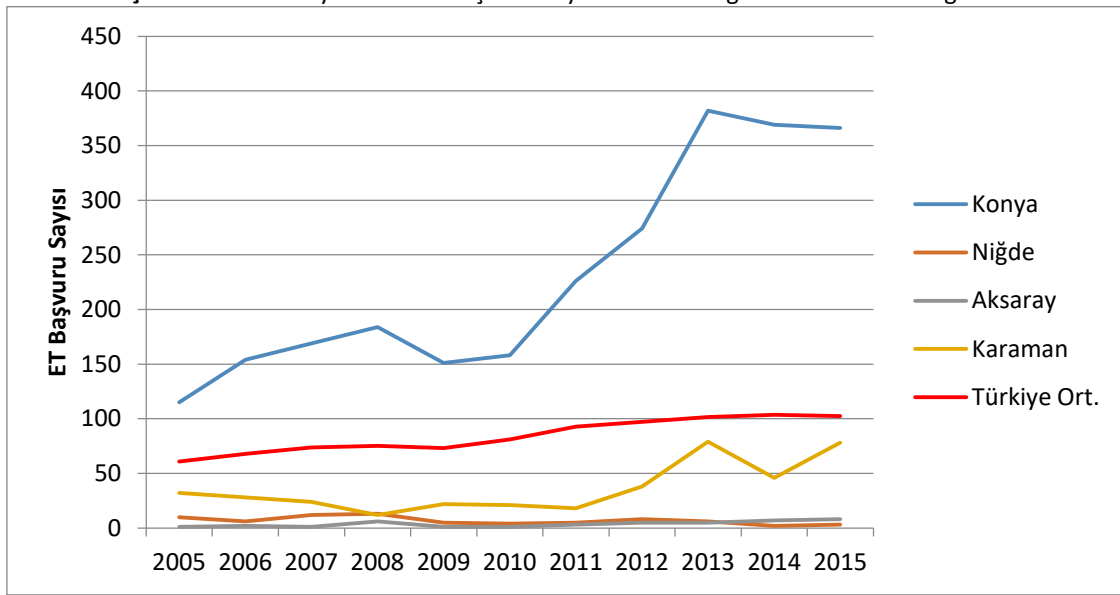
Yeniliğin bir başka parametresi olan endüstriyel tasarım, serbest rekabet piyasasında, aynı sektörde faaliyet gösteren firmalar için müşteri tercihlerinin kendi ürünlerinde yoğunlaşmasını sağlayan en önemli unsurlardan biridir. KOP bölgesi içinde değerlendirdiğimiz zaman; Konya ili 2005-2015 yılları arasında Türkiye ortalamasının üstünde endüstriyel tasarım başvuru ve tescil sayısına sahip olarak diğer üç parametrede olduğu gibi KOP bölgesinin en önemli ili konumundadır (Şekil 24). Diğer 3 il ise Türkiye ortalamasının altında kalmıştır. Niğde ili aynı dönemde yaptığı 75 başvurunun 74 tanesi tescil olmuştur.

Tablo 43. Niğde’de Endüstriyel Tasarım Başvuru Sayısının Yıllara Göre Dağılımı

İller	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Toplam
Niğde	10	7	12	13	5	4	5	8	6	2	3	75
KOP İlleri Toplamı	158	190	206	215	179	184	252	325	472	424	455	3060
Türkiye	4925	5511	5984	6093	5927	6567	7525	7864	8216	8395	8291	75298

Kaynak: TPE, 2016’dan yararlanarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Şekil 24. Endüstriyel Tasarım Başvuru Sayısının KOP Bölgesi İllerine Göre Dağılımı



Kaynak: TPE, 2016’dan yararlanarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

5.3. NİĞDE’DE ÜNİVERSİTE-SANAYİ İŞBİRLİĞİ VE ÜNİVERSİTE ALTYAPISI VE PERFORMANSI

Üniversiteler ile sanayi kesimi arasındaki bilgi transferini güçlendirmek ve bu kesimler arasında yeni ilişkilerin tesis edilmesi sağlamak, kısacası üniversite-sanayi işbirliği (ÜSİ) hem ulusal hem de bölgesel kalkınmanın hayata geçirilebilmesi adına çok önemli bir etmen olarak görülmektedir. Türkiye’de üniversite-sanayi işbirliği konusu çok uzun yıllardan bu yana sürekli gündemde olmasına rağmen, bir türlü istenilen sonucu vermemiş ve üniversite ile sanayi arasındaki ilişki oldukça zayıf kalmıştır. Bu bağlamda devlet son yıllarda devreye aktif olarak girerek ÜSİ’den (Üniversite-Sanayi İşbirliği) KÜSİ’ye (Kamu-Üniversite-Sanayi İşbirliği) geçiş sürecini başlatmıştır. Üçlü Sarmal modeline dayanan kamu-üniversite-sanayi işbirliği günümüzde teknolojik ara yüz mekanizmaları olarak adlandırılan birçok mekanizmaya (Teknopark, TTO, Kuluçkalar, KÜSİ, Araştırma Merkezleri vb.) sahiptir. Türkiye’de üniversite-sanayi işbirliğini sağlayan bu 3 temel mekanizmanın değerlendirilmesine geçmeden önce ilde ÜSİ/KÜSİ faaliyetlerinin temelini oluşturan üniversite ile onun temel araştırma altyapısı, potansiyeli ve performansını ortaya koymak gerekir.

Üniversite-sanayi işbirliği kapsamında yenilik sürecinde bilgi teknoloji ve insan kaynağı üretim altyapısını oluşturan üniversitelerin yürüttükleri Ar-Ge projesi faaliyetleri, bilimsel yayın sayıları, girişimcilik ve yenilikçilik potansiyelleri ile nitelikli insan kaynağı üretme faaliyeti olan eğitim-öğretim

alanındaki faaliyetleri ve performansı üniversitelerin performans ve potansiyelini ölçmede kullanılan yegane göstergelerdir.

Niğde'nin üniversite kapasitesini ve yenilikçilik performansını ortaya koymak amacıyla 1992 yılında kurulan Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesine ait göstergeler incelenmiştir.

KOP bölgesindeki üniversitelerin bilimsel ve teknolojik araştırma performansını ortaya koymada kullanılan üçüncü gösterge, üniversitelerin yaptıkları uluslararası bilimsel yayın sayısıdır. Bu kapsamda YÖK tarafından yapılan çalışmalardan elde edilen veriler bölgedeki 7 üniversiteden Selçuk Üniversitesi dışında hiçbirininin Türkiye'deki ilk 50 üniversite sıralamasına giremediğini, bölge üniversitelerinin henüz yeni kurulmuş olmaları nedeniyle emekleme aşamasında olduğunu ve bölgenin Ar-Ge ve yenilikçilik kapasitesine katkılarının çok sınırlı olduğunu göstermektedir.

Tablo 44. Tüm Üniversiteler Genel Sıralaması İçinde KOP Bölgesi ve Komşu İllerdeki Üniversitelerin Genel Puan Tablosu ve Sıralaması (2010-2016)

İller	Üniversite	2010		2011		2012		2013		2014		2015	
		Sıra	Puan	Sıra	Puan	Sıra	Puan	Sıra	Puan	Sıra	Puan	Sıra	Puan
Konya	Selçuk	24	240.96	23	543.55	22	590.34	14	620.30	14	645.09	18	567.08
Konya	Necmettin ¹	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	64	418.48
Konya	KTO Karatay ²	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	128	170.94
Aksaray	Aksaray	53	144.16	47	470.72	77	321.12	43	491.39	51	480.10	76	374.55
Niğde	Niğde Ömer Halisdemir	54	141.58	61	420.31	61	418.71	64	399.56	67	415.88	65	415.45
Karaman	Karamanoğlu Mehmet Bey	124	Kas.19	119	115.08	112	179.87	93	235.80	98	277.09	84	328.30
Yozgat	Bozok	88	75.21	73	327.07	80	319.95	71	336.44	76	352.41	69	395.78
Nevşehir	Nevşehir ³	95	64.15	90	245.74	65	371.28	79	292.68	74	362.59	62	420.46
Kayseri	Erciyes	16	323.64	13	632.77	14	643.50	18	595.00	18	633.26	15	586.64
Kırşehir	Ahi Evran	92	71.31	78	313.37	78	320.62	75	319.25	83	326.06	85	327.80

¹ Necmettin Erbakan Üniversitesi sıralamada sadece 2015-2016 yılı sıralamasında bulunmaktadır.

² KTO Karatay Üniversitesi sıralamada sadece 2015-2016 yılı sıralamasında bulunmaktadır.

³ Nevşehir Üniversitesinin adı 2015-2016 Genel Sıralamasında Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi olarak geçmektedir.

Kaynak: URAP, 2016'dan yararlanarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

YÖK tarafından yapılan bir çalışmada üniversitelerin performansı yayın sayısı bakımından sıralanmakta ve buna göre, Türkiye'de ilk üç sırada İstanbul, Hacettepe ve Ankara üniversiteleri yer almaktadır. Selçuk üniversitesi dışında kalan diğer bölge üniversiteleri uluslararası indeksli yayın sayısında çok gerilerde kalmasına rağmen, öğretim üyesi başına düşen yayın oranında KOP bölgesinde yer alan üniversitelerin Türkiye ortalamasına yakınlık gösterdiği görülmektedir. Öğretim üyesi başına düşen yayın sayısı bakımından KOP bölgesi ve komşu illerdeki üniversite karşılaştırıldığında Selçuk Üniversitesi Türkiye ortalamasının (0,65) altında kalırken, Erciyes üniversitesi (1,25) bu ortalamanın üzerindedir. Bununla birlikte yayın sayısı bakımından Aksaray Üniversitesi ve Bozok Üniversitesi 2006 yılında kurulmalarına rağmen yayın sayısı oranı bakımından Aksaray Üniversitesi ülke ve bölge ortalamasının üzerinde bir paya sahiptir.

Tablo 45'te Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi BAP (Bilimsel Araştırma Projeleri) Koordinatörlüğünün 2010-2015 yılları arasındaki BAP bütçesi, başvuran ve onaylanan proje sayıları, projelerin akademik dağılımı ve hangi alanda desteklendiğine ilişkin bilgiler yer almaktadır. Bu çerçevede Ömer Halisdemir Üniversitesinde 6 yıllık dönemde 3,8 milyon TL'lik bütçeye sahip 299 projenin yürütüldüğü ve projelerin çok büyük kısmının (%84) yine fen bilimleri alanında ve akademisyenlerin münferit araştırma projelerinden (%61) oluştuğu görülmektedir. Bu haliyle Niğde üniversitesi gerek Aksaray, gerekse Karaman üniversitenin neredeyse iki katı büyüklükte araştırma bütçesine ve Ar-Ge projesi sayısına sahiptir ki bu Niğde ilinin üniversite altyapısı bakımından oldukça ileri düzeyde olduğu ortaya koymaktadır.

Tablo 45. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesinde Yapılan BAP Projelerinin Yıllar ve Alanlar İtibariyle Gelişimi

YIL	Üniversite Bütçesindeki BAP Bütçesi	Başvuran ve Onaylanan Projelerin Sayısı		Kabul Edilen Projelerin Akademik Dağılımı				Projelerin Hangi Alanda Desteklendiği	
		Bütçe (TL)	Başvuru	Kabul	YÜLTEP	DOKTEP	BAGEP	AGAP	Fen Bilimleri
2010	163.100,00	56	53	20	1	31	1	41	12
2011	226.222,00	52	48	11	2	35	-	43	5
2012	342.969,57	46	40	18	4	18	-	38	2
2013	699.019,00	59	55	11	4	40	-	46	9
2014	1.073.104,18	56	46	15	4	25	2	40	6
2015	1.351.533,88	67	57	21	4	32	-	44	13
Toplam	3.855.948,63	336	299	96	19	181	3	252	47

YÜLTEP (Yüksek Lisans Tez Projeleri), DOKTEP (Doktora Tez Projeleri), BAGEP (Bilimsel Araştırma ve Geliştirme Projeleri) ve AGAP (Araştırma ve Geliştirme Alt Yapı Projeleri)

Kaynak: Ömer Halisdemir Üniversitesi BAP Koordinatörlüğü verileri baz alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesinde çalışan akademisyen sayıları incelendiğinde üniversitede 59 profesör, 112 doçent, 232 yardımcı doçent, 99 öğretim görevlisi ve 190 akademisyen olmak üzere toplamda 755 akademisyenin görev aldığı görülmektedir. Bu çerçevede Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesinde çalışan akademisyen sayısının KOP İlleri toplamının %12'lik kısmını oluşturduğu görülmektedir.

Tablo 46. Niğde'de Çalışan Akademisyen Sayıları

İl Adı	Üniversite Türü	Üniversite Adı	Profesör	Doçent	Yardımcı Doçent	Öğretim Görevlisi	Araştırma Görevlisi	Toplam
Niğde	Devlet	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	59	112	232	99	253	755
KOP İlleri Toplamı			776	670	1620	628	2.359	6.053

Kaynak: YÖK verileri baz alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesindeki fakülte ve bölüm sayıları ile üniversite-sanayi işbirliği bağlamında önemli olan mühendislik bölümleri ile Araştırma Uygulama Merkezlerinin sayıları ortaya konulmuştur. Buna göre tablolar incelendiğinde Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesinin 10 fakülte, 121 bölüm, 10 Araştırma Uygulama Merkezine sahip olduğu görülmektedir. Aksaray Üniversitesinin toplam öğrenci sayısına bakıldığında ise KOP Bölgesi üniversitelerindeki toplam öğrenci sayısının %13'ünü oluşturduğu görülmektedir.

Tablo 47. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesinde Fakülte, Bölüm ve Öğrenci Sayıları

İl Adı	Üniversite Türü	Üniversite Adı	Fakülte	Bölüm	Öğrenci Sayısı	Lisans	Yüksek Lisans	Doktora
Niğde	Devlet	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	10	121	24.050	13.283	1938	208
KOP İlleri Toplamı			76	786	177.518	97.384	22.606	3.030

Kaynak: YÖK verileri baz alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 48. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Araştırma Uygulama Merkezi ve Mühendislik Fakültesi Bölümü Sayısı

İl Adı	Üniversite Türü	Üniversite Adı	Fakülte	Bölüm	Mühendislik Fakültesi Bölümü	Araştırma Uygulama Merkezi
Niğde	Devlet	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	10	121	10	10
KOP İlleri Toplamı			76	786	63	89

Kaynak: YÖK verileri baz alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 49'da Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesinin 2010-2014 döneminde yaptıkları yayınlara aldıkları en fazla atıf sayısına göre bilim dalları gösterilmektedir. Bu veriye göre, üniversitenin hangi dallardan uzmanlaştığını, özellikle de karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olduklarını bilim alanlarını izlemek mümkündür. Buna göre, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi malzeme bilimi alanda güçlü bir altyapıya sahiptir.

Tablo 49. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesinin En Çok Yayın Yaptığı Bilim Dalları (2010-2014)

Yıl	Üniversite	Şehir	Konu	Atf Sayısı	Yayın Sayısı	Etki Değeri
2010-2014	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	Niğde	Malzeme Bilimi, Multidisipliner	484	92	5,26
2010	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	Niğde	Malzeme Bilimi, Multidisipliner	190	23	8,26
2011	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	Niğde	Malzeme Bilimi, Multidisipliner	122	19	6,42
2012	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	Niğde	Malzeme Bilimi, Multidisipliner	68	13	5,23
2013	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	Niğde	Malzeme Bilimi, Multidisipliner	57	18	3,17
2014	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	Niğde	Malzeme Bilimi, Multidisipliner	47	19	2,47

Kaynak: ULAKBİM, 2017'den alınmıştır.

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi'nin fakültelere göre akademisyen dağılımları incelendiğinde, fakülteler arasında en fazla akademisyen sayısına Tıp Fakültesi sahipken, onu mühendislik fakültesi izlemektedir (Tablo 50). Bu gösterge ÜSİ açısından özellikle önemlidir. KOP Bölgesi içerisinde ise en fazla akademisyen sayısına Eğitim Bilimleri Fakültesinde Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi sahiptir.

Tablo 50. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesinin Fakültelerine Göre Toplam Akademisyen Sayısı

Fakültelere Göre Akademisyen Sayıları	Toplam	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
Tıp Fakültesi	1045	3
Fen Fakültesi	243	-
Güzel Sanatlar Fakültesi	66	-
Hukuk Fakültesi	84	-
İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi	262	96
Eğitim Fakültesi	268	121
İletişim Fakültesi	94	23
Dış Hekimliği Fakültesi	135	-
Mimarlık Fakültesi	83	31
Mühendislik Fakültesi	522	31

Kaynak: YÖK verileri baz alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

ÜSİ bağlamında faaliyet gösteren veya üniversite-sanayi işbirliğine açık ve onunla ilişkili olan araştırma merkezlerinin varlığı ilin yenilikçilik potansiyeli açısından oldukça önemli bir göstergedir. Buna göre Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi bünyesinde faaliyet gösteren Nanoteknoloji Uygulama Ve Araştırma Merkezi ile Prof. Dr. T. Nejat Veziroğlu Temiz Enerji Uygulama ve Araştırma Merkezlerinin sadece ilin değil bölgenin en önemli nanoteknoloji ve yenilenebilir enerjisi araştırma merkezi olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz.

Tablo 51. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesinin Araştırma ve Uygulama Merkezleri

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
Nanoteknoloji Uygulama Ve Araştırma Merkezi
Ömer Halisdemir Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi
Prof. Dr. T. Nejat Veziroğlu Temiz Enerji Uygulama ve Araştırma Merkezi
Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi

Kaynak: İlgili üniversitelerin verileri baz alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Son olarak Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesinde Mühendislik-Teknoloji ve Teknik Eğitim bölümleri Tablo 52'de gösterilmektedir. ÜSİ bağlamında bölgede var olan Mühendislik, Teknoloji ve Teknik Eğitim fakültelerinin bölümlerinin varlığı hem insan kaynağı açısından hem de üniversite-sanayi işbirliğine açık yenilikçilik potansiyeli açısından oldukça önemli bir göstergedir. İlde sadece geleneksel mühendislik bölümlerinin değil, yeni teknolojileri ve bilimsel gelişmeleri izleyen çağın ihtiyaçlarına uygun bölümlerinde faaliyet gösterdiği görülmektedir.

Tablo 52. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesinin Mühendislik-Teknoloji ve Teknik Eğitim Bölümleri

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
Bilgisayar Mühendisliği
Çevre Mühendisliği
Elektrik Elektronik Mühendisliği
Gıda Mühendisliği
İnşaat Mühendisliği
Jeoloji Mühendisliği
Maden Mühendisliği
Makine Mühendisliği
Harita Mühendisliği
Mekatronik Mühendisliği
Elektronik Ve Otomasyon
Elektrik Ve Enerji
Görsel İşitsel Teknikler Ve Medya Yapımcılığı
İnşaat
Motorlu Araçlar Ve Ulaştırma Teknolojileri
Mülkiyet Koruma Ve Güvenlik
Bitkisel Üretim Ve Teknolojileri
Biyosistem Mühendisliği
Hayvansal Üretim Ve Teknolojileri
Tarımsal Genetik Mühendisliği

Kaynak: İlgili üniversitelerin verileri baz alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

5.4. NİĞDE'DE YENİLİK SİSTEMİNİN UNSURLARI

Bölgesel düzeyde yerel aktörlerin etkileşimi ve işbirliği sonucu oluşan ağ yapı bağlantıları yoluyla bir yanda bilginin üretilmesi ve yaratılmasını, diğer yanda kullanılması ve yayılmasını içeren bir sistem olarak tanımlanan “*Bölgesel Yenilik Sistemi*” kavramı, bölgelerin kalkınması ve rekabet gücü kazanmasında temel alınan en önemli bir yaklaşımlardan biri olarak kabul edilmektedir. Yenilik sistemi kavrayışı, üniversitelerin, araştırma enstitülerinin ve firmaların tek tek nasıl davrandıklarına değil, birlikte nasıl bir işbirliği geliştirdiklerine odaklanmaktadır. Buna göre “yenilik sistemi kavramı, firmaların yenilik sürecinde nadiren tek başlarına hareket ettikleri, yeniliğin aslında işbirliği ile ortaya çıkan kompleks bir fikir olduğu fikrinden hareket etmektedir. Görüldüğü gibi bölgesel yenilik sistemi, aktörler arasında etkileşimli bir öğrenmenin olduğunun kabul edildiği ve yeniliğin bu karşılıklı öğrenme ve etkileşimlerle çok sayıda diğer unsurdan oluşan bir sosyal sürecin (kültürel normlar, alışkanlıklar, rutinler, toplumsal kurallar, tarihsel kazalar vb.) sonucu ortaya çıkan bir toplam olduğunu kabul eden bir yaklaşımdır. Buna göre bölgesel yenilik sisteminin çevresi, pazar (inovasyonun nihai alıcısı ve ana uyarıcısı), eğitim sistemi (hüner sahibi işgücünü sağlar), kamu otoriteleri (inovasyon sistemine destekleme, düzenleme ve yönlendirmelerle müdahale eder) ve yerel kültür (girişimcilik, ortak kimlik, güven ortamı, kolektif çalışma vb. tüm sistemi kapsayan ve etkileşmeyi kolaylaştıran özellikler) unsurlarından meydana gelir (Durgut, 2001:16).

Dolayısıyla Niğde’de “Yenilik Sisteminin Unsurları” yukarıda kuramsal çerçevesi çizilen 6ana eksen kullanılarak analiz edilmiştir. Bu çerçevede Aksaray’da ekosistemin farklı aktörleri olan kamu kurumları, firma temsilcileri, üniversite, STK ve Oda temsilcileri ile OSB yetkililerinden oluşan katılımcılarla odak grup toplantısı ve yarı yapılandırılmış mülakatlar yapılmıştır. Detaylı sonuçları KOP Bölgesi Mevcut Durum Analizi çalışmasında sunulan odak grup toplantısı ve yarı yapılandırılmış mülakatların özetlenmiş bulguları ve GZFT analizi sonuçları aşağıda yer almaktadır.

Yenilikçilik anlayışı, Ar-Ge faaliyetlerinin üniversitede ve firmaların Ar-Ge merkezinde, görece daha izole halde gerçekleşen lineer yaklaşımdan, bölgedeki aktörlerin de rol aldığı, kamu ve özel sektörün bileşen oluşturduğu, aynı zamanda bölgedeki sosyal ve beşeri sermayenin, yerelin yenilikçilik iklimini etkilediği düşünülen ve her birinin yenilikçilik ekosisteminde bir paydaş olarak kabul edildiği süreç dönüşmüştür. Bu çerçevede yerelde yenilikçiliği etkileyen, her unsur yenilikçilik ekosisteminin bir

paydaşını oluşturmaktadır. Yenilikçi kültür bu kapsamda ekosistemin önemli paydaşlarından biridir. Zeytin kurmanın Niğde’de ve çevresinde meşhur olması ve bu sebeple Karaman’da zeytin dilme makinası bir icat iken Karadeniz’de anlamının olmaması yenilikçiliğin yerel boyutunun da gözden kaçırılmaması gereken bir husus olduğu göstermiştir. Aynı zamanda patent, faydalı model, marka başvurularından bölge halkının kaçındığı, geleneksel olarak “*icat çıkarmama*” anlayışının Niğde’de halen geçerli olduğu dile getirilmiştir. Yenilik çalışmalarının üniversite ve Ar-Ge merkezlerinden gerçekleşmesinin Ar-Ge kültürünün oluşmasında yetersiz oluşu ve bu izole yapının gelişime olumsuz katkısının olduğu konusunda tüm katılımcılar hemfikir durumdadır. Çevre illerden Kayseri’nin üniversite ile istekli olarak ortak çalışma durumu karşısında Niğde’de, üniversitenin sanayicilerden para talep edecek endişesi de paydaşlığın önündeki engellerden biri olmaktadır.

Çalışmanın odak noktası olan yenilikçilik kuramında, üniversite sanayi işbirliğinin önemi tartışılmaz büyüklüktedir ve üniversite-sanayi iş birliği, yenilikçilik ekosisteminin önemli bir parçasıdır. Niğde’ye bu açıdan bakıldığında üniversitenin 1992 yılında kurulmuş olması, Niğde’nin denk illerle kıyaslandığında okuryazar oranının yüksekliği, Niğde’nin gelişimine üniversitenin önemli katkı yaptığını göstermektedir. Ancak bu etki bölgede Ar-Ge kültürünü yeterince geliştirememiştir. Katılımcıların ortak görüşü, üniversite sanayi iş birliğinin yüksek seviyede olmadığı, firmaların bu paydaşlıkta isteksiz olduğu ve iki tarafın birbirini anlamadığı yönündedir. Çevre illerle kıyaslandığında Niğde’de ortaklık kurma anlayışının gelişmediği daha çok bireysel çalışma isteğinin olduğu da dile getirilmiştir. Japonya örneğinde olduğu gibi firmalarla birebir sorunların görüşüldüğü, motivasyon ve istek uyandırmak adına yenilik çalışmalarına ödül verilen, girişimcilerin desteklendiği bir ortamın arzu edildiği önemle vurgulanmıştır.

Öte yandan Niğde’deki Ar-Ge çalışmalarının mevcut durumuna bakıldığında, olumlu gelişmeler de görülmektedir. KOP Bölgesinin güneş enerjisi potansiyeli bölge için bir avantaj durumundadır. Nanoteknoloji Niğde üniversitesinde gelişmiştir. Özellikle Vestel savunma sanayinin üniversiteye gelmesi Ar-Ge çalışmaları için umut vermektedir. Bu bağlamda rektörün gözle görünür desteği ve bürokraside Niğdelilerin varlığı bölgeye olumlu çıktı olarak geri dönmektedir. Bu gelişmeler doğrultusunda Niğde’nin bir enerji kenti haline getirilmesi isteğinin bulunduğu belirtilmektedir. Bu bağlamda özellikle yenilikçilik ekosisteminin ve teknolojik alt yapının önemli bir yapı taşı olan teknokentin Niğde’de kurulması ancak henüz faaliyete geçmesinin şiddetli bir istekle beklendiği, firmaların adının uluslararası pazarda duyurmada ve akademisyenlerle daha iç içe olma konusunda teknokentin vazgeçilmez bir köprü olacağı kanaati katılımcılar tarafından dile getirilmektedir.

Aslında yenilikçiliğin eğitim boyutunun gözden kaçan çok elzem bir konu olduğu bilinmektedir. Niğde’de girişimci olma ve yeni fikir üretme, fikrin peşinden gitme ruhunun küçük yaşlarda okullarda kazanım olarak verilmesi gerektiği, bu konularda yapılan çalışmaların olumlu çıktı olarak geri döndüğü, var olan potansiyelin işlenmediği, katılımcılar tarafından üstünde durularak belirtilmiştir.

5.5. NİĞDE YENİLİKÇİLİĞİN GZFT ANALİZİ

Niğde’nin güvenli bir bölge olmasının güçlü yönü olarak görülmesi, güvenli bölgelerin yeni fikirlerin üremesinde bir etken olmasından kaynaklanmaktadır. Güvenli bölgeler girişimciler için daha az risk taşımaktadır. Vestel savunma sanayisinin Niğde’de çalışma yapıyor olması da Niğde’nin yenilikçilik potansiyelini canlandıracak bir unsur olacaktır. Büyük firmalar küçük firmalar için iyi bir rol model olmaktadır. Bu nedenle özellikle küçük şehirlerde, büyük firmaların yatırım yapması, güçlü yön olarak görülmektedir. Niğde’nin küçük şehir olması hem güçlü yönlerde hem de zayıf yönlerde dile getirilmiştir. Küçük şehir homojen bir yapı oluşturmasıyla birlikte, ulaşımın, rahat erişilebilirliğin, yüksek olduğu yerlerdir. Ulaşımın kalan zaman başka çalışmalara ayrılabilir. Yine küçük şehir, aynı zamanda sosyal yaşantının büyük illere göre daha zor cereyan ettiği bölgelerdir. Bu nedenle bu bölgelere büyük illerden nitelikli eleman çekmek zorlaşmaktadır. Havaalanı Niğdeliler tarafından istenmektedir. Bu nedenle zayıf yön olarak belirtilmiştir. Niğde’ye yatırım yapacak sanayicilerin zorlu lojistik koşullarda seyahat etmesi yatırımcıyı, Niğde’den uzak tutmaktadır. Aynı

zamanda inşa edilecek olan havaalanının, atıl bir yatırım olma ihtimali de Niğde için bir tehdit oluşturabilmektedir. Siyasetin tüm kamu kurumlarına işlemiş olması, girişimciler için olumsuz bir etken yaratmaktadır. Niğde'ye bu çerçeveden bakıldığında ise yöneticilerin Niğdeli olması, Niğdeli girişimcilerin, hemşerilik kültürü ile önünü açan bir fırsat haline gelmektedir.

Toplantı katılımcıları, nihayetinde, Niğde'nin zayıf yönleri üzerinde çok fazla durmuştur. Bunlardan ilki, sanayide kurumsallaşmanın, kümelenmenin ve ortak iş yapma anlayışının aşikâr biçimde eksik olmasıdır. Firmalar birbirlerinin ne yaptıklarına karşı oldukça ilgisizdir. Ar-Ge konusunda enformasyon belirgin bir eksiklik vardır ve şehirdeki mevcut üretim teknolojisi eski yapılıdır. Bir başka deyişle, mevcut halde bulunan kurumsal yapılar ve perspektifler şimdiki muhafaza etme eğilimindedir. Reel sektör teşvik ve desteklere neredeyse hiç itimat duymamaktadır. Şehrin nitelikli yani kalifiye işgücü kaynağına sahip olmadığı da söylenmiştir. Bun ek olarak, şehirdeki sosyal yaşam alanları epey kısıtlıdır ve şehir dışından getirilmek istenen iş gücü sahipleri bu yüzden şehirde yaşamak istememektedir. Bu nedenle, kalifiye işgücünü şehre çekmek gerekliliği yüzünden, belirli sektörler özelinde çok yüksek işgücü maliyetleri gözlenmektedir. Üniversite ve sanayi arasında süre giden iletişimsel kopukluk, şehrin potansiyel olarak sahip olduğu hammadde kaynaklarının yeterli seviyede kullanılmaması ve Ar-Ge araştırmalarından yeterli düzeyde faydalanılamaması da zayıf yönler arasında ifade edilmiştir.

Son bölümde ise, Niğde ilinin Mersin limanına yakın olması, verilen teşviklerde 5. Bölgede yer alması, var olan hammaddenin Ar-Ge tarafından işletilebilmesi, kamunun sağlamış bulunduğu teşvik ve desteklerin mevcudiyeti ve Bor bölgesinin varlığı, şehrin sahip olduğu fırsatlar arasında değerlendirilmiştir. Kayseri ve Konya gibi büyük ölçekli şehirlerin gölgesinde kalması, sahip olduğu kıt sayıda nitelikli işgücünün dışarıya kaçması, reel sektörün kredi kullanımına ihtiyatlı yaklaşması ve hem kamu kesiminin hem de reel sektörün üniversite-sanayi iş birliğine duyduğu itimsizlik, katılımcılar tarafından bölgenin geleceğini etkileyen tehditler olarak ifade edilmiştir.

Tablo 53. Niğde Yenilikçilik GZFT Analizi

GÜÇLÜ NOKTALAR	ZAYIF NOKTALAR
<ul style="list-style-type: none"> Eğitim seviyesinin, okuryazarlık oranının yüksek olması Üniversitenin olması Teknokent, TTO ve Ar-Ge merkezlerinin bulunması Tarihi geçmişinin olması Doğuş Grubunun varlığı Güvenli bölge olması Mersin limanına yakınlık (coğrafi koşulların uygunluğu) Vestel savunma sanayisinin üniversitede Ar-Ge çalışmalarının yapıyor olması Tarımsal Ar-Ge alt yapısının olması Küçük şehir olmasından kaynaklı öğrenci-öğretmen ilişkisinin iyi olması ve ulaşımda zamansal avantajın olması KOP'un finansal desteği Mevcut güneş enerjisi potansiyelinin varlığı 	<ul style="list-style-type: none"> Firmaların küçük ölçekli olması Sermaye sahiplerinin kısa vadeli, bol kazançlı sektörlere yönelmesi (inşaat sektörü) Küçük bir şehir olmasının getirdiği zorluklar (sosyal imkanların kısıtlı olması) Havaalanının olmaması Üniversite sanayi işbirliğinin yeterli düzeyde olmaması Sanayicinin iş birliği yapma ortaklık kurma kültürünün olmaması ve kümelenmenin oluşmaması Ara eleman probleminin yaşanması Nitelikli ve yenilikçi iş gücünün azlığı Sanayicinin yenilik çalışmalarında yol haritasını bilmiyor olması Tarımsal coğrafi işaretlerin olmaması Siyasetin tüm kamu kurumlarına işlemiş olması Ar-Ge kültüründeki zayıflıklar ve finansal eksiklik
FIRSATLAR	TEHDİTLER
<ul style="list-style-type: none"> Niğde'nin coğrafi konumunun turistik yerlere yakın olması, şehrin köprü görevini görmesi Mersin limanına yakınlık Teşvik ve desteklerin çok olması (5. bölge teşvikleri) Doğuş grubunun Niğde'de olması Niğdeli bürokratların Niğde'nin önünü açması Sosyal sermayenin varlığı 	<ul style="list-style-type: none"> Havaalanı yatırımının atıl olma kapasitesinin bulunması Küçük kentlerdeki küçük ölçekli sanayiciye yönelik teşviklerin yeterli olmaması

5.6. NİĞDE'DE ÜSİ VE KÜSİ FAALİYETLERİ, ÜNİVERSİTENİN ROLÜ VE SORUNLARI

Yurtdışı satışları olan firmaların dünya piyasasında kendilerine yer edinebilmeleri için Ar-Ge faaliyetleri geliştirmeleri olmazsa olmazdır. Ar-Ge merkezi olarak çalışan firmaların gelişimi tam anlamıyla olgunlaşmadığı zaman bu konuya ilişkin birimler kapatılmaktadır. Ancak bu birimin kurulması ile firmaların ürettikleri ürünlerin niteliği arasında kopmaz bir bağlantı vardır. Bir başka deyişle, üretilen ürünlerin yeniliğine ilişkin durumların kesinkes test edilmesi gerekmektedir. Piyasadaki ihtiyaçlara göre Ar-Ge, inovasyon ve yenilikçilik hususlarında firmaların girişken olmaları gerekmektedir.

Devletin bazı alanlara el atması gerektiği düşünülmektedir. Çünkü Ar-Ge olmadan satılan ürünler tekrardan satın alınmak istendiğinde yüksek fiyatlardan alınmaktadır. Ancak Niğde TSO Yönetim Kurulu Başkanı'nın dile getirdiği gibi, araştırma ve geliştirme ile ilişki kurslar düzenlenmektedir. Hem Sanayi bakanlığı hem de Kalkınma Bakanlığı bu gelişmelerden haberdar edilmektedir. Her bir bölgeden gelen uzmanlar bu kurslarda bilgilendirme amaçlı konuşmalar yapmaktadır. Ar-Ge ile ilgili faaliyetlerin arttırılması adına ciddi çabalar harcanmaktadır. Ancak üretim, yatırım ve ihracat hedeflerinin doğru koyulması sayesinde Ar-Ge ile ilgili ciddi bir gelişim gösterilebilir.

Üniversite-sanayi işbirliği konusunda hocalardan destek gören firmaların varlığından söz edilmesi mümkündür. Ne var ki, üniversite ve sanayi arasındaki işbirliği hususunda çok ciddi bir süreç yaşanmadığına işaret edilmiştir. Fiili olarak belirli kurumsal düzenlemeler mevcuttur, ancak kapsamı ve hedefleri yanlış tespit edilmektedir. Üniversite hocalarının projelerin ya da yeniliklerin sanayide uygulanması aşamasında pek etkin olmadığı anlaşılmaktadır. Kimi kurum ve kuruluşlar sanayicileri üniversite hocaları ile iş birliği yapmaya davet etse bile, bu durum her zaman için faydalı sonuçlar vermemektedir. Ancak bu durumun tek sorumlusu akademisyenler de değildir. Sanayici de üniversiteden nasıl istifade edeceğini bilememektedir.

Üniversite ve meslek liseleri sanayinin iş gücü ihtiyacını karşılayacak sayıda mezun verememektedir. Meslek okullarının sanayiye bakarak eğitim ve öğretim vermesi gerektiğine işaret edilmesinin yanında, her mezunun illa ki sanayiye yönelmediğine, iş yerlerinde çalışan kimselerin yeni gelen mezunlara kötü davrandığına ve sanayide kullanılan makinelerin çok eski olduğuna, bu yüzden de mezunlar tarafından bunların nasıl kullanılması gerektiğinin yeniden öğrenilmesi gerektiğine işaret edilmiştir.

5.7. NİĞDE TEKNOKENT'İN KURULUMU VE TTO'NUN İŞLEVİ İLE FSMH'YE İLİŞKİN SÜREÇLER

Girişimciliğin kuluçka merkezi olarak nitelendirilebileceğimiz **teknoparklar**, inovasyon ve yüksek katma değer yaratması, teknolojik bilgi geliştirmesi girişimci olabilecek potansiyeldeki insanların ve yeni mezun öğrencilerin kendi şirketlerini kurma, iş fikirlerini hayata geçirmesi açısından önemli iş merkezleridir. Niğde'de kurumsallaşma hala başlamadığı için, Teknopark da işletme kurmak isteyen akademisyen açısından, başka ildeki teknoparkta işletme kurması iş alanı, pazarın, firmaların diğer tarafta olması kendi üniversitesinde de ders vermek zorunda olması itici bir etkidir ve açığı diğer illerden kapamaya çalışmak bıkkınlığa yol açmaktadır. Ömer Halis Demir Üniversitesi'nin 4-5 yıl önce başlatılan Girişimcilik Endeksi'nde ilk 2 sene listeye, teknoparkının zayıflığına rağmen girişimci üniversiteler arasına girebilmiş ancak daha sonra listede yer alamamıştır. Bunun esas sebebi ise paydaşlar tarafından, teknopark ve tekno-girişimciliğin desteklenmemesi ve buna paralel olarak da diğer üniversitelere yetişilememesi olarak görülmüştür.

Niğde Üniversitesine bağlı kurulan Niğde TTO, 2013 Mart tarihinde üniversitenin senato kararı ile kurulmuştur. Kurulan TTO'ların TÜBİTAK tarafından 1513 ve 1601 destek programlarından yararlanabilmesi için kurulan TTO'ların, Girişimci ve Yenilikçi Üniversite Endeksi kapsamında oluşturulan listeye girmesi gerekmektedir. Üniversite, "Girişimci ve Yenilikçi Üniversite Endeksi" sıralamasında 2012 yılında 42. Sırada, 2013 yılında 38. Sırada, 2014 yılında 49. Sırada yer almıştır. 2015 yılında ise sıralamaya çok az fark ile girememiştir. Sıralamaya girmek ve desteklerden

yararlanmak için üniversite bünyesinde çalışmalar başlatılmış ve üniversitenin strateji planına eklenmiştir. TTO bünyesinde yönetim kurulu dâhil olmak üzere 16 kişi istihdam edilmektedir.

TTO'da gerçekleştirilen en önemli faaliyetler, bilgilendirme ve farkındalık üzerine olmaktadır. Bu çerçevede, proje tez yarışmaları düzenlenmekte, bölgede faaliyet gösteren Vestel firması ile savunma sanayi sektöründe ortak çalışmalar yürütülmektedir. TTO bünyesinde 2 tane TEKNOGİRİŞİM projesi sürdürülmüştür. Buna ek olarak, 2016 yılı itibariyle toplamda 18 tane KOSGEB ve TEYDEB projesi yazılmıştır.

Niğde özelinde bakıldığında, Aksaray ve Karaman'a kıyasla yenilik faaliyetlerinde ve üniversite-sanayi işbirliği konusunda daha ileride bir potansiyel tespit edilmektedir. Birimdeki çalışanların istekli olması, üniversite bünyesindeki hocaların görece ilgili ve iki ile göre buluş yapmaya yatkın olması ve ayrıca Niğde'de büyük firmaların TTO ile ortak çalışmalar yapması, il nazarında umut vericidir. Buna ek olarak, Teknoparkın yeni kurulmuş olması, TTO'nun bütçesinin az olması bununla kaynaklanan nitelikli personel gereksinimi Niğde TTO'nun en önde ihtiyaçları arasında sayılabilmektedir.

Fikri sınai mülkiyet haklarına ilişkin Türkiye'de 2000'li yıllardan itibaren ciddi bir ilerleme kaydedilmiştir. Özellikle son 10 yılda Türkiye genelinde yapılan patent, marka, faydalı model ve endüstriyel tasarım başvuru sayısında hızlı bir artış yaşanmıştır. Nitekim 2005-2015 döneminde patent başvuruları 960'dan 5.512'ye, faydalı model başvuruları 1.844 ten 3.451'e, endüstriyel tasarım başvuru sayısı 4.925'ten 78.291'e ve marka başvuru sayısı da 48.917'den 95.962'ye yükselmiştir. Son 10 yıllık dönemde yaşanan muazzam artış bilhassa 2006 sonrası Türkiye'nin inovasyon alanında büyük bir yol kat ettiğini göstermektedir. Bununla birlikte patent, faydalı model, endüstriyel tasarım ve marka başvurularının 2/3'ü ülkenin en büyük üç metropolünde (İstanbul, Ankara, İzmir) yoğunlaşmış, ülkenin doğu yarısı veya diğer bir deyişle Zonguldak-Gaziantep hattının doğusunda kalan kesim düşük gelirli az gelişmiş bölgelerde yenilik faaliyetleri oldukça durağan bir görüntü sergilemektedir. Buna göre, Niğde'nin FSMH'ye ilişkin süreçlerin oldukça durağan bir görüntü çizdiğini söylemek mümkündür.

6. NİĞDE'DE TEŞVİK VE DESTEKLER

Teşvikler, destekler ya da devlet yardımları, hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde ulusal ve bölgesel ekonomik kalkınmanın gerçekleştirilmesinde kullanılan en önemli politika araçlarından biridir. Teşvikler çok çeşitli amaçlar için verilmekle birlikte, esas olarak özel sektörün daha çok yatırım yapmasını sağlamak, işsizliği azaltmak, Ar-Ge ve inovasyonu desteklemek, yatırımları belirli sektörlere yönlendirmek ve bölgesel gelişmişlik farklılıklarını azaltmak için kullanılmaktadır (Yavan, 2012).

Günümüz Türkiye'sinde sadece yatırımların, istihdamın ve ihracatın artırılmasına yönelik teşvikler değil, aynı zamanda KOBİ'lerin desteklenmesi, bölgesel eşitsizliklerin giderilmesi, Ar-Ge ve yenilik faaliyetlerinin desteklenmesi, beşeri ve kurumsal kapasitenin artırılması gibi farklı amaçlarla çok sayıda teşvik programı uygulanmaktadır. Gerçekten de Türkiye'de 20'un üzerinde kurum³ çoğu zaman birbirlerinden bağımsız ve dağınık bir şekilde 100'e yakın farklı teşvik, destek veya yardım programı uygulamaktadır. Bu programlar, Ar-Ge ve İnovasyon gibi alanlardan başlayıp Yatırım Teşviki, İhracat Teşviki, Girişimcilik, KOBİ Desteği, İşsizlik Ödeneği ve İstihdam Teşviki, Çevre Koruma, Tarım ve Hayvancılık, Kültür ve Turizm ile Aile ve Sosyal Politikalar alanındaki konularından Hayat boyu Öğrenme ve Gençlik Programlarına kadar uzanan farklı yelpazede bir zenginlik arz etmektedir.

Bu çalışma kapsamında, KOP bölgesi illerine girişimcilik, Ar-Ge ve yenilik alanında verilen teşvik ve destekler analiz edilirken, (1) çalışmanın amacına uygun olarak sadece girişimcilik ve yenilikçilikle "doğrudan" ilgili olanlar ve (2) bölgede ve yerelde ciddi etkisi ve ağırlığı olan "temel teşvik ve destekler" dikkate alınmıştır. Bu bağlamda Tablo 54'te görülen 5 devlet kurumundan girişimcilik, Ar-Ge ve inovasyon ile Üniversite-Sanayi İşbirliği konularında verilen teşvik ve destek verileri elde edilerek KOP illerine sağlanan teşvik ve desteklerin türü, ölçeği, sektörel yapısı ve coğrafi dağılımı ortaya konulmuştur.

Tablo 54. KOP Bölgesine Girişimcilik, Ar-Ge ve Yenilik ile Yatırım Alanında Verilen Teşvik ve Desteklerin Analizinde Kullanılan Kurum ve Göstergeleri

DESTEK VEREN KURUM*	DESTEĞİN TÜRÜ
EKONOMİ BAKANLIĞI	Yatırım teşvikleri
KALKINMA AJANSLARI	Mali ve Teknik Destekleri
KOSGEB	Girişimcilik, Ar-Ge ve Yenilik Destekleri
BSTB	San-Tez, Teknogirişim, Teknoyatırım ve Teknopazar Destekleri
TÜBİTAK	TEYDEB ve ARDEB Ar-Ge ve Yenilik Destekleri
EKONOMİ BAKANLIĞI	İhracata yönelik Ar-Ge teşvikleri

* TTGV ve KGF ile AB Fonları adı verilen "AB Programları" ve "Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA II) Programları"na ilişkin il düzeyinde yeterli istatistiksel veri bulunmamaktadır. Üniversitelerin BAP proje destekleri ise, yenilikçilik bölümünde verilmiştir.

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

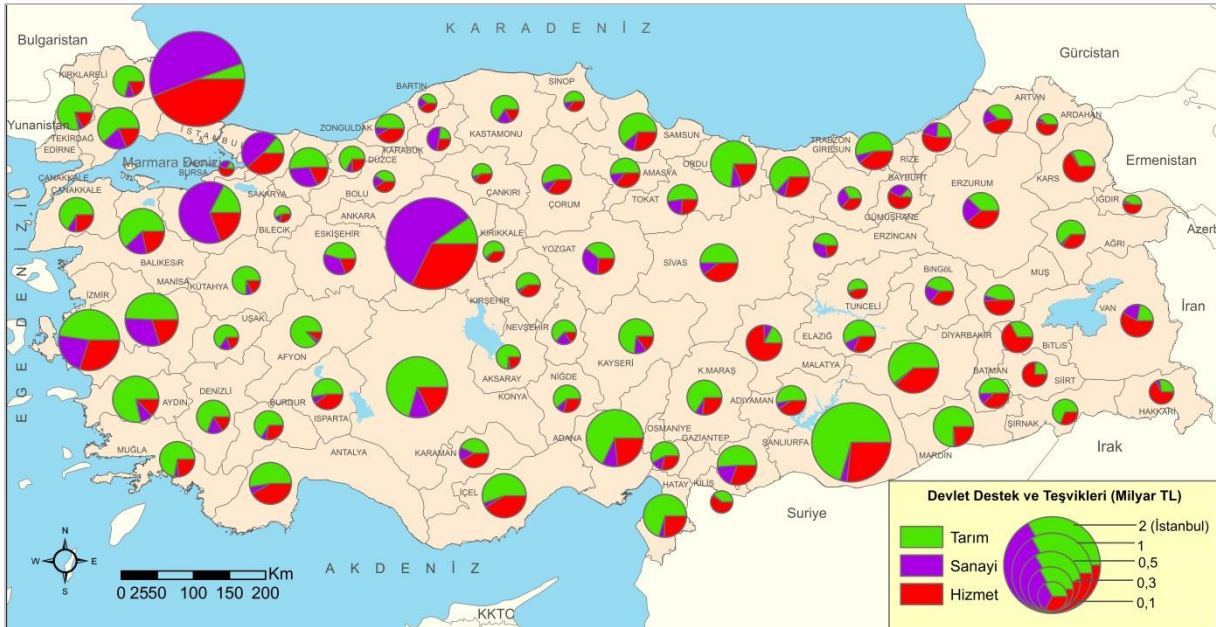
Bu bağlamda Türkiye'de 2014-2016 yılları arasında kamu kurumları tarafında verilen teşvik ve desteklerin dağılımı incelendiğinde, söz konusu dönemde en fazla destek sağlayan 5 kurumdan %41'lik payla Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı birinci olmuştur. %29 ile Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı 2. sırada gelirken, Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı %13, Maliye Bakanlığı %6 ve Ekonomi Bakanlığı destekleri de %5'lik pay ile sırasıyla 3., 4. ve 5. sırada yer almıştır. İlgili veriler dâhilinde en az destek sağlayan kurumlar ise destek alanının dar olmasıyla ilişkili olarak %1'den düşük payla Kalkınma Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığı olmuştur.

Türkiye'de 2014-2016 yılları arasında verilen teşvik ve desteklerin sektörel dağılımı incelendiğinde ise, ana sektörler itibarıyla desteklerin yarısı tarım sektörüne (%53) giderken, yaklaşık 1/3'ünün hizmete gittiği, sanayi sektörünün payının ancak %20 civarında olduğu görülmektedir. Elde edilen rakamlara göre, 2014-2016 yılında %53'lük oran ile en yüksek destek Tarım, Ormancılık ve Balıkçılık sektörüne sağlanmıştır. İmalat sanayi sektörü %14'lük bir destek alırken, hizmet sektörü içindeki eğitim sektörü %10 oranında desteklenmiştir. Tabloda görülmekte olan diğer sektörler de destek almak ile birlikte en yüksek oranda destek alan 3 sektörün yanında çok küçük paylara sahiptir.

³ DDBS'ye göre 22 kamu kurum ve kuruluşu teşvik ve destek vermektedir (Hazine Müsteşarlığı, 2016).

Verilen teşvik ve desteklerin il bazında dağılımını ortaya koyan Harita 1 incelendiğinde ise, 81 il dâhilinde en yüksek teşvik ve destek İstanbul'a verilmiştir. İstanbul'a kamu tarafından sağlanan teşvik ve desteklerde en yüksek pay sanayi sektörünün olmuştur. İlde toplam teşvik ve desteklerin %50'ye yakını sanayi sektörüne verilirken buna yakın bir pay da hizmet sektörüne sağlanmıştır. İstanbul özeline bakıldığında tarım sektörüne verilen destek payının doğal olarak çok küçük olduğu görülmektedir. İstanbul'a yakın oranla Türkiye genelinde 2. en yüksek teşvik ve destek alan il Ankara'dır. Ankara, İstanbul'a göre sanayi sektöründe daha fazla teşvik ve destek alırken, tarım sektöründeki destek oranı da İstanbul'a göre yüksektir. Türkiye genelinde, kamu tarafından sağlanan desteklerde tarım sektörünün etkinliği belirgin olmakla birlikte, bu etkinlik illere göre değişim göstermektedir. Özellikle Türkiye'nin batısındaki büyük kentlerde ve Marmara'da sanayi sektörü ön plana çıkarken, iç kesimlerde ve ülkenin doğu kesiminde tarım sektörü ağırlık göstermektedir. Hizmet sektörü 3 büyük metropolde ve Akdeniz kıyılarında destek alırken, aynı zamanda özellikle doğu ve güneydoğuda görece önemli bir paya sahiptir. Ayrıca söz konusu destek ve teşviklerin, güneydoğu bölgesinde miktar olarak fazla görülmesi de bölgesel eşitsizlik sorunu ile yakından ilişkilidir. İlgili bölgelerde yüksek oranda tarım sektörünün etkinliği hüküm sürmektedir.

Harita 11. 81 İl Bazında Kamu Tarafından Verilen Teşvik ve Desteklerin Dağılımı (2015)



Kaynak: Hazine Müsteşarlığı, 2017'den elde edilen verilerle yazar tarafından oluşturulmuştur.

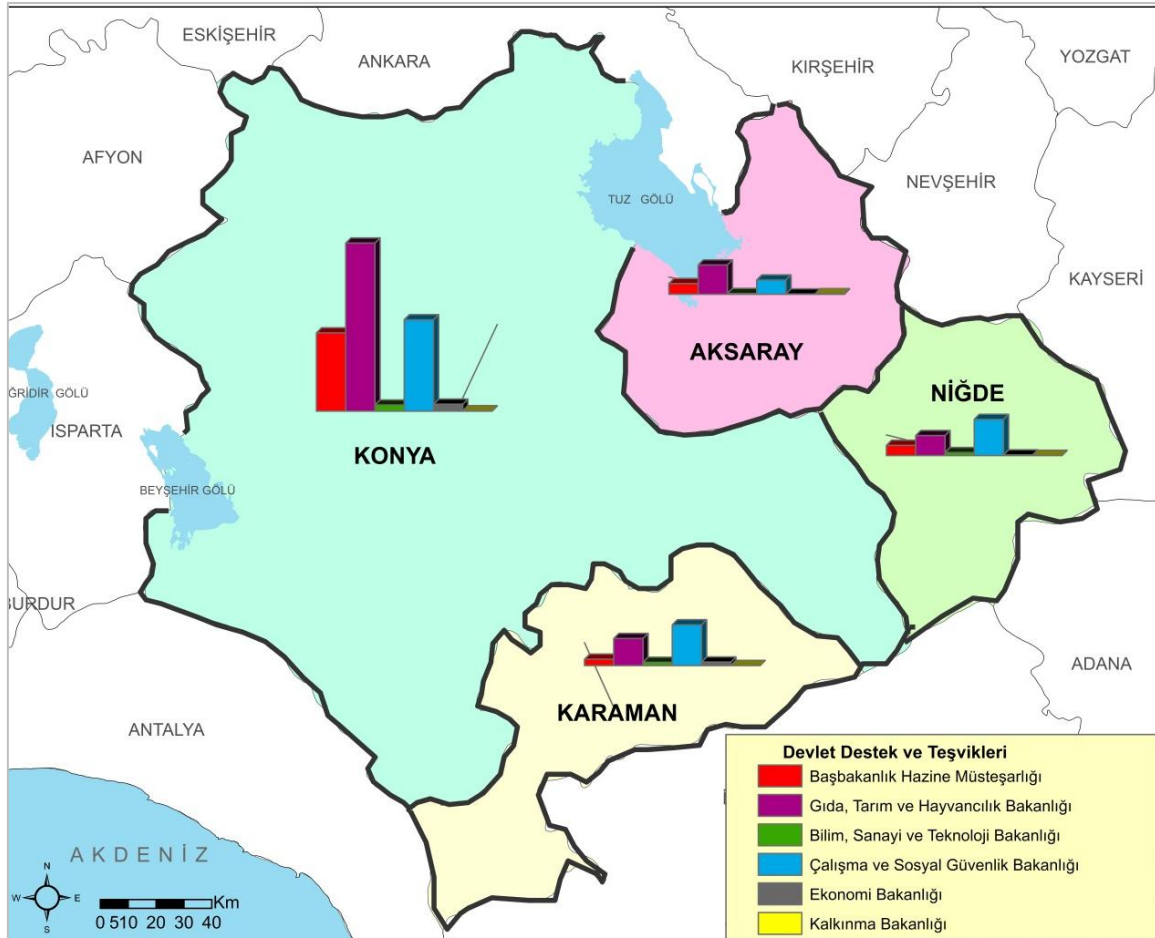
6.1. NİĞDE'YE VERİLEN TEŞVİK VE DESTEKLERİN KURUMLARA VE SEKTÖRLERE GÖRE DAĞILIMI

Türkiye'deki söz konusu bölgesel eşitsizlik sorunu, daha önce de belirtildiği üzere bölgeler bazında teşvik ve destek politikasının oluşturulmasında altlık olmuştur. Buna göre Niğde'de kamu tarafından verilen teşvik ve desteklerin dağılımının incelenmesi, bölgenin desteklerden yararlanma örüntüsünü meydana çıkaracaktır. Buna göre 2015 yılında Niğde'ye kurumlarca verilen desteklere bakıldığında, ile en fazla destek veren kurumun Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı olduğu görülmektedir.

Tablo 55. Kamu Tarafından Niğde'ye Verilen Teşvik ve Desteklerin Dağılımı (2015, TL)

Kurum/Kuruluş	Niğde	Türkiye Toplamı
Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı	24.309.461	3.008.308.277
Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	7.101.024	837.834.960
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	85.741.803	9.839.419.259
Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	-	3.548.908
Ekonomi Bakanlığı	1.564.087	1.120.182.710
Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı	47.422.615	6.938.130.943
Kalkınma Bakanlığı	407.830	129.314.879
Kültür ve Turizm Bakanlığı	24.000	12.786.934
Maliye Bakanlığı	1.548	2.868.097.780
Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı	-	914.691.311
TOPLAM	166.572.368	25.672.315.963

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı, 2017'den elde edilen verilerle yazar tarafından oluşturulmuştur.

Harita 12. Niğde ve KOP Bölgesi'ne Teşvik ve Destek Veren 6 Kamu Kurumunun İl Bazında Dağılımı (2015)

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı, 2017'den elde edilen verilerle yazar tarafından oluşturulmuştur.

KOP Bölgesi'ne kamu kurumlarının sağladığı desteklerin sektörel dağılımına bakıldığında, bölgede en fazla destek alan sektörün, Tarım, Ormanlık ve Balıkçılık sektörü olduğu görülmektedir. Türkiye'nin güçlü tarım üretiminin yapıldığı bölgede, üretimin daha nitelikli olması ve bölgenin avantajlarının fırsata dönüşmesi için bu sektörde destekler sunulmuştur. Eğitim sektöründe en az destek payının Niğde'de olması dikkat çekmektedir.

Tablo 56. Kamu Tarafından KOP Bölgesi'ne Verilen Teşvik ve Desteklerin Sektörel Dağılımı (2015, TL)

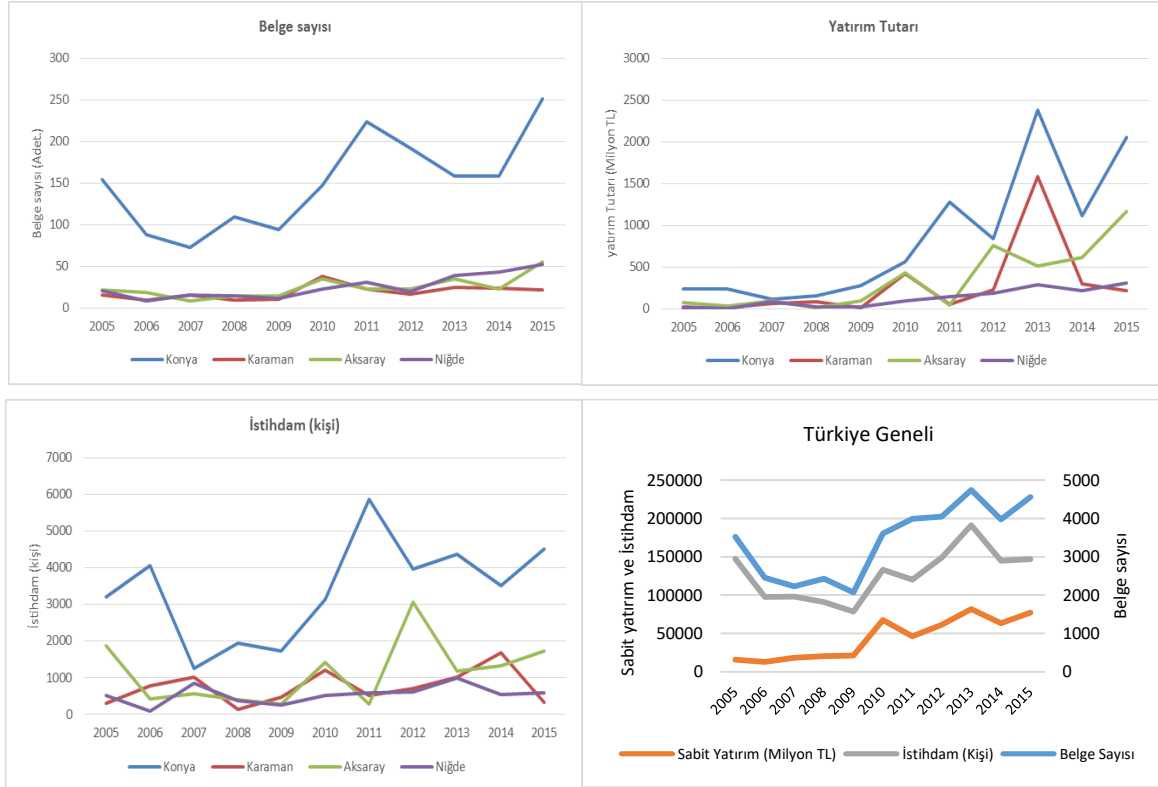
Sektör	Konya	Karaman	Aksaray	Niğde
Tarım, Ormancılık Ve Balıkçılık	593.978.685	83.795.614	97.985.117	102.061.294
Madencilik Ve Taş Ocakçılığı	107.509	94.728	-	325.351
İmalat	65.357.709	25.176.790	3.280.050	4.750.080
Elektrik, Gaz, Buhar Üretimi Ve Dağıtım	311.457	50.217	62.867	401.867
Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi Faaliyetleri	12.548.513	4.738	98.755	3.421.315
İnşaat	18.848.769	3.276.885	689.021	7.284.875
Toptan Ve Perakende Ticaret	5.067.735	3.549.374	1.634.204	1.246.536
Ulaştırma Ve Depolama	10.735.624	1.799.164	1.322.415	1.284.291
Konaklama Ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	999.619	491.791	409.208	225.613
Bilgi Ve İletişim	7.978.809	1.237.393	19.455	9.413.954
Finans Ve Sigorta Faaliyetleri	23.205.084	4.074.663	3.680.044	7.483.852
Gayrimenkul Faaliyetleri	126.528	1.277	5.476	15.321
Mesleki, Bilimsel Ve Teknik Faaliyetler	17.966.812	9.261.174	1.640.606	2.343.206
İdari Ve Destek Hizmet Faaliyetleri	29.257.453	8.625.663	5.627.072	2.490.666
Kamu Yönetimi Ve Savunma; Zorunlu Sosyal Güvenlik	3.987.261	26.105.991	1.079.810	1.059.294
Eğitim	30.069.523	17.128.247	13.229.001	7.678.491
İnsan Sağlığı Ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	315.596	162.266	28.332	511.977
Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlenme Ve Spor	601.972	20.701	169.051	23.153
Diğer Hizmet Faaliyetleri	19.994.108	7.175.623	1.081.001	14.540.541
Hane halklarının İşverenler Olarak Mal Ve Hizmet Üretimi	66.197	25.209	43.517	10.686

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı, 2017'den elde edilen verilerle yazar tarafından oluşturulmuştur.

6.1.1. Niğde'ye Verilen Ekonomi Bakanlığı Yatırım Teşvikleri

KOP bölgesine giden teşviklerin izlediği seyir 3 temel göstergeye (Teşvik Belge Sayısı, Sabit Yatırım ve İstihdam) göre incelendiğinde, 2005-2015 döneminde bölge illerinin de tıpkı Türkiye geneli gibi bir trend izlediği görülmektedir (Şekil 25). Nitekim bölgede 2006-2009 arasında ülke ekonomisindeki büyümenin düşmesi ve 2008 yılında küresel çapta yaşanan ekonomik krizin etkisiyle teşviklerin belge sayısında %38, istihdam da ise %54 oran ile neredeyse yarı yarıya düşüş yaşadığı, 2010 yılında itibaren ise hızla toparlanma sürecine girerek yeniden büyüdüğü ve 2013 yılında zirve yaptığı ancak bu yıldan itibaren yeniden bir düşüş ve yükseliş şeklinde bir dalgalanma sürecine girdiği görülmektedir. Dolayısıyla KOP bölgesindeki teşviklerin izlediği seyir ile ülke genelinin izlediği seyir birbirine oldukça yakın olup, bu durum ülke ekonomisindeki büyüme oranları ile bölgenin gayri safi katma değer büyüme hızlarının paralel gitmesinin teşviklerle çok yakından ilişkili olduğunu da ortaya koymaktadır.

Şekil 25. Niğde ve KOP İllerinin Yatırım Teşviklerinin Belge Sayısı, Sabit Yatırım ve İstihdam Göstergeleri Bakımından 2005-2015 Döneminde Gelişimi



Kaynak: Ekonomi Bakanlığı, 2016c'den yararlanılarak yazar tarafından yapılmıştır.

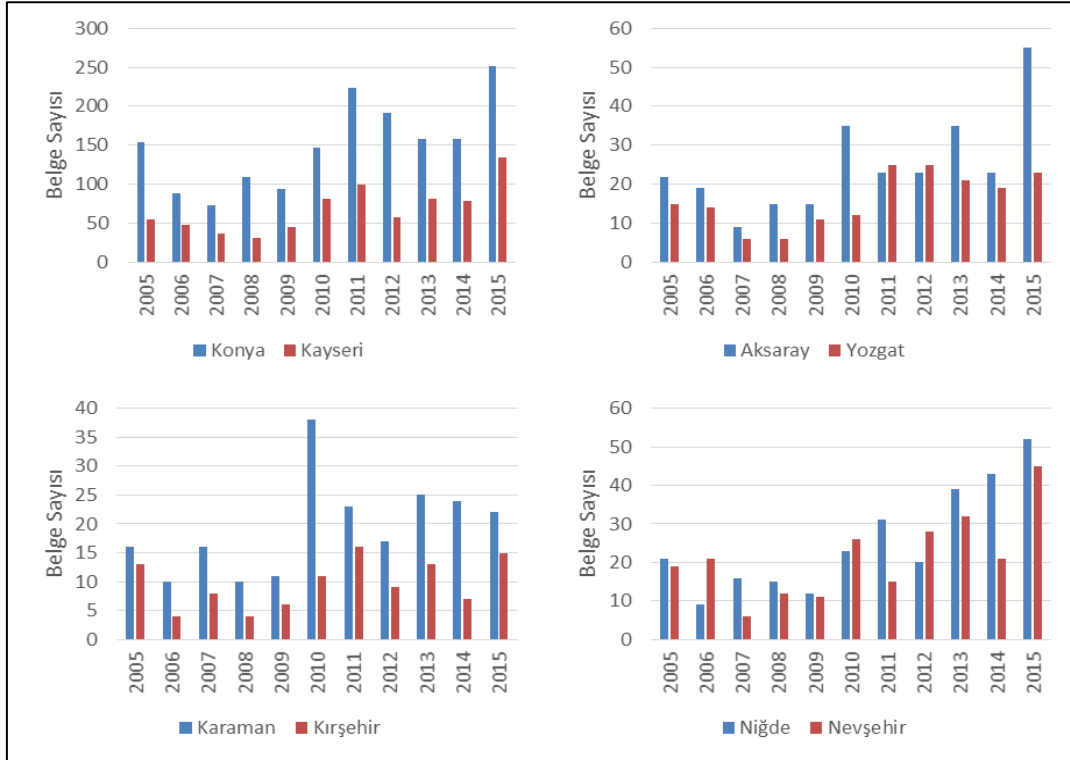
Tablo 57'de teşvik belge sayısı, teşvikli sabit yatırım ve teşvikli istihdam bakımından Türkiye'deki ilk 5 il, Niğde ili ve benzer özellikteki kıyaslanan ili verilmektedir. Bu tabloya göre 2005-2015 yılları arası dönemde Türkiye'de toplam teşvik belge sayısına göre Niğde 281 belge sayısı ile 37. sıradadır. Teşvikli sabit yatırım tutarında ise, belge sayısında 37. olan Niğde ili sabit yatırım tutarında 1392 Milyon TL ile 61. sıradadır. Niğde'nin Nevşehir ilinden daha yüksek sabit yatırım tutarına sahip olduğu görülmektedir. Teşvik belgelerinde öngörülen istihdam bakımından ise Niğde 5.921 istihdam ile 51. sırada yer almıştır.

Tablo 57. KOP Bölgesinin Temel Teşvik Göstergeleri Bakımından Türkiye İçindeki Sıralaması ve Bazı İllerle Karşılaştırması (2005-2015 Yılları Toplamı)

Sıra	İller	Belge Sayısı	Teşvik Bölgesi	Sıra	İller	Sabit Yatırım (Milyon TL)	Teşvik Bölgesi	Sıra	İller	İstihdam (Kişi)	Teşvik Bölgesi
	TÜRKİYE	37.622			TÜRKİYE	485179,572			TÜRKİYE	1.397.004	
1	İstanbul	5.166	1	1	İstanbul	77787,13017	1	1	İstanbul	212.002	1
2	Bursa	1.818	1	2	İzmir	31249,34978	1	2	Antalya	95.079	1
3	İzmir	1.780	1	3	Kocaeli	28690,60593	1	3	Bursa	77.000	1
4	Konya	1.648	2	4	Adana	27566,64054	2	4	Ankara	73.040	1
5	Ankara	1.646	1	5	Bursa	21511,91015	1	5	İzmir	58.145	1
12	Kayseri	753	2	12	Konya	9254,536436	2	10	Konya	37.525	2
37	Niğde	281	5	18	Kayseri	6569,845963	2	16	Kayseri	21.898	2
38	Aksaray	274	5	31	Aksaray	3858,671244	5	31	Aksaray	12.515	5
45	Nevşehir	236	4	35	Kırşehir	3044,022796	4	44	Karaman	8.124	3
52	Karaman	212	3	36	Karaman	2977,785833	3	51	Niğde	5.921	5
55	Yozgat	177	5	61	Niğde	1392,89564	5	54	Yozgat	5.115	5
68	Kırşehir	106	4	63	Yozgat	1194,317348	5	60	Nevşehir	4.331	4
				70	Nevşehir	805,846579	4	62	Kırşehir	3.949	4

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı, 2016c'den yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Şekil 26. 2005-2015 yılları arası teşvik belge sayısına göre Niğde ve KOP bölgesi illerinin benzer özellikteki diğer illerle karşılaştırılması



Kaynak: Ekonomi Bakanlığı, 2016c'den yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Yatırım Teşviklerinin Ana Sektörler Bazında Dağılımı: Devlet tarafından verilen yatırım teşviklerinin miktarı kadar hangi sektörler dağıldığı da çok önemlidir. Bu kapsamda, 5 ana sektöre (Tarım, Madencilik, İmalat sanayi, Enerji, Hizmetler) verilen teşvikler 3 temel gösterge kullanılarak analiz edilmiştir. Buna göre, belge sayısı bakımından Türkiye'de yatırım teşvikleri içerisinde en fazla payı İmalat sanayi almaktadır. Ülkedeki teşviklerin yarısı imalat sektörüne gitmektedir. Bunu %31 ile hizmet sektörü izlemektedir (Tablo 58). KOP bölgesinde de benzer bir durum söz konusudur hatta imalatın payı bu bölgede %60'a çıkarken, hizmetlerin payı %23'e düşmektedir. Tarım ve madencilikte ülke ortalamasına benzer bir durum söz konusu iken, bölgenin enerji sektöründe aldığı teşvik payı ülke ortalamasının oldukça üzerindedir.

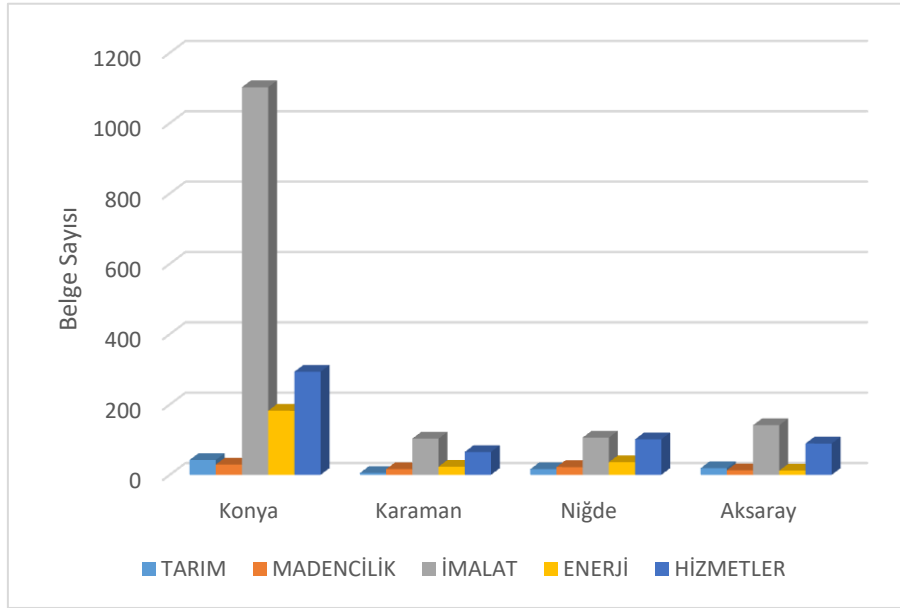
KOP bölgesini 5 büyük sektöre göre (Enerji, Hizmetler, İmalat, Madencilik, Tarım) analiz ettiğimiz zaman Türkiye içinde teşvik belge sayısına göre en yüksek payı %11,04 ile Enerji sektörünün aldığını görülür. Fakat teşvik belge sayısı olarak bölgede en fazla 1.452 belge sayısı ile imalat sanayidir. Niğde ilinde en fazla belge sayısı (106) imalat sanayinde olmasına rağmen Türkiye payında en yüksek değer Enerji (%1,57) sektöründedir.

Tablo 58. Niğde'de Teşviklerin Belge Sayısı Bakımından Ana Sektörlere Göre Dağılımı (2005-2015)

Ana Sektörler	Niğde		KOP İlleri Toplamı		Türkiye Toplam	
	Belge Sayısı (Adet)	%	Belge Sayısı (Adet)	%	Belge Sayısı (Adet)	%
Tarım	16	1,27	82	6,51	1.260	3,3
Madencilik	22	1,24	80	4,50	1.779	4,7
İmalat	106	0,51	1.452	6,95	20.904	55,3
Enerji	36	1,57	253	11,04	2.291	6,1
Hizmetler	101	0,87	548	4,75	11.547	30,6
Genel Toplam	281	0,74	2.415	6,39	37.781	100

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı, 2016c'den yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Şekil 27. KOP bölgesinde teşviklerin Belge Sayısı Bakımından Ana Sektörlere Göre Dağılımı (2005-2015)



Kaynak: Ekonomi Bakanlığı, 2016c'den yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

6.1.2. Niğde'ye Verilen Kalkınma Ajansı Destekleri

Bölgesel kalkınmayı sağlamak ve bölgelerarası dengesizlikleri gidermek amacıyla kurulan Kalkınma Ajansları bölgedeki eşitsizliği gidermek ve bölgenin potansiyelini ortaya çıkarmak amacıyla temelde 2 tür destek vermektedir: (1) Mali destekler, (2) Teknik destekler. Kalkınma Ajanslarının verdiği bu destekler görece küçük miktarlarda ve genel destekler sınıfında olmakla birlikte etkisi son yıllardan en fazla artan teşvikler arasındadır.

Niğde, 2009 yılında kurulan Ahiler Kalkınma Ajansı (AHİKA)'nın görev alanı içinde kalmaktadır. AHİKA hazırladığı 2010-2013 ve 2014-2023 Bölge Planları ile ortaya konulan bölgesel hedefler doğrultusunda her yıl mali ve teknik destekler vermiştir. Bu çerçevede Ajansın verdiği destekler Tablo 59'da gösterilmiştir.

Tablo 59. AHİLER Kalkınma Ajansı Tarafından Niğde'ye Verilen Mali ve Teknik Destekler

YILLAR	Destek Çeşidi	NİĞDE		KIRŞEHİR		NEVŞEHİR		KIRIKKALE	
		Proje Sayısı	Destek Miktarı	Proje Sayısı	Destek Miktarı	Proje Sayısı	Destek Miktarı	Proje Sayısı	Destek Miktarı
2010	MDP	9	2.297.099,62	9	2.252.768,24	11	3.087.676,36	4	911.327,76
2011	MDP	6	983.238,25	6	1.480.891,36	7	1.469.009,81	2	283.647,24
	TD	12	93.317,14	12	108.411,00	16	137.119,32	12	97.093,50
2012	MDP	14	4.993.446,42	10	3.323.161,30	22	7.121.587,97	11	4.128.145,32
	TD	8	80.181,00	3	22.449,50	11	90.152,00	4	39.117,00
2013	DFD	3	176073,02	3	176.650,00	3	176.290,00	4	176.651,74
	GFD	-		1	2.500.000,00	-	-	1	2.500.000,00
	TD	16	130696	13	83.599,40	10	109.854,30	12	115.984,68
2014	GFP	1	2.500.000,00	-	-	-	-	-	-
	MDP	6	1.778.357,73	10	2.942.539,04	6	1.892.921,86	9	2.414.902,38
	TD	12	117.664,12	3	24.957,00	10	79.481,80	4	32.688,00
2015	MDP	16	3.749.988,25	6	1.247.821,28	6	1.741.835,36	9	2.681.322,34
	TD	18	194.550,40	4	46.735,00	7	86.279,60	7	87.081,80
TOPLAM		121	17.094.611,95	80	14.209.983,12	109	15.992.208,38	79	13.467.961,76

Kaynak: AHİKA, 2016 verileri baz alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Ajansın 2010-2015 yılları arasında verdiği destekler, bu programa ayrılan bütçe ve desteklenen proje sayısı Tablo 59'da gösterilmiştir. Buna göre, Teknik Destek kapsamında, en çok projenin Niğde'de desteklendiği gözlemlenmektedir. Ajans tarafından verilen GÜDÜMLÜ Proje desteği 2013 ve 2014 yıllarında verilmiş olup, aynı miktar ve sayıda Niğde, Kırşehir ve Kırıkkale illerine verilmiştir. Genel olarak Aksaray ve Niğde kıyaslandığında, Niğde'nin Ajanstan daha fazla proje ve destek aldığı görülmektedir.

6.1.3. Niğde'ye Verilen KOSGEB Destekleri

KOSGEB kurulduğu 1990 yılından itibaren uzun yıllardır KOBİ'lere yönelik kapsamlı destek ve teşvik programları yürütmektedir. Bu destek programlarından kimisi hibeler ve geri ödemesiz destekler iken, kimileri doğrudan kredi sağlanması ve muhtelif kredi kullanımlarına yönelik desteklerden meydana gelen destek programlarıdır. KOBİ'lerin en çok yararlandığı üç önemli üç temel destek programları sırasıyla "Genel Destek Programı", "Girişimcilik Destek Programı" ve "Ar-Ge, İnovasyon ve Endüstriyel Uygulama Destek Programı" şeklinde bir sıralama gösterir. Benzer biçimde "İşbirliği-Güç Birliği Destek Programı" ile "Tematik Proje Destek Programı", "KOBİ Proje Destek Programı", "Gelişen İşletmeler Piyasası KOBİ Destek Programı" da bulunmakta olup, söz konusu programlar diğer üç program kadar kayda değer değildir.

Niğde'nin 2010-2015 yılları arasında, hem mali hem de işletme bazında KOSGEB'den aldıkları teşvik ve desteklerin toplamları yer almaktadır. Buna ek olarak, hem Niğde'ye komşu illerin (Kayseri, Yozgat, Nevşehir ve Kırşehir) verilerine hem de söz konusu tarihsel aralıkta ülke çapında ilk üç sırayı işgal eden illerin (İstanbul, Ankara ve İzmir) aldığı desteklere yer verilmiştir. Bu bağlamda ilk olarak Niğde'nin Türkiye geneli içindeki payı ele alınırken, daha sonra Niğde ile Niğde'ye komşu iller iki temel parametre (işletme sayısı ve destek miktarı) üzerinden mukayese edilmekte, en sonunda ise, KOSGEB teşvik ve desteklerinden en büyük payı alan ilk üç il ile KOP Bölgesi'nin durumu kıyaslanmaktadır.

2010-2015 seneleri arasında KOSGEB tarafından illere verilen tüm desteklerin ortaya konduğu Tablo 60'ta ve Harita 13 incelendiğinde, bölge içerisinde son sırada ise Niğde'nin geldiği görülmektedir. Sahip olduğu işletmelerin oranı % 8,5 iken, desteklerden aldığı pay %6'dır. Niğde ili Nevşehir'le kıyaslandığında ise, Nevşehir'in işletme sayısı ve destek tutarı parametrelerince Niğde'nin önünde olduğu görülmektedir.

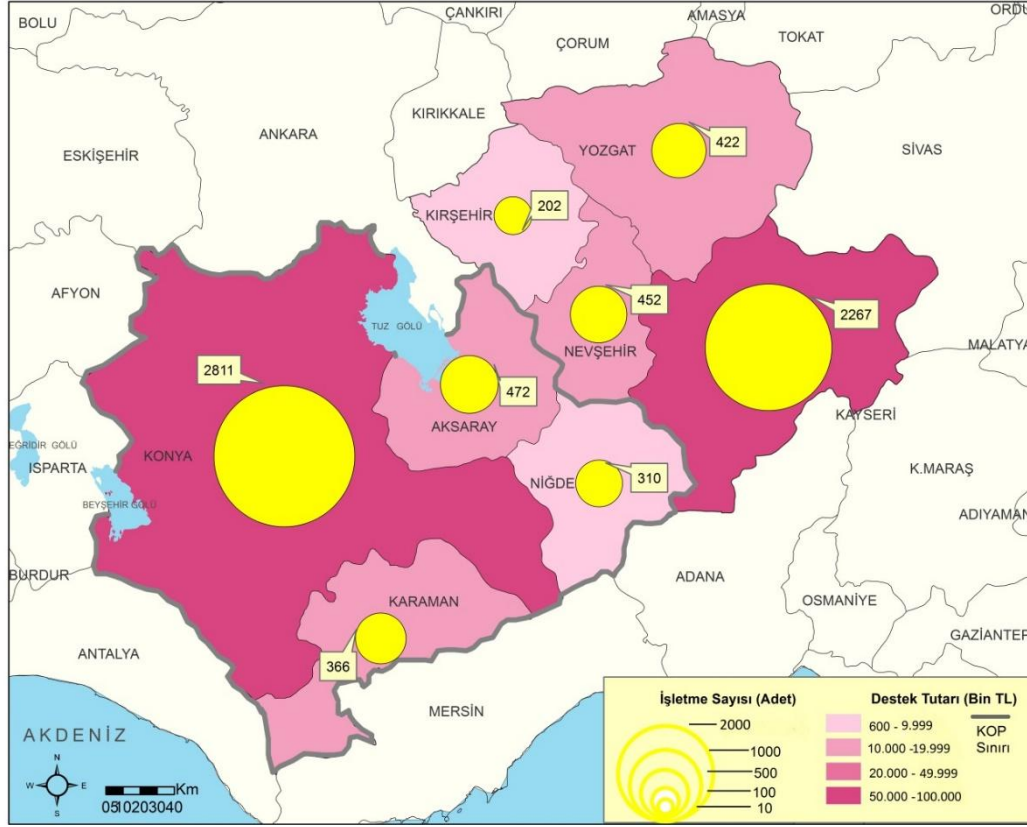
Tablo 60. Niğde, KOP Bölgesi ve Komşularına KOSGEB'in Tüm Destek Programları Kapsamında Verilen Desteklerin Dağılımı, 2010-2015

	İL	İşletme Sayısı	%	Destek Tutarı (TL)	%
KOP BÖLGESİ	Konya	2811	71	44.713.197	72,6
	Karaman	366	9,5	5.772.228	9,3
	Aksaray	472	11	7.402.289	12
	Niğde	310	8,5	3.680.426	6,1
	Toplam	3.959	100	61.568.531	100
KOP BÖLGESİNE KOMŞU İLLER	Kayseri	2267	67	34.013.589	66
	Yozgat	422	12	7.434.550	13,7
	Nevşehir	452	13,5	6.545.414	11,2
	Kırşehir	202	7,5	3.340.649	9,1
	Toplam	3343	100	51.334.202	100
SIRALAMADAKİ İLK ÜÇ İL	İstanbul	16.776	19,9	287.403.911	19,4
	Ankara	6.602	7,8	143.022.306	9,7
	Bursa ⁴	4.988	5,9	88.973.332	6,0
	Toplam	28.366	33,6	519.399.575	35,1
TÜRKİYE	Toplam	84.378	100,0	1.480.740.900	100,0

Kaynak: KOSGEB, 2017 verileri baz alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

⁴ 2010-2015 seneleri arasında, KOSGEB tarafından verilen destek ve teşviklerden en çok faydalanan ilk üç ilden birisi Bursa'dır.

Harita 13. Niğde, KOP İlleri ve Komşu İllerde KOSGEB Desteklerinden Faydalanan İşletmelerin Coğrafi Dağılımı, 2010-2015



Kaynak: KOSGEB, 2017 verileri baz alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

6.1.4. Niğde'ye Verilen BSTB Destekleri

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı (BSTB) Ar-Ge ve yenilikçilik faaliyetlerini desteklemek için çeşitli teşvik ve destek mekanizmaları oluşturmuştur. BSTB tarafından Ar-Ge ve Yenilik alanında yürütülen ve özel sektöre sağlanan en önemli destek programları⁵San-Tez Programı ve Teknogirişim Sermayesi Desteği programı iken, bunların yanında yeni yürürlüğe giren Teknolojik Ürün, Teknopazar ve Teknoyatırım destekleri de BSTB tarafından son dönemde uygulanmaya başlanmıştır.

San-Tez (Sanayi Tezleri) Desteği, üniversite sanayi birliğinin kurumsallaşması, akademik bilginin ticarileşmesi, üniversitelerde gerçekleştirilen çalışmaların desteklenmesi ve bilim ve teknoloji alanında uluslararası rekabette yer edinmek için, sanayi sektörünün ihtiyaçları ile bağlantılı yapılan yüksek lisans ve doktora tezlerine verilen desteklerdir. SAN-TEZ desteği kapsamında, 2006-2015 yılları arasında BSTB tarafından desteklenen 1026 San-Tez projesinin %83'ü (855 proje) 10 ile gitmiştir. En fazla SAN-TEZ desteği alan il 269 proje ile Ankara olmuştur. Ankara'yı İstanbul ve İzmir takip etmektedir. Bu 3 il desteklerin %66'sını almıştır çünkü San-Tez projelerinin büyük çoğunluğu Ankara-İstanbul ve İzmir'deki köklü büyük üniversiteler tarafından alınmaktadır. Niğde ili aldığı 2 SAN-TEZ projesi ile bölgede Konya ilinden sonra ikinci sırada gelmektedir.

Tablo 61. Niğde'de SAN-TEZ Desteği Alan Üniversiteler, Proje Sayıları ve Destek Miktarları (2006-2016)

İL	Üniversite Adı	Proje Sayısı	Destek Miktarı (TL)
Niğde	Niğde Üniversitesi	2	349.850
KOP İlleri Toplamı	5 üniversite	32	18.499.084

Kaynak: BSTB, 2016 verileri baz alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

⁵Teknoloji Geliştirme Bölgeleri/Teknokent destekleri ile Ar-Ge Merkezleri destekleri de BSTB tarafından oluşturulmuş olan ve bazı kısımları da bu bakanlığa yürütülen destekler olmakla birlikte bu destekler esas olarak Ar-Ge kanunu kapsamında verilmektedir.

Tablo 61'e göre KOP Bölgesindeki üniversiteler toplam 32 San-Tez projesi almışlar ve bu projelere toplamda 18 milyar TL'lik destek almışlardır.

BSTB tarafından 2013 yılında başlatılan **Teknopazar desteğinin** temel amacı, Ar-Ge ve yenilik projeleri sonucunda ortaya çıkan teknolojik ürünlerini prototiplerin ve projelerin, yurt içi ve yurt dışında tanıtımı ve pazarlanmasına yönelik olarak yurtiçindeki yerleşik kuruluşların faaliyetlerinin desteklenmesidir.

2013 yılında verilmeye başlanan teknopazar destekleri kapsamında 315 firma teşvik için başvuru yapmış ve ortalama %84'ü kabul edilmiştir. KOP Bölgesi illerinden olan Niğde'nin ise teknopazar desteği almadığı görülmektedir.

Tablo 62. KOP Bölgesi İllerine Verilen Teknopazar Destekleri

Sektör	İl	Firma Sayısı	Destek Miktarı (TL)
Bilgisayarların, Elektronik ve Optik ürünlerin İmalatı	KONYA	1	18.484
Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipman imalatı	KONYA	2	50.347
Bilgisayar Programlama, Danışmanlık ve İlgili Faaliyetler	AKSARAY	1	11.662

Kaynak: BSTB, 2016 verileri baz alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

BSTB tarafından 2014 yılında başlatılan **teknoyatırım destek programının** temel amacı, çeşitli kurum ve kuruluşlarca sanayiye yönelik olarak desteklenen Ar-Ge ve yenilik projelerinin sonucunda ortaya çıkan ve patenti alınan teknolojik ürünler veya prototipler ile ülkede ilk defa üretilecek teknolojik yatırımların desteklenmesi amaçlanmaktadır.

Teknyatırım destekleri kapsamında bugüne kadar üç çağrıda bulunmuştur. Toplam 427 proje başvurusunda bulunmuş, bunlardan toplam 224 tanesi desteklenmeye uygun görülmüştür. 201 firmaya bu destekler kapsamında 412 milyon TL teşvik verilmiştir. Dolayısıyla teknyatırım desteği hacim olarak teknopazar desteğinden çok daha büyük bir Ar-Ge programıdır. En fazla destek alan proje İstanbul'dan çıkmıştır. Niğde'de desteklenen proje çıkmamıştır.

Teknoirişim Sermaye Desteği Programı (TGSD) BSTB tarafından inovasyon politikası doğrultusunda 2009 yılında uygulamaya girmiştir. Bu programın amacı girişimcilere ve girişimcilerinin yeni iş fikirlerine destek vererek, sanayide üretimi çeşitlendirmek, yeni iş kolları üretmek, katma değeri yüksek ürünler ile uluslararası pazardaki rekabete katkıda bulunmaktır.

TGSD programı 2009 - 2014 yılları arasında toplam 127.674.777 TL'lik destek ile 41 farklı ildeki 1304 iş fikri desteklenmiştir. Bu programa 6626 destek başvurusu yapılırken bu başvurulardan 1358'i kabul edilmiştir. Desteklenen işletme sayısı ise toplam 1303 olmuştur.

Tablo 63. Niğde'de TGSD Programı Kapsamında Destek Kararı Verilen Proje Sayısı

İller	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Toplam
Niğde	-	1	1	2	-	-	4
Türkiye	78	102	272	288	294	269	1.303

Kaynak: BSTB'den edinilen verilerle yazar tarafından oluşturulmuştur.

KOP Bölgesi'nde en yüksek destek başvurusunu, 30 başvuru ile Niğde takip etmektedir. Tablo 63'de Niğde'de yıllara göre başvuru projelerden destek kararı alınan proje sayıları görülmektedir. Buna göre bu sayı Niğde'de 4'tür.

Günümüzde, yapılan projelerin, çalışmaların daha güvenilir, kaliteli ve verimli olması için ihaleye girecek olan firmalardan **Teknolojik Ürün Deneyim (TÜR) Belgesi** istenmektedir. Bu kapsamda Ar-Ge projeleri sonucu ortaya çıkmış olan mal ve hizmetler için Bakanlık tarafından **TÜR Belgesi** düzenlenmekte olup, söz konusu mal ve hizmet sahipleri bu belge ile iş deneyim belgesi olmadan da kamu ihalelerine girebilmektedir.

2014 yılında verilmeye başlanan TÜR belgesinin yürürlüğe girdiği zamandan bugüne toplam verilen belge sayısı 150'ye ulaşmıştır. Henüz yeni bir uygulama olan TÜR belgesinin şuan için sadece 11 ilde bulunduğu görülmektedir. En fazla TÜR belgesi alan il Ankara'dır. KOP illerinden Niğde hiç TÜR belgesi almamıştır.

6.1.5. Niğde'ye Verilen TÜBİTAK Destekleri

TÜBİTAK tarafından Ar-Ge ve yenilikçilik kapsamında verilmekte olan hibe desteklerine ilişkin çok sayıda program yürütülmekte olup, söz konusu destek programları TEYDEB (Teknoloji ve Yenilik Destek Programları Başkanlığı) ve ARDEB (Araştırma Destek Programları Başkanlığı) olarak adlandırılan iki birim altında bulunmaktadır: Bunların biri olan TEYDEB programları esas olarak sanayiye ve özel sektöre yönelik 11 farklı Ar-Ge ve inovasyon destek programını içermektedir. ARDEB destek programları ise, esasında üniversitelerdeki Ar-Ge potansiyelinin desteklenmesi ve geliştirilmesine yönelik akademik projelere odaklanmakta olup, bu program kapsamında 8 farklı destek programı yürütmektedir.

Niğde'de ise ilgili yıllarda 7 proje başvurusu görülmektedir. KOP'a komşu illerden Niğde ile kıyaslanan Nevşehir'de 13 proje başvurusu olmuştur (Tablo 64). Başvuru yapan işletmelerin ölçeği incelendiğinde ise, büyük bir oranda başvuruların orta ölçekli firmalar tarafından yapıldığı görülmektedir.

Tablo 64. 2008-2015 Yılları Arasında Niğde'de Yapılan TEYDEB Proje Başvurularının Firma Ölçeklerine Göre Başvuru Sayıları

İl	Küçük	Mikro	Orta	Büyük	Toplam
Niğde	2	1	4	-	7
Nevşehir	6	4	-	3	13
Türkiye	5.127	5.206	3.498	6.242	20.073

Kaynak: TÜBİTAK'tan (2016) alınan verilerle yazar tarafından oluşturulmuştur.

Niğde'de en yüksek başvuru, 4 proje başvurusu ile madencilik ve taş ocakçılığı sektöründedir. KOP Bölgesinin komşu illerinde de en yüksek proje başvurusu, imalat sektöründe görülmektedir. Niğde ile kıyaslanan Nevşehir'de ise en yüksek proje başvurusu imalat ve bilgi ve iletişim sektöründe yapılmıştır.

Tablo 65. Niğde'de 2008-2015 Yılları Arasında Yapılan Proje Başvurularının Sektörlere Göre Dağılımı

Sektör	Niğde	Nevşehir
Tarım, Ormancılık Ve Balıkçılık	1	3
Madencilik Ve Taş Ocakçılığı	4	-
İmalat	1	4
İnsan Sağlığı Ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	-	-
İnşaat	-	1
Konaklama Ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	-	-
Elektrik, Gaz, Buhar Üretimi Ve Dağıtımı	-	1
Mesleki, Bilimsel Ve Teknik Faaliyetler	-	-
Toptan Ve Perakende Ticaret	-	-
Bilgi Ve İletişim	1	4
Eğitim	-	-
Ulaştırma Ve Depolama	-	-

Kaynak: TÜBİTAK'tan (2016) alınan verilerle yazar tarafından oluşturulmuştur.

ARDEB destekleri esas olarak üniversitelerde çalışan doktoralı akademisyen ve araştırmacıların bilimsel proje üretimini hedeflemektedir. 2000-2015 yılları arasında ARDEB'e yapılan proje başvurularının yıllara göre dağılımı incelendiğinde, 2000 yılında 946 proje önerilmişken, bu sayı 2015'te 12.116 olmuştur ki bu 13 katlık artışa tekabül etmektedir. Proje başvuru sayıları 2000-2004 arası hemen hemen aynı kalmış, özellikle 2005 yılında ve sonrasında muazzam bir sıçrama yapmıştır. Ancak 2005'te yakalanan bu ivme 2005-2011 döneminde tedricen artmış, 2011 sonrası ise her yıl hızlı bir yükseliş göstererek zirve yapmıştır.

Harita 14'te ARDEB desteklerinin 2011 - 2015 yıllarına göre il bazında dağılımı görülmektedir. Buna göre TÜBİTAK ARDEB'ten en yüksek destek alan il Ankara olmuştur. Ankara'da belirtilen yıllarda 1906 proje desteklenirken, İstanbul'da 1903 proje desteklenmiştir. Ankara ve İstanbul'dan sonra İzmir ve Kocaeli gelmektedir. Ülkenin Güneydoğusu ve iç kesimlerinde ise destek miktarı ve destek sayısının zayıf kaldığı görülmektedir. Ancak genel olarak değerlendirildiğinde, 2015 sonu itibarıyla Türkiye'de ARDEB desteği almayan il kalmamıştır.

Harita 14. ARDEB Tarafından Desteklenen Proje Sayılarının ve Destek Tutarlarının İller Bazında Dağılımı (2011-2015)



Kaynak: TÜBİTAK, 2017'den alınan verilerle yazar tarafından oluşturulmuştur.

ARDEB desteklerin dağılımı ilk 20 üniversiteye göre yapıldığında ise, Tablo 66'ya göre en fazla Ar-Ge projesi alan üniversite İstanbul Teknik Üniversitesi olmuştur. Sonrasında ODTÜ, Hacettepe Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi gelmektedir. Genel tabloya bakıldığında KOP bölgesindeki diğer üniversitelerin 181 üniversite arasındaki konumu bakımından, 2006 sonrası yeni kurulan üniversiteler içinde Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi dışındakilerin ilk 50 içinde yer almadığı görülmektedir ki bu yeni üniversitelerden kamu üniversitelerinin 50-100 arasında olduğu Konya'da yeni kurulan iki özel üniversitenin ise henüz oldukça geri sıralarda kaldığı dikkati çekmektedir.

Tablo 66. ARDEB Proje Desteklerinin Türkiye'deki İlk 20 Üniversite ile KOP Bölgesi Üniversiteleri Bazında Performansı (2011-2015)

Sıra	ÜNİVERSİTE ADI	Önerilen Proje Sayısı	Desteklenen Proje Sayısı	Destek Tutarı (TL)
1	İSTANBUL TEKNİK Ü.	1.446	382	93.832.468
2	ORTA DOĞU TEKNİK Ü.	1.098	376	122.434.488
3	EGE Ü.	1.621	368	73.690.453
4	HACETTEPE Ü.	1.266	342	65.042.546
5	ANKARA Ü.	1.283	322	62.808.978
46	NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR Ü.	252	46	7.353.997
*	Genel Toplam	38.360	8.208	1.641.336.415

*Sıralama Toplam 181 Üniversite Arasından Yapılmıştır.

Kaynak: TÜBİTAK, 2017'den alınan verilerle yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 67'de Niğde'de 2011-2015 yılları arasında ARDEB desteklerinin dağılımı görülmektedir. Buna göre, Niğde'de her yıl desteklenen ve önerilen proje sayısı artmaktadır. Buna hitaben de destek tutarı da artış göstermektedir.

Tablo 67. Niğde'nin Aldığı ARDEB Proje Destekleri (2011-2015)

Yıllar	2011			2013			2015		
İller	Ö.P. Sayısı	D.P. Sayısı	Destek Tutarı (TL)	Ö.P. Sayısı	D.P. Sayısı	Destek Tutarı (TL)	Ö.P. Sayısı	D.P. Sayısı	Destek Tutarı (TL)
Niğde	34	6	1.071.608	50	9	1.495.900	75	14	2.742.000
Türkiye Toplamı	5.300	1.249	390.030.964	8.066	1.727	440.837.276	12.255	2197	700.069.610

ÖP: Önerilen Proje Sayısı DP: Desteklenen Proje Sayısı

Kaynak: TÜBİTAK'tan alınan bilgilerle yazar tarafından oluşturulmuştur.

6.1.6. Niğde'ye Verilen İhracat Destekleri

Ekonomi Bakanlığı İhracat Genel Müdürlüğü tarafından 27/12/1994 tarihli ve 94/6401 sayılı "İhracata Yönelik Devlet Yardımları Kararı"na istinaden çıkarılan tebliğlere göre destekler verilmektedir. İhracata yönelik devlet yardımlarının temel amacı, KOBİ niteliğindeki firmalar başta olmak üzere, ihracatçı firmaların ihracata yönelik faaliyetlerini gerek üretim, gerekse pazarlama aşamalarında destekleyerek, uluslararası pazarlarda karşılaştıkları sorunların giderilmesine yardımcı olmak ve rekabet gücü kazanmalarına olanak sağlamaktır (Ersungur ve Yalman, 2009: 82). Buna göre, ihracata yönelik teşvikler kapsamında, Yurt Dışı Fuar Katılımları, Tarımsal Ürünlerde İhracat İadesi, UR-GE (Uluslararası Rekabetçiliğin Geliştirilmesinin Desteklenmesi), Pazar Araştırması, Pazara Giriş Belgeleri, Yurt Dışı Birim Marka, Tasarım, Sektörel Yurt İçi Fuar ve TURQUALITY (Türk Ürünlerinin Yurtdışında Markalaşması, Türk Malı İmajının Yerleştirilmesi) destekleri verilmektedir.

Niğde'nin 2010-2015 yılları arasındaki toplam destek tutarları analiz edildiğinde diğer KOP Bölgesi illerinde olduğu gibi Yurt Dışı Fuar Katılımları desteğinin ön plana çıktığı görülmektedir. İlde yararlanılan destek kalemleri içerisinde ise en az yurt dışı birim marka faydalandığı görülmektedir. İl tarımsal ürünlerde ihracat iadesi, tasarım, sektörel yurt içi fuar, istihdam yardımı ve TURQUALITY desteklerinden faydalanmamaktadır.

Tablo 68. Aksaray'da 2010- 2015 Yılları Arasında Toplam İhracata Yönelik Devlet Yardımları ve DFİF Kapsamında Yapılan Ödemeler (TL)

Destek Türleri	Niğde	KOP İlleri Toplamı	Türkiye Toplamı
Yurtdışı Fuar Katılımları	656.379	19.122.124	548.081.921
Tarımsal Ürünlerde İhracat İadesi	-	-	-
UR-GE	171.699	862.677	50.764.220
Pazar Araştırması	43.190	1.879.603	54.152.363
Pazara Giriş Belgeleri	2.790	612.531	84.803.115
Yurtdışı Birim Marka	2.186	824.717	183.540.980
Tasarım	-	-	23.319.364
Sektörel Yurt İçi Fuar	-	-	-
İstihdam Yardımı	-	-	-
TURQUALITY	-	3.577.556	800.820.699
TOPLAM DESTEK TUTARI	876.244	26.879.208	1.745.482.662

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı, 2016 verileri baz alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

6.2. NİĞDE'DE TEŞVİK VE DESTEKLERİN ANALİZİ: DESTEK SÜREÇLERİ VE STRATEJİLERİ İLE YASAL MEVZUAT VE UYGULAMALAR İLE ÖNEMLİ SORUN VE DARBOĞAZLAR

Teşvik ve destek sistemi, girişimcilik ekosisteminin oluşumunu sağlayan altı ana belirleyici unsurdan biridir. Girişimcilik ekosistemi içerisinde teşvik ve destekler, bir yandan 'finansmana erişim' unsuru ile doğrudan ilişkili iken öbür yandan 'düzenleyici çerçeve' ile de güçlü bir ilişkiye sahiptir. Dolayısıyla bir bölgenin girişimcilik performansını ortaya koyma, girişimciliği engelleyen unsurları anlama ve özellikle politika yapımcıların girişimciliğin geliştirilmesine etkin müdahalede bulunabilmesi için "teşvik ve destek sisteminin" analiz edilmesi gerekmektedir.

Bu kapsamda Aksaray'da ekosistemin farklı aktörleri olan kamu kurumları, firma temsilcileri, üniversite, STK ve Oda temsilcileri ile OSB yetkililerinden oluşan katılımcılarla "teşvik ve destekleri"

ele alan odak grup toplantısı ve yarı yapılandırılmış mülakatlar yapılmıştır. Söz konusu çalışmalar ile sanayi yatırımları, girişimcilik, Ar-Ge ve inovasyon ile üniversite-sanayi işbirliği alanında verilen farklı destek ve teşvik türlerinin etkisi ve önemi, verilen destek ve teşviklerin miktar ve büyüklük bakımından yeterliliği, teşvik ve destek almada temel engeller ile yasal mevzuatla ilgili sorun ve öneriler başlıkları altındaki konular hakkında katılımcıların görüşleri alınmış ve konular tartışmaya açılmıştır. Detaylı sonuçları KOP Bölgesi Mevcut Durum Analizi çalışmasında sunulan odak grup toplantısı ve yarı yapılandırılmış mülakatların özetlenmiş bulguları ve GZFT analizi sonuçları aşağıda yer almaktadır.

Ülkemizde sanayi yatırımının en önemli araçlarından birisi de finansman ve teşviklerdir. Bu bağlamda gerek finansman alanında gerekse teşvik ve destekler ile yasal mevzuatta karşılaşılan sorunlar ya da bunlardan yararlanma düzeyleri katılımcılara sorulmuştur. Borcu olan KOBİ'lerin desteklerden faydalanamadığını ancak buna karşın büyük ölçekli firmaların desteklerden daha çok yararlandığını dile getirilmiştir. Teşvik ve destekler hakkında ise sanayicinin daha çok bilgilendirilmesi, tanıtımlarının yapılması gerektiği ifade edilmiştir. Öte yandan Aksaray'da yatırımların finansmanında teşvik ve desteklerden ziyade öz sermayenin kullanıldığı, bundan yetersiz kalınan durumlarda ise banka kredilerinden yararlanıldığı dile getirilmiştir. Bazı katılımcılara göre bankalar yoluyla alınan kredilerin tefecilik sisteminden pek bir farkının olmadığı ifade edilmiştir.

Odak grup toplantısının ilk olarak devlet tarafından verilen teşvik ve desteklerin yeterli olduğu konusunda bir fikir birliği ortaya çıkmıştır. Yapılan tartışma sonucunda devletin teşvik ve destek kapsamında büyük bütçeler ayırdığı katılımcıların ortak kanaatidir. Özellikle girişimci ve yatırımcıların teşvikleri hangi kurumların verdiğini ve nereye müracaat edecekleri bilmemeleri en dikkat çeken sorun olarak dile getirilmiştir. Bunun yanında teşvike başvurmak için yeterli sermaye olmaması veya proje yazma konusunda yetersiz olan firmaların teşviklerden faydalanamadığı vurgulanmıştır.

Katılımcılar teşvik ve desteklerin yeterliliğinden ziyade Aksaray ilinde kullanılmadığı ve bu konuda hem firmaların hem de yerel teşvik veren kamu kurumlarının tam olarak üzerine düşenleri yapmadıkları konusunda ortak görüş dile getirmişlerdir.

Aksaray'ın yerel temsilcilerinden, Kalkınma Ajansı uzmanı Ar-Ge ve inovasyon için bütçe ayırdıklarını fakat çok talep görmediğini dile getirmiştir. Aynı şekilde KOSGEB KOBİ uzmanı Ar-Ge ve inovasyon konusunda teşvik sağladıklarını fakat başvuru dahi yapılmadığını ve sanayicilerin daha çok makine teşviki istediğini dile getirmiştir.

Genel olarak katılımcılar Aksaray'da Ar-Ge ve inovasyon kültürünün tam oturmadığında ortak bir görüş sergilemiştir. Ayrıca KOSGEB yetkilisi yenilikçi bir girişimin olmadığını daha çok esnaf düzeyinde kaldığını dile getirmiştir. Girişim için başvuran kişilerin daha çok kafe, restoran ve kuaför konseptinde işletmeler açmak istemeleri girişimcilerin yenilikçi bir yapıda olmadıklarını göstermektedir.

Son tartışma ise, ilk tartışmaya istinaden her aşamada her türlü teşvikin olduğu ve yeterli düzeyde sağlandığının vurgulanması farklı destek türlerine gerek olmadığını yansıtmaktadır. Katılımcıların ortak görüşü olarak başka teşvik ve desteğe gerek olmadığını dile getirmeleri ilk tartışmada çıkan sonucu desteklemektedir.

6.3. NİĞDE'DE TEŞVİK VE DESTEKLERİN GZFT ANALİZİ

1. Güçlü Yönler: 2 adet OSB ve yatırıma hazır sanayi parsellerin çokluğu: Niğde ilinde 2 tane OSB'nin bulunması ve arazilerinin büyük olması yatırım çekme hususunda önemli bir avantajdır. Arazi teşviki kapsamında Niğde öncelikli iller arasında düşünülebilir.

Ömer Halisdemir Üniversitesi (Büyük Merkez laboratuvarının ve TTO'nun olması): Üniversitenin büyük merkez laboratuvarının olması Ar-ge ve inovasyon teşvikleri bağlamında ele alınırsa Niğde ilinin güçlü bir yönüdür.

Tarım sanayinde ham maddesinin kendi üretmesi: Niğde ili tarım ürünleri ile desteklenen sanayide

hammaddeye yakın olması teşvik ve destek kapsamında düşünüldüğü zaman sanayici için yatırımların bölgeye gelmesi veya bölgede kalması açısından önem arz etmektedir.

2. Zayıf Yönler: Lojistik firmalarının azlığı ve ulaşım mesafeleri: Sanayicinin pazara ve metropol kentlere uzak olması teşvik ve destek kültürünün tam anlamıyla oturmamasına sebep olmaktadır.

Ar-Ge kültürünün olmaması ve firmaların ar-ge bütçelerinin kısıtlı olması: Niğde ilinde yatırım yapan sanayicinin daha çok geleneksel bir yapıda olması (kurumsallaşamaması), sürdürülebilirliğe değil daha çok para kazanmaya odaklanması Ar-Ge kültürünün oluşmamasına ve Ar-Ge yatırımlarının sınırlı kalmasına sebep olmuştur.

Pazarlama ağı sorunu ve az sayıda sektöre bağımlılık: Yan sanayinin gelişmemiş olması dışarıdan gelecek olan yatırımcının önünde bir engel olarak durmaktadır. Bu kapsamda büyük yatırım teşviklerini kullanacak sanayinin Niğde'ye gelmemesi önemli bir husustur.

İPARKT – TKDK desteklerinden ilin yararlanamaması: Henüz kırsal kalkınma teşvik programlarının tam anlamıyla Niğde ilinde uygulamaya konulmamış olması zayıf bir yön olarak sunulmaktadır.

İş birlikteliği kültürünün zayıf olması: Niğde ilinde ortak veya birlikte iş yapma kültürünün olmaması KOSGEB'in İşbirliği ve Güç birliği Destek Programından ilin fazla yararlanamamasına neden olmaktadır.

Altyapı eksikliği: Şehrin altyapısının yeterli olmaması Ar-ge ve inovasyon konusunda eksiklik olarak görülmektedir. Bu durum Niğde ilinin Ar-ge ve inovasyon teşviklerinden tam anlamıyla yararlanamamasına da neden olmaktadır.

Teşvik ve desteklerle ilgili farkındalığın az olması: Niğde ilinde sanayicinin aileden gelmesi, kurumsallaşma kültürünün olmaması bilgiye ve gelişmeye açık olmadıklarını göstermektedir. Böylece sanayici teşvik ve destekler konusunda yeterli bir altyapı ve farkındalığa sahip değildir.

Proje yazamama: Bir önceki maddeye bağlı olarak eğitim düzeyi ve vizyon konusunda yetersiz olan sanayici teşviklerden yararlanma konusunda proje yazma tecrübesi ve yetisi çok azdır.

3. Fırsatlar: Teknoparkın bulunması: Niğde ilinde 1 adet teknoparkın faaliyete geçmek üzere olması, kent için teşviklerden yararlanma konusunda özellikle Ar-ge ve inovasyon teşvikleri bağlamında önemli bir fırsattır.

Yatırımlarda 5. bölge destekleri ve yatırımda öncelikli yöreler kapsamında bulunması: Niğde ili Kalkınma Bakanlığının yaptığı SEGE endeksine göre 5. derece gelişmemiş il kategorisinde olması nedeniyle 2012 yılında açıklanan 5. derece teşvik bölgesinde yer almaktadır. Bu yüzden teşvik ve destek kapsamında Türkiye'deki birçok ilden daha iyi avantajlara sahiptir.

Büyük şehirlere yakınlık: Niğde ilinin büyükşehirlere yakın olması (Kayseri-Adana-Konya) zayıf bir yönü olduğu kadar aynı zamanda bir fırsattır. Çünkü yakın büyükşehirler Niğde ili için iyi bir Pazar aynı zamandan büyükşehirde yatırım yeri bulamayan yatırımcı için de iyi bir fırsattır.

OSB'lerde yatırıma hazır arsa: Niğde ilinde bulunan 2 tane OSB yatırım yapacak sanayici için OSB Müdürlüğünün sağladığı teşvik ve destekler için iyi bir fırsattır.

4. Tehditler: Eğitim Eksikliği: Niğde ilinin eğitim eksikliğinin ekonomik üretkenliği olumsuz yönde etkilemesi, üniversite-sanayi işbirliğinin yeterince oluşmaması, teşvik ve desteklerin kullanılmasını olumsuz yönde etkilemektedir.

Yan sanayinin gelişmemiş olması: Birkaç sektöre bağlı olan Niğde sanayisi (Tekstil ve Gıda) sanayinin verimliliği ve teşvik ve destek bağlamında ilerisi için bir tehdit unsuru olarak görülmekte.

Merkezi ulusal yatırımcı kuruluşların ile ayırdığı bütçenin azlığı: Büyük firmalar, Niğde'de yan kuruluşlarını açarken büyük yatırımlar yapmamaları ve küçük bütçeler ayırmaları ileride meydana gelecek teknoloji yoğun sanayi ve ar-ge ve inovasyon teşvikleri için bir tehdittir.

Lobi faaliyetlerinin eksikliği: Niğde ili teşvik ve destek kapsamında Merkezi otoriteye kendini yakın

görmemekte ve bu konuda yatırım ve teşvikler kapsamında herhangi bir lobi oluşturamamaları ilerisi için Niğde'nin ekonomisi adına bir tehdit olarak görülmektedir.

Geleneksel teknoloji: Niğde'deki birkaç sanayi dışında ekonomik yapının, kendi teknolojisini üretecek ve bunu ekonomik ve sosyal faydaya dönüştürecek olan sanayicinin yeni teknolojik sisteme sahip olamaması ve kaynak ayırmaması, teşvik ve destek bağlamında bir tehdit olarak vurgulanmaktadır.

Tablo 69. Niğde Teşvik ve Destekler GZFT Analizi

<p>GÜÇLÜ NOKTALAR</p> <ul style="list-style-type: none"> • 2 adet OSB ve yatırıma hazır sanayi parsellerin çokluğu • Ömer Halisdemir Üniversitesi (Merkez lab. büyük ve TTO var) • Tarımsal ürünlerin ham maddesinin üretilmesi 	<p>ZAYIF NOKTALAR</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lojistik firmalarının azlığı ve ulaşım mesafeleri • Ar-Ge kültürünün olmaması ve firmaların ar-ge bütçelerinin kısıtlı olması • Pazarlama ağı sorunu ve az sayıda sektöre bağımlılık • İPARK – TKDK desteklerinden ilin yararlanamaması • İş birlikteliği kültürünün zayıf olması • Altyapı eksikliği • Teşvik ve desteklerle ilgili farkındalığın az olması • Proje yazamama
<p>FIRSATLAR</p> <ul style="list-style-type: none"> • Teknoparkın bulunması • Yatırımlarda 5. bölge destekleri ve yatırımda öncelikli yöreler kapsamında bulunması • Büyük şehirlere yakınlık • OSB'lerde yatırıma hazır arsa 	<p>TEHDİTLER</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eğitim eksikliği • Yan sanayinin gelişmemiş olması • Merkezi ulusal yatırımcı kuruluşların ile ayırdığı bütçenin azlığı • Lobi faaliyetlerinin eksikliği • Geleneksel teknoloji

6.4. DESTEK SÜREÇLERİNİN İNCELENMESİ

Ar-Ge alanında verilen destek süreçlerinin incelenmesi kapsamında San-Tez ve TEYDEB projesi yapan firmaların destek sürecinde yaşadığı zorlukları, desteklere başvurma amacı ve mekanizmalarını firma özelinde tespit etmek ve verilen proje desteklerinin firma nezdinde etki analizini ortaya koymak için 5 San-Tez ve 9 TEYDEB projesi gerçekleştiren firma ile yarı-yapılandırılmış mülakatlar yapılmıştır. Mülakatlar sonucu, firmaların San-Tez ve TEYDEB projeleri ile tanışma ve projeleri gerçekleştirme süreçleri, firmaların bireysel tecrübeleri çerçevesinde incelenmiş, destek sürecindeki aksaklıklar ve desteklerin firmalarda yarattığı olumlu ve olumsuz etkiler ortaya konulmuştur.

Buna göre, KOP Bölgesi'nde Konya'dan 2, Aksaray, Niğde ve Karaman'dan ise birer SAN-TEZ projesi incelenmiştir. San-tez yapan firmaların ilgili olduğu sektörler ise imalat sanayi içerisindeki gıda, otomotiv, biyoteknoloji ve hidroenerji olarak sıralanmaktadır. Ayrıca çalışma kapsamında TEYDEB projesi gerçekleştiren Konya'dan 4, Karaman ve Aksaray'dan 2 ve Niğde'den de 1 firma ile görüşülmüştür. Örneklem sayısı çok küçük olduğu için sonuçları iller bazında farklılaştırmak anlamlı değildir. Bu açıdan 4 KOP ili için genel bir değerlendirme yapmak ve çıkarımlarda bulunmak mümkündür. Buna göre, San-Tez ve TEYDEB projeleri temelde KOBİ'lerin Ar-Ge kültürünü geliştirmek ve üniversite-sanayi işbirliğini desteklemek amaçlarında ortaklaşmakta olsa da, hem şartlar hem de özel amaçlar bağlamında ayrışır. San-Tez projeleri daha çok üniversite-sanayi işbirliğini kurumsallaştırarak firmaların akademisyenlerle ortak bir Ar-Ge projesi hazırlamasına yönelik daha çok bir ilk adım olarak görülebilirken, TEYDEB projeleri genellikle sanayide teknoloji tabanlı gelişimi, daha çeşitlenmiş ve özele indirgenmiş projeler ile desteklemeye ve uluslararası işbirliği ve teknoloji transfer mekanizmaları oluşturmaya odaklanmış daha ileri düzeydeki Ar-Ge projeleridir. Genel olarak firmaların önce San-Tez proje desteği ile başlayıp, daha sonra TEYDEB desteklerinden yararlanma

Yoluna gittiği görülmektedir. Dolayısıyla San-Tez daha genel ve başlangıç düzeyi iken, TEYDEB'in daha özelleşmiş ve çeşitlenmiş olduğu söylenebilir.

Destek süreçlerinde yaşanan zorluklar açısından ise, genel olarak bakıldığında, her iki proje destek türünde de, bürokrasi ve prosedür engeli göze çarpmaktadır. Bunun yanında, SAN-TEZ projelerinde, süreç sıkıntısının yanında bahsedildiği üzere, üniversite-sanayi işbirliği noktasında sorunlar belirmektedir. Akademisyenlerin ilgi alanları, sanayicilerin hızlıca ürün beklemesi ve yine akademisyenlerin projelere çok zaman ayıramayışı, sanayicileri zorlayan hususlar arasında olmuştur. TEYDEB proje süreci incelendiğinde firmalar, bürokrasi ve prosedür engelinin yanında, maddi açıdan destekleri yeterli bulmadıkları dikkat çeken noktalar arasına girmiştir.

San-Tez ve TEYDEB projelerinin etki analizi incelendiğinde ise, genel olarak her iki desteğin de firmaya olumlu katkı sağladığı açıktır. Söz konusu desteği alan firmalar, projelerin firmanın gelişimine ve büyümesine ciddi katkı sağladığını, firmada Ar-Ge kültürünü ve yenilik faaliyetlerini artırdığını ve üniversite-sanayi işbirliğini geliştirdiğini belirtmişlerdir. Ancak genel olarak San-Tez desteklerinin etkisinin TEYDEB'e nazaran daha sınırlı ve küçük olduğu gözlemlenmiştir. TEYDEB destekleri firmaların satış, ihracat, nitelikli istihdam, yurtdışına açılma ve uluslararası işbirliği ile fikri sınai mülkiyet hakları başvurularında (patent, faydalı model, marka vb.) çok önemli bir sıçrama yapmıştır. Firmalar nazarında TEYDEB projeleri, sanayicilerin Ar-Ge konusunda bilinçlenmesini sağlamaktadır. Bunun yanında, TEYDEB desteği, sanayicileri yenilik çalışmaları yapmaya teşvik etmekte, Ar-Ge yatırımları konusunda istek uyandırmakta ve aynı zamanda firmaların daha disiplinli çalışmasını sağlamaktadır. Burada, desteğin etkisini gösteren dikkat çekici husus ise, söz konusu desteklerin, firmaların hedeflerini daha *hızlı gerçekleşmesine* olanak sağlayarak motivasyon sağladığıdır. Ayrıca TEYDEB proje desteği alan firmaların dinamizmini ayakta tutan en önemli faktörlerden biri, yenilik faaliyetleridir. Bu kapsamda TEYDEB projesi sonrasında firmalar ürün, süreç ve pazarlama alanlarında inovasyon faaliyetlerini artırmıştır. Söz konusu firmalarda pazara ürün sunma oranı çok yüksek olupen çok ürün iyileştirme yeniliği yapılmaktadır. Yine Patent ve faydalı model başvuruları ile yeni Ar-Ge projeleri üretme ve üniversitelerle işbirliği yapma potansiyeli de oldukça kuvvetlenmektedir.

6.5. AR-GE YOL HARİTASI

Bu çalışmada, KOP bölgesinin sanayisinde önemli yer tutan tarım ve gıda makine-ekipman imalat sanayisinin geliştirilmesine yönelik olarak KOP Eylem Planında E.Y.G.5.2 kodu ile yer alan "Tarım ve gıda makine-ekipman imalat sanayiinin geliştirilmesi ve modernizasyonu desteklenecektir" eylemi için gerekli fizibilite çalışması yapmanın bir adımını oluşturmayı amaçlamaktadır. Bu kapsamda KOP illerinde yerel tarım ve gıda makine-ekipman imalat sanayiinin ihracat kapasitelerinin yükseltilerek dış piyasadaki etkinliklerinin artırılması için imalatçıların uluslararası teknolojiyi takip edebilmeleri ve yenilikçi teknolojileri transfer ederek geliştirebilmeleri amacıyla AR-GE ve ÜR-GE desteklerine yönelik ihtiyaç analizi yapılacaktır. Bununla birlikte Aksaray ve Niğde illeri öncelikli olmak üzere tarıma dayalı sanayide modern yönetim, üretim ve pazarlama uygulamaları geliştirilerek işletmelerin rekabet gücünün artırılması için destekleme modeli önerilmesi için saha bulgularından hareketle bir çerçeve çizilecektir. Kalitenin, üretim kapasitesinin ve ihracatın geliştirilmesi ile markalaşma çalışmalarına hız kazandırmak amacıyla yapılması gerekenler önerilecektir.

Bu amaçlar doğrultusunda çalışma iki ayrı kısımdan oluşmaktadır. İlk kısımda tarım ve gıda makine-ekipman imalat sektöründeki Ar-Ge ve Ür-Ge desteklerine yönelik ihtiyaç analizi yapmak üzere sektördeki firmaların özellikle dış piyasalardaki durumu ve yenilikçilik faaliyetlerini ön planda tutarak bir analizi yapılmaktadır. İkinci kısımda ise ilk bölümdeki bulgular bir araya getirilerek yukarıda ifade edilen amaçlar doğrultusunda Ar-Ge ve Ür-Ge ihtiyaç analizi ve destek modeli üzerine öneriler getirilmektedir.

Çalışma, Aksaray, Niğde, Konya ve Karaman'da 14 tarım ve gıda makineleri imalatı yapan firma ile gerçekleştirilmiş yarı yapılandırılmış mülakatlardan derlenen veriye dayanmaktadır. Yarı yapılandırılmış yüz yüze mülakatların gerçekleştirildiği firmaların yaşları ortalama 28 olup 8 ila 67

arasında değişmektedir. Firmaların yarısının çalışan sayısı 11-50 bandındadır ve %42,9'u 51 ve üstü çalışana sahiptir. Ciro bakımından firma ölçeğine bakıldığında, yüz yüze mülakatların gerçekleştirildiği firmaların %78,6'sı (11 tanesi) orta ölçekli, %14,3'ü (2 tanesi) küçük ölçekli ve 1 tanesi de büyük ölçeklidir.

Tarım sektörü ve tarım makine-ekipman imalat sanayii sektörü birlikte düşünülme zorundadır. 2015 yılı verilerine göre istihdamın %20,6'sı tarım sektöründedir; bu büyüklükte bir tarım sektörü de Türkiye'deki tarım makine-ekipman sektörünün önemini ortaya koymaktadır. KOP bölgesi için de tarım makine-ekipman sanayii büyük öneme ve potansiyele sahiptir. Konya'daki dört sanayi kümesinden birisi tarım makineleri kümesidir.

Tarım ve tarım makine-ekipman sanayii arasındaki ilişki fırsatların yanı sıra kısıtlılıkları da tanımlamaktadır. Örneğin Türkiye'deki tarım işletmelerinin küçük olması, tarım makineleri üreticilerinin sipariş üzerine çalışmasına ve de ileri teknoloji ile üretim yapamamalarına sebep olmaktadır (Tekin ve Sarıkaya, 2014:234). Bu anlamda tarım makine-ekipman imalat sanayiini desteklemek, tarımı desteklemek ile birlikte düşünülmelidir.

Tarım alet ve makineleri sektöründe faaliyet göstermekte olan firmaların girişimcilik ekosistemin çerçevesinde değerlendirmeleri yapılırken, göz önüne alınması gereken en önemli niteliklerinden biri iç ve dış pazardaki faaliyetleridir. KOP bölgesindeki tarım alet ve makineleri ile gıda alet ve makineleri firmalarının iç ve dış pazara erişimlerini göstermektedir. Buna göre, tarım alet ve makinelerinde tüm firmalar ulusal pazarla iş yaparken, kayda değer yükseklikte orandaki firmalar ihracat yapmaktadır. Firmaların planları arasında yeni pazarlara girme yer almaktadır. Gıda makine-ekipman sanayii firmalarının, tarım makine-ekipman sanayii firmalarına yakın oranda ihracatla uğraştığı ve yine benzer oranlarda firmanın kendilerine hedef olarak yeni pazarlara girerek büyümeyi koyduğu görülmektedir. KOP Bölgesi gıda makine-ekipman imalatı sektöründe tanımlanmakta olan ihracatın önündeki engeller, tarım makine-ekipman imalatı sektöründeki firma temsilcilerince ifade edilenlerle aynıdır.

Tarım makine-ekipman imalatı sektöründeki firma yetkilileri de dövizdeki dalgalanmanın ve uluslararası piyasalarındaki rekabet şartlarının çetinliği vurgulanmaktadır. tarım makine-ekipman imalatı sektöründe faaliyet göstermekte olan firmalar için uluslararası teknolojileri takip etmenin en yaygın yolları yurtdışı fuarlara katılma ve internettir. Bunun dışında, ilgili birim ya da elemanları yoluyla teknolojileri takip ettiklerini beyan eden firmalar da vardır. Ancak, büyüme ve yeni pazarlara açılma hedefi olmayan firmanın, uluslararası teknolojileri de takip etmemekte olduğu dikkat çekmektedir.

KOP bölgesinde faaliyet göstermekte olan gıda makine-ekipman imalatı yapan firmalar da uluslararası teknolojileri takip etme yolları göz önüne alındığında benzer bir dağılım göstermektedir. Ancak, gıda makine-ekipman firmalarının danışmanlık olarak teknoloji takip etme konusunda daha geride olduğu gözlemlenebilir. Tarım makine-ekipman imalatı sektöründeki firmaların çoğunluğunun Ar-Ge ve yatırım için cirolarından pay ayırdıklarını, bu payın da genellikle %5 altı seviyesinde yoğunlaştığı gözlemlenebilir.

Gıda makine-ekipman imalatı yapan firmaların yürütmekte oldukları yenilik faaliyetleri türlerinde ise yeni ürün geliştirme ve/veya üründe iyileştirme ile imalatta yeni süreç geliştirme ve/veya süreçte iyileştirme konularına diğerlerinden daha fazla önem verildiği görülmektedir. Tarım makine-ekipman imalatı yapan firmalarla gıda makine-ekipman imalatı yapan firmaların yenilikçilik faaliyetlerinde ayrıştığı kısım, iş süreçlerinde yeni süreç geliştirme konusuna tarım makine-ekipman firmalarının nispeten daha fazla önem vermeleridir. Bunun da, yine firmaların ölçeği ve olgunluğuyla ilgili olabileceği göz önünde tutulmalıdır.

KOP illerinde tarım makine ve ekipman imalatı yapan firmaların toplam cirolarına, Ar-Ge ve yenilik faaliyetlerinin katkıları sorulduğunda beyan edilen oran %20'den yukarıda yoğunlaşmaktadır. Bu da, Ar-Ge ve yenilikçilik çalışmalarının ticari açıdan firmalara kayda değer bir katkıda bulduklarının göstergesidir.

Ar-Ge Desteklerine Yönelik İhtiyaç Analizi ve Yol Haritasının Ortaya Konulması: Tarım ve gıda makine-ekipman imalat sanayiinin Ar-Ge ve yenilikçilik faaliyetlerine dair bulgular göz önüne alındığında, yürütülen Ar-Ge ve yenilik faaliyetlerinde firmaların bazı durumlarda teşvik ve destek başvurularının prosedürlerini izlemek yerine kendi kaynaklarına yöneldikleri görülmektedir. Ayrıca Ar-Ge ve yenilikçilik faaliyeti yürütmeyen firmalar da mevcuttur. Bu durumda, ilk olarak tarım ve gıda makine-ekipman imalat sanayii firmalarının halihazırda ulaşabilecekleri teşvik ve desteklere dönük bilgilendirilmeleri gerekmektedir.

Bunun dışında, tarım ve gıda makine-ekipman imalat sanayii için uluslararası pazarların önemi açık olmasına ve sanayicilerin uluslararası pazarlara ilgi gösterdikleri gerçeğine rağmen, ilgili bölümde ifade edildiği gibi, rekabet koşulları sanayicileri zorlamaktadır. Rekabet gücü elde etmek için fiyat kırma, 'açık hesap'la satış gibi finansal olarak sürdürülemez yöntemlerdense, kaliteli üretim yoluyla ve teknolojik gelişmeyle uluslararası pazarda güçlenmeye dönük bir talep ifade etmişlerdir. Ar-Ge ve Ü-Ge destekleri, tarım ve gıda makine-ekipman imalat sanayicilerini özellikle bu yönde desteklemelidir.

Tarım ve gıda makine-ekipman imalat sanayiinin ihracat kapasitesini arttırmak için yapılması gerekenler hakkında sanayicilerin fikri sorulduğunda, üretilen makinelerin büyüklüğü sebebiyle geniş üretim alanlarına ihtiyaçları olduğu ifade edilmiştir. Sanayiciler, devletten arsa desteği beklediklerini belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra, üretim kapasitesinin geliştirilmesinde teknolojinin önemi de vurgulanmaktadır. Konya ilinde faaliyet gösteren bir tarım makine-ekipman imalat firması yetkilisi, imalat kapasitesi artırımı için teknoloji geliştirmeyi amaçlayan desteklerin, sadece ilk etkileriyle üretimi olumlu etkilemenin ötesinde, sanayicilerin algılarını geliştirerek daha ileri bir etki yarattıklarını da ortaya koymaktadır: 'Bir destekle robot aldık. Sonra robotun önemli olduğunu görüp, kendi bütçemden üç robot daha aldım. Teknolojiyi geliştirmemiz gerek üretimde'.

Tarım ve gıda makine-ekipman alanında faaliyet göstermekte olan firmaların sektörlerindeki teknolojik gelişmeleri fuarlara katılımı ve internet aracılığıyla takip etmekte oldukları önceki bölümde gösterilmiştir. Sanayicilerin bu konudaki talepleri, hem fuar desteklerinin sürdürülmesi hem de nitelikli işgücüne dönük desteklerin sağlanmasıdır. Tüm mülakatlar boyunca, bölgenin en önemli dezavantajlarından birinin nitelikli işgücü eksikliği olduğu ifade edilmiştir. Nitelikli işgücünün bölgede kalmak istemediği, bunun için teşvikler geliştirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca Konya ilinde faaliyet gösteren bir tarım makine-ekipman imalat firmasının Ar-Ge müdürü, iş süreç geliştirme kültürünün olmaması kadar, kurumsal yapının oturmaması yüzünden iş bölümünün uygulanamaması gibi yönetim süreçlerine dair sorunların üretim kapasitesi üzerinde olumsuz etkileri olduğunu belirtmektedir. Birçok firma yetkilisi, bölgedeki tarım ve gıda makine-ekipman sanayii firmalarının aile firmaları olması nedeniyle bazı sıkıntılar yaşandığından bahsetmiştir:

Geleneksel aile şirketleri ile yönetim ön planda. Aile şirketinden kopamamanın en büyük sebebi güvenin olmaması ve baştan aile şirketiyle kurulan bir şirketin belli bir aşamadan sonra yeniden kurumsal altyapı oluşturması çok zordur. Şirket üretim sayesinde zamanla büyüyor lakin şirketimiz küçükken daha da kolay yönetilebildiğini ve büyüdükçe yönetimin daha da zorlaştığını görüyoruz.

Yönetim süreçlerine dair bu sorunların aşılması için, özellikle firmanın erken dönemlerinde, danışmanlık desteği alınması gerektiği ifade edilmektedir. Bu anlamda, KOP illerindeki **tarıma dayalı sanayide modern yönetim, üretim ve pazarlama uygulamaları** geliştirilmeden üretimde kapasite artırımı gerçekleştirilemeyeceği gibi, uluslararası piyasada rekabet gücünü arttırmak da çok mümkün olmayacaktır. Çünkü teknoloji transferi gibi yenilikçi bir faaliyet için, yukarıda da belirtildiği gibi, iş bölümü ve nitelikli eleman ihtiyacı birincil önemdedir.

Bu sayede **kapasite inşa edildikten sonra uluslararası teknolojileri takip etmek**, teknoloji transferi ve Ar-Ge faaliyetlerini yürütmek için potansiyel inşa edilmiş olacaktır. Bunun için, nitelikli işgücünün bölgede kalmasını cazip hale getirecek teşvikler sağlanmalı, yönetsel yapının modernleştirilmesi için danışmanlık faaliyetleri özellikle erken dönemde sunulmalıdır. Bütün bunlar gerçekleştirilirken öncelikli olarak sanayiciler desteklerin imkanları konusunda bilgilendirilmelidir.

Kalitenin desteklenmesi için ayrıca ilgili yazılımların geliştirilmesi için -nitelikli eleman ön koşulu

sonrasında- destekler sağlanmalı, laboratuvar ölçme ekipmanları da desteklenerek üretilen ürünün kalite kontrolü sağlanmalıdır. Ayrıca, mülakatlar sırasında sipariş yetiştirme baskısıyla üretimde hataların yaygın olduğuna dair ifadeler kullanılmıştır. Firma yetkilileri bu sorunun çözümünün daha geniş bir üretim alanı olduğunu belirtmişlerdir. Bir mülakat sırasında Konya Tarım Makineleri Kümelenme Derneği, KONTARKÜM'ün ihtisas organize sanayi kurma yönünde bir girişimi olduğundan bahsedilmiştir.

Markalaşmanın desteklenmesi için, uluslararası piyasalarda Türk malı kalitesizdir algısının kırılması gerektiği birçok firma temsilcisi tarafından vurgulanmıştır. Bunun yanı sıra bir sanayici, özellikle Kalkınma Bakanlığı yetkilileri ile daha fazla iletişim halinde olmaları gerektiğini ifade etmektedir. Bunun ötesinde firma yetkilileri reklam ve tanıtım için teşvik ve danışmanlık destekleri gerekliliğinden bahsetmektedir.

Tarım ve gıda makine-ekipman imalat sanayiinin tarıma dayalı olduğu göz önüne alındığında, bölgedeki destek alanlarından birisinin de sulama olduğu ortaya çıkmaktadır. Ayrıca büyük tarım makinelerinin yapılmasını engelleyerek, uluslararası piyasada rekabet gücünü sakatlayan başka bir etmen de küçük parsellerde tarım yapılmasıdır. Sanayicilerin ifade ettiği üzere, tarıma dayalı sanayiinin desteklenmesi bölge tarımının sulama, yerli tohum ve parsel birleştirme dahil olmak üzere desteklenmesi ile mümkün olacaktır.

Sanayiciler ayrıca hammaddenin nakliyat sebebiyle fiyatının artması ve limana ulaşımın gerektirdiği zaman ve para düşünülünce, özellikle sektör için hammadde nakliyesi yapan firmalar için destekler tanımlanmasını önermektedir. Böylelikle üretimin destekleneceği düşünülmektedir.

6.6. SANAYİ AR-GE YATIRIMLARI VE AR-GE DESTEKLERİNİN ETKİ ANALİZİ

Bu çalışma, KOP Bölgesindeki Ar-Ge birimi bulunan 100 firma ve Ar-Ge birimi bulunmayan 50 firma ile yarı yapılandırılmış mülakatlar yoluyla gerçekleştirilmiş saha araştırmasının çıktıları, girişimcilik ekosistemi çerçevesinde sunmayı amaçlamaktadır. Çalışmada, bölgedeki firmaların Ar-Ge ve yenilik faaliyetleri ve yatırımlarına dair genel bir bakış sunmanın yanı sıra, KOP Bölgesi illerinde yapılan kamu eliyle yürütülen Ar-Ge harcamalarının ve özel şirketler tarafından yapılan harcamalarının sanayi firmaları üzerindeki etkileri destek türlerine göre analiz edilmektedir.

Bu amaç doğrultusunda, çalışmanın ilk bölümünde, KOP Bölgesi illerinde faaliyet gösteren firmalardan oluşan örneklemin, amaçlar doğrultusundaki özellikleri analiz edilmektedir. İkinci kısımda ise, Ar-Ge ve yenilik faaliyetleri ve harcamaları konusundaki bulgular paylaşılmaktadır. Bu kısımda, Ar-Ge ve yenilik çalışmaları için yapılan sanayi harcamalarının etki analizleri, Ar-Ge ve yenilik faaliyetlerinin çıktıları ve bu çıktıların firmaların ciro ve diğer göstergeleri üzerindeki etkileri incelenmektedir. Çalışmanın üçüncü bölümünde ise, Ar-Ge ve yenilik için yapılan kamu harcamaları ve bu harcamaların etki analizine yer verilmektedir.

Yarı yapılandırılmış mülakatlar, KOP Bölgesi illerindeki 100 Ar-Ge birimi olan ve 50 Ar-Ge birimi olmayan toplam 150 firma ile gerçekleştirilmiştir. KOP Bölgesi illerinde, imalat sanayiinin yoğunluğu gözetilerek oluşturulan örnekleme 84 Konya firması, 27 Karaman firması, 20 Niğde firması ve 19 Aksaray firması yetkilileri ile yapılan yarı yapılandırılmış mülakatlar bu çalışmanın üzerine inşa edildiği verilerin kaynağını oluşturmaktadır. Ar-Ge birimi olan 100 firmadan 58'i Konya'da yer alırken, Karaman, Aksaray ve Niğde illerinin her birinde 14'er Ar-Ge birimi olan firma ile görüşülmüştür. Ar-Ge birimi olmayan firmalardan Konya'da 26, Karaman'da 13, Aksaray'da 5 ve Niğde'de 6 firma ile görüşülerek, toplam 50 Ar-Ge birimi olmayan firma ile görüşülmüştür.

Araştırmaya katılan firmaların sektörel dağılım incelendiğinde, örnekleme en yüksek orana sahip olan sektörler Gıda (%12), Otomotiv (%11), Tarım Makineleri (%7), Plastik ve Kauçuk (%6) ve Gıda Makineleri (%6)'dır. Araştırmaya katılan firmaların %86'sı aile firmasıdır. Çalışma firma ölçekleri yıllık ortalama çalışan sayıları esas alınarak tanımlanmaktadır. Araştırmada yer alan firmalardan Ar-Ge birimi olanların %47'si mikro ya da küçük ölçekli (çalışan sayısı 50'den az); Ar-Ge birimi olmayanların

%68'i mikro ya da küçük ölçekli firmalardır. Görüldüğü gibi firmaların çok büyük çoğunluğu küçük KOBİ şeklindedir. Firmaların deneyim ve yaşa göre dağılımları ele alındığında, Ar-Ge birimi olan 100 firmanın yaşları ortalaması 23 iken, en eski firma 72 yaşında, en yeni firma ise 2 yaşındadır. 50 Ar-Ge departmanı buldurmeyen firmanın ise ortalama yaşları 19, en eski firma 55 ve en yeni firma 1 yaşındadır. Bir ilk gözlem olarak, Ar-Ge birimine sahip olma ile firmanın yaşı arasında doğru orantı olduğu ifade edilebilir.

Ar-Ge ve yenilik faaliyetleri yürütmeye firmaların son 3 yıllık etkinlikleri esas alınmaktadır. Buna göre, son 3 yılda Ar-Ge faaliyeti yürüten firmalar, araştırmaya katılan tüm firmaların %63'üdür. Ar-Ge faaliyeti yürüten firmaların %79'u Ar-Ge birimi olan firmalardır.

Çalışmada, firmaların Ar-Ge birimine sahip olmaları firmaların kurumsal yapılarının gelişmişliği olarak gözetilmektedir. Ar-Ge birimi bulduran firmaların Ar-Ge kapasitelerinin daha gelişkin olmasını, ayrıca Ar-Ge faaliyetinin belirli kişilere ya da durumlara bağımlı olmaktan çıkıp sürdürülebilir ve kurumsal birikim ile ileriye taşınabilir hale getirmiş olmaları beklenmektedir. Gerçekten de, Ar-Ge ve yenilik faaliyeti yürüten firmaların büyük oranı Ar-Ge birimi olan firmalardan oluşmaktadır. Ancak Ar-Ge birimi olduğu halde, son 3 yılda Ar-Ge faaliyeti yürütmediğini ifade eden firmalar olmuştur. Bu firma yetkilileri, Ar-Ge faaliyeti yürütmemelerini nitelikli eleman eksikliği ile açıklamaktadır.

Araştırmanın birçok bölümünde firma yetkililerinin bölgenin dezavantajı olarak nitelikli eleman eksikliğine vurgu yaptıkları, hatta desteklerin kurgulanırken nitelikli eleman ihtiyacının aciliyetini gözeterek buna yönelik çözümler getirilmesini istedikleri vurgulanmaktadır. Ancak, KOP Bölgesi firmalarının çoğunlukla aile firması olması nitelikli iş gücü için olumlu bir nitelik taşımamaktadır. Nitelikli iş gücünü firmaya ve bölgeye getirmek için firmaların kurumsallaşması, insan kaynakları yönetimlerinin ve iş bölümlerinin gelişmesi, bölgeyi cazibe merkezi haline getirmek kadar önemli görünmektedir. Öte yandan, üniversiteler ile işbirliklerinin güçlendirilmesi ve bölge üniversitelerinin geliştirilmesi, nitelikli iş gücüne erişimi olumlu yönde etkileyecektir.

Firmaların %75'i cirolarının %4'ünü ya da daha azını Ar-Ge yatırımlarına ayırmaktadır. Firmaların Ar-Ge yatırımları için finansman kaynakları ağırlıklı olarak öz kaynaklarıdır. Bunu TÜBİTAK ve KOSGEB Ar-Ge destekleri takip etmektedir. Firmaların finans kurumlarından kredi ya da risk sermayesi yolu ile Ar-GE yatırım finansmanı sağlamaları kayda değer oranda düşüktür. Bu davranışın sebebi, firma yetkililerinin Ar-Ge yatırımlarını riskli ve çıktıları belirsiz olarak tanımlamaları olabilir.

Firmaların en çok ağırlık verdikleri Ar-Ge faaliyeti konusu ürün geliştirmedir. Bununla birlikte Ar-Ge faaliyeti yürüten firmaların %68'i Ar-Ge faaliyetleri sonucunda yeni ürün geliştirdiklerini ifade etmişlerdir. Ar-GE birimi olan firmaların %76'sı yeni ürün geliştirmişken, Ar-Ge birimi olmayanlarda bu oran %50'dir.

Yenilik faaliyetlerinde de ürün iyileştirme, firmaların en ağırlık verdikleri yenilik konusudur. Bu durum, Ar-Ge faaliyetleriyle aynı doğrultudadır. Yenilik ölçütünde 'dünya için yeni' kriterini en çok sağlayan yenilik çıktıları da ürün yeniliği türünde mevcuttur.

Araştırma göstermiştir ki, KOP Bölgesi illeri firmalarınca firma içi süreçler (deneme yanılma ve Ar-Ge birimi etkinliği) ve ticari ilişkide bulunan ve sektördeki aktörlerle kurulan resmi ya da kurumsallaşmamış ilişkilere, diğer firmalarla ya da üniversitelerle kurulan ağ faaliyetlerinden çok daha fazla önem verilmektedir.

Ar-Ge ve yenilik faaliyetlerinde bulunmayan firmalar nitelikli iş gücünden yoksunluk ve finansal kısıtlardan bahsederken, bunların hafifletilmesi için desteklerin planlanabileceğini önermektedir. Ar-Ge ve yenilik faaliyetleri için çok yararlanılan destekler KOSGEB'in Ar-Ge ve Yenilik Desteği ile TÜBİTAK TEYDEB'dir.

7. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

KOP Bölgesi “Girişimcilik ve Yenilik İhtiyaç Analizi Araştırma Projesi” kapsamında gerçekleştirilen bu çalışmanın amacı; bahsedildiği üzere proje süresince gerçekleştirilen analiz ve saha bulgularını Niğde özelinde ortaya koymaktadır. Bu çerçevede projenin bölgesel kalkınma yaklaşımıyla ile hazırlanması ve direk olarak bölgenin odak alınması sebebiyle tüm analizler salt il düzeyine indirilememiş, ilin öne çıkan özellikleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda, öncelikli olarak ilin sosyo-ekonomik özellikleri ve sanayinin mevcut durumuna değinilirken daha sonra, projenin esas odağı girişimcilik ve yenilikçilik konuları işlenmiştir. Son olarak da bölge ve il bazında verilen teşvik desteklerin analizi yapılarak illerin halihazırdaki durumu ortaya konulmuştur.

Buna göre Niğde’nin gelişmişlik durumu il düzeyinde ele alındığında, Niğde GSYİH bakımından ekonomik büyüklük sıralamasında 56. ancak kişi başına gelirden 81 il içinde 50. sırada (7998 dolar) yer almaktadır. Ayrıca Niğde, sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralamasında (SEGE) 81 il içinde 56. sırada, rekabet endeksinde ise 57. sırada yer alarak KOP bölgesi içinde Aksaray ile birlikte en az gelişmiş ve rekabet gücü en zayıf il durumundadır. Aksaray ve Niğde, GSYİH’nin sektörel dağılımı bakımından ise oldukça benzer bir karaktere sahiptir. Diğer pek çok KOP ili gibi temelde tarıma dayalı bir ekonomiye sahip bu iller, aynı zamanda sanayi sektöründe KOP’un batısı kadar olmasa da ülkenin pek çok bölgesine göre azımsanmayacak yol kat etmişlerdir. Ayrıca ülke ortalamasınının 12-14 puan altında olsa da bu illerde yaratılan GSYİH’nin yarısı da hizmet sektöründen gelmektedir.

Beşeri sermaye ve işgücü piyasası göstergeleri bakımından bakıldığında, Niğde’nin KOP Bölgesi illerinin genelinde olduğu gibi nüfusun eğitim düzeyinin ülke ortalamasının altında kaldığı görülmektedir. Nitelik işgücü tüm KOP illerinde olduğu gibi bu ilde de ciddi bir sorundur. Niğde’nin 2009 yılında işgücüne katılım oranı 45,1 iken bu oran 2013 yılında 49,3 e yükselmiştir. Aynı zamanda 2009’da 13,8 seyreden işsizlik oranı 2013 yılında 6,1 seviyesine düşmüştür. Belirtilen yıllarda işsizlik oranlarının Türkiye değerleri ise 2009 yılında 13,1 2013 yılında da 9,7’de seyretmiştir. Genel olarak bakıldığında ise analiz kapsamındaki süre aralığında her yıl için aynı yorumda bulunmak mümkün olmasa da Aksaray ve Niğde’nin ise Karaman ve Konya’dan daha fazla işsizlik oranına sahip olduğu ve daha az istihdam ve işgücüne katılma oranına sahip olduğu görülmektedir.

İmalat sanayinin sektörel dağılımı ve kümelenme potansiyeli incelendiğinde ise 3 yıldız alan olgun kümenin bulunmadığı görülmektedir. Analiz sonucuna göre 2 yıldız alan ve dolayısıyla potansiyel küme özelliği gösteren 4 sektör, Tekstil ürünlerinin imalatı, Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı, Fabrikasyon metal ürünleri imalatı ve Makine ve ekipmanların kurulumu ve onarımı sanayidir. Bu 4 sektör Niğde ilinde kümelenme potansiyeli en yüksek imalat sanayi sektörleridir. Tek yıldız alan ve aday küme olarak tanımlanan 5 sektör ise, Gıda ürünleri imalatı, İçeceklerin imalatı, Deri ve ilgili ürünlerin imalatı, Kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı ve Mobilya imalatı sanayidir. Niğde ilindeki kümelenme potansiyelinin 2009-2015 dönemindeki değişimini karşılaştırdığımız zaman ise, Giyim eşyalarının imalatının 2009’da aday küme iken, 2014’te bu özelliğini kaybettiği, 2009 yılında kümelenme potansiyeli olmayan Kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı, Mobilya imalatı ve Makine ve ekipmanların kurulumu ve onarımı sanayilerinin son yıllarda kümelenme potansiyelinin ortaya çıktığı görülmektedir. Bu durum Niğde için önemli bir sorun olarak kaydedilebilir.

Bir yerin girişimcilik kapasitesini ve performansını ortaya koymada en temel gösterge olan kurulan ve kapanan şirket sayıları açısından, 2010-2015 yılları arasında Niğde’nin kapanan ve açılan şirket oranları ve bölge içindeki payıyla KOP bölgesinde girişimciliğin en düşük olduğu iller arasındadır. Niğde kapanan-açılan şirketler parametresinde durgun ve yatay seyir izleyen bir girişimcilik düzeyine sahiptir. Bu çerçevede, Niğde’nin girişimcilik potansiyelinin ve performansının düşük olduğunu söylemek mümkündür. Girişimcilik açısından önemli bir gösterge olan istihdam grubu, “İşveren ve kendi hesabına çalışan”ların durumudur. Türkiye ortalamasınının olan %21 olduğu bu grupta, TR71 Aksaray-Niğde bölgesi %25 oran ile Türkiye ortalamasınının üstünde yer almaktadır. KOP bölgesinin doğusunu oluşturan Aksaray-Niğde bölgesi girişimcilik açısından 19. Sıradadır.

Türkiye'deki kadınların işveren ve kendi hesabına çalışma oranı ise toplamda 9,9 iken TR71 Bölgesi bu ortalamanın altında kalmaktadır. Bu durum Niğde'nin kadın girişimciliği konusunda arka planda kaldığını göstermektedir. Genç girişimciliği noktasında ise TR71 Bölgesi içerisinde yer alan Niğde'de potansiyel genç girişimci bakımından işsizlik oranının yüksek, buna karşın iş gücüne katılım oranının da yüksek olduğu görülmektedir. Niğde ilini kültürel yapı girişimciliğe uygun bir ortam sağlamaktadır. Üniversite bünyesindeki otuz bine yakın öğrenci ve akademisyen alt yapısı, TTO gibi girişimciliği besleyen kurumlarının bulunması Niğde ilindeki girişimciliğin gelişmesi için önemlidir.

Yenilik faaliyetlerine bakıldığında ise Niğde'nin son on senelik dönemde yaptığı 59 patent tescil başvurusundan 15 tanesi kabul edilmiştir. Yine son on senelik dönemde yapılan 15 faydalı model başvurusundan 11 tanesi olumlu karşılık görmüştür. Aynı dönemde 635 marka başvurusunun 375 tanesi olumlu kabul görünürken, 75 endüstriyel tasarımın 74 tanesi kabul edilmiştir. Bunun yanı sıra Niğde'de henüz coğrafi işaret başvurusunda bulunulmamıştır.

Aynı zamanda, Niğde'de Teknopark yapılaşma sürecinde olup henüz faaliyete geçmemiştir. Teknopark ildeki üniversitenin laboratuvar ve insan kaynağı açısından geliştirdiği potansiyelin sanayiye aktarılması, üniversite öğrencilerin ekosistemden etkilenerek girişimcilik kültürüne entegre olmaları ve yüksek teknoloji ürünler üreterek bölgeye ve ülkeye katkıda bulunmak amacıyla kurulmuştur. TTO noktasında ise, Üniversite, "Girişimci ve Yenilikçi Üniversite Endeksi" sıralamasında 2012 yılında 42. Sırada, 2013 yılında 38. Sırada, 2014 yılında 49. Sırada yer almıştır. 2015 yılında ise sıralamaya çok az fark ile girememiştir.

Niğde'ye devlet tarafından verilen teşvik ve destekler analiz edildiğinde ise Ekonomi Bakanlığı tarafından verilen yatırım teşvikleri incelendiğinde, Türkiye'de toplam teşvik belge sayısına göre Niğde 281 belge sayısı ile 37. sıradadır. Teşvikli sabit yatırım tutarında ise, belge sayısında 37. olan Niğde ili sabit yatırım tutarında 1392 Milyon TL ile 61. Sıradadır. Niğde'nin Nevşehir ilinden daha yüksek sabit yatırım tutarına sahip olduğu görülmektedir. Teşvik belgelerinde öngörülen istihdam bakımından ise Niğde 5921 istihdam ile 51. sırada yer almıştır.

BSTB tarafından verilen Teknopazar, Teknogirişim, SAN-TEZ, Teknolojik Ürün Deneyim Belgesi parametreleri incelendiğinde ise ilin 2 SAN-TEZ projesi ile bölgede Konya ilinden sonra ikinci sırada geldiği görülürken, teknopazar desteği almadığı görülmektedir. Girişimcilere ve girişimcilerinin yeni iş fikirlerine destek vererek, sanayide üretimi çeşitlendirmek, yeni iş kolları üretmek, katma değeri yüksek ürünler ile uluslararası pazardaki rekabete katkıda bulunmak amacıyla uygulanan Teknogirişim Sermaye Desteği Programı kapsamınca ise 4 proje desteği almıştır. Son olarak BSTB tarafından yapılan projelerin, çalışmaların daha güvenilir olması amacıyla verilen Teknolojik Ürün Deneyim (TÜR) Belgesi kapsamınca ilin herhangi bir belge almadığı görülmektedir.

Genel itibarıyla ikincil verilerden elde edilen analizlerin yanında saha araştırmasından da Niğde için önemli bulgular elde edilmiştir. Saha araştırmaları, Niğde özelinde sanayi, girişimcilik, yenilikçilik ve teşvik-destek konularında, mevcut sorun ve ihtiyaçları tespit etmek, ildeki gizli potansiyeli açığa çıkarmak ve aynı söz konusu sorunlara çözüm önerileri üreterek ilin kalkınmasına yardımcı olmak amacıyla yürütülmüştür.

Bu çerçevede Niğde'nin sorunlarından bahsedilirse, ilk olarak, yenilikçilik faaliyetlerinin sürdürülebilmesinde yasal mevzuatın yarattığı engeller söz konusudur. Yerel düzeyde, firmaların ve bireysel girişimcilerin patentlerini yasal olarak onaylayan kuruluşların yokluğu, bu patentlerin ticarileştirilmesini engellemektedir. Alınan patentler mevcut yasal düzenlemeler tarafından bile net bir biçimde korunmamaktadır. Bu durum kişilerin ticarileştirme ve yenilikçilik süreçlerine sırt çevirmelerine neden olmaktadır.

Yukarıda bahsedilen durum, hâlihazırda yenilikçilik faaliyetlerinin sürdürülmesi için oluşturulmuş olan yasal mevzuatın firmalar ve bireysel girişimciler için çok daha işlevsel bir hale getirilmesini gerekli kılmaktadır. Çünkü yasal mevzuatın temel amacı, ticarileştirme süreçlerinin sürdürülebilmesini ve bireysel girişimciler ile firmaların haklarının korunmasını garanti altına almaktır. Bu yüzden, yenilikçilik faaliyetlerinin sürdürülmesine engel teşkil eden durumlara yasal mevzuat içerisinde yer

verilmeli ve bu sorunlara getirilecek çözüm önerileri bireysel mülkiyet hakları gözetilerek oluşturulmalıdır.

Niğde özelinde, verilen teşviklerin il bazında olmaktan çok bölge bazında verilmesinin beklenen etkiyi yaratmadığı söylenebilir. Ayrıca Niğde’de bulunan zengin hammadde kaynakları için sübvansiyon verilmesi gibi bir seçeneğe başvurulmamaktadır. Alınan destekleme kararlarının merkezlerden verilmesi nedeniyle, yerel düzeyde net bir biçimde etkili olamaması gibi bir sorun söz konusudur.

KOP Bölgesi özelinde, Ar-Ge ve yenilikçilik kültürünün gelişmesi için gerekli olan beşeri sermayenin mevcut olmaması ya da çok az mevcut olması gibi bir sorun da mevcuttur. KOP Bölgesi illerinin sahip oldukları sosyal yaşam olanakları, nitelikli işgücünü bu bölgeye çekmek için yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle, sanayide istihdam edilen kişilerin büyük bir bölümü asgari ücretle çalışmaktadır. Ancak Ar-Ge ve yenilikçilik faaliyetlerinin sürdürülebilmesi için nitelikli işgücünün istihdam edilmesi gerekmektedir. Ar-Ge faaliyetleri, alanında uzman olan mühendisler tarafından yürütülebilir. Yenilikçiliğin hayata geçirilebilmesi için gerekli olan beşeri sermaye boyutunun ciddi bir eksiklik olarak ön plana çıktığı görülmektedir.

Ar-Ge ve yenilikçilik faaliyetlerinin sürdürülebilmesi için olmazsa olmaz etmenlerden birisi olan kalifiye eleman eksikliği, şehirdeki üniversitelerde öğrenim gören öğrencilerin sanayi ve iş hayatı ile iç içe geçen bir eğitim sürecinden geçmeleri sayesinde ortadan kaldırılabilir. Bunun için gerekli olan şey, üniversitenin ilgili bölümlerinin müfredatlarını oluştururken sanayi kesiminin ihtiyaçlarını ve mevcut durumunu göz önünde bulundurmasıdır. Bölgedeki kalkınma ajansları üniversite-sanayi arasındaki işbirliklerini geliştirmeye dönük adımlar atarak, üniversiteli öğrencilerin ilgili alanlara yönelmesine olanak sağlamalıdır.

Selçuk Üniversitesi dışında, KOP Bölgesi illerinde yer alan üniversitelerin bilimsel ve teknolojik araştırma performansının çok düşük düzeylerde seyretmesi, bir diğer sorundur. KOP Bölgesi’nde yer alan 7 adet üniversitenin yaptığı bilimsel ve teknolojik araştırma çalışmalarına bakıldığı zaman, Selçuk Üniversitesi dışarıda bırakılırsa, URAP, YÖK ve ULAKBİM tarafından yapılan çalışmalardan elde edilen sonuçlara göre, geriye kalan üniversitelerden hiçbiri Türkiye sıralamasında ilk 50’ye girememiştir. Bu durumun bir nedeni, üniversitelerin büyük bir bölümünün çok genç yaşta olmasıdır. Emekleme aşamasında olan üniversiteler bölgenin Ar-Ge ve yenilikçilik kapasitesine çok düşük düzeyde katkı sunmaktadır. Bu durum, KOP Bölgesi’ndeki Ar-Ge ve yenilik faaliyetleri açısından üniversitelerin sağlayacağı katkı düzeyinin çok aşağılarda seyrettiğine ve bölgenin çok önemli bir kurumsal ağına gerçekleştirileceği faaliyetler demetinden mahrum kaldığı işaret etmektedir.

Üniversiteler bünyesinde faaliyet gösteren akademisyenlerin sanayinin ihtiyaçlarına dönük olarak bilgi ve teknoloji üretmesini kolaylaştıracak koşullara sahip olması gerekmektedir. Bunu sağlamanın yollarından birisi, akademisyenlerin ders yükünün hafifletilmesidir. Yetersiz sayıda akademisyen nedeniyle, projeler uzun zaman dilimlerine yayılmakta ve özel sektörün ilgisini çekmemektedir. Üniversite yönetimleri bu sorunlara özel çözümler sunan bir yöntem benimsemelidir.

Ar-Ge ve yenilikçilik hedeflerini gerçekleştirmek amacıyla kurulmuş birimlerde çalışan kişilerin bu hedefleri benimsemeleri ve kendilerini sürecin bir parçası hissedecek motivasyona sahip olmaları, faaliyetlerin kesintisiz bir biçimde sürdürülmesi için önemli bir içerime sahiptir. Bu birimlerde istihdam edilen kişiler geleceğe dönük ciddi bir belirsizlik duygusu içinde iş hayatlarına devam etmektedirler. Bu nedenle, çalışanların mutsuz ve motivasyonsuz olmasına sebebiyet veren bu güvencesizlik durumunun ortadan kaldırılması gerekmektedir.

Kamu kurum ve kuruluşlarının verdiği teşvik ve desteklere sanayi kesiminin ilgi göstermemesi gibi bir sorun da mevcuttur. Genel olarak, verilen teşvik ve desteklere karşı sanayi kesiminin ciddi bir ilgisizliği söz konusudur. Bu teşvik ve desteklere ulaşmak, sanayiciler için zor bir süreç olarak anlaşılmaktadır. Bu yüzden, sanayi kesimi, bu teşvik ve desteklere ilgi göstermek yerine, kendi yağında kavrulup gitmeyi tercih etmektedir. Benzer bir durum, üniversitelerin akademisyenlere verdiği araştırma destekleri için de geçerlidir. Çoğu durumda, bu destek miktarı, malzeme alımına harcanmaktadır. Bu

durumda, Ar-Ge ve yenilikçilik faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi için gereken koşulların olgunlaşmaması gibi can alıcı bir problem baş göstermektedir.

Hem kamu kurum ve kuruluşlarının özel sektöre verdiği teşvik ve desteklerin hem de üniversitelerin akademisyenlere sunduğu araştırma desteklerinin Ar-Ge ve yenilik süreçlerinin hayata geçirilmesi için gereken niteliğe sahip olması gerekmektedir. Üniversitelerin ve kamunun verdiği teşvik ve desteklerin belirli bir sürece yayılması ve bu sürecin yine kamu tarafından takip edilmesi gerekmektedir.

KOP Bölgesi illerinde faaliyet gösteren firmaların aile şirketi olması ve bu nedenle Ar-Ge ve yenilikçilik faaliyetlerine mesafeli yaklaşımları gibi bir problemin varlığından bahsedilebilir. KOP Bölgesi illerinde bulunan üniversitelerde ciddi bir Ar-Ge ve yenilikçilik potansiyeli mevcuttur. Ancak bu potansiyel net bir biçimde reel sektöre aktarılamamaktadır. Bunun arkasında yatan en önemli neden, birkaç kuşaktır aynı ailenin sahipliğini yaptığı firmaların iktisadi hayata egemen olmasıdır. Bu şirketler genel olarak dışa kapalı ve kendi kendine yetmeyi ilke haline getirmiş bir anlayışı benimsemiştir. Bu nedenle, üniversitenin ürettiği Ar-Ge ve yenilikçilik faaliyetleri sanayi kesimi tarafından ilgi çekici bulunmamaktadır.

KOP Bölgesinin geneline egemen olan aile şirketlerinin mevcut işleyişleri nedeniyle ortaya çıkan sorunlar hakkında bu şirketlerin bilgilendirilmesi ve kurumsallaşma yolunda adımlar atması sağlanmalıdır. Ar-Ge ve yenilikçilik faaliyetlerinin bu şirketlerin büyümesine sunacağı katkılar, ilgili birimler tarafından şirket sahiplerine anlatılmalıdır.

Bir diğer sorun ise kamu kurum ve kuruluşlarının verdiği teşvik ve desteklerin belirli bir ürünün ortaya çıkması için gereken zamana süresinden daha önce sonra ermesidir. Devlet tarafından verilen teşvik ve desteklerin bağlı bulunduğu takvime göre, akademisyen ve sanayicinin ortaklaşa yapacağı bir işin sonuna kadar götürülmesi çok ciddi çabalara bağlıdır. Çoğu durumda, üniversite-sanayi işbirliği kapsamında gerçekleştirilen ve devlet kurumları tarafından onaylanan projelerin, devlet destekleri düzensiz olarak, yani zamansal bakımdan yapılandırılmadan verildiği için, hayata geçirilmesi zorlaşmaktadır. Projelerin hayata geçirilmesinin bütünsel bir süreç olarak değerlendirilmemesi, Ar-Ge ve yenilikçilik faaliyetleri açısından ciddi bir sorun olarak görülmektedir. Üniversitenin sahip olduğu bilgi birikimi ve donanımının sanayiye aktarılması için, akademisyenlerin iş yüklerinin ciddi oranda azaltılması ya da mevcut akademisyen sayısına ek olarak, yeni kişilerin istihdam edilmesi gerekmektedir. Aynı şekilde, akademisyenler tarafından hazırlanan projeleri hayata geçirmek itkiyle hareket eden özel sektör aktörlerinin aldıkları teşvik ve desteklerin daha uzun bir sürece yayılması sağlanmalıdır.

Teşvik ve Destek sisteminde bölge sanayi yapısının dikkate alınmaması, işaret edilmesi gereken bir diğer sorundur. Odak grup ve saha araştırmaları sırasında, en yaygın desteklerden KOSGEB Girişimcilik Desteklerinin 81 ilde de aynı olduğu, özelleşmiş olması gereken Kalkınma Ajansı desteklerinin ise proje temelinde sağlanmasının özellikle Konya dışı illerdeki tarım/gıda makineleri gibi sektörlerde sorun olduğu belirtilmiştir. Bir işi yapmak için birden çok proje yazılması gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca bölgede önemli sektörlerden olan dayanıksız tüketim malları (gıda-bisküvi) sektörü için piyasa eğilimlerini yakalamak için hızlı üretim, hızlı ürün yenileme süreçleri proje temelli destekler ile sektörler arasında kan uyuşmazlığına neden olmaktadır.

Özellikle bölgesel olma niteliği taşıyan, Kalkınma Ajanslarının proje destek programları haricinde, sorumlu oldukları bölgede öne çıkan sektörlerle dönemsel çağrılar dışında kalan ve daha hızlı cevap verebilecek olan destekleri, ilin sanayi yapısını göz önüne alarak sağlanmalıdır.

Bir diğer sorun, KOP Bölgesi'nde bulunan üniversite ve mesleki liselerinin mevcut sanayi kollarının ihtiyacına yönelik işlememesi ve geliştirilmemesidir. KOP Bölgesi'nde proje kapsamında yapılan araştırma ve çalışmalar, sanayicilerin nitelikli personel ve ara eleman sorununun olduğunu gündeme getirmiştir. Bölgede yoğunlaşan, sektörlerin ihtiyacına yönelik personellerin kaynağı, üniversite ve meslek liseleridir. Bölgenin ihtiyacına yönelik bölümler açılmaması yahut var olan bölümlerin öne çıkarılmaması mevcut sorunu tetikleyen etkenler arasında yer almaktadır.

KOP Bölgesi'nde gelecek vadede büyüyecek olan sektörlerle yönelik etüt çalışması yapılarak öne çıkacak sektörlerin belirlenmesi, belirlenen sektörlerle ilişkin bölümlerin geliştirilmesi, özellikle söz konusu sektörlerde özel meslek liseleri ve özel üniversitelerin kurulmasının desteklenmesi gerekmektedir.

Kadın, genç ve yenilikçi girişimcilik kapsamında pozitif ayrımcılığın bulunmaması, bir diğer sorundur. Dezavantajlı grup olarak nitelendirilebileceğimiz kadın, genç ve yenilikçi girişimciler için pozitif ayrımcılık özel bir destek kalemi bulunmamaktadır. Sadece KOSGEB tarafından yeni girişimci desteği kapsamında diğer girişimcilerden farklı olarak artı %10'luk bir destekleme farkı bulunmaktadır. Bu dezavantajlı grup için finans kaynağı, motivasyon önemli bir unsur olarak ön plana çıkmaktadır. Bu kapsamda prosedür ve süreçlerin uzun olması, bürokratik sorunlar motivasyon üzerinde negatif bir etki doğurabilmektedir.

Dezavantajlı gruplar özellikle kadın istihdamı kapsamında kurumlar tarafından pozitif ayrımcılık gözetilmelidir. İlin STK, kamu kurumu ve özel sektör kuruluşlarında da bu pozitif ayrımcılık gözetilmeli, gerekirse oluşturulacak ilgili teşvik-desteklerle pozitif ayrımcılığın sürdürülebilirliği sağlanmalıdır. Bu kapsamda kadın istihdamında işletmelerin personel maaşı ödemesinin %50'lik kısmı ilk 2 yıl devlet tarafından üstlenilebilir. Bir başka öneri ise dezavantajlı gruplar kapsamında finans sıkıntısının en aza indirgenmesi için mikro hibelerin oluşturulmasıdır. Oluşturulacak mikro hibeler ile bu grupların girişimciliğe özendirilmesi de desteklenecektir.

Proje Kapsamında Niğde'nin Tespit Edilen Sorunlarına Yönelik Hazırlanan Stratejik Çözüm Önerileri ve Niğde'nin Potansiyel Yatırım Alanlarına Dair Bir Değerlendirme:

Proje kapsamında elde edilen bulgular ve saptamalar ışığında, Niğde'nin gelecek vadede gelişmesi, tespit edilen sorunların çözülmesi ve ilin ekonomisini büyütme yönelik potansiyel girişim alanlarının belirlenmesi gibi çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Bahsedildiği üzere projenin amacı, söz konusu konulara yönelik mevcut durum analizini ortaya koymakla birlikte belirlenen dar boğazlara karşı da stratejik çözüm önerileri ve gelecek vadede gelişmeye yönelik faaliyetler üretmektir.

Bu kapsamda, öncelikle Niğde'nin sorunları tespit edilmiş ve bu sorunları iyileştirmeye yönelik çözüm önerileri sunulmuştur. Sorunlar tespit edilirken ikincil analiz sonuçları ve saha çalışmalarından yararlanılmıştır. Çözüm önerilerinin yanında ilgili sorunlara uygun teşvik ve destek stratejileri ve gerekenler içinde proje önerileri üretilmiştir. Buna göre; Niğde'de saptanan sorunların başlıcaları şunlardır;

- Niğde'nin gıda sanayide kalite-kontrol, otomasyon ve kayıt sistemlerinin yeterince gelişmemiş olması,
- Kurumsallaşamama, işbirliği-güç birliği sorunu
- Niğde'de bulunan üniversite ve mesleki liselerinin mevcut sanayi kollarının ihtiyacına yönelik işlememesi ve geliştirilmemesi,
- Niğde'de yer alan üniversitenin bilimsel ve teknolojik araştırma performansının çok düşük düzeylerde seyretmesi
- Üniversite-Sanayi İşbirliğinin ve yenilikçilik faaliyetlerinin birbirine bağlı olarak az gelişmiş olması

Bu doğrultuda yukarıda ele alınan sorunların bazıları sadece Karaman'da saptanırken bazı sorunlar ise bölgesel yakınlıktan dolayı diğer KOP illerinde de tespit edilmiştir. Bu nedenle ilgili çözüm önerileri ve teşvik ve destek stratejilerinin bazıları KOP genelini de içine alacak şekilde hazırlanmıştır. Yukarıda bahsedilen sorunların açıklaması, sunulan çözüm önerisi ve teşvik destek stratejisi ayrıntılı olarak EK 1'de yer almaktadır.

Son olarak Niğde'nin gerek sanayi, gerekse yenilikçi girişim alanlarının belirlenmesi gerekse Niğde'nin yatırım çekebilecek sektörleri proje süresince sorgulanmıştır. Bu kapsamda öne çıkan sektörlerin yıllar bazında elde edilen verilerle analizi yapılmış, söz konusu sektörlerin Dünya, Türkiye ve il ölçeğinde

konumu ortaya konulmuştur. Sektör analizlerinde veriler, hemen hemen tüm KOP illeri bazına işlenirken ilgili sektörlerde potansiyel gösteren iller ayrıca analizlerin odağı olmuştur. Buna göre Niğde'nin odak il olarak incelendiği sektörler şunlardır;

- Kalsite dayalı diğer metalik olmayan mineral ürünler imalatı sanayi
- Niğde'de güneş enerjisi sistemleri imalatı

Bu sektörlerin yanında ayrıca Niğde'de potansiyel girişim alanı olarak nitelendirilebilecek sektörler de mevcuttur. Söz konusu bu alanların başlıcaları; tekstil sektörüyle ilişkili alanlarda yan sanayiinin kurulmasına yönelik yatırımlar, deri ürünlerinin imalatı, güneş enerjisi, alternatif turizmdir. Bu çerçevede Niğde'de potansiyel gösteren sektörlerin ayrıntılı analizi ve yatırım alanlarının dayanakları EK 2'de yer almaktadır.

KAYNAKÇA

- Bayülken, Y. ve Kütükoğlu, C. (2012) *Organize Sanayi Bölgeleri Küçük Sanayi Siteleri Teknoparklar*. Ankara: Makina Mühendisleri Odası.
- BSTB (2016). *BTSB'den temel edilen veriler*. Ankara: Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
- BSTB (2016). *BTSB'den temel edilen veriler*. Ankara: Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
- BSTB (2016). *BTSB'den temel edilen veriler*. Ankara: Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı.
- BSTB (2016b). Sanayi sicil bilgi sistemi imalat sanayi verileri. Ankara: Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
- BSTB, (2016a), Bölgesel Verimlilik İstatistikleri, Erişim 22 Kasım 2016, <https://vi.sanayi.gov.tr/bolgesel.aspx>
- BSTB, (2016d), Kop Bölgesi İllerinde Yer Alan OSB ve KSS'lere İlişkin İstatistiki Bilgiler, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ankara.
- BSTB, (2016f), Girişimci Bilgi Sistemi, Sektörler ve İller Arası Ticaret Verileri, Erişim 15 Aralık 2016, <https://gbs.sanayi.gov.tr/Raporlar.aspx>
- Durgut, M. ve Akyos, M. (2001). Bölgesel inovasyon sistemleri ve teknoloji öngörüsü. *Teknoloji Öngörüsü ve Stratejik Planlama Kongresi*, 24-26.
- Ekonomi Bakanlığı (2016). *İhracata yönelik devlet yardımları istatistik verisi*. Ankara: Ekonomi Bakanlığı İhracat Genel Müdürlüğü
- Ekonomi Bakanlığı (2016). *İhracata yönelik devlet yardımları istatistik verisi*. Ankara: Ekonomi Bakanlığı İhracat Genel Müdürlüğü
- Ekonomi Bakanlığı, (2016b) İllere göre ihracat ve ithalatçı Firma Sayısı, Erişim: 1 Kasım 2016, http://www.ekonomi.gov.tr/portal/faces/home/bilgi-merkezi?_adf.ctrl-state=6ccldrx2q_514&_afLoop=33499357498999&_afWindowMode=0&_afWindowId=6ccldrx2q_562#!
- Eurostat, (2011) Aggregations of manufacturing based on NACE Rev. 2, Erişim: 7 Eylül 2016, http://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/Annexes/htec_esms_an3.pdf
- Güzel, S. ve Giray, F. (2014). Hızlı büyüyen KOBİ'ler ve bu işletmelere yönelik destekler. *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, 6 (1), 33-48.
- Hazine Müsteşarlığı (2016). *Devlet destekleri bilgi sistemine (DDBS) veri aktaracak kurum ve kuruluşlar ile uygulamalarına esas teşkil eden mevzuat listesi*. Erişim: 27 Mart 2017, <https://www.hazine.gov.tr/tr-TR/Duyuru-Listesi-Sayfasi?id=90&nm=1236#>
- Hazine Müsteşarlığı (2017). *Hazine müsteşarlığı devlet destekleri genel müdürlüğü tarafından verilen kurum ve kuruluşların il ve sektör bazında destek tutarları verisi*. Ankara: Hazine Müsteşarlığı Devlet Destekleri Genel Müdürlüğü
- Kalkınma Bakanlığı, (2013a) *Onuncu Kalkınma Planı 2014-2018*, Kalkınma Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Kalkınma Bakanlığı, (2013b). *İllerin ve Bölgelerin Sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralaması araştırması (SEGE-2011)*. Ankara: Kalkınma Bakanlığı.
- KOSGEB (2017). *KOSGEB destek programları 2010-2015 dönemi gerçekleştirme verileri*. Ankara: KOSGEB
- MEVKA (2014d). Konya Plastik Sektörü Yatırımları. Erişim: 23 Temmuz 2016 http://www.MEVKA.org.tr/Content/ViewArticle/konya_plastik_sektoru_yatirimlari?articleID=xxshMghQCdFrjpdUcbWKMw%3D%3D
- OECD (2005). *Oslo kılavuzu: Yenilik verilerinin toplanması ve yorumlanması için ilkeler*. 3. Baskı (Çev: TÜBİTAK). Paris: OECD
- OECD (2012). *Entrepreneurship at a Glance 2012*. Paris: OECD
- OECD (2015). *OECD Innovation strategy 2015: An agenda for policy action*. Paris: OECD
- SGK, (2016a) SGK İstatistik Yıllıkları, Erişim 7 Ağustos 2016, http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/sgk/tr/kurumsal/istatistik/sgk_istatistik_yilliklari
- SGK, (2016b) SGK KOP İlleri İmalat Sanayi Verileri, Sosyal Güvenlik Kurumu, Ankara.
- Tekin, M. ve Sarıkaya, B. (2014) Tarım Alet ve Makineleri Sektörünün Gelişimi: Konya İşletmelerinin İncelenmesi, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Dr. Mehmet YILDIZ Özel Sayısı, 233-242.
- TOBB (2016). *Kurulan kapanan şirket istatistikleri (2010-2015)*. Erişim: 13 Ağustos 2016, <http://www.tobb.org.tr/BilgiErisimMudurlugu/Sayfalar/KurulanKapananSirketistatistikleri.php>

- TPE (2016a). *Patent / faydalı model başvuru kılavuzu*. Ankara: TPE
- TPE (2016b). *Endüstriyel tasarım başvuru kılavuzu*. Ankara: TPE
- TPE (2016c). *Marka başvuru kılavuzu*. Ankara: TPE
- TPE (2016d). *Coğrafi işaret başvuru kılavuzu*. Ankara: TPE
- TÜBİTAK (2010). *Ulusal bilim, teknoloji ve yenilik stratejisi 2011-2016*. Ankara: Türkiye
- TÜBİTAK (2014). *TÜBİTAK-TEYDEB özel sektöre yönelik ar-ge ve yenilik destek programlarına ilişkin istatistikler*. Erişim: 25 Aralık 2016, http://www.tubitak.gov.tr/sites/default/files/teydeb_istatistikler_2014_v2.pdf
- TÜBİTAK (2016). TÜBİTAK'tan temel edilen veriler. Ankara: TÜBİTAK
- TÜBİTAK (2016). *Ulusal bilim, teknoloji ve yenilik istatistikleri 'Gerçekleştiren sektörler bazında ar-ge harcamaları oranı'*. Erişim: 13 Ağustos 2016, http://www.tubitak.gov.tr/sites/default/files/bty20_1.pdf
- TÜBİTAK (2016). *Ulusal Destek Programları*. Erişim: 3 Eylül 2016, <https://www.tubitak.gov.tr/tr/destekler/sanayi/ulusal-destek-programlari/icerik-1513-teknoloji-transfer-ofisleri-destekleme-programi>
- TÜBİTAK (2017). *TÜBİTAK ARDEB genel akademik ar-ge proje destek istatistikleri*. Erişim: 30 Ocak 2017, <http://www.tubitak.gov.tr/tr/destekler/akademik/ulusal-destek-programlari/icerik-akademik-destek-istatistikleri>
- TÜİK, (2016a), Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi, Erişim: 20 Temmuz 2016, http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1059
- TÜİK, (2016b), Bölgesel Hesaplar, Erişim: 18 Eylül 2016, http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1075
- TÜİK, (2016b), Bölgesel Hesaplar, Erişim: 18 Eylül 2016, http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1075
- TÜİK, (2016c), İşgücü İstatistikleri, Erişim: 1 Kasım 2016, http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1007
- TÜİK, (2016d), Tüketim Harcamaları İstatistikleri, Erişim: 7 Aralık 2016, http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1012
- TÜİK, (2016e), Ulusal Eğitim İstatistikleri, Erişim: 1 Kasım 2016, <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=130&locale=tr>
- TÜİK, (2016f), İşgücü İstatistikleri Bölgesel Sonuçlar, Erişim: 1 Kasım 2016, <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=102&locale=tr>
- TÜİK, (2016g) Yıllık Sanayi ve Hizmet İstatistikleri, Erişim: 6 Temmuz 2016, http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1035
- TÜİK, (2016h) Sanayi Üretim Endeksi, Erişim: 1 Kasım 2016, http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1024
- TÜİK, (2016i). Dış Ticaret İstatistikleri. Erişim: 15 Ağustos 2016, http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1046
- TÜSİAD (2002). *Türkiye'de girişimcilik*. İstanbul: TÜSİAD
- Ulakbim (2016). *Türkiye üniversitelerinin bilimsel yayın performansı 2004-2014*. Erişim: 12 Ağustos 2016, <http://cabim.ulakbim.gov.tr/bibliyometrik-analiz/turkiye-bilimsel-yayin-performans-raporlari/>
- Yavan, N. (2012) *Yerel ve bölgesel kalkınmada teşvik ve kredilerin etkisi: Diyarbakır örneği*. Dicle Diyarbakır: Toplumsal Araştırmalar Merkezi Yayınları
- YÖK (2016). *Türkiye'deki üniversite listesi*. Erişim: 5.08.2016, <http://akademik.yok.gov.tr/AkademikArama/view/universityListview.jsp>.

EKLER

EK 1. SORUNLAR, ÇÖZÜM ÖNERİLERİ VE TEŞVİK STRATEJİLERİ

EK 2. NIĞDE İLİ YATIRIMCI REHBERİ: SEKTÖREL ANALİZLER VE POTANSİYEL YATIRIM ALANLARI



EK 1: SORUNLAR, ÇÖZÜM ÖNERİLERİ VE TEŞVİK STRATEJİLERİ



T.C. Kalkınma Bakanlığı
Konya Ovası Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı

NİĞDE'DE SANAYİ, GİRİŞİMCİLİK, YENİLİKÇİLİK VE DESTEKLER KONUSUNDAKİ SORUNLAR, ÇÖZÜM ÖNERİLERİ VE TEŞVİK STRATEJİLERİ

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ	2
2. SANAYİ ALANINDAKİ SORUNLAR, ÇÖZÜM ÖNERİLERİ VE TEŞVİK-DESTEK STRATEJİLERİ	3
3. GİRİŞİMCİLİK ALANINDAKİ SORUNLAR, ÇÖZÜM ÖNERİLERİ VE TEŞVİK-DESTEK STRATEJİLERİ.....	5
4. YENİLİKÇİLİK ALANINDAKİ SORUNLAR, ÇÖZÜM ÖNERİLERİ VE TEŞVİK-DESTEK STRATEJİLERİ	8
5. TEŞVİK VE DESTEKLER ALANINDAKİ SORUNLAR, ÇÖZÜM ÖNERİLERİ VE STRATEJİLER	13
6. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	16

1. GİRİŞ

KOP Bölgesi Girişimcilik ve Yenilikçilik İhtiyaç Analizi Araştırma Projesi'nin 4. Bölüm faaliyetlerinden biri olan “çözüm önerilerinin ve teşvik stratejilerinin sunulması” iş paketi kapsamında, proje boyunca yapılan çalışmalar dikkate alınarak sanayi, girişimcilik ve yenilik konusunda yaşanan sorunların tespiti ve çözümü ile geliştirilmesine yönelik destek ve teşvik stratejilerinin oluşturulması öngörülmüştür. Bu kapsamda bu çalışmanın amacı projenin temel eksenleri olan “sanayi”, “girişimcilik”, “yenilikçilik” ve “teşvik-destek” konularında bölgede gözlemlenen sorun ve eksiklere dair, çözüm önerisi getirmek, ihtiyaç dahilinde de teşvik ve destek stratejisi ortaya koymaktır.

Bu çerçevede proje süresince yapılan tüm analizler, saha çalışmaları, odak grup ve değerlendirme toplantılarındaki çıktılar, hazırlanan rapora altlık oluşturmuştur. Çalışma kapsamında tespit edilen söz konusu sorunlar il ölçeği bazında işlenmiştir. . Aynı zamanda da bölge ve Türkiye'yi ilgilendiren sorunlar yer yer genel ifadeler ile ele alınmıştır. Bu bağlamda çalışmada seçilen yöntem; “Mevcut durum: Bugün” ve “Müdahale: Gelecekte Olmak İstenen Durum” başlıkları dahilinde organize edilmiştir. Ayrıca yeri geldiğinde sorunun muhatabı olduğu düşünülen ilgili kurumlara da referans verilmiştir. Bu minvalde aşağıdaki tablolarda görüleceği üzere mevcut durum başlığı altında, proje süresince yapılan çalışmalar ve toplantılarda gerçekleştirilen GZFT analizlerindeki zayıf ve tehdit olarak nitelendirilen noktalar baz alınmıştır. Gelecekte olmak istenen durum başlığı altında ise yine saha çalışmaları ve GZFT analizlerindeki güçlü ve fırsat olarak görülen noktalarla ilişkilendirmek üzere ihtiyaca göre yasal, teknolojik, politik, sosyal, ekonomik, çevresel bazda çözüm/geliştirme önerileri sunulmuştur. Bununla birlikte de söz konusu başlık altında uygulanabilirlik ve ihtiyaca yönelik yer yer teşvik ve destek stratejileri önerilmiştir.

2. SANAYİ ALANINDAKİ SORUNLAR, ÇÖZÜM ÖNERİLERİ VE TEŞVİK-DESTEK STRATEJİLERİ

Sanayiye yönelik tespit edilen sorunlar, eksiklikler ve çözüm önerileri Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1. Sanayiye Yönelik Çözüm Önerileri ve Stratejiler

MEVCUT DURUM: BUGÜN	SORUN 1	Kümelenme Faaliyetlerinde Bulunan Firmaların Değer Zinciri Anlayışı Çerçevesinde Bir Araya Gelememeleri
	Sorunun Açıklaması	Kümeler oluşturulurken, tek bir sektör üzerine kurulması uzun vadede tikanıklığa yol açmaktadır. Aynı faaliyeti gerçekleştiren firmalar, birbirini besleyememekte ve amacına uygun bir birliktelik gerçekleştirememektedir. Bu çerçevede, yeterince beklediğini bulamayan firmalarda kümelenmeye karşı isteksizlik de meydana gelmektedir. Yine aynı faaliyette bulunan firmalar, bir birine ihtiyaç duymadıkları için iş birliği yapmak için de sebep bulamamaktadır. Bu nedenle değer zincirine dayalı, sektörel tamamlayıcılığı esas alan bir yaklaşıma kümelerin devamlılığı için ihtiyaç duyulmaktadır.
MÜDAHALE: GELECEK	Çözüm Önerisi	Ekonomi Bakanlığı öncülüğünde, tek sektör bazlı kurulan kümelerin tespit edilmesi ve kurulacak yeni kümelerin değer zinciri yaklaşımı ile oluşturulması, söz konusu sorunun çözümünde, yerelde faaliyet gösteren sanayi odalarının bakanlıktan gelecek yol haritası ile bölgelerde aktif olarak rol alması ve mevcut kümelere dahil edilecek tamamlayıcı sektördeki firmaların tespit edilerek farkındalık, bilinçlendirme ve kümeye dahil edilme noktasında toplantıların düzenlenmesi.
	Teşvik-Destek Stratejisi	-
	İlgili Kurumlar	Ekonomi Bakanlığı, Sanayi Odaları
MEVCUT DURUM: BUGÜN	SORUN 2	Niğde’de Gıda Sanayi’de Kalite-Kontrol, Otomasyon ve Kayıt Sistemlerinin Yeterince Gelişmemiş Olması
	Sorunun Açıklaması	Gıda sektöründe, hammadde ve gelişmiş tarım olanakları ile önde gelen bölge olan Niğde’de, gıda ürünlerinin markalaşması, ilin uluslararası alanda rekabet edebilmesi, kaliteli ve son teknoloji ile üretilen kayıt altına alınan gıda ürünleriyle olacaktır. Bu hedefin yanında, ildeki kalite-kontrol, kayıt sistemlerinin yeterince gelişmemiş olması, gıda güvenliğini tehdit etmekte ve merdiven altı üretimlerinin çoğalmasına neden olmaktadır.
MÜDAHALE: GELECEK	Çözüm Önerisi	Sanayiciler kalite kontrol ve kayıt sistemleri konusunda bilgilendirilmeli, farkındalık ve teşvik etme aşamasında bakanlıktan alınacak proje desteği kapsamında, sanayicilere yönelik eğitimler düzenlenmeli ve firma ziyaretleri gerçekleştirilmelidir.
	Teşvik-Destek Stratejisi	-
	İlgili Kurumlar	Tarım, Gıda ve Hayvancılık Bakanlığı, AHİKA, KOP İdaresi, Sanayi Odaları.

KOP Sorunlar, Çözüm Önerileri ve Teşvik Stratejileri		
MEVCUT DURUM: BUGÜN	SORUN 3	Niğde’de Bulunan Üniversite ve Mesleki Liselerinin Mevcut Sanayi Kollarının İhtiyacına Yönelik İşlememesi ve Geliştirilmemesi
	Sorunun Açıklaması	Niğde’de proje kapsamında yapılan araştırma ve çalışmalar, sanayicilerin nitelikli personel ve ara eleman sorununun olduğunu gündeme getirmiştir. Bölgede yoğunlaşan, sektörlerin ihtiyacına yönelik personellerin kaynağı, üniversite ve meslek liseleridir. Bölgenin ihtiyacına yönelik bölümler açılmaması yahut var olan bölümlerin öne çıkarılmaması mevcut sorunu tetikleyen etkenler arasında yer almaktadır.
MÜDAHALE: GELECEK	Çözüm Önerisi	Niğde’de gelecek vadede büyüyecek olan sektörlerle yönelik etüt çalışması yapılarak öne çıkacak sektörlerin belirlenmesi, belirlenen sektörlerle ilişkin bölümlerin geliştirilmesi, özellikle söz konusu sektörlerde özel meslek liseleri ve özel üniversitelerin kurulmasının desteklenmesi.
	Teşvik-Destek Stratejisi	-
	İlgili Kurumlar	AHİKA, KOP İdaresi, Üniversiteler, MEB
KOP Sorunlar, Çözüm Önerileri ve Teşvik Stratejileri		
MEVCUT DURUM: BUGÜN	SORUN 4	Niğde’de Mevcut Elma Potansiyelinin Sanayiye Girdi Oluşturamaması
	Sorunun Açıklaması	Niğde elma üretiminde Türkiye ölçeğinde ilk sıradadır. Bu alanda büyük bir potansiyeli bünyesinde barındıran il, mevcut üretim gücünü sanayi ile entegre edememektedir. Bununla birlikte bölgenin öne çıkan özellikleri yeterince kullanılamamakta ve üretimde çeşitlilik sağlanamamaktadır.
MÜDAHALE: GELECEK	Çözüm Önerisi	Niğde’de de elma üretimine yönelik içecek fabrikalarının kurulmasının, tanıtımı ve yatırımı cazibe alanı olarak gösterilerek desteklenmesi.
	Teşvik-Destek Stratejisi	-
	İlgili Kurumlar	AHİKA, KOP İdaresi

3. GİRİŞİMCİLİK ALANINDAKİ SORUNLAR, ÇÖZÜM ÖNERİLERİ VE TEŞVİK-DESTEK STRATEJİLERİ

Girişimciliğe yönelik tespit edilen sorunlar ve çözüm önerileri ile destek stratejileri Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2. Girişimciliğe Yönelik Çözüm Önerileri ve Stratejiler

MEVCUT DURUM: BUGÜN	SORUN 1	Ulusal Düzeyde Girişimcilik Eğitimi Sorunu
	Sorunun Açıklaması	Girişimcilik temelde öğretim ve eğitimle desteklenmesi gereken bir alan ancak bu konuyla ilgili eğitim sisteminde eksiklikler bulunmaktadır. Fikir olgusunun girişimciliğe dönüşmesi, inovatif bir biçim alması, risk algısının azalması için öğrencilerin girişimcilik ekosistemi içerisinde eğitilmesi gerekmektedir. Yine üniversiteden mezun olan öğrencilerin de girişimcilik potansiyelleri görece düşük görülmektedir. Mezun öğrenciler daha çok kamuda istihdam edilmeyi hedeflemektedir. Dolayısıyla bilinçlendirme ve farkındalık eksikliği bulunmaktadır.
MÜDAHALE: GELECEK	Çözüm Önerisi	Girişimcilik dersleri ortaokul, liseye indirgenmelidir. Yine üniversitede girişimcilik dersleri sadece teoride kalarak değil stajlarla, özel sektörle iş birliğiyle desteklenmelidir. Öğrenciler kanalize edilmeli rol modellerle risk algılarının kırılması sağlanmalı, sektörel yönlendirmeler yapılmalıdır. Üniversitelerdeki kariyer merkezleri daha etkin ve faal bir biçimde öğrencilere destek olmalı mezuniyet aşamasına kadar öğrencileri gerekli yönlendirmelerle desteklemelidir.
	Teşvik-Destek Stratejisi	-
	İlgili Kurumlar	MEB, Kariyer Merkezi, Üniversite
MEVCUT DURUM: BUGÜN	SORUN 2	Girişimciyi Yönlendirecek Kurumsal Yapı Eksikliği
	Sorunun Açıklaması	Gerçekleştirilen odak grup toplantıları sonucunda fikri olan girişimciyi yönlendirecek, danışmanlık sağlayacak kamusal bir yapının eksikliği dile getirilmiştir. Fikri olan girişimciler doğru yönlendirmelerle desteklenmediğinde, bu fikirler girişimciliğe dönüşmeden kaybolmaktadır. Bu çerçevede yapılacak doğru müdahale ve danışmanlık hizmetleri girişimciliğin artması ve yaygınlaşması açısından olumlu sonuçlar doğuracaktır. Bu noktada Düzey 2 bölgesine dâhil tüm illerde Yatırım Destek Ofisleri Bakanlar Kurulu kararı ile kurulmuştur. Yatırım Destek Ofisleri buldukları il kapsamında yönlendirme, analiz, rapor ve strateji çalışmaları yapma, bilgilendirme, ilin iş ve yatırım ortamını tanıtırma gibi birçok görevi üstlenmiştir. Burada yatırımcıdan gelen istek dâhilinde özel bilgilendirme ve yönlendirmelerde yapılmaktadır. Ancak ildeki paydaşlar tarafından danışmanlık, sektör analizi, teşvik desteklerin anlatılması noktasında kurumsal bir yapının eksikliğinden söz etmesi, Yatırım Destek Ofislerinin yeterince tanınırlığının veya işlevinin anlaşılmadığını göstermektedir.
MÜDAHALE: GELECEK	Çözüm Önerisi	Söz konusu iller Yatırım Destek Ofislerinin tanıtımı yapılmalıdır. Girişimciler ilin STK ve Kamu Kurumları tarafından Yatırım Destek Ofisine yönlendirilmelidir. Bilgilendirme ve tanıtım faaliyetleri sürdürülmelidir. Kurumsal olarak girişimciliğin desteklenmesi ve yönlendirilmesi dışında ilin TSO'lara bağlı önde gelen iş adamları gönüllülük esasına dayalı olarak girişimcilerin ilk yıllarında yardım etmek ve yol göstermek amacıyla koruyuculuk görevi üstlenebilir.
	Teşvik-Destek Stratejisi	-
	İlgili Kurumlar	Sanayi Odası, Ticaret Odası, KOSGEB, İŞKUR, KA

SORUNLAR, ÇÖZÜM ÖNERİLERİ VE TEŞVİK STRATEJİLERİ		
MEVCUT DURUM: BUGÜN	SORUN 3	KOSGEB'in Verdiği Girişimcilik Desteklerindeki Sorunlar
	Sorunun Açıklaması	Girişimciliği desteklemek ve yaygınlaştırmak için fikir, cesaret ve sermaye üçlüsünün bir arada bulunması gerekmektedir. Yeni iş kuracak olan girişimcilerin sermaye sorununu ortadan kaldırmak/destek olmak adına KOSGEB tarafından girişimcilik destekleri verilmektedir. Ancak burada KOSGEB destekleri işletme kurulduktan sonra verilmektedir ki bu da sermaye sorunu yaşayan girişimciler için bir dezavantaj olarak görülmekte ve ekonomik anlamda sıkıntıya sokmaktadır. Bir başka sorun ise KOSGEB'in yeni girişimcilerden banka teminatı istemesidir. Sermaye sıkıntısı yaşayan girişimci banka teminatı almada zorlanmaktadır. Ayrıca bankalarda faiz oranlarının yüksek olması, esnekliğin olmaması da sorun teşkil etmektedir. Tüm bunlar dışında KOSGEB destekleri mevcut işletmeyi büyütmeye, sektörü geliştirme anlamında yeterli görülmemekte bu alanda büyük ölçekli işletmelere verilen desteklerin iyileştirilmesi beklenmektedir.
MÜDAHALE: GELECEK	Çözüm Önerisi	KOSGEB tarafından verilen destekler yeni iş kuracak olan ve sermaye sıkıntısı yaşayan girişimciler için önem arz etmektedir. Bu bağlamda desteklerin işletme kurulduktan sonra değil, işletmeyi kurma aşamasında verilmesi gerekmektedir. Yine sermaye sıkıntısı yaşayan girişimcilerin banka teminatı alma noktasında zorlanmasında ise KOSGEB tarafından farklı teminat türlerinin geliştirilmesi gerekmektedir.
	Teşvik-Destek Stratejisi	-
	İlgili Kurumlar	KOSGEB, BSTB
SORUNLAR, ÇÖZÜM ÖNERİLERİ VE TEŞVİK STRATEJİLERİ		
MEVCUT DURUM: BUGÜN	SORUN 4	Kurumsallaşamama, İş Birliği-Güç Birliği Sorunu
	Sorunun Açıklaması	İldeki en önemli sorunlardan biri ildeki firma profilinin aile şirketlerinden oluşması ve bu aile şirketlerinin 3.nesle geçemeyerek kurumsal bir yapıya kavuşamamasıdır. Aile şirketlerinin kurumsallaşamaması firmalar arası iş birliği-güç birliği sorunu, nitelikli eleman sorunu gibi farklı boyutlarda ancak birbirini kesen sorunlara yol açmaktadır. Kurumsallaşamayan aile şirketlerinde öncelikli olarak nitelikli elemanın istihdamı zorlanmaktadır. Burada nitelikli elemanın yükselebileceği pozisyonların tanımlı olmaması, liyakatin olmaması gibi durumlar personel üzerinde negatif bir etki yaratmaktadır. Yine aile şirketlerinin geleneksel yöntemlerle işletilmesi, firmalar arası kurulan iş birliklerinin de kurumsallıktan ve profesyonellikten uzak yöntemlere dayanması, söz ilişkisine dayalı güvenin taraflardan birinin kırılmasıyla birlikte firmalar arası iş birliğinin oluşumunun da önüne geçmektedir. Son olarak ise aile şirketlerinin geleneksel yöntemlerle idare edilmesi inovatif, Ar-Ge'ye dayalı bir yaklaşımın benimsenmemesi düşük katma değerli bir ekonomiye sebep olmaktadır.
MÜDAHALE: GELECEK	Çözüm Önerisi	Ar-Ge ve inovasyonun artması, iş birliğinin sağlanması açısından kurumsallaşma ulusal düzeyde Bakanlar Kurulu kararı zorunlu hale getirilebilir. Zorunluluk itici bir faktör olarak görülse de bu yapıların devamı ekonomik kırılganlıklara, istihdam sorunlarına yol açmaktadır. Kurumsallaşma beraberinde nitelikli istihdam için ileriye dönük olarak yükselebileceği pozisyonların önünü açabileceği gibi, firmalar arası işbirliklerinin kurumsallaşması da iş birliğinin artmasına sebep olacaktır. Kurumsallaşmanın zorunluluk haline getirilmesi dışında bir başka öneri olarak ise kurumsallaşma adımı atan işletmeler özelinde ilgili bakanlıklar tarafından teşvik-destek kalemlerinin oluşturulması sağlanabilir.
	Teşvik-Destek Stratejisi	Bakanlar kurulu kararı ile kurumsallaşma sürecindeki işletmeler için teşvik-destek kaleminin oluşturulması. Aile şirketlerinin kurumsallaşmaya teşvik edilmesi
	İlgili Kurumlar	Kalkınma Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı

MEVCUT DURUM: BÜGÜN		
MEVCUT DURUM: BUGÜN	SORUN 5	Kadın ve Genç Girişimciliği Kapsamında Yeterli ve Etkin Bir Pozitif Ayrımcılığın Bulunmaması
	Sorunun Açıklaması	Dezavantajlı grup olarak nitelendirebileceğimiz kadın, genç ve yenilikçi girişimciler için pozitif ayrımcılık özel bir destek kalemi bulunmamaktadır. Sadece KOSGEB tarafından yeni girişimci desteği kapsamında diğer girişimcilerden farklı olarak artı %10'luk bir destekleme farkı bulunmaktadır. Bu dezavantajlı grup için finans kaynağı, motivasyon önemli bir unsur olarak ön plana çıkmaktadır. Bu kapsamda prosedür ve süreçlerin uzun olması, bürokratik sorunlar motivasyon üzerinde negatif bir etki doğurabilmektedir.
MÜDAHALE: GELECEK	Çözüm Önerisi	Dezavantajlı gruplar özellikle kadın istihdamı kapsamında kurumlar tarafından pozitif ayrımcılık gözetilmelidir. İlin STK, kamu kurumu ve özel sektör kuruluşlarında da bu pozitif ayrımcılık gözetilmeli, gerekirse oluşturulacak ilgili teşvik-desteklerle pozitif ayrımcılığın sürdürülebilirliği sağlanmalıdır. Bu kapsamda kadın istihdamında işletmelerin personel maaşı ödemesinin %50'lik kısmı ilk 2 yıl devlet tarafından üstlenilebilir. Bir başka öneri ise dezavantajlı gruplar kapsamında finans sıkıntısının en aza indirgenmesi için mikro hibelerin oluşturulmasıdır. Oluşturulacak mikro hibeler ile bu grupların girişimciliğe özendirilmesi de desteklenecektir.
	Teşvik-Destek Stratejisi	KOSGEB bünyesinde dezavantajlı gruplar için mikro hibelerin oluşturulması. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından kadın istihdamı için işletmelere İŞKUR işbirliği ile personel maaşının %50'sinin ödenmesi.
	İlgili Kurumlar	KOSGEB, İŞKUR, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı

4. YENİLİKÇİLİK ALANINDAKİ SORUNLAR, ÇÖZÜM ÖNERİLERİ VE TEŞVİK-DESTEK STRATEJİLERİ

Yenilikçiliğe yönelik tespit edilen sorunlar ve eksiklere ilişkin çözüm önerileri Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3. Yenilikçiliğe Yönelik Çözüm Önerileri ve Stratejiler

MEVCUT DURUM: BUGÜN	SORUN 1	Yenilikçilik Faaliyetlerinin Sürdürülebilmesinde Yasal Mevzuatın Yarattığı Engeller
	Sorunun Açıklaması	Yerel düzeyde, firmaların ve bireysel girişimcilerin patentlerini yasal olarak onaylayan kuruluşların yokluğu, bu patentlerin ticarileştirilmesini engellemektedir. Alınan patentler mevcut yasal düzenlemeler tarafından bile net bir biçimde korunmamaktadır. Bu durum kişilerin ticarileştirme ve yenilikçilik süreçlerine sırt çevirmelerine neden olmaktadır.
MÜDAHALE: GELECEK	Çözüm Önerisi	Yukarıda bahsedilen durum, hâlihazırda yenilikçilik faaliyetlerinin sürdürülmesi için oluşturulmuş olan yasal mevzuatın firmalar ve bireysel girişimciler için çok daha işlevsel bir hale getirilmesini gerekli kılmaktadır. Çünkü yasal mevzuatın temel amacı, ticarileştirme süreçlerinin sürdürülebilmesini ve bireysel girişimciler ile firmaların haklarının korunmasını garanti altına almaktır. Bu yüzden, yenilikçilik faaliyetlerinin sürdürülmesine engel teşkil eden durumlara yasal mevzuat içerisinde yer verilmeli ve bu sorunlara getirilecek çözüm önerileri bireysel mülkiyet hakları gözetilerek oluşturulmalıdır.
	Teşvik-Destek Stratejisi	-
	İlgili Kurumlar	AHİLER Kalkınma Ajansı.
MEVCUT DURUM: BUGÜN	SORUN 2	Firmaların Ar-Ge ve Yenilikçilik Kültürünü Tam Olarak Benimseyebilmiş Olmaması.
	Sorunun Açıklaması	Şirketler, genel olarak söylenirse, yeterince kurumsallaşmamış olmaları, yeniliğe dönük fikirlerin sağlanacağı ya da elde edileceği ortamlara net bir biçimde ulaşamamaları ve yenilikçiliğe dönük çalışmalarının sonuçlarını ticarileştirememeleri gibi önemli sorunlarla yüz yüze gelmektedir. Şehrin ticari kültürünün firmalar arası ortak çalışmaya dönük bir yapı sergilememesi de bu bağlamda ciddi bir sorun olarak ön plana çıkmaktadır.
MÜDAHALE: GELECEK	Çözüm Önerisi	Ar-Ge ve yenilikçilik faaliyetlerine ilişkin yapılan çalışmalar ne kadar ümit verici olsa da, bu çalışmaları yürüten kurumların (Teknokent, Teknopark, TTO vb.) Ar-Ge ve yenilikçilik kültürünün gelişmesi için gerekli işbirliği ağlarını oluşturması ve mevcut sorunlara çözüm bulması gerekmektedir. Yenilikçilik faaliyetlerinin kesintiye uğramasının çok kolay olduğu KOP Bölgesi özelinde, bu kültürün yerleşebilmesi için aracı kurumların çok ciddi bir çaba sarf etmesi gerekmektedir.
	Teşvik-Destek Stratejisi	-
	İlgili Kurumlar	Kalkınma Ajansı, İldeki üniversite.

MEVCUT DURUM: BUGÜN		
MEVCUT DURUM: BUGÜN	SORUN 3	Ar-Ge Ve Yenilikçilik Kültürünün Gelişmesi İçin Gerekli Olan Beşeri Sermayenin Mevcut Olmaması ya da Çok Az Mevcut Olması.
	Sorunun Açıklaması	KOP Bölgesi illerinin sahip oldukları sosyal yaşam olanakları, nitelikli işgücünü bu bölgeye çekmek için yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle, sanayide istihdam edilen kişilerin büyük bir bölümü asgari ücretle çalışmaktadır. Ancak Ar-Ge ve yenilikçilik faaliyetlerinin sürdürülebilmesi için nitelikli işgücünün istihdam edilmesi gerekmektedir. Ar-Ge faaliyetleri, alanında uzman olan mühendisler tarafından yürütülebilir. Yenilikçiliğin hayata geçirilebilmesi için gerekli olan beşeri sermaye boyutunun ciddi bir eksiklik olarak ön plana çıktığı görülmektedir.
MÜDAHALE: GELECEK	Çözüm Önerisi	Ar-Ge ve yenilikçilik faaliyetlerinin sürdürülebilmesi için olmazsa olmaz etmenlerden birisi olan kalifiye eleman eksikliği, şehirdeki üniversitelerde öğrenim gören öğrencilerin sanayi ve iş hayatı ile iç içe geçen bir eğitim sürecinden geçmeleri sayesinde ortadan kaldırılabilir. Bunun için gerekli olan şey, üniversitenin ilgili bölümlerinin müfredatlarını oluştururken sanayi kesiminin ihtiyaçlarını ve mevcut durumunu göz önünde bulundurmasıdır. Bölgedeki kalkınma ajansları üniversite-sanayi arasındaki işbirliklerini geliştirmeye dönük adımlar atarak, üniversiteli öğrencilerin ilgili alanlara yönelmesine olanak sağlamalıdır.
	Teşvik-Destek Stratejisi	-
	İlgili Kurumlar	Şehirlerde bulunan üniversiteler, AHİLER Kalkınma Ajansı.
MEVCUT DURUM: BUGÜN		
MEVCUT DURUM: BUGÜN	SORUN 4	Niğde’de Yer Alan Üniversitelerin Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Performansının Çok Düşük Düzeylerde Seyretmesi.
	Sorunun Açıklaması	Niğde’de yer alan üniversitenin yaptığı bilimsel ve teknolojik araştırma çalışmalarına bakıldığı zaman, URAP, YÖK ve ULAKBİM tarafından yapılan çalışmalardan elde edilen sonuçlara göre, Türkiye sıralamasında ilk 50’ye girememiştir. Bu durumun bir nedeni, üniversitenin çok genç yaşta olmasıdır. Emekleme aşamasında olan üniversite bölgenin Ar-Ge ve yenilikçilik kapasitesine çok düşük düzeyde katkı sunmaktadır. Bu durum, Niğde’deki Ar-Ge ve yenilik faaliyetleri açısından üniversitelerin sağlayacağı katkı düzeyinin çok aşağılarda seyrettiğine ve bölgenin çok önemli bir kurumsal ağına gerçekleştirileceği faaliyetler demetinden mahrum kaldığını işaret etmektedir.
MÜDAHALE: GELECEK	Çözüm Önerisi	Üniversite bünyesinde faaliyet gösteren akademisyenlerin sanayinin ihtiyaçlarına dönük olarak bilgi ve teknoloji üretmesini kolaylaştıracak koşullara sahip olması gerekmektedir. Bunu sağlamanın yollarından birisi, akademisyenlerin ders yükünün hafifletilmesidir. Yetersiz sayıda akademisyen nedeniyle, projeler uzun zaman dilimlerine yayılmakta ve özel sektörün ilgisini çekmemektedir. Üniversite yönetimleri bu sorunlara özel çözümler sunan bir yöntem benimsemelidir.
	Teşvik-Destek Stratejisi	-
	İlgili Kurumlar	İldeki ilgili üniversite, AHİLER Kalkınma Ajansı, TÜBİTAK.

MEVCUT DURUM: BUGÜN	SORUN 5	Teknokent, TTO vb. Kurumlarda Çalışan Personelin Geleceğe Dönük Beklentilerinin Olumsuz Olması.
	Sorunun Açıklaması	Kamu-üniversite-sanayi arasındaki işbirliğini sağlamak ve Ar-Ge faaliyetlerinin hayata geçirilmesini sağlamak için kurulmuş olan yapılar bünyesinde istihdam edilen kişilerin yasal statüsü ile ilgili bir kesinlik söz konusu değildir. Bir başka deyişle, bu kurumlarda çalışan kişiler, kendilerine özel olarak tanınmış bir memuriyet statüsünde değillerdir. Bu yüzden, bu kişilerin kurumsal bakımdan herhangi bir aidiyet hissi geliştirmeleri söz konusu olmamaktadır. Bu durum, personelin motivasyonunu ve kurumların iş görme becerisini engellemektedir. Belirli zaman dilimleri ile sınırlandırılmış hedefler tamamlanınca, bu kişiler işsiz kalacaklarını düşünmektedir.
MÜDAHALE: GELECEK	Çözüm Önerisi	Ar-Ge ve yenilikçilik hedeflerini gerçekleştirmek amacıyla kurulmuş birimlerde çalışan kişilerin bu hedefleri benimsemeleri ve kendilerini sürecin bir parçası hissedecek motivasyona sahip olmaları, faaliyetlerin kesintisiz bir biçimde sürdürülmesi için önemli bir içerime sahiptir. Bu birimlerde istihdam edilen kişiler geleceğe dönük ciddi bir belirsizlik duygusu içinde iş hayatlarına devam etmektedirler. Bu nedenle, çalışanların mutsuz ve motivasyonsuz olmasına sebebiyet veren bu güvencesizlik durumunun ortadan kaldırılması gerekmektedir.
	Teşvik-Destek Stratejisi	-
	İlgili Kurumlar	AHİLER Kalkınma Ajansı.
MEVCUT DURUM: BUGÜN	SORUN 6	Üniversite-Sanayi İşbirliğinin ve Yenilikçilik Faaliyetlerinin Birbirine Bağlı Olarak Az Gelişmiş Olması.
	Sorunun Açıklaması	Karaman özelinde, üniversite ile sanayi arasındaki işbirliğinin gelişme düzeyi, belli gelişmeler sağlansa bile, istenilen düzeye gelmemiştir. Bunun nedenlerinden birisi, bu iki kesimin paydaşlarını buluşturacak yapılarak ciddi bir sabır göstermesi gerektiğidir. Aracı kurumların sürekli olarak bu paydaşları eşgüdüm halinde tutması gerekmektedir. Ancak paydaşların gereken sabrı göstermesi her zaman için mümkün olmamaktadır. Üniversite hocaları genel olarak akademik çalışmalarını sürdürmeye eğilimli iken, sanayiciler ise çoğunlukla çok çabuk sonuç almak amacındadır. Bu nedenle, hem üniversite-sanayi işbirliği hem de yenilikçilik faaliyetlerinin az gelişmiş olması, birbirine bağlı sorunlar olarak ön plana çıkmaktadır. Ar-Ge ve yenilikçilik faaliyetlerinin dosdoğru bir biçimde hayata geçirilmesi için her iki tarafın önemli bir işbirliği geliştirmiş olması gerekmektedir.
MÜDAHALE: GELECEK	Çözüm Önerisi	Üniversite ile sanayi arasındaki işbirliğinin ve ilişkilerin sürdürülmesi için ciddi çabalar gösterilse bile, çoğu durumda, her iki kesimin beklentilerinin ve sürece ilişkin algılarının ortak bir paydada buluşması söz konusu olmamaktadır. Bu yüzden ÜSİ birimlerinin bu sorunu açacak politikalar ve stratejiler geliştirmesi gerekmektedir. Firmaların ve akademisyenlerin birbirleriyle sürekli olarak temas halinde bulunduğu ve gerekli olduğu anlarda birbirleriyle buluşabildiği bir kurumsal vizyonun yerleştirilmesi gerekmektedir.
	Teşvik-Destek Stratejisi	-
	İlgili Kurumlar	AHİLER Kalkınma Ajansı, Üniversitenin ÜSİ birimleri.

SORUN 7		
MEVCUT DURUM: BUGÜN	SORUN 7	Kamu Kurum Ve Kuruluşlarının Verdiği Teşvik Ve Desteklere Yeterince Sanayi Kesiminin İlgı Göstermemesi.
	Sorunun Açıklaması	Genel olarak, verilen teşvik ve desteklere karşı sanayi kesiminin ciddi bir ilgisizliği söz konusudur. Bu teşvik ve desteklere ulaşmak, sanayiciler için zor bir süreç olarak anlaşılmaktadır. Bu yüzden, sanayi kesimi, bu teşvik ve desteklere ilgi göstermek yerine, kendi yağında kavurulup gitmeyi tercih etmektedir. Benzer bir durum, üniversitelerin akademisyenlere verdiği araştırma destekleri için de geçerlidir. Çoğu durumda, bu destek miktarı, malzeme alımına harcanmaktadır. Bu durumda, Ar-Ge ve yenilikçilik faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi için gereken koşulların olgunlaşmaması gibi can alıcı bir problem baş göstermektedir.
MÜDAHALE: GELECEK	Çözüm Önerisi	Hem kamu kurum ve kuruluşlarının özel sektöre verdiği teşvik ve desteklerin hem de üniversitelerin akademisyenlere sunduğu araştırma desteklerinin Ar-Ge ve yenilik süreçlerinin hayata geçirilmesi için gereken niteliğe sahip olması gerekmektedir. Üniversitelerin ve kamunun verdiği teşvik ve desteklerin belirli bir sürece yayılması ve bu sürecin yine kamu tarafından takip edilmesi gerekmektedir.
	Teşvik-Destek Stratejisi	-
	İlgili Kurumlar	AHİLER Kalkınma Ajansı, Üniversitelerin ÜSİ birimleri.
SORUN 8		
MEVCUT DURUM: BUGÜN	SORUN 8	Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Verdiği Teşvik ve Desteklerin Belirli Bir Ürünün Ortaya Çıkması İçin Gereken Zamana Süresinden Daha Önce Sona Ermesi.
	Sorunun Açıklaması	Devlet tarafından verilen teşvik ve desteklerin bağlı bulunduğu takvime göre, akademisyen ve sanayicinin ortaklaşa yapacağı bir işin sonuna kadar götürülmesi çok ciddi çabalara bağlıdır. Çoğu durumda, üniversite-sanayi işbirliği kapsamında gerçekleştirilen ve devlet kurumları tarafından onaylanan projelerin, devlet destekleri düzensiz olarak, yani zamansal bakımdan yapılandırılmadan verildiği için, hayata geçirilmesi zorlaşmaktadır. Projelerin hayata geçirilmesinin bütünsel bir süreç olarak değerlendirilmemesi, Ar-Ge ve yenilikçilik faaliyetleri açısından ciddi bir sorun olarak görülmektedir.
MÜDAHALE: GELECEK	Çözüm Önerisi	Üniversitenin sahip olduğu bilgi birikimi ve donanımının sanayiye aktarılması için, akademisyenlerin iş yüklerinin ciddi oranda azaltılması ya da mevcut akademisyen sayısına ek olarak, yeni kişilerin istihdam edilmesi gerekmektedir. Aynı şekilde, akademisyenler tarafından hazırlanan projeleri hayata geçirmek motivasyonu ile hareket eden özel sektör aktörlerinin aldıkları teşvik ve desteklerin daha uzun bir sürece yayılması sağlanmalıdır.
	Teşvik-Destek Stratejisi	-
	İlgili Kurumlar	MEVKA, AHİLER Kalkınma Ajansı, Üniversiteler.

MEVCUT DURUM: BUGÜN		
MEVCUT DURUM: BUGÜN	SORUN 9	Niğde’de Faaliyet Gösteren Firmaların Aile Şirketi Olması ve Bu Nedenle Ar-Ge Ve Yenilikçilik Faaliyetlerine Mesafeli Yaklaşımları.
	Sorunun Açıklaması	Niğde’de bulunan üniversitede ciddi bir Ar-Ge ve yenilikçilik potansiyeli mevcuttur. Ancak bu potansiyel net bir biçimde reel sektöre aktarılamamaktadır. Bunun arkasında yatan en önemli neden, birkaç kuşaktır aynı ailenin sahipliğini yaptığı firmaların iktisadi hayata egemen olmasıdır. Bu şirketler genel olarak dışa kapalı ve kendi kendine yetmeyi ilke haline getirmiş bir anlayışı benimsemiştir. Bu nedenle, üniversitenin ürettiği Ar-Ge ve yenilikçilik faaliyetleri sanayi kesimi tarafından ilgi çekici bulunmamaktadır.
MÜDAHALE: GELECEK	Çözüm Önerisi	Niğde’nin geneline egemen olan aile şirketlerinin mevcut işleyişleri nedeniyle ortaya çıkan sorunlar hakkında bu şirketlerin bilgilendirilmesi ve kurumsallaşma yolunda adımlar atması sağlanmalıdır. Ar-Ge ve yenilikçilik faaliyetlerinin bu şirketlerin büyümesine sunacağı katkılar, ilgili birimler tarafından şirket sahiplerine anlatılmalıdır.
	Teşvik-Destek Stratejisi	-
	İlgili Kurumlar	AHİLER Kalkınma Ajansı, Üniversite.

5. TEŞVİK VE DESTEKLER ALANINDAKİ SORUNLAR, ÇÖZÜM ÖNERİLERİ VE STRATEJİLER

Teşvik ve desteklere yönelik eksiklere yönelik sunulan öneriler ve stratejiler Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4. Teşvik ve Desteklere Yönelik Çözüm Önerileri ve Stratejiler

MEVCUT DURUM: BUGÜN	SORUN 1	Teşvik ve Desteklerin ve Bunları Sağlayan Kurumların Çeşitliliği ve Bu Konulardaki Bilgi Eksiklikleri
	Sorunun Açıklaması	Teşvik ve Desteklerin ve bunları sağlayan kurumların sayıca fazlalığı firmalar için başvuru süreçleri ve teşvik ve destek olanakları konusunda kafa karışıklığına yol açtığı tüm KOP illeri odak gruplarında ve mülakatlarında defaten vurgulanmıştır. Ayrıca bahsi geçen teşvik ve destek sağlayan kurumlar ölçek olarak ve teşvik ve destek konularında da çeşitlenmekte, bu da firmalarda baştan teşvik ve desteklerin karmaşıklığı algısını oluşturmakta, teşvik ve destek olanaklarını araştırmak konusunda heves kırıcı bir rol oynamaktadır.
MÜDAHALE: GELECEK	Çözüm Önerisi	Yukarıda bahsi geçen durum, halihazırda Kalkınma Ajansları bünyesinde faaliyet göstermekte olan Yatırım Destek Ofislerinin işleyişlerinin daha etkin hale getirilmesi gerektiği anlamına gelmektedir. Zira, destek ve yatırım stratejilerinde yerelde koordinasyonu sağlamak ve teşvik ve destekler konusunda yatırımcıları bilgilendirmek YDO'ların görev ve sorumluluğundadır. Bu sebeple KOP Bölgesi YDO'ları için bir mevcut durum analizi ve etki analizi yapılarak ortaya çıkan sorunlar doğrultusunda işleyişlerinin etkinliği artırılmalıdır. Böylece girişimcilerin teşvik ve desteklere ulaşımın desteklenecektir.
	Teşvik-Destek Stratejisi	-
	İlgili Kurumlar	Ahiler Kalkınma Ajansı, ajans bünyelerindeki Yatırım Destek Ofisleri
MEVCUT DURUM: BUGÜN	SORUN 2	Destek Programlarının “Önce Harca, Sonra Ödeme” Mantiğine Sahip Olması
	Sorunun Açıklaması	İlde odak gruplarda ve gerçekleştirilen mülakatlarda teşvik ve destek alanında en çok vurgulanan sorunlardan birisi, hemen hemen tüm destek programlarının tüm harcamalar yapıldıktan sonra, geri ödeme şeklinde yapılıyor olmasıdır. Her ne kadar özellikle teşvik ve desteklerin bilinirliğine dönük sorularda en üst sırada olduğu ortaya çıkan KOSGEB Destek Programlarının bu yapısında yeni çıkan üretim reformu düzenlemesi ile ön/erken ödemeli bir sistem getirilmiş olsa da, diğer ulusal desteklerin çoğu halen eski yapıda devam etmektedir ki, bu durum firmalara önemli bir yük, zaman kaybı ve finansal zorluk getirmektedir. Uluslararası kurumların sunduğu bazı kısmi ön ödemeli hibe programları hem sektörel olarak hem de erişim olarak çok yaygın ve yerel ağ ilişkilerine içkin değildir.
MÜDAHALE: GELECEK	Çözüm Önerisi	KOSGEB Destek Programları için yeni getirilen erken ödeme sisteminin diğer teşvik ve destek programları içinde uygulanması ve yaygınlaştırılması yapılabilir. Böylelikle sermaye birikimi düşük, finansa erişimde zorluk yaşayan özellikle başlangıç aşamasındaki KOBİ'ler, yeni girişimciler önemli bir zorluktan kurtulma şansına sahip olacaklardır.
	Teşvik-Destek Stratejisi	Ekonomi Bakanlığı İhracata yönelik devlet destekleri ile BSTB Ar-Ge ve yenilik desteklerinde de erken/ön ödeme içeren bir sistemin oluşturulması
	İlgili Kurumlar	Ekonomi Bakanlığı, BSTB

MEVCUT DURUM: BUGÜN	SORUN 3	İldeki Sektörler İle Akademisyenlerin Çalışma Alanlarının Birbirlerini Karşılammamasını San-Tez Uygulamalarına İlgili ve İnanç Azaltması
	Sorunun Açıklaması	İlde, Ar-Ge ve yenilik için girişimci risklerini azaltmaya dönük desteklere rağbet göstermemekte ve henüz 'Ar-Ge ve yeniliğin gerekliliğine ikna edilme' seviyesindedir. Bu nedenle San-Tez gibi üniversite sanayi iş birliği ile Ar-Ge kültürünü oluşturma, bölge için yüksek öneme sahiptir. Araştırma sırasında San-Tez uygulama sürecinde özel sektörden üniversitelere dönük talebin kısıtlı olduğu, bu kısıtlı talebin bile bazen alanda çalışan akademisyen yokluğu nedeniyle karşılanamadığı ifade edilmiştir. Bu durum bir gerçekliği ifade edilebileceği gibi, akademiye dönük bir önyargıyı da ifade ediyor olabilecektir. Zira, üniversite-sanayi işbirliği faaliyetlerinin en büyük sorunlarından birisi bu iki grup aktörün iletişim sorunudur.
MÜDAHALE: GELECEK	Çözüm Önerisi	Üniversitelerde San-Tez proje tanıtımlarının yapılması gerekmektedir, bu desteği sağlayan kurum olan TÜBİTAK ve üniversite iş birlikleriyle sağlanabilir. Ayrıca bölge kalkınma ajansları üniversite-sanayi diyalogunu pekiştirici kurumsal bağlantıları sağlayarak üniversitede öğrencilerin ihtiyaç duyulan alanlara yönlendirilmesini sağlayan bir ekosisteme ön ayak olmalıdır.
	Teşvik-Destek Stratejisi	-
	İlgili Kurumlar	İldeki üniversite, TÜBİTAK, Ahiler Kalkınma Ajansı
MEVCUT DURUM: BUGÜN	SORUN 4	Teşvik Ve Destek Başvuru ve Yararlanma Süreçlerindeki Bürokrasi.
	Sorunun Açıklaması	Firma yetkilileri saha araştırmasında sıkça teşvik ve desteklerden yararlanmak isteseler de bürokratik süreçlerin göz korkuttuğunu bunun başvuruda caydırıcı unsur olduğunu dile getirmişlerdir. Ayrıca teşvik ve desteklerden yararlanmakta olan firmalar raporlama süreçlerinden şikayetmektedir. Firmalar hem YDO'dan hem de danışmalık firmalarından proje yazım ve uygulama süreçleri için destek alabilecek olsalar da hem maliyet olarak gördükleri hem de firma dışı destek mekanizmalarına hala mesafeli oldukları için bu olanakları pek değerlendirmemektedir.
MÜDAHALE: GELECEK	Çözüm Önerisi	Ne kadar süreçler sadeleştirilse de, hangi kurum sağlarsa sağlasın teşvik ve desteklerin başvuru değerlendirme süreci ve uygulama izleme süreci için prosedürlerin varlığı, teşvik ve desteklerin şeffaflığı ve hesap verilebilirliği için kaçınılmazdır. Bu sebeple, bürokratik olarak tanımlanan engelin aşılması için firmaların kurumsal kapasitelerinin de desteklenmeleri gerekmektedir. Bu durumda firma içinde "proje yazım ve uygulama sertifikalandırma programı" bir kampanya şeklinde dönemsel olarak uygulanarak hem bu konuya ilgi çekilmesini sağlar hem de firmaların teşvik ve desteklere ulaşma becerisini destekler. Neticede proje yazım ve uygulama da konu üzerinde bilgi ve yetenek ihtiyacı olan bir alandır, bunun personel iş tanımı içinde olabileceği konusunda özellikle KOBİ sahipleri ikna edilmelidir.
	Teşvik-Destek Stratejisi	Bölge Kalkınma Ajansının "Proje Yazım ve Uygulama Sertifika Programı" kampanyası ile firmalarda bu konuda nitelikli işgücü yetiştirmeyi hem desteklemesi, hem de bu konuya ilgi çekmesi
	İlgili Kurumlar	Ahiler Kalkınma Ajansı.

KOP		
MEVCUT DURUM: BUGÜN	SORUN 5	Teşvik ve Destek Sisteminde Bölgesel Gelişmişlik ve Bölgesel Ekonomik Yapıya Yeterince Duyarlı Olmaması ve Yerelleşmemesi
	Sorunun Açıklaması	Ödak grup ve saha araştırmaları sırasında, en yaygın alınan desteklerden olan KOSGEB Destekleri ile TÜBİTAK desteklerinin 81 ilde de aynı olduğu, illerin/bölgelerin ekonomik yapılarını hesaba katmadığı -Kalkınma Ajansının ve Yatırım Teşvik desteklerinde olduğu gibi- ve mekansal açıdan da bir farklılaştırma içermemesinin sorun olduğu belirtilmiştir. Yine TÜBİTAK'ın yerel/bölgesel düzeyde herhangi bir örgütlenmesinin olmamasının bu kurumun desteklerine erişmede firmalar için ciddi bir “mesafe” (coğrafi olarak, bilişsel olarak) yaratarak erişilebilirliği engellediği vurgulanmıştır. Ayrıca bölgelere en iyi uyum sağlayan Kalkınma Ajansı desteklerinde ise, bölgede önemli sektörlerden olan dayanıksız tüketim malları (gıda-bisküvi) sektörü için piyasa eğilimlerini yakalamak için hızlı üretim, hızlı ürün yenileme süreçlerinin proje temelli destekler ile sektörler arasında uyumsuzluğuna neden olmaktadır.
MÜDAHALE: GELECEK	Çözüm Önerisi	Özellikle bölgesel olma niteliği taşıyan, Kalkınma Ajanslarının proje destek programları haricinde, sorumlu oldukları bölgede öne çıkan sektörlerle dönemsel çağrılar dışında kalan ve daha hızlı cevap verebilecek olan destekleri, ilin sanayi yapısını göz önüne alarak sağlamalıdır. KOSGEB ve TÜBİTAK destekleri tıpkı yatırım teşviklerinde olduğu gibi hem sektörel olarak hem de mekansal olarak iller/bölgeler bazında farklılaştırılabilir. Yine yerel örgütlenmesi olmayan TÜBİTAK'ın coğrafi ve yüz yüze erişilebilirliğini artıracak bir mekansal organizasyon tasarlanabilir.
	Teşvik-Destek Stratejisi	Ahiler Kalkınma Ajansı için dönemsel olmayan sektörel destek programlarının tanımlanması. TÜBİTAK ve KOSGEB destek programlarına coğrafi boyutun katılarak desteklerin mekansallaşmasının artırılması.
	İlgili Kurumlar	Ahiler Kalkınma Ajansı ile TÜBİTAK ve KOSGEB.

6. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Proje kapsamında tespit edilen sorun ve eksiklere karşın önerilen çözüm stratejilerini baz alan söz konusu çalışmada bahsedildiği üzere, sanayi, girişimcilik, yenilikçilik ve teşvik ve destek konularına odaklanılmıştır. Bu bağlamda, ulusal ölçekte girişimcilik konusunda eğitimlerin ve yönlendirmenin yetersiz olduğu vurgulanırken, KOP Bölgesi'nde ise nitelikli ve ara eleman istihdam problemlerine, bölgedeki küme faaliyetlerinin değer zinciri yaklaşımından uzak olduğuna, tarım bölgesi olarak nitelendirilen bölgede tarıma dayalı sanayide kalite, kontrol, otomasyon sistemlerinin istenilen düzeyde olmadığına değinilmiştir. Ayrıca söz konusu bölgede Ar-Ge ve yenilik faaliyetlerinin istenilen düzeyde olmaması, bölge sanayi kültürünün yeterince girişimcilik ve yenilikçilik vizyonu ile bütünleşmemiş olması ön plana çıkan sorunlardır. Bununla birlikte bahsi geçen sorunların çözümünün öncelikle firmaların aile şirketi yapısından sıyrılarak, kurumsallaşma hedefiyle ÜSİ faaliyetlerine yönlendirilmesi önerilmiş, bu konu üzerine de spesifik öneriler sunulmuştur. Aynı zamanda ülke politikası doğrultusunda sunulan teşvik ve destekler mevzuatında bulunan sorunlar, bürokrasi aşamasında çıkan aksaklıklar da sorun ve öneriler kapsamına eklenmiştir.

Niğde'de ise yine potansiyel olarak görülen elma üretiminin istenilen düzeyde sanayiye girdi oluşturamamasına karşın, söz konusu potansiyelin özellikle yatırımcılara, geleceğe yönelik avantajlar konusunda bilgi verilerek tanıtılması ve tespit edilen potansiyel üzerine yatırımların yapılmasına yönelik desteklerin verilmesinin gerekliliğine dair öneriler belirtilmiştir.

Sonuç olarak çalışma kapsamında, özellikle Niğde ve KOP Bölgesi için saptanan sorunlar, aynı zamanda bölgedeki illeri de ilgilendirmektedir. İl bazında görülen eksiklikler diğer illerde de gözlemlendiği için bu durum, tüm bölgeyi içine alan çözüm stratejilerini beraberinde getirmiştir. Ayrıca kadın, genç ve yenilikçi girişimciler dair gözlemlenen sorunlar, ülke ölçeğini kapsayan analizler dahilinde de tespit edildiği için ulusal ölçekte gündeme getirilerek çözüm önerileri de ülke ölçeğine yönelik sunulmuştur.



EK 2: YATIRIMCI REHBERİ



T.C. Kalkınma Bakanlığı
Konya Ovası Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı

İÇİNDEKİLER

TABLO LİSTESİ	3
ŞEKİL LİSTESİ	4
NİĞDE İLİ YATIRIMCI REHBERİ	5
1. NİĞDE'DE KALSİTE DAYALI DİĞER METALİK OLMAYAN MİNERAL ÜRÜNLER İMALATI SANAYİNİN SEKTÖREL ANALİZİ.....	6
1.1. GİRİŞ.....	6
1.2. SEKTÖRÜN TANIMI, KAPSAMI VE SINIFLANDIRILMASI	7
1.3. DÜNYADA MİNERAL ÜRÜNLERİ İMALATI SANAYİ	9
1.4. SEKTÖRÜN TÜRKİYE'DEKİ MEVCUT DURUMU	11
1.4.1. Türkiye Mineral Ürünler İmalatı Sektörünün Pazar Analizi	11
1.4.2. TÜİK Verilerine Göre Analiz	12
1.4.3. TOBB Verilerine Göre Analiz	13
1.4.4. Türkiye'de Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünleri Sanayinde Dış Ticaretin Analizi	25
1.4.5. Karaman ve Niğde'de Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünlerin İmalatı Sanayinde Dış Ticaretin Analizi	26
1.5. SEKTÖRE YÖNELİK YATIRIM TEŞVİKLERİ İLE DİĞER DESTEKLER	28
1.6. DİĞER METALİK OLMAYAN MİNERAL ÜRÜNLERİN İMALATI SEKTÖRÜNÜN GZFT ANALİZİ	29
1.7. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	31
2. NİĞDE'DE GÜNEŞ ENERJİSİ ÜRETİM POTANSİYELİNİN SEKTÖREL ANALİZİ.....	33
2.1. GİRİŞ.....	33
2.2. GÜNEŞ ENERJİSİ SEKTÖRÜNÜN TANIMI VE KAPSAMI	33
2.2.1. Solar PV veya Fotovoltaik Güneş Enerjisine Dayalı Üretim Tesisi:.....	34
2.2.2. Yoğunlaştırılmış Güneş Enerjisine Dayalı Üretim Tesisi.....	34
2.3. SEKTÖRÜN DÜNYADAKİ MEVCUT DURUMU	35
2.3.1 Dünya Güneş Enerjisi Potansiyeli	35
2.3.2 Dünya Güneş Enerjisi Kurulu Gücü ve GES Santral Sayısı	36
2.4. SEKTÖRÜN TÜRKİYE'DEKİ MEVCUT DURUMU	39
2.4.1. Türkiye'de Güneş Enerjisi Potansiyeli.....	39
2.4.2. Türkiye'de Güneş Enerjisi Kullanımı: Fotovoltaik (PV) Güneş Enerji Sistemine Dayalı Elektrik Üretimi	40
2.5. NİĞDE'DE GÜNEŞ ENERJİSİ.....	42
2.5.1. Niğde'nin Güneş Enerjisi Potansiyeli	42
2.5.2. Niğde'de Güneş Enerjisi Kullanımı: Fotovoltaik (PV) Güneş Enerji Sistemine Dayalı Elektrik Üretimi ya da Niğde'de GES Yatırımları	44
2.6. Sektöre Yönelik Yatırım Teşvikleri İle Diğer Ar-Ge, İnovasyon İle ÜSİFaaliyetleri Yatırım Teşvikleri	45

2.7. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	47
3. NİĞDE'DE GİRİŞİM YAPILABİLECEK DİĞER POTANSİYEL YATIRIM ALANLARI.....	49
3.1. SEKTÖRÜ/ALANI: TEKSTİL SEKTÖRÜYLE İLİŞKİLİ ALANLARDA YAN SANAYİNİN KURULMASINA YÖNELİK YATIRIMLAR.....	49
3.2. SEKTÖRÜ/ALANI: TARIMA DAYALI GIDA ÜRÜNLERİNİN İMALATI.....	50
3.3. SEKTÖRÜ/ALANI: DERİ ÜRÜNLERİNİN İMALATI	50
3.4. SEKTÖRÜ/ALANI: GÜNEŞ ENERJİSİ SANTRALİ (GES) YATIRIMLARI.....	51
3.5 SEKTÖRÜ/ALANI: ALTERNATİF TURİZM YATIRIMLARI	52
KAYNAKÇA	53

TABLO LİSTESİ

Tablo 1.1. NACE Sınıflandırmasına göre Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünlerin İmalatı Oluşturan Ana Ve Alt Sektörler.....	8
Tablo 1.2. ISIC Sınıflandırmasına göre Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünlerin İmalatı Oluşturan Sektörler.....	8
Tablo 1.3. Dünya Mineral Ürünler Sanayi Üretici Ülkeler Mineral Ürünler İmalatı Sanayi Katma Değerinin Toplam İmalat Sanayi İçinde Payları (%)	9
Tablo 1.4. Dünya Doğal taş Üretici ve Tüketicileri (2011)	10
Tablo 1.5. 2009-2012 Yılları Arasında Mineral Ürünleri İmalatı Sanayi Sektörlerinin Üretim Miktarı	10
Tablo 1.6. Türkiye’de Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünlerin İmalatı Sanayi Sektöründe Faaliyet Gösteren Firma Sayısı Ve İstihdamı	11
Tablo 1.7. Türkiye’de Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünlerin İmalatı Temsil Eden İmalat Sanayi Alt Sektörlerinin Dağılımı.....	12
Tablo 1.8. Türkiye’de Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünleri Sanayi Sektöründe Faaliyet Gösteren Firma Sayısı ve İstihdamı	13
Tablo 1.9. 23.12 Düz camın şekillendirilmesi ve işlenmesi Sanayinin İllere Göre Dağılımı, 2016	14
Tablo 1.10. 23.51 Çimento imalatı Sanayinin İllere Göre Dağılımı, 2016.....	16
Tablo 1.11. 23.52 Kireç ve alçı imalatı Sanayinin İllere Göre Dağılımı, 2016	17
Tablo 1.12. 23.61 İnşaat Amaçlı Beton Ürünlerin İmalatı Sanayinin İllere Göre Dağılımı, 2016	18
Tablo 1.13. 23.63 Hazır beton imalatı Sanayinin İllere Göre Dağılımı, 2016.....	19
Tablo 1.14. 23.64 Toz harç imalatı Sanayinin İllere Göre Dağılımı, 2016.....	20
Tablo 1.15. 23.69 Beton, alçı ve çimentodan yapılmış diğer ürünlerin imalatı Sanayinin İllere Göre Dağılımı, 2016	21
Tablo 1.16. 23.70 Taş ve mermerin kesilmesi, şekil verilmesi ve bitirilmesi Sanayinin İllere Göre Dağılımı, 2016	21
Tablo 1.17. 23.99 Başka Yerde Sınıflandırılmamış Metalik Olmayan Diğer Mineral Ürünlerin İmalatı Sanayinin İllere Göre Dağılımı, 2016.....	23
Tablo 1.18. Türkiye’nin Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünleri Sanayideki İhracat ve İthalatının Alt Sektörlere Dağılımı, Dolar	25
Tablo 1.19. 2396 Taş Ve Mermerin Kesilmesi, Şekil Verilmesi Ve Kullanılabilir Hale Getirilmesi Sanayideki İhracatın Ülkelere Göre Dağılımı, Dolar	25
Tablo 1.20. 2396 Taş Ve Mermerin Kesilmesi, Şekil Verilmesi Ve Kullanılabilir Hale Getirilmesi Sanayideki İthalatının Ülkelere Göre Dağılımı, Dolar	26
Tablo 1.21. Karaman ve Niğde’ nin Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünler Sanayideki Dış Ticaret Performansına Ait Göstergeler, Dolar	27
Tablo 1.22. Karaman’da Taş sektörü ve Niğde’de Cam ve cam ürünleri Sektöründeki Dış Ticaret Performansına Ait Göstergeler, Dolar	27
Tablo 1.23. Bölgesel Teşvikler Kapsamında Sağlanan Destek Araçları.....	29
Tablo 1.24. Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünlerin İmalatı Sektörünün GZFT Analizi	30
Tablo 1.25. Karaman ve Niğde’de Kalsit ve Mermerin GZFT Analizi	31
Tablo 2.1. Yenilenebilir Elektrik Enerjisi Küresel Kapasitesi, Öne Çıkan Ülkeler, GW, 2016	36
Tablo 2.2. Solar PV Küresel Kapasite ve Eklmeleri-Öne Çıkan 10 Ülke (2016)	37
Tablo 2.3. Güneş Enerjisi Kurulu Gücünün Bölgelere Göre Dağılımı (2015-GW)	38
Tablo 2.4. Dünyanın en büyük 20 Güneş Santrali	39
Tablo 2.5. Yenilenebilir Enerji Mevzuat Süreci	40
Tablo 2.6. KOP Bölgesinde Devrede Olan Güneş Enerjisi Santralleri	44
Tablo 2.7. İllere Göre Güneş Enerji Santralleri Verileri (2016).....	45
Tablo 2.8. Niğde’deAktif Güneş Enerji Santralleri	45
Tablo 2.9. Niğde’de yapım ve planlama Aşamasındaki Güneş Enerji Santralleri	45
Tablo 2.10. I Sayılı Cetvel	46
Tablo 2.11. II Sayılı Cetvel	46

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 2.1. Fotovoltaik enerji sistemi işleyişi	34
Şekil 2.2. Yoğunlaştırılmış güneş enerji santralleri	35
Şekil 2.3. Dünya Güneş Enerjisi Potansiyeli Atlası.....	35
Şekil 2.4. Güneş Enerjisi Potansiyel Atlası (GEPA).....	40
Şekil 2.5. Yıllar itibarıyla devreye alınan elektrik üretim santralleri (MW)	41
Şekil 2.6. Güneş Enerjisi ile Elektrik Üretimi (GWh-Yıllık)	41
Şekil 2.7. Niğde İlinin Güneş Radyasyon Değeri ve Güneşlenme Süresi	42
Şekil 2.8. Niğde İlinin Güneş Radyasyon Değeri ve Güneşlenme Süresi	43
Şekil 2.9. Niğde Bor Enerji İhtisas Bölgesi	44

NİĞDE İLİ YATIRIMCI REHBERİ

KOP Bölgesi “Girişimcilik ve Yenilikçilik İhtiyaç Analizi Araştırma Projesi” çerçevesinde, Konya, Karaman, Aksaray ve Niğde illerinde yatırım ve girişim yapılabilecek sektörler ve alanlar tespit edilmeye çalışılmıştır. Söz konusu faaliyetin amacı KOP illerinde geleceğe yönelik gelişme potansiyeli taşıyan sektör ve alanların ortaya çıkarılması, il ekonomilerinin belirlenen stratejiler doğrultusunda ilerlemesi ve illerin ihtiyacı doğrultusunda yatırıma teşvik edilmesidir.

Bu çerçevede, söz konusu rapor ya da yatırımcı rehberi, proje kapsamında yapılan analizler, saha çalışmaları, odak grup ve değerlendirme toplantılarından çıkan sonuçlar ile bölgesel çalışmalar gerçekleştiren kurum ve kuruluşların elde ettiği bulgular dahilinde hazırlanmıştır. Rehberde yer alan yatırım alanları belirlenirken, sektörün ildeki potansiyeli yani ildeki üretim kapasitesi (firma sayısı, istihdam oranı) ve seçilen sektörün kümelenmeye eğilimi, ilin ve bölgenin yatırım alanına sunduğu avantajlar, (lojistik alt yapı, yatırım yeri, üniversite ve teknoloji merkezi sayısı) varsa yatırım yapılan sektöre özgü sağlanan teşvik ve destekler, proje kapsamında elde edilen çıktılar ve bölgenin ihtiyaçları üzerinde yoğunlaşmıştır. Bu çerçevede Niğde’de ön plana çıkan girişimciler için fırsat oluşturan yatırım yapılabilecek potansiyele sahip 5 adet sektör/alan belirlenmiş ve bu rehberin 3. bölümünde sözkonusu potansiyel yatırım/girişim alanları verilmiştir.

Öte yandan yatırımcı rehberinin hazırlanmasında yukarıda belirtilen girişim yapılabilecek potansiyel fırsat alanlarının belirlenmesinin yanısıra her il için hızlı büyümeye aday, yenilikçi, cari açığa etkisi olan ve ilde potansiyeli olan sektörler tespit edilerek bu sektörlerin detaylı şekilde analiz edilmesi sağlanmıştır. Bu çerçevede Niğde için çok önemli olduğu düşünülen iki sektör (kalsite dayalı diğer metalik olmayan mineral ürünler imalatı ile güneş enerjisi üretimi) KOP İdaresi ile koordineli olarak belirlenerek sözkonusu sektörlerin küresel, ulusal ve bölgesel düzeyde analizi yapılmıştır. Dolayısıyla amaç, ele alınan sektörünün dünya, Türkiye ve Niğde’deki mevcut durumunu analiz ederek bu alanda genelde KOP bölgesinde özelde de Niğde’de sözkonusu sektörün yatırım potansiyelini ve sektöre yönelik yürütülen faaliyetleri ortaya koymaktır.

Rehberde yer alan sektörel analizler dört bölümde oluşmaktadır. İlk bölümde sektörün kapsamını belirlemek amacıyla sektörün tanımı ve ürünleri bazında sınıflandırması yapılmıştır. İkinci bölümde, sektörünün dünyadaki durumu ve pazar payı incelenmiştir. Üçüncü bölümünde ise, Türkiye’de sektörün mevcut durumu ve analizi yapılarak sektörün üretim ve dış ticaret analizi yapılmıştır. Dördüncü bölümde, sektörün ildeki durumu hem üretim ve istihdam boyutu hem de ilin dış ticaret analizi çerçevesinde incelenmiştir. Beşinci bölümde ilde sektöre yönelik sanayinin Ar-Ge ve inovasyon faaliyetleri ile yatırıma yönelik verilen teşvik ve destekler incelenerek, il için potansiyel taşıyan teşviğe tabi yatırım konuları ortaya konmuştur. Son bölümde ise, sektöre yönelik ülke ve il özelinde GZFT analizi yapılarak, sektörünün kuvvetli ve zayıf yönleri ile sektör açısından oluşan fırsat ve tehditler belirlenmiştir.

1. NİĞDE'DE KALSİTE DAYALI DİĞER METALİK OLMAYAN MİNERAL ÜRÜNLER İMALATI SANAYİNİN SEKTÖREL ANALİZİ

1.1. GİRİŞ

Madencilik sektörü gerek Dünya’da gerekse ülkenin önemli can damarlarından birisi olan sanayiye girdi sağlaması nedeniyle önemli bir sektör olarak ön plana çıkmaktadır. Sanayiye sağladığı hammadde girdisi sayesinde istihdam üzerinde de pozitif etki yaratmakta ekonomik büyümenin önünü açmaktadır (Orta Anadolu Kalkınma Ajansı TR72 Bölgesi Madencilik Raporu, 2012). Türkiye’nin mineral kaynaklarında zengin rezervlere sahip olmakla birlikte sanayiye sağlanan hammadde girdisinin büyük bir bölümü ise ülke kaynaklarından sağlanabilmektedir. Diğer mineral ürünlerin imalatı sanayi ise birçok sektörle ilişki içerisinde bulunan, toprağa ve taşa dayalı hammaddelerin kullanımı ile hemen hemen her alanda tüketim özelliği göstermekte ve orta-düşük teknoloji yoğunluklu sektörler arasında bulunmaktadır (Mineral Ürünler imalatı Sanayi, 2014). Bu sektör cam ve cam ürünleri, seramik, hazır beton, alçı, traverten, granit, mermer gibi çeşitli ürünlerin bulunduğu geniş bir yelpazeye sahiptir.

Türkiye 10. Kalkınma Planında maden potansiyelinin sağlıklı tespit edilmesi, gerekli hammadde arz güvenliliğinin sağlanması, madenlerin yurtiçinde işlenip katma değerini yükseltmek üzere ülke ekonomisine aktarılması amaçlanmıştır (10. Kalkınma Planı, 2014). Ulusal Sanayi Strateji Belgesi ve Ulusal Bilim, Teknoloji ve Yenilik Stratejisi (UBTYS) (2011-2016) belgelerinde ise, maden kaynaklarının sanayiye kazandırılması, katma değer ve ürün çeşitliliğinin artırılması kapsamında desteklenmesi ile maden sektörünün katma değerini arttırarak değere çevirecek sektörlerde ki yatırımların desteklenmesi hedeflenmiştir (BGUS, 2014). Ahiler Kalkınma Ajansı Bölge Planında ise Maden ürünlerinin (ponza, kalsit, granit gibi) sürdürülebilir yöntemlerle yüksek katma değerli ürünlere geçişinin sağlanması sürdürülebilir ekonomik büyüme açısından öncelikler arasında belirtilmiştir (TR71 Düzey 2 Bölgesi Bölge Planı 2014-2023, 2016).

Diğer mineral olmayan ürünlerin imalatı sanayi kapsamında yer alan mermer ve kalsit sektörü Karaman ve Niğde ilinde proje araştırmaları ve literatür değerlendirmeleri sonucunda ön plana çıkması nedeniyle rapor kapsamında yer yer ilişkilendirilerek anlatılacaktır. Doğal taşlar içerisinde yer alan mermer ve traverten grubu dünyada büyük bir pazar payına sahiptir. Türkiye’de ise Alp Kuşağında yer alması ve jeolojik yapısının verdiği avantajla birlikte değişik renk ve desende 80’in üzerinde değişik yapıda çok çeşitli ve farklı yapılarda mermer rezervleri bulunmaktadır (Doğal Taş Sektörü, 2016). Türk mermerinin dünya piyasasında ki kullanım yerine bakıldığında ise, Vatikan, Almanya, ABD, Fransa gibi ülkelerin, dünyada tanınmış mekânlarında kullanıldığı görülmektedir (Doğal Taş Sektörü, 2016). Bu çerçevede mermer sektörü Türkiye ekonomisinde gerek ihracat oranı gerek yurt içi tüketimiyle önemli bir konumda yer almaktadır.

Mermerin geleneksel yöntemlerden uzaklaşarak Ar-Ge ve inovasyona dayalı üretimi ve ekonomi içerisinde ki payı nedeniyle yapılan yatırımlar sonucunda işlenmiş mermer üretiminde artış olduğu görülmektedir (Doğal Taş Sektörü, 2016). Bununla birlikte modern ocak yöntemleri ile teknik sistemlerle birlikte dünya piyasasındaki üreticilerle rekabet edebilecek tesis sayısında artış sağlanmış ve Türkiye doğal taş üretiminde ilk 10 üretici arasında yerini almıştır (Doğal Taş Sektörü, 2016:2). Dünya pazarında ön plana çıkan mermerlerimize baktığımızda ise, süpren, Elazığ vişne, Akşehir siyah, Manyas beyaz, Bilecik bej, kaplan postu, denizli traverten, ege bordo, gemlik diyabaz, afyon şeker ve Milas leylak olarak karşımıza çıkmaktadır (Doğal Taş Sektörü, 2016). Bu çerçevede tüm bu özellikler sonucunda Türkiye’nin dünya pazarında önemli bir piyasasının bulunması iç piyasada da büyük bir istihdam alanı yaratmasına katkı sağlamaktadır. Mermer sektörü analizleri incelendiğinde, 2100 adet mermer ocağı, küçük ve orta ölçekli 1500 fabrika ve yaklaşık 250.000 kişinin istihdam edildiği ve mermer traverten üretiminde dünyada 3. Sırada yer aldığı bilgilerine ulaşılmaktadır (Karaman İlinin Sektörler İtibari İle Muhtemel Yatırım Alanları Ve İthal Ara Mamül Üretilebilirliği Açısından Türkiye’deki Konumu, 2014: 179).

Kalsit kireçtaşının yapıtaşı, kimyasal formülü $CaCO_3$ olan bir mineral adıdır. Camsı parlaklıkta, farklı kristaller şekillerde bulunan saydam ve renksiz bir yapıya sahiptir. Mohs skalasına göre ise sertliği 3 olmakla birlikte kolay kırılabilen bir yapıya sahiptir. Daha önce incelediğimiz mermer ise kalsitin metamorfizme geçirmiş hali olarak tanımlanmaktadır. Yani ana yapısı kalsitten oluşmaktadır. Kalsit kırma, öğütme, sınıflama ve flotesyon işlemlerinden geçirilmesinden sonra endüstriyel olarak kullanılabilir (Kalsit Hakkında Bazı Bilgiler, 2008). Ürnlere beyazlık, ucuzluk kazandırması nedeniyle gelişmiş ülkelerde de oldukça tercih edilmektedir (Niğde Yatırım Rehberi, 2014). Çevreye en az zarar veren mineral grubu arasında yer alması birçok ülke tarafından toprağı zenginleştirme aracı olarak kullanılmasına neden olmuştur. Ekonomik ve çevre duyarlılığının arttırmasında ki önemli faktörlerinden birisi ise titanyum dioksit gibi pahalı pigmentlerin daha az kullanımına neden olması ve kağıt sektöründe çok daha az selüloz kullanılmasını sağlamasıdır (Niğde Yatırım Rehberi, 2014). Dünyada bazı ülkelerde kalsit minerali öğütülerek kullanılmaktadır. Bu çerçevede ABD’de mermer ve kireç taşlarının öğütülmesiyle PCC üretimi yapılmaktayken, İngiltere’de mermer rezervleri bulunmamasına karşın Norveç’ten ithal edilen mermer öğütülerek kullanılmakta, Almanya’da beyaz renkli kireç taşları öğütülmekte, Romanya’da beyaz mermer inşaat amaçlı kullanılmaktadır. Bunar dışında İtalya, Uzak Doğu, Mısır, Avusturya, Macaristan, Yunanistan, İspanya, Fransa ve Almanya’da kullanılmaktadır.

Türkiye’de kalsit alanları incelendiğinde ise oldukça zengin rezervlere sahip olduğu ve Türkiye’deki tüketiminde gittikçe artış özelliği görülmektedir (Niğde Yatırım Rehberi, 2014). Ocaktaki değeri cevher olarak 3-5\$/t olan kalsit, öğütülüp torbalandıktan sonra 40-200\$/t değerlere ulaşmaktadır (Niğde Yatırım Rehberi, 2014: 48). Burada kalsitin ham olarak satılmasına karşın işlendiğindeki değerini açıkça görmek mümkün olmaktadır. Bu çerçevede öğütülmüş kalsitin Türkiye’de kullanım alanları incelendiğinde geniş bir yelpaze karşımıza çıkmaktadır. Kağıt, boya, lastik, tarım (gübre olarak), ilaç, kömür ocağı, plastik, cam, hayvan yemi, cam macunu, şeker, kozmetik, patlayıcı madde, karpit, su arıtımı, seramik, derz malzemesi, gıda ve yem sektörü kullanım alanlarından bazılarıdır.

Diğer mineral olmayan mineral ürünlerin imalatı sanayiye ele alan bu çalışmanın amacı, mineral ürünleri sektörünün dünya, Türkiye ve Niğde, Karaman’daki mevcut durumunu analiz edilerek bu alanda genelde KOP bölgesinde özeldede Niğde ve Karaman’da söz konusu sektörün yatırım potansiyelini ve sektöre yönelik yürütülen faaliyetleri ortaya koymaktır. Bu çalışma dört bölümde oluşmaktadır. İlk bölümde sektörün kapsamını belirlemek amacıyla sektörün tanımı ve ürünleri bazında sınıflandırması yapılmıştır. İkinci bölümde, dünya mineral ürünler sektörünün durumu ve pazar payı incelenmiştir. Üçüncü bölümünde ise, Türkiye’de sektörün mevcut durumu ve analizi yapılarak sektörün üretim ve dış ticaret analizi yapılmıştır. Dördüncü bölümde, Niğde ve Karaman ilinde mineral sektörünün durumu hem üretim ve istihdam boyutu hem de ilin dış ticaret analizi çerçevesinde incelenmiştir. Son bölümde ise, sektöre yönelik GZFT analizi yapılarak, sektörünün kuvvetli ve zayıf yönleri ile sektör açısından oluşan fırsat ve tehditler belirlenmiştir. Bu bölümde ayrıca ilde sektöre yönelik sanayinin yapısı, Ar-Ge ve inovasyon potansiyeli ile teşvik ve destekler incelenerek, Niğde ve Karaman için potansiyel taşıyan yatırım konuları ortaya konmuştur.

1.2. SEKTÖRÜN TANIMI, KAPSAMI VE SINIFLANDIRILMASI

Mineral ürünlerin imalatı sanayi, daha öncede bahsedildiği üzere orta-düşük teknoloji yoğunluğundaki ürünleri kapsamaktadır. Sektörün kullanım alanları incelendiğinde ise cam, seramik, çimento, beton, alçı, tuğla, mermer, granit, traverten gibi farklı yelpazedeki ürünlerin imalatını gerçekleştirmekte ve aynı zamanda mineral ürünleri sanayinin büyük kısmının inşaat sektörüne girdi olarak kullanılmaktadır (Mineral Ürünler imalatı Sanayi, 2014:1). Mineral ürünleri üretim sanayi incelendiğinde yüksek miktarda enerji harcandığı ve üretim sırasında karbondioksit salınımının gerçekleştiği görülmektedir (Mineral Ürünler imalatı Sanayi, 2014). Mineral ürünleri sanayi kapsamında üretilen ürünlerin hacim ve ağırlığının yüksek olması nedeniyle dış ticaret, ihracat potansiyelini negatif yönde etkilemekte ve firmalar çözüm olarak lokasyonel olarak yakın ölçekteki ülkelere yönelmektedir.

Mineral ürünleri imalat sanayide belirleyici rekabet unsurları incelendiğinde tasarım, yenilikçilik ve Ar-Ge unsurları ön plana çıkmakta ve yüksek katma değerli ürünlerin üretimi öncelik hedef olarak karşımıza çıkmaktadır (Mineral Ürünler imalatı Sanayi, 2014). Avrupa Birliği (AB) Ekonomik Faaliyet Sınıflandırması olan NACE Revize 2 sınıflaması ile Birleşmiş Milletler (BM) ISIC Revize 4 sınıflaması kullanılmıştır. Tablo 1.1 ve 1.2 bu sınıflamalara göre diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı sanayinin kapsamını alt sektörler göre ortaya koymaktadır.

Tablo 1.1. NACE Sınıflandırmasına göre Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünlerin İmalatı Oluşturan Ana Ve Alt Sektörler

NACE KODU	NACE REVİZE 2'ye göre sektör ve alt sektörler
23	Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı
23.1	Cam ve cam ürünleri imalatı
23.11	Düz cam imalatı
23.12	Düz camın şekillendirilmesi ve işlenmesi
23.13	Çukur cam imalatı
23.14	Cam elyafı imalatı
23.19	Diğer camların imalatı ve işlenmesi (teknik amaçlı cam eşyalar dahil)
23.2	Ateşe dayanıklı ürünlerin imalatı
23.20	Ateşe dayanıklı (refrakter) ürünlerin imalatı
23.3	Kilden inşaat malzemeleri imalatı
23.31	Seramik karo ve kaldırım taşları imalatı
23.32	Fırınlanmış kilden tuğla, karo ve inşaat malzemeleri imalatı
23.4	Diğer porselen ve seramik ürünlerin imalatı
23.41	Seramik ev ve süs eşyaları imalatı
23.42	Seramik sıhhi ürünlerin imalatı
23.43	Seramik yalıtkanların (izolatörlerin) ve yalıtkan bağlantı parçalarının imalatı
23.44	Diğer teknik seramik ürünlerin imalatı
23.49	Başka yerde sınıflandırılmamış diğer seramik ürünlerin imalatı
23.5	Çimento, kireç ve alçı imalatı
23.51	Çimento imalatı
23.52	Kireç ve alçı imalatı
23.6	Beton, çimento ve alçıdan yapılmış eşyaların imalatı
23.61	İnşaat amaçlı beton ürünlerin imalatı
23.62	İnşaat amaçlı alçı ürünlerin imalatı
23.63	Hazır beton imalatı
23.64	Toz harç imalatı
23.65	Lif ve çimento karışımı ürünlerin imalatı
23.69	Beton, alçı ve çimentodan yapılmış diğer ürünlerin imalatı
23.7	Taş ve mermerin kesilmesi, şekil verilmesi ve kullanılabilir hale getirilmesi
23.70	Taş ve mermerin kesilmesi, şekil verilmesi ve bitirilmesi
23.9	Aşındırıcı ürünlerin ve başka yerde sınıflandırılmamış metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı
23.91	Aşındırıcı ürünlerin imalatı
23.99	Başka yerde sınıflandırılmamış metalik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı

Kaynak: NACE Kodlarına dayalı olarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 1.2. ISIC Sınıflandırmasına göre Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünlerin İmalatı Oluşturan Sektörler

ISIC KODU	ISIC REVİZE 4'e göre sektör ve alt sektörler
2310	Cam Ve Cam Ürünleri İmalatı
2391	Ateşe Dayanıklı Ürünlerin İmalatı
2392	Kilden İnşaat Malzemeleri İmalatı
2393	Diğer Porselen Ve Seramik Ürünlerin İmalatı
2394	Çimento, Kireç Ve Alçı İmalatı
2395	Beton, Çimento Ve Alçıdan Yapılmış Eşyaların İmalatı
2396	Taş Ve Mermerin Kesilmesi, Şekil Verilmesi Ve Kullanılabilir Hale Getirilmesi
2399	Başka Yerde Sınıflandırılmamış Metalik Olmayan Diğer Mineral Ürünlerin İmalatı

Kaynak: ISIC Kodlarına dayalı olarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

NACE Revize 2.2 sınıflamasına göre, diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı sektörü, ikili düzeyde Cam ve cam ürünleri imalatı, ateşe dayanıklı ürünlerin imalatı, kilden inşaat malzemeleri imalatı, diğer porselen ve seramik ürünlerin imalatı, çimento, kireç ve alçı imalatı, beton, çimento ve alçıdan yapılmış eşyaların imalatı, taş ve mermerin kesilmesi, şekil verilmesi ve kullanılabilir hale getirilmesi ve aşındırıcı ürünlerin ve başka yerde sınıflandırılmamış metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı faaliyeti kapsamında yer almaktadır. Dörtlü düzeyde bakıldığında ise, 24 alt sektörden oluştuğu görülmektedir. Bu kapsamda sektör analizi boyunca rapor odağı olan Niğde ve Karaman'da yer almayan alt sektörler rapor kapsamı dışında bırakılacaktır.

1.3. DÜNYADA MİNERAL ÜRÜNLERİ İMALATI SANAYİ

Dünya mineral ürünler sanayi üretici ülkeleri arasında Mısır, İran, S. Arabistan, Fas, Çin, Hindistan, Endonezya, Japonya, Vietnam, Güney Kore, Tayland, İspanya, İtalya, Portekiz, Fransa, Almanya, Polonya, Meksika, Brezilya, ABD ve Türkiye gibi ülkeler bulunmaktadır. Bu ülkelerin, 2005 ve 2012 yıllarında mineral ürünler imalatı sanayi katma değerinin toplam imalat sanayi içerisinde ki payları incelendiğinde (Tablo 1.3) en yüksek paya % 16,1'ik bir oranla Mısır'ın sahip olduğu görülmektedir. Mısırı sırasıyla ise İran, S.Arabistan, Fas ve Çin izlemektedir. Türkiye'de ise bu pay 2005 yılında %8,33 olurken 2010 yılında ise %7,96'ya düşmüştür.

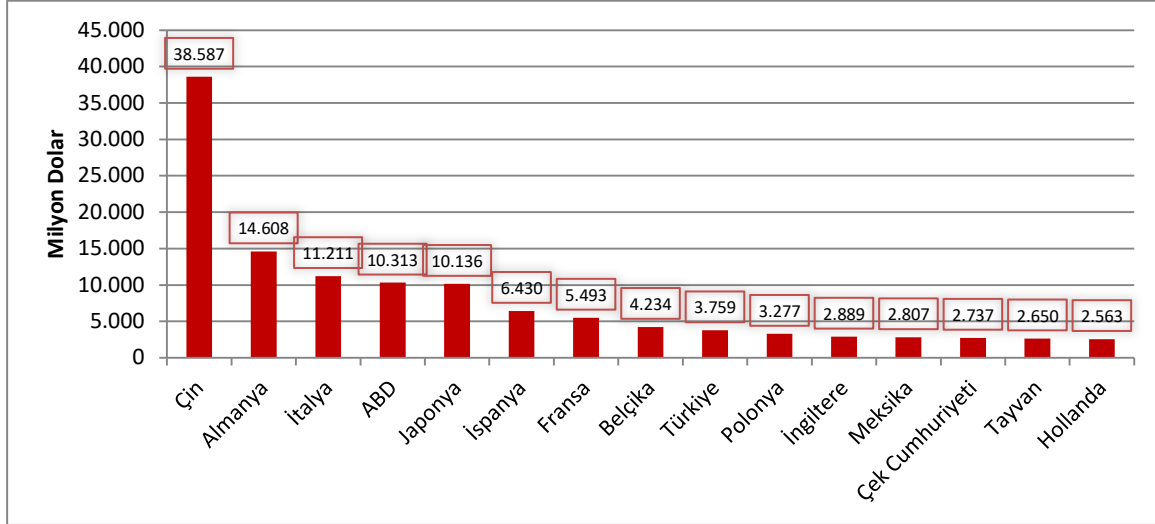
Tablo 1.3. Dünya Mineral Ürünler Sanayi Üretici Ülkeler Mineral Ürünler İmalatı Sanayi Katma Değerinin Toplam İmalat Sanayi İçinde Payları (%)

Ülkeler	2005 PAY(%)	2010 PAY(%)
Mısır	11,12	16,1
İran	14,4	14,1
S.Arabistan	9,1	12,1
Fas	9,95	13,95
Çin	4,98	4,99
Hindistan	4,52	3,84
Endonezya	4,64	3,61
Japonya	3,52	3,22
Vietnam	9,49	9,23
Güney Kore	3,84	3,36
Tayland	6,38	3,73
İspanya	8,96	5,96
İtalya	6,09	5,02
Portekiz	9,31	8,4
Fransa	3,85	3,73
Almanya	2,99	2,78
Polonya	5,55	6,13
Meksika	7,22	6,79
Brezilya	3,22	3,43
ABD	3,04	3,14
Türkiye	8,33	7,96

Kaynak: UNIDO Statistical Database, İSO Mineral Ürünlerin İmalatı Sanayi Sektör Raporu,2014 verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Mineral ürünleri sanayinin dünyadaki ilk 15 ihracatçı ülkeleri 2012 yılı verileri itibariyle incelenmiştir (Şekil 1.1). Buna göre 38,58 Milyon Dolar ile Çin en çok ihracat gerçekleştiren ülke konumundadır. Diğer ülkeler incelendiğinde; Almanya 14,6 milyon dolar, İtalya 11,2 milyon dolar, ABD 10,3 milyon dolar, Japonya ise 10,1 milyon dolar ile en çok ihracat gerçekleştiren ülkelerdendir. Türkiye ise 3,7 milyon dolarlık ihracatıyla dünya pazarında 9.sırada yerini almıştır. En düşük payın ise 2,5 milyon dolar ihracat ile Hollanda'ya ait olduğu görülmektedir.

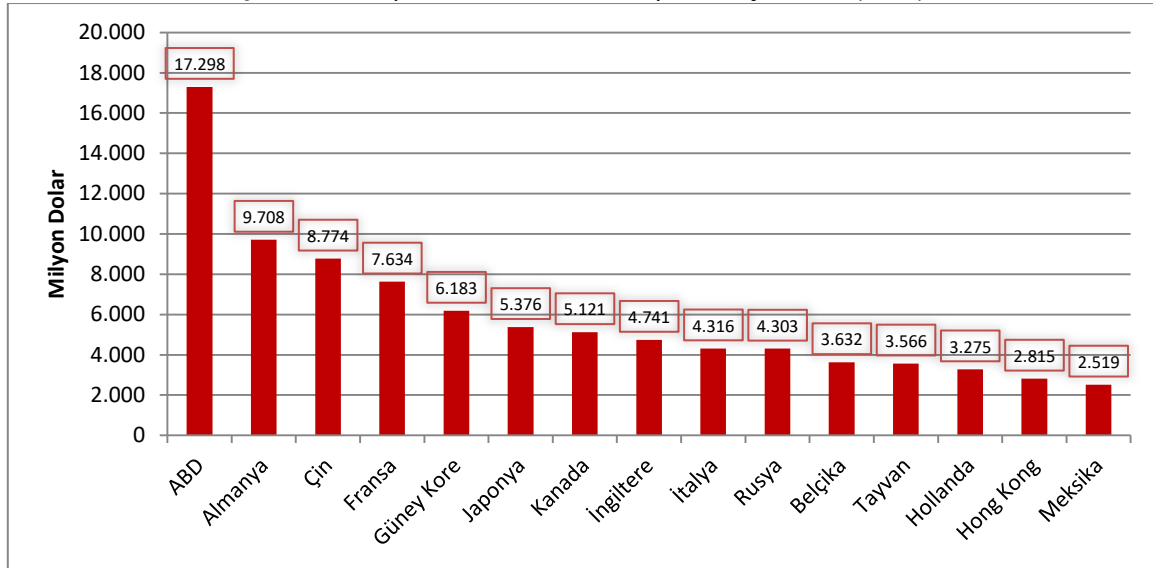
Şekil 1.1. Dünya Mineral Ürünler Sanayi İhracatçı Ülkeler (2012)



Kaynak: BM Ticaret Veri Tabanı, TÜİK, Dünya Ticaret Örgütü, İSO Mineral Ürünlerin İmalatı Sanayi Sektör Raporu, 2014 verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Mineral ürünleri sanayideki 2012 verilerine göre ilk 15 ithalatçı ülke incelendiğinde (Şekil 1.2) ise karşımıza ABD, Japonya, Çin, Fransa, Güney Kore, Japonya, Kanada, İngiltere, İtalya, Rusya, Belçika, Tayvan, Hollanda, Hong Kong ve Meksika ülkeleri çıkmaktadır. ABD 17,2 milyon dolar ile en büyük ithalat pazarına sahip olmaktadır. ABD'yi ise sırasıyla Almanya 9,7 milyon dolar, Çin 8,7 milyon dolar, Fransa 7,6 milyon dolar son olarak Güney Kore ise 6,1 milyon dolar ile izlemektedir.

Şekil 1.2. Dünya Mineral Ürünler Sanayi İthalatçı Ülkeler (2012)



Kaynak: BM Ticaret Veri Tabanı, TÜİK, Dünya Ticaret Örgütü, İSO Mineral Ürünlerin İmalatı Sanayi Sektör Raporu, 2014 verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Niğde ve Karaman ilinde kalsit ve mermer sektörünün yatırım potansiyeli taşımasıyla nedeniyle mineral ürünleri sanayi alt sektörü olan doğal taş üretici ve tüketici ülkeleri 2011 verileri ışığında incelenmiştir. Buna göre Çin, Hindistan, Türkiye, İran ve İtalya üretici ilk 5 ülke arasında yer almaktayken; Çin, Hindistan, ABD ve İtalya tüketici ilk 5 ülke arasında yer almaktadır (Tablo 1.4).

Tablo 1.4. Dünya Doğal taş Üretici ve Tüketicileri (2011)

Üretici Ülkeler			Tüketici Ülkeler		
Sıra	Ülke	Milyon Ton	Sıra	Ülke	Milyon m2
1	Çin	36	1	Çin	306,1
2	Hindistan	14,1	2	Hindistan	94,9
3	Türkiye	10,6	3	ABD	70,8
4	İran	8,5	4	İtalya	56,9
5	İtalya	7,5	5	Güney Kore	53,1
6	Brezilya	7,3	6	Brezilya	49,3
7	İspanya	5,5	7	Almanya	36,7
8	Mısır	5,2	8	Belçika	32,9
9	Portekiz	4,6	9	İsviçre	31,6
10	ABD	2,1	10	Tayvan	30,4

Kaynak: Statistical Yearbook XXIII Report Marble and Stones in the World, İSO Mineral Ürünlerin İmalatı Sanayi Sektör Raporu, 2014 verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

1.4. SEKTÖRÜN TÜRKİYE'DEKİ MEVCUT DURUMU

1.4.1. Türkiye Mineral Ürünler İmalatı Sektörünün Pazar Analizi

Çoğunlukla ağır ürünlerden oluşması nedeniyle mineral ürünleri imalatı sanayide üretilen ürünlerin uzak pazarlara taşınmasının maliyeti yüksek olmaktadır. İhracatın ise yakın ülkelerle sınırlı kalması mineral ürünleri sanayinde iç tüketimin seviyesi ve üretim kapasitesi talep dengesinde üretim için belirleyici hususlar olarak karşımıza çıkmaz (Mineral Ürünleri İmalatı Sanayi, 2014). Mineral ürünleri imalatı sanayinin ise çoğunlukla inşaat ve yapı sektöründe kullanılması, iç pazarın görece inşaat sektörüne odaklı olmasına neden olmaktadır (Mineral Ürünleri İmalatı Sanayi, 2014). Buna karşın ise artan nüfus, hızlı kentleşme ve konutlaşma ihtiyacının ortaya çıkmasına bağlı olarak inşaat sektöründe son dönemlerde kazanılan ivme, mineral ürünleri imalatı sanayideki üretim artışını da etkilemektedir.

Tablo 1.5. 2009-2012 Yılları Arasında Mineral Ürünleri İmalatı Sanayi Sektörlerinin Üretim Miktarı

Üretim	2009	2010	2011	2012
Cam Sektörü (Bin Ton)	2.693	3.437	3.757	3.683
Seramik Sektörü (Milyon m2)	205.000	245.000	260.000	280.000
Çimento ve Hazır Beton Sektörü (Milyon Ton)	58,00	63	63,40	60
Doğaltaş Mermer Sektörü (m3)	2.715.601	3.352.070	4.086.222	4.150.000
Doğaltaş Traverten Sektörü (m3)	1.002.866	879.319	1.685.049	1.715.000

Kaynak: İSO Mineral Ürünleri İmalatı Sanayi, 2014 verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Türkiye’de cam sektöründe üretin 2009 yılında 2.693 milyon ton iken 2012 yılında bu rakam 3.683 milyon tona ulaşmıştır (Tablo 1.5). Düz camların inşaat, kara taşıtları, beyaz eşya, mobilya, tarım-sera ve güneş alanlarında kullanılması bu artışın en önemli nedenleri arasındadır (Mineral Ürünleri İmalatı Sanayi, 2014). Bu kapsamda kentleşme ve konut ihtiyacı inşaat sektörünün ivme kazanmasına neden olduğu gibi cam sektöründe de ivme kazanılmasına katkı sağlamıştır. Seramik sektörü de inşaat sektörüne bağlı olarak ivme kazanan sektörler arasındadır. 2009 yılında 205.000 milyon m²’lik üretimi 2012 yılında 280.000 milyon m²’ye ulaşmıştır. Çimento ve hazır beton sektörü de tıpkı cam ve seramik sektörü gibi inşaat sektörüne bağlı olarak hızlı bir genişleme göstermekte ve çimento ihraç edilirken hazır beton ise yurt içinde kullanılmaktadır. Buna göre 2009 yılında 58 milyon ton olan üretim 2012 yılında 60 milyon tona ulaşmıştır. Kentsel dönüşümle birlikte karayolları, havalimanı ve inşaatlarda kaliteli beton kullanımı da önem kazanmıştır. Doğal taş sektörü ise kaplama, döşeme, inşaat, mıcır, heykeltçilik, süs eşyası ve optik sanayide kullanılmakta ve piyasada önemli bir yere sahiptir (Mineral Ürünleri İmalatı Sanayi, 2014). Alp kuşağında yer alan Türkiye 5,1 milyar m³ - 13,9 milyar ton muhtemel mermer rezervine sahiptir (Mineral Ürünleri İmalatı Sanayi, 2014:21). Bu bağlamda mermer sektörü incelendiğinde 2009 yılında 2.715.601 m³ olan üretim 2012 yılında 4.150.000 m³’e ulaşmıştır. Traverten grubunda ise 2009 yılında 1.002.8766 m³ olan üretim 2012 yılında 1.715.000

m³'e ulaşmıştır. Bu kapsamda Karaman ilinde de potansiyel sektör olan mermer sektöründe büyük bir ivmenin kazanıldığını ve büyümenin yakalandığını söylemek doğru olacaktır.

1.4.2. TÜİK Verilerine Göre Analiz

Mineral Ürünlerin İmalatı Sanayi sektörünün Türkiye'deki mevcut durumunu analiz edilirken girişim sayısı ve çalışan sayısının analizinde Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Yıllık Sanayi ve Hizmet İstatistikleri kapsamında NACE Rev.2 bazında yayınlanan verilerden yararlanılmıştır. Öncelikli olarak diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı sanayinin imalat sanayi içerisinde ki oranı ve 2009-2015 yılları arasında ki değişimi analiz edilmiştir. Buna göre 2009 yılında imalat sanayi içerisinde metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı sanayinin iş yeri sayısı oranı %4 olurken bu oran 2015 yılında çok küçük bir artış göstererek %4,1'e ulaşmıştır (Tablo 1.6). Yine Türkiye genelinde diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı sanayinin imalat sanayi içerisinde ki istihdam oranı incelendiğinde ise 2009 yılında %6,1'lik oranının 2015 yılında %6,8'e ulaştığı görülmektedir. Bu bağlamda 23 kodlu diğer metalik olmayan mineral ürünlerin sanayinde 2009 ve 2015 yılları arasında işyeri sayısı ve istihdam sayısı parametrelerinde bir artış olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 1.6. Türkiye'de Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünlerin İmalatı Sanayi Sektöründe Faaliyet Gösteren Firma Sayısı Ve İstihdamı

Kodu	NACE Rev. 2 Düzeyinde Alt Sektörlerin Adı	2009				2015			
		İşyeri Sayısı	%	İstihdam	%	İşyeri Sayısı	%	Firma Sayısı	%
C	İmalat Sanayi(Toplam)	320.815	100	2.584.773	100	3.680.466	100	332.834	100
23	Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı	12.948	4,0	157.661	6,1	250.128	6,8	13.788	4,1

Kaynak: TÜİK, 2017 verileri baz alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı sanayinde 2 dijital ve 4 dijital alt sektörler (Tablo 1.7) incelenmiştir. Cam sektörü rapor kapsamında incelenen kalsitin kullanım alanlarından olma özelliği göstermektedir. Bu bağlamda 23.1 kodlu cam ve cam ürünleri imalatı sanayi 2009-2015 yılları arasında işyeri sayısında azalış görülürken buna karşın istihdam sayısında ise artış yaşanmıştır. 23.2 kodlu ateşe dayanıklı ürünlerin imalatı, işyeri ve firma sayısında 2009-2015 yılları arasında artış yaşanmıştır. Yine kalsitin kullanım alanlarından biri olan seramik sektörünün 23.4 kodlu diğer porselen ve seramik ürünlerin imalatı sanayi incelendiğinde işyeri ve firma sayısında artış olduğu görülmektedir. 23.5 çimento, kireç ve alçı imalatı, 23.6 beton, çimento ve alçıdan yapılmış eşyaların imalatı sanayinde de işyeri ve firma sayısında artış meydana geldiği görülmektedir. Karaman ilinde mermer rezervlerinin bulunması ve ilde potansiyel sektör olarak tanımlanması nedeniyle 23.7 taş ve mermerin kesilmesi, şekil verilmesi ve kullanılabilir hale getirilmesi sanayi önemli olmakla birlikte 2009-2015 işyeri ve firma sayısı incelendiğinde artış yaşandığı görülmektedir. Son olarak ise 23.9 aşındırıcı ürünlerin ve başka yerde sınıflandırılmamış metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı sanayinin işyeri ve firma sayısı incelendiğinde 2015 yılında 2009 yılına oranla artış yaşandığı görülmektedir. Bu bağlamda diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı sanayi toplamı işyeri sayısı 2009 yılında 21.262'ye 2015 yılında 26.573'e ulaşmış; istihdam sayısı ise 288.689'ken neredeyse iki katlık bir büyüme göstererek 460.443'e ulaşmıştır.

Tablo 1.7. Türkiye'de Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünlerin İmalatı Temsil Eden İmalat Sanayi Alt Sektörlerinin Dağılımı

Kodu	NACE Rev. 2 Düzeyinde Alt Sektörlerin Adı	200		2015	
		İş yeri Sayısı	İstihdam	İstihdam	İş yeri Sayısı
231	Cam ve cam ürünleri imalatı	1.217	22.869	32.754	1.003
2311	Düz cam imalatı	c	c	c	3
2312	Düz camın şekillendirilmesi ve işlenmesi	720	8.218	14.072	613
2313	Çukur cam imalatı	394	9.561	12.331	268
2314	Cam elyafı imalatı	c	c	c	10
2319	Diğer camların imalatı ve işlenmesi	95	1.824	2.416	109
232	Ateşe dayanıklı ürünlerin imalatı	27	1.771	2.597	51
2320	Ateşe dayanıklı (refrakter) ürünlerin imalatı	27	1.771	2.597	51
233	Kilden inşaat malzemeleri imalatı	1 723	27.474	38.063	729
2331	Kilden inşaat malzemeleri imalatı	46	10.143	17.979	87
2332	Fırınlanmış kilden tuğla, karo ve inşaat malzemeleri imalatı	1 677	17.331	20.084	642
234	Diğer porselen ve seramik ürünlerin imalatı	675	10.964	18.627	728
2341	Seramik ev ve süs eşyaları imalatı	590	5.715	9.381	621
2342	Seramik sıhhi ürünlerin imalatı	49	5.011	8.688	61
2343	Seramik yalıtkanların ve yalıtkan bağlantı parçalarının imalatı	7	174	422	17
2349	Başka yerde sınıflandırılmamış diğer seramik ürünlerin imalatı	29	64	136	29
235	Çimento, kireç ve alçı imalatı	148	15.164	17.531	205
2351	Çimento imalatı	39	12.760	13.859	52
2352	Kireç ve alçı imalatı	109	2.404	3.672	153
236	Beton, çimento ve alçıdan yapılmış eşyaların imalatı	1.510	34.990	74.967	2.755
2361	İnşaat amaçlı beton ürünlerin imalatı	836	13.089	27.015	1.460
2362	İnşaat amaçlı alçı ürünlerin imalatı	227	1.577	2.803	335
2363	Hazır beton imalatı	417	19.411	40.866	809
2364	Toz harç imalatı	c	c	3 124	123
2365	Lif ve çimento karışimli ürünlerin imalatı	c	c	833	5
2369	Beton, alçı ve çimentodan yapılmış diğer ürünlerin imalatı	21	415	326	23
237	Taş ve mermerin kesilmesi ve kullanılabilir hale getirilmesi	7.550	40.335	56.703	7.976
2370	Taş ve mermerin kesilmesi, şekil verilmesi ve bitirilmesi	7.550	40.335	56.703	7.976
239	Aşındırıcı ürünlerin ve metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı	98	4.094	8.886	341
2391	Aşındırıcı ürünlerin imalatı	47	1.289	2.297	76
2399	BYS metalik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı	51	2.805	6.589	265
Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünlerin İmalatı Sanayi Toplamı		21.262	288.689	460.443	26.573

Kaynak: TÜİK, 2017 verileri baz alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur. c 5429 Sayılı Türkiye İstatistik Kanununun gizli verilerle ilgili maddesi uyarınca, girişim sayısının üçten az olması nedeniyle bilgiler verilmemiştir.

1.4.3. TOBB Verilerine Göre Analiz

Diğer metalik olmayan mineral ürünleri sanayinin iller bazında mevcut durumunun ortaya konulabilmesi için 4 dijitli alt sektörlerin analiz edilmesi gerekmez. TÜİK verilerinde çalışan ve istihdam sayısı analiz edilmiş ancak il bazında 4 dijitli verilerin bulunmaması nedeniyle TÜİK verilerine göre daha dar kapsamlı olmasına karşın Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) verileri, gerek firma gerekse istihdam sayısında ve sektörel kırılımlarda, il bazında verileri kapsamaması nedeniyle rapor kapsamında tercih edilmiştir. Bu çerçevede mineral ürünleri sanayinin ulusal, KOP Bölgesi ve rapor kapsamında ki Niğde, Karaman bazında analizi mümkün olacak bu dağılım ortaya konulurken TOBB verileri kullanılacaktır.

Bu bağlamda TOBB verilerine göre, mineral ürünleri sanayiye oluşturan 23.12 düz camın şekillendirilmesi ve işlenmesi, 23.51 çimento imalatı, 23.52 kireç ve alçı imalatı, 23.61 inşaat amaçlı beton ürünlerin imalatı, 23.63 hazır beton imalatı, 23.64 toz harç imalatı, 23.69 beton alçı ve çimentodan yapılmış diğer ürünlerin imalatı, 23.70 taş ve mermerin kesilmesi, şekil verilmesi ve bitirilmesi son olarak ise 23.99 başka yerde sınıflandırılmamış metalik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı sanayinin Türkiye genelinde ki durumuna bakıldığında (Tablo 1.8), 5.70 firmanın faaliyet gösterdiği ve yaklaşık 176.546 kişilik de bir istihdamın yaratıldığı görülmektedir.

Tablo 1.8. Türkiye’de Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünleri Sanayi Sektöründe Faaliyet Gösteren Firma Sayısı ve İstihdamı

Kodu	NACE Rev. 2 Düzeyinde Alt Sektörlerin Adı*	2016	
		Firma Sayısı	İstihdam
23.12	Düz camın şekillendirilmesi ve işlenmesi	392	23.498
23.51	Çimento İmalatı	76	12.432
23.52	Kireç ve Alçı İmalatı	108	6.369
23.61	İnşaat amaçlı beton ürünlerin imalatı	686	22.832
23.63	Hazır Beton İmalatı	1.453	41.950
23.64	Toz Harç İmalatı	229	8.103
23.69	Beton, alçı ve çimentodan yapılmış diğer ürünlerin imalatı	472	14.135
23.70	Taş ve mermerin kesilmesi, şekil verilmesi ve bitirilmesi	1.219	32.586
23.99	BYS metalik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı	435	14.643
Toplam		5.070	176.546

Kaynak: TOBB, 2016 verileri baz alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

*Niğde ve Karaman’ın bulunmadığı alt sektörler kapsam dışı bırakılmıştır.

Diğer metalik olmayan mineral ürünleri sanayinin firma sayısı ve istihdam bakımından alt sektörler göre detaylı analizini içeren Tablo 1.9’daki 23.12 düz camın şekillendirilmesi ve işlenmesi sanayinin Türkiye ve KOP bölgesi içindeki durumuna bakıldığında, sektörde ki çok işyeri sayısının %26,8’lik bir oranla İstanbul’da bulunduğu görülmektedir. Yine İstanbul’un %20,5’lik bir oranla Türkiye genelinde sektörde en büyük istihdamı yarattığı ortaya çıkmaktadır. Kalsitin cam sektöründe kullanılması nedeniyle Niğde ilinin sektördeki işyeri sayısı ve istihdamı da incelenmiştir. Buna göre Niğde Türkiye genelinde %0,3’lük işyeri sayısı ve %0,1’lik istihdama sahiptir.

Diğer metalik olmayan mineral ürünleri sanayinin diğer alt sektörü olan çimento imalatı sanayinin Türkiye genelinde illere göre dağılımı incelenmiştir (Tablo 1.10). Buna göre Ankara %6,6’lık oranla işyeri sayısında Türkiye’de öncü durumundadır. İstihdam sayısına göre ise Kocaeli Türkiye genelinde sektörde %6,6’lık bir istihdam yaratmasıyla öncü durumundadır. Karaman’da sektör bulunmazken Niğde ili ise 54 il içerisinde iş yeri sayısında %1,3 istihdamda %0,9’luk orana sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 1.9. 23.12 Düz camın şekillendirilmesi ve işlenmesi Sanayinin İllere Göre Dağılımı, 2016

İl Adı	Kayıtlı	%	Personel Bilgileri						Toplam	%
	Üretici		M	T	U	İ	İD			
Adana	7	1,8%	2	9	31	189	49	280	1,2%	
Adıyaman	3	0,8%	1	0	16	21	4	42	0,2%	
Afyonkarahisar	6	1,5%	0	1	16	119	22	158	0,7%	
Amasya	2	0,5%	3	5	3	99	12	122	0,5%	
Ankara	34	8,7%	63	103	201	1498	278	2143	9,1%	
Antalya	15	3,8%	7	8	44	458	107	624	2,7%	
Artvin	2	0,5%	0	0	13	8	2	23	0,1%	
Aydın	3	0,8%	0	1	7	78	12	98	0,4%	
Balıkesir	4	1,0%	4	3	14	90	14	125	0,5%	
Bolu	2	0,5%	16	15	15	242	43	331	1,4%	
Bursa	27	6,9%	33	73	56	1292	226	1680	7,1%	
Çanakkale	2	0,5%	1	4	4	68	16	93	0,4%	
Çorum	1	0,3%	0	0	0	20	4	24	0,1%	
Denizli	5	1,3%	29	129	7	886	198	1249	5,3%	
Diyarbakır	3	0,8%	0	5	16	35	5	61	0,3%	
Edirne	2	0,5%	1	1	8	23	3	36	0,2%	
Elazığ	3	0,8%	0	2	5	29	7	43	0,2%	
Erzincan	3	0,8%	0	0	6	17	5	28	0,1%	
Erzurum	1	0,3%	0	0	4	16	2	22	0,1%	
Eskişehir	7	1,8%	24	4	41	410	45	524	2,2%	
Gaziantep	6	1,5%	0	0	14	87	14	115	0,5%	
Giresun	2	0,5%	0	0	8	32	8	48	0,2%	
Gümüşhane	1	0,3%	1	2	3	7	2	15	0,1%	
Hatay	1	0,3%	0	0	4	20	5	29	0,1%	
Isparta	3	0,8%	0	1	4	44	5	54	0,2%	
Mersin	4	1,0%	28	71	10	586	79	774	3,3%	
İstanbul	105	26,8%	89	94	369	3488	725	4811	20,5%	
İzmir	22	5,6%	17	16	70	444	183	730	3,1%	
Kayseri	11	2,8%	11	8	39	668	82	808	3,4%	
Kırklareli	6	1,5%	80	117	114	1892	255	2458	10,5%	
Kırşehir	3	0,8%	0	1	0	57	10	68	0,3%	
Kocaeli	19	4,8%	113	66	141	1803	332	2462	10,5%	
Konya	11	2,8%	13	5	31	636	126	819	3,5%	
Kütahya	5	1,3%	2	5	23	96	11	137	0,6%	
Malatya	3	0,8%	1	1	13	53	12	80	0,3%	
Manisa	2	0,5%	5	20	6	299	34	364	1,5%	
Kahramanmaraş	2	0,5%	1	2	20	51	10	84	0,4%	
Muğla	4	1,0%	1	2	16	67	22	108	0,5%	
Nevşehir	2	0,5%	0	0	6	55	8	69	0,3%	
Niğde	1	0,3%	0	0	0	21	2	23	0,1%	
Ordu	3	0,8%	0	0	12	13	4	29	0,1%	
Rize	1	0,3%	0	0	11	28	6	45	0,2%	
Sakarya	5	1,3%	0	1	11	168	15	195	0,8%	
Samsun	2	0,5%	0	0	12	73	8	93	0,4%	
Sivas	1	0,3%	0	0	2	10	0	12	0,1%	
Tekirdağ	7	1,8%	14	0	18	378	76	490	2,1%	
Tokat	2	0,5%	0	1	2	38	4	45	0,2%	
Trabzon	8	2,0%	2	4	16	152	28	202	0,9%	
Uşak	2	0,5%	0	0	0	16	3	19	0,1%	
Van	1	0,3%	0	0	3	14	1	18	0,1%	
Yozgat	1	0,3%	0	0	0	51	11	62	0,3%	
Zonguldak	3	0,8%	0	0	6	56	5	67	0,3%	
Aksaray	2	0,5%	1	1	5	29	11	47	0,2%	
Karaman	2	0,5%	0	3	6	41	4	54	0,2%	
Batman	2	0,5%	0	0	9	28	3	40	0,2%	
Yalova	3	0,8%	0	0	19	27	4	50	0,2%	
Düzce	2	0,5%	56	6	0	180	26	268	1,1%	
Toplam	392	100,0%	619	790	1530	17306	3188	23498	100,0%	

M: Mühendis; T: Teknisyen; U: Usta; İ: İşçi; İD: İdari;

Kaynak: TOBB, 2016 verileri baz alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 1.10. 23.51 Çimento imalatı Sanayinin illere Göre Dağılımı, 2016

İl Adı	Kayıtlı	%	Personel Bilgileri						
	Üretici		M	T	U	İ	İD	Toplam	%
Adana	2	2,6%	40	27	86	238	108	499	4,0%
Adıyaman	1	1,3%	10	0	121	11	30	172	1,4%
Afyonkarahisar	2	2,6%	15	17	70	43	17	162	1,3%
Ankara	5	6,6%	63	39	143	262	110	617	5,0%
Antalya	1	1,3%	2	1	5	9	5	22	0,2%
Aydın	2	2,6%	16	1	60	128	23	258	2,1%
Balıkesir	1	1,3%	14	10	56	43	55	178	1,4%
Bilecik	1	1,3%	17	9	25	142	21	303	2,4%
Bitlis	1	1,3%	2	2	5	21	1	31	0,2%
Bolu	1	1,3%	9	14	122	0	54	199	1,6%
Burdur	2	2,6%	14	9	82	230	71	406	3,3%
Bursa	1	1,3%	3	0	0	223	82	308	2,5%
Çanakkale	1	1,3%	7	26	23	233	41	330	2,7%
Çorum	1	1,3%	8	6	6	96	12	128	1,0%
Denizli	1	1,3%	22	19	105	42	54	242	1,9%
Diyarbakır	1	1,3%	7	10	63	48	65	193	1,6%
Edirne	1	1,3%	13	11	67	14	13	118	0,9%
Elazığ	2	2,6%	27	28	101	93	41	290	2,3%
Erzincan	1	1,3%	2	0	15	26	9	52	0,4%
Erzurum	1	1,3%	16	2	82	171	51	322	2,6%
Eskişehir	1	1,3%	14	25	33	92	15	179	1,4%
Gaziantep	1	1,3%	11	7	45	45	58	166	1,3%
Gümüşhane	1	1,3%	11	1	28	191	19	250	2,0%
Hatay	2	2,6%	3	3	15	31	4	56	0,5%
Isparta	1	1,3%	11	6	76	254	79	426	3,4%
Mersin	2	2,6%	28	48	89	346	101	623	5,0%
İstanbul	1	1,3%	8	17	42	182	58	307	2,5%
İzmir	1	1,3%	22	3	47	213	88	373	3,0%
Kars	2	2,6%	20	12	121	43	35	231	1,9%
Kayseri	1	1,3%	12	14	34	43	9	112	0,9%
Kırklareli	2	2,6%	19	24	135	86	152	417	3,4%
Kocaeli	3	3,9%	36	41	199	298	247	821	6,6%
Konya	1	1,3%	23	9	75	39	33	185	1,5%
Manisa	2	2,6%	0	0	1	31	8	40	0,3%
Kahramanmaraş	2	2,6%	25	26	160	345	49	605	4,9%
Mardin	2	2,6%	12	8	125	55	54	254	2,0%
Muş	1	1,3%	12	16	59	81	49	217	1,7%
Nevşehir	1	1,3%	1	2	0	25	5	33	0,3%
Niğde	1	1,3%	6	12	0	79	15	112	0,9%
Ordu	1	1,3%	22	0	14	128	55	219	1,8%
Samsun	3	3,9%	21	64	68	215	23	391	3,1%
Siirt	1	1,3%	7	8	88	79	27	209	1,7%
Sivas	1	1,3%	20	17	70	33	8	152	1,2%
Tekirdağ	1	1,3%	1	1	0	2	2	6	0,0%
Tokat	1	1,3%	9	6	27	85	52	179	1,4%
Trabzon	1	1,3%	6	2	41	88	23	160	1,3%
Şanlıurfa	1	1,3%	14	9	42	73	60	198	1,6%
Van	1	1,3%	13	3	34	124	18	192	1,5%
Yozgat	1	1,3%	8	4	6	102	7	127	1,0%
Zonguldak	2	2,6%	3	4	6	35	11	59	0,5%
Batman	1	1,3%	0	2	0	10	2	14	0,1%
Bartın	2	2,6%	23	3	43	137	43	249	2,0%
Yalova	1	1,3%	2	1	1	4	0	8	0,1%
Karabük	1	1,3%	2	1	0	20	9	32	0,3%
Toplam	76	100,0%	732	630	2961	5687	2281	12432	100,0%

M: Mühendis; T: Teknisyen; U: Usta; İ: İşçi; İD: İdari; Kaynak: TOBB, 2016 verileri baz alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Diğer metalik olmayan mineral ürünleri sanayinin diğer alt sektörü olan kireç ve alçı imalatı sanayinin Türkiye genelinde illere göre dağılımı incelenmiştir (Tablo 1.11). Buna göre Ankara %16,7'lik oranla işyeri sayısında Türkiye'de yine öncü durumundadır. İstihdam sayısına göre ise yine Ankara Türkiye genelinde sektörde %18,5'lik bir istihdam yaratmasıyla öncülüğünü korumaktadır. Karaman'da sektör bulunmazken Niğde ili ise 41 il içerisinde iş yeri sayısında %0,9 istihdamda %0,1'lik orana sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 1.11. 23.52 Kireç ve alçı imalatı Sanayinin İllere Göre Dağılımı, 2016

İl Adı	Kayıtlı	%	Personel Bilgileri						
	Üretici		M	T	U	İ	İD	Toplam	%
Adana	6	5,6%	18	5	17	186	25	251	3,9%
Afyonkarahisar	1	0,9%	0	3	2	28	22	55	0,9%
Ankara	18	16,7%	88	47	140	781	122	1178	18,5%
Antalya	7	6,5%	14	10	53	322	65	464	7,3%
Aydın	4	3,7%	2	0	4	37	4	47	0,7%
Bilecik	2	1,9%	4	0	0	76	10	90	1,4%
Burdur	2	1,9%	1	1	0	25	4	31	0,5%
Bursa	1	0,9%	1	2	0	30	3	36	0,6%
Çanakkale	1	0,9%	2	0	0	13	3	18	0,3%
Çankırı	1	0,9%	0	2	7	10	6	25	0,4%
Denizli	1	0,9%	0	0	2	8	3	13	0,2%
Diyarbakır	1	0,9%	5	7	2	10	2	26	0,4%
Elazığ	3	2,8%	11	14	14	88	16	143	2,2%
Erzurum	1	0,9%	5	5	0	36	6	52	0,8%
Eskişehir	1	0,9%	19	10	16	108	41	194	3,0%
Gaziantep	1	0,9%	1	0	2	6	1	10	0,2%
Hatay	2	1,9%	46	178	26	15	23	288	4,5%
Mersin	1	0,9%	3	8	3	19	8	41	0,6%
İstanbul	2	1,9%	4	4	0	45	82	135	2,1%
İzmir	9	8,3%	44	65	38	352	135	634	10,0%
Kayseri	1	0,9%	0	0	0	3	0	3	0,0%
Kırklareli	1	0,9%	3	3	0	24	9	39	0,6%
Kırşehir	1	0,9%	1	1	3	25	2	32	0,5%
Kocaeli	6	5,6%	26	30	4	284	60	404	6,3%
Kütahya	1	0,9%	15	18	37	63	24	157	2,5%
Malatya	1	0,9%	2	0	1	8	1	12	0,2%
Manisa	2	1,9%	3	16	8	99	14	140	2,2%
Mardin	1	0,9%	1	4	14	46	16	81	1,3%
Muğla	3	2,8%	0	1	2	40	6	49	0,8%
Nevşehir	1	0,9%	0	1	4	88	11	104	1,6%
Niğde	1	0,9%	0	0	0	6	2	8	0,1%
Sakarya	2	1,9%	2	2	8	29	10	51	0,8%
Samsun	8	7,4%	1	2	5	110	18	313	4,9%
Siirt	2	1,9%	0	0	0	20	0	20	0,3%
Sivas	2	1,9%	4	16	19	17	10	66	1,0%
Tokat	2	1,9%	0	0	4	28	5	37	0,6%
Uşak	2	1,9%	2	2	3	33	3	43	0,7%
Zonguldak	2	1,9%	61	42	23	606	41	773	12,1%
Aksaray	1	0,9%	2	1	3	51	3	60	0,9%
Batman	2	1,9%	7	17	10	110	50	194	3,0%
Bartın	1	0,9%	3	3	0	35	11	52	0,8%
Toplam	108	100,0%	401	520	474	3920	877	6369	100,0%

M: Mühendis; T: Teknisyen; U: Usta; İ: İşçi; İD: İdari;

Kaynak: TOBB, 2016 verileri baz alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Diğer metalik olmayan mineral ürünleri sanayinin diğer alt sektörü olan inşaat amaçlı beton ürünlerin imalatı sanayinin Türkiye genelinde illere göre dağılımı incelenmiştir (Tablo 1.12). Buna göre Konya %5,4'lük oranla işyeri sayısında Türkiye'de yine öncü durumundadır. İstihdam sayısına göre ise İzmir Türkiye genelinde sektörde %10,65'lik bir istihdam yaratmasıyla ilk sırada gelmektedir. Niğde ve Karaman kıyaslandığında her iki parametrede de Niğde'nin ön sırada bulunduğu görülmektedir.

Diğer metalik olmayan mineral ürünleri sanayinin diğer alt sektörü olan hazır beton imalatı sanayinin Türkiye genelinde illere göre dağılımı incelenmiştir (Tablo 1.13). Bu bağlamda İstanbul, 80 il içerisinde %8,3'lük payla işyeri sayısında Türkiye'de ilk sırada gelmektedir. İstihdam sayısına göre ise İstanbul Türkiye genelinde sektörde %16,1'lik bir istihdam yaratmasıyla öncülüğünü korumaktadır. Sektörde ki istihdam ve işyeri sayısı KOP illeri arasında bulunan Karaman ve Niğde'de de incelenmiştir. Buna göre Niğde sektörde iş yeri sayısında %0,8, istihdam sayısında ise %0,9'luk bir orana sahiptir. Karaman ilinde duruma bakıldığında ise iş yeri sayısında %0,5 istihdam sayısında ise %0,3'lük bir oran karşımıza çıkmaktadır. Bu çerçevede bir değerlendirme yapıldığında KOP illeri arasında bulunan Niğde'nin

görece Karaman'a oranla sektörde daha fazla işyeri ve istihdam sayısı bulundurarak önde olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 1.12. 23.61 İnşaat Amaçlı Beton Ürünlerin İmalatı Sanayinin İllere Göre Dağılımı, 2016

İl Adı	Kayıtlı Üretici	%	Personel Bilgileri						Toplam	%
			M	T	U	İ	İD			
Adana	17	2,5%	20	20	65	243	47	660	2,89%	
Adıyaman	5	0,7%	1	1	7	29	0	38	0,17%	
Afyonkarahisar	13	1,9%	29	34	33	401	84	581	2,54%	
Ağrı	1	0,1%	0	0	3	17	2	22	0,10%	
Amasya	4	0,6%	1	6	5	158	22	192	0,84%	
Ankara	31	4,5%	68	124	132	1281	211	1816	7,95%	
Antalya	23	3,4%	11	14	43	382	50	500	2,19%	
Artvin	2	0,3%	0	1	4	6	2	13	0,06%	
Aydın	9	1,3%	5	8	27	74	17	131	0,57%	
Balıkesir	9	1,3%	8	8	36	99	29	180	0,79%	
Bilecik	4	0,6%	4	8	7	77	7	103	0,45%	
Bingöl	5	0,7%	4	6	24	91	10	135	0,59%	
Bitlis	8	1,2%	0	3	17	126	8	154	0,67%	
Burdur	4	0,6%	0	0	4	17	3	24	0,11%	
Bursa	15	2,2%	16	18	21	404	31	490	2,15%	
Çanakkale	4	0,6%	1	2	0	25	3	31	0,14%	
Çankırı	1	0,1%	0	0	1	10	1	12	0,05%	
Çorum	7	1,0%	0	5	16	42	7	70	0,31%	
Denizli	15	2,2%	21	33	41	405	55	555	2,43%	
Diyarbakır	14	2,0%	6	10	36	137	30	219	0,96%	
Edirne	5	0,7%	0	0	14	54	16	85	0,37%	
Elazığ	10	1,5%	2	8	42	95	12	159	0,70%	
Erzincan	5	0,7%	2	10	12	54	8	88	0,39%	
Erzurum	7	1,0%	8	5	42	261	26	342	1,50%	
Eskişehir	11	1,6%	15	12	50	452	50	579	2,54%	
Gaziantep	13	1,9%	18	5	30	273	38	364	1,59%	
Gümüşhane	4	0,6%	1	0	6	12	6	25	0,11%	
Hatay	10	1,5%	1	2	15	73	10	101	0,44%	
Isparta	6	0,9%	5	11	22	114	16	168	0,74%	
Mersin	11	1,6%	6	5	60	226	48	345	1,51%	
İstanbul	27	3,9%	95	64	176	1158	235	1728	7,57%	
İzmir	30	4,4%	85	102	102	1773	299	2432	10,65%	
Kars	5	0,7%	1	1	20	33	12	67	0,29%	
Kastamonu	3	0,4%	0	1	6	28	5	40	0,18%	
Kayseri	23	3,4%	27	19	41	543	95	725	3,18%	
Kırklareli	4	0,6%	3	6	8	54	6	77	0,34%	
Kırşehir	5	0,7%	1	2	6	103	13	125	0,55%	
Kocaeli	9	1,3%	92	60	39	661	155	1017	4,45%	
Konya	37	5,4%	29	34	99	709	106	977	4,28%	
Kütahya	3	0,4%	4	3	9	26	6	48	0,21%	
Malatya	8	1,2%	3	8	21	75	14	121	0,53%	
Manisa	13	1,9%	32	19	42	650	100	865	3,79%	
Kahramanmaraş	15	2,2%	10	8	35	562	40	655	2,87%	
Mardin	10	1,5%	9	3	15	155	28	210	0,92%	
Muğla	14	2,0%	6	5	29	130	24	194	0,85%	
Muş	4	0,6%	1	3	5	28	4	41	0,18%	
Nevşehir	35	5,1%	9	14	58	805	98	985	4,31%	
Niğde	9	1,3%	18	14	37	290	33	392	1,72%	
Ordu	8	1,2%	4	7	23	92	20	146	0,64%	
Rize	3	0,4%	0	0	6	16	5	27	0,12%	
Sakarya	6	0,9%	2	7	13	124	19	165	0,72%	
Samsun	13	1,9%	11	6	29	325	34	405	1,77%	
Sivas	6	0,9%	6	7	4	133	17	167	0,73%	
Tekirdağ	10	1,5%	14	33	12	303	51	413	1,81%	
Tokat	7	1,0%	0	2	9	48	5	64	0,28%	
Trabzon	6	0,9%	2	2	15	86	18	123	0,54%	
Şanlıurfa	11	1,6%	0	0	36	229	9	274	1,20%	
Uşak	4	0,6%	3	7	6	89	13	118	0,52%	
Van	11	1,6%	7	11	39	176	21	254	1,11%	
Yozgat	7	1,0%	3	3	10	124	12	152	0,67%	
Zonguldak	7	1,0%	0	2	15	102	16	135	0,59%	
Aksaray	19	2,8%	7	3	23	246	36	315	1,38%	
Karaman	3	0,4%	2	3	7	60	6	78	0,34%	
Kırıkkale	2	0,3%	8	11	4	104	24	151	0,66%	
Batman	11	1,6%	15	22	29	251	42	359	1,57%	
Şırnak	2	0,3%	0	0	3	4	0	7	0,03%	
Bartın	3	0,4%	4	2	5	99	2	112	0,49%	
İğdir	3	0,4%	0	2	9	39	8	58	0,25%	
Karabük	2	0,3%	1	1	3	9	2	17	0,07%	
Kilis	2	0,3%	1	1	2	30	6	40	0,18%	
Osmaniye	8	1,2%	5	1	12	119	32	169	0,74%	
Düzce	5	0,7%	3	5	56	115	22	202	0,88%	
Toplam	686	100,0%	776	863	1933	16344	2542	22832	100,00%	

M: Mühendis; T: Teknisyen; U: Usta; İ: İşçi; İD: İdari;

Kaynak: TOBB, 2016 verileri baz alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 1.13. 23.63 Hazır beton imalatı Sanayinin İllere Göre Dağılımı, 2016

İl Adı	Kayıtlı	%	Personel Bilgileri					İD	Toplam	%
	Üretici		M	T	U	İ				
Adana	25	1,7%	10	20	82	255	58	450	1,1%	
Adıyaman	10	0,7%	4	5	13	199	16	237	0,6%	
Afyonkarahisar	27	1,9%	37	36	47	513	87	720	1,7%	
Ağrı	7	0,5%	6	8	17	171	14	216	0,5%	
Amasya	6	0,4%	2	3	7	54	7	73	0,2%	
Ankara	84	5,8%	58	94	154	2157	295	3015	7,2%	
Antalya	51	3,5%	27	43	75	1088	123	1531	3,6%	
Artvin	11	0,8%	6	6	28	64	12	116	0,3%	
Aydın	20	1,4%	4	9	17	266	30	326	0,8%	
Balıkesir	31	2,1%	53	40	238	1103	89	1523	3,6%	
Bilecik	10	0,7%	2	3	3	102	19	139	0,3%	
Bingöl	14	1,0%	11	13	55	282	28	389	0,9%	
Bitlis	5	0,3%	2	2	6	73	6	89	0,2%	
Bolu	11	0,8%	6	7	11	138	17	179	0,4%	
Burdur	7	0,5%	5	7	13	72	13	110	0,3%	
Bursa	43	3,0%	30	46	56	631	93	911	2,2%	
Çanakkale	26	1,8%	5	15	10	455	21	506	1,2%	
Çankırı	7	0,5%	0	2	4	78	13	97	0,2%	
Çorum	14	1,0%	4	10	26	193	18	251	0,6%	
Denizli	17	1,2%	11	53	32	392	101	589	1,4%	
Diyarbakır	25	1,7%	10	24	68	385	60	547	1,3%	
Edirne	12	0,8%	6	8	15	132	29	198	0,5%	
Elazığ	17	1,2%	11	7	42	224	25	309	0,7%	
Erzincan	11	0,8%	7	11	10	136	17	181	0,4%	
Erzurum	13	0,9%	14	7	34	223	46	324	0,8%	
Eskişehir	12	0,8%	21	34	49	360	59	523	1,2%	
Gaziantep	14	1,0%	6	17	20	328	38	409	1,0%	
Giresun	10	0,7%	5	5	11	215	18	254	0,6%	
Gümüşhane	10	0,7%	7	8	38	88	19	160	0,4%	
Hakkari	4	0,3%	2	1	3	24	4	34	0,1%	
Hatay	20	1,4%	15	19	35	473	79	622	1,5%	
Isparta	11	0,8%	5	15	8	147	24	199	0,5%	
Mersin	26	1,8%	9	26	32	349	64	480	1,1%	
İstanbul	121	8,3%	125	137	272	5300	649	6753	16,1%	
İzmir	58	4,0%	59	90	97	1786	194	2434	5,8%	
Kars	9	0,6%	5	3	47	67	10	132	0,3%	
Kastamonu	16	1,1%	11	11	37	176	20	267	0,6%	
Kayseri	20	1,4%	11	10	9	243	25	298	0,7%	
Kırklareli	9	0,6%	2	1	8	232	33	276	0,7%	
Kırşehir	3	0,2%	2	1	25	21	1	50	0,1%	
Kocaeli	26	1,8%	33	30	25	563	64	819	2,0%	
Konya	61	4,2%	26	46	83	1044	140	1339	3,2%	
Kütahya	12	0,8%	4	8	19	225	13	269	0,6%	
Malatya	17	1,2%	19	40	228	407	54	748	1,8%	
Manisa	30	2,1%	21	32	58	593	70	791	1,9%	
Kahramanmaraş	22	1,5%	6	12	30	383	34	466	1,1%	
Mardin	19	1,3%	5	4	21	283	40	353	0,8%	
Muğla	37	2,5%	7	28	55	667	68	825	2,0%	
Muş	5	0,3%	7	2	4	122	5	140	0,3%	
Nevşehir	10	0,7%	5	6	4	121	13	149	0,4%	
Niğde	11	0,8%	14	13	22	289	40	378	0,9%	
Ordu	22	1,5%	20	19	53	451	60	626	1,5%	
Rize	14	1,0%	28	11	28	490	54	611	1,5%	
Sakarya	23	1,6%	9	19	13	485	67	603	1,4%	
Samsun	25	1,7%	27	22	35	544	51	710	1,7%	
Siirt	8	0,6%	27	14	213	310	21	585	1,4%	
Sinop	9	0,6%	3	1	18	97	16	135	0,3%	
Sivas	22	1,5%	19	10	32	384	30	475	1,1%	
Tekirdağ	19	1,3%	10	8	25	464	77	584	1,4%	
Tokat	17	1,2%	5	12	40	172	35	264	0,6%	
Trabzon	27	1,9%	15	23	39	463	73	613	1,5%	
Tunceli	5	0,3%	5	5	13	84	7	114	0,3%	
Şanlıurfa	23	1,6%	2	1	73	538	23	637	1,5%	
Uşak	8	0,6%	6	10	6	116	15	153	0,4%	
Van	21	1,4%	16	18	43	294	35	406	1,0%	
Yozgat	14	1,0%	11	12	31	301	16	384	0,9%	
Zonguldak	12	0,8%	14	10	65	235	43	367	0,9%	
Aksaray	12	0,8%	3	11	11	166	15	206	0,5%	
Bayburt	2	0,1%	1	3	15	51	4	74	0,2%	
Karaman	7	0,5%	5	5	9	102	10	134	0,3%	
Kırıkkale	5	0,3%	5	4	14	123	17	163	0,4%	
Batman	10	0,7%	6	11	35	240	23	315	0,8%	
Şırnak	8	0,6%	1	11	26	163	15	216	0,5%	
Bartın	6	0,4%	62	78	18	332	75	565	1,3%	
Ardahan	6	0,4%	5	1	12	36	7	61	0,1%	
Yalova	7	0,5%	2	8	47	113	22	192	0,5%	
Karabük	6	0,4%	7	3	7	113	16	146	0,3%	
Kilis	3	0,2%	1	0	1	38	3	43	0,1%	
Osmaniye	8	0,6%	6	7	5	143	13	186	0,4%	
Düzce	7	0,5%	1	5	9	155	18	188	0,4%	
Toplam	1453	100,0%	1085	1420	3239	31095	3876	41950	100,0%	

M: Mühendis; T: Teknisyen; U: Usta; İ: İşçi; İD: İdari;

Kaynak: TOBB, 2016 verileri baz alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Diğer metalik olmayan mineral ürünleri sanayinin diğer alt sektörü olan toz harç imalatı sanayinin Türkiye genelinde illere göre dağılımı incelenmiştir (Tablo 1.14). Buna göre sektörde, Türkiye genelinde Adana iş yeri sayısı bakımından ilk sırada gelirken Eskişehir istihdam sayısı bakımından ilk sırada gelmektedir. KOP illeri arasında bulunan Karaman'da sektöre ilişkin işyeri ve dolayısıyla istihdam bulunmazken, Niğde ilinde ise 48 il içerisinde iş yeri sayısında %1,7 istihdam sayısında ise %0,8'lik bir oran karşımıza çıkmaktadır.

Diğer metalik olmayan mineral ürünleri sanayinin diğer alt sektörü olan beton, alçı ve çimentodan yapılmış diğer ürünlerin imalatı sanayi incelenmiştir (Tablo 1.15). Buna göre sektörde Türkiye genelinde İstanbul %6,6'lık işyeri sayısı ve %11,3'lük istihdamıyla ilk sırada gelmektedir. KOP illeri arasında bulunan Niğde ve Karaman'ın sektördeki durumu da incelenmiştir. Bu bağlamda Niğde sektörde Türkiye genelinde iş yeri sayısında %1,5'lik işyeri sayısına sahipken Karaman ise %0,6'lık işyeri sayısına sahiptir. İstihdam parametresi incelendiğinde ise Niğde %2,3'lük bir orana sahipken Karaman'ın ise %0,5'lik bir orana sahip olduğu görülmektedir. Bu analizlere göre sektörde Karamana kıyasla Niğde'nin önde olduğu açıktır.

Tablo 1.14. 23.64 Toz harç imalatı Sanayinin İllere Göre Dağılımı, 2016

İl Adı	Kayıtlı	%	Personel Bilgileri						Toplam	%
	Üretici		M	T	U	İ	İD			
Adana	20	8,7%	19	21	33	302	88	463	5,7%	
Afyonkarahisar	1	0,4%	0	1	2	15	0	18	0,2%	
Ankara	14	6,1%	25	21	20	167	87	355	4,4%	
Antalya	11	4,8%	13	7	28	245	38	331	4,1%	
Aydın	5	2,2%	1	0	4	74	23	102	1,3%	
Balıkesir	1	0,4%	0	1	0	7	1	9	0,1%	
Bilecik	4	1,7%	8	3	8	128	30	177	2,2%	
Burdur	3	1,3%	4	5	8	34	9	60	0,7%	
Bursa	4	1,7%	1	1	3	37	3	45	0,6%	
Denizli	9	3,9%	2	5	15	103	24	149	1,8%	
Diyarbakır	6	2,6%	7	8	4	45	5	69	0,9%	
Elazığ	4	1,7%	11	17	18	136	22	204	2,5%	
Erzincan	2	0,9%	3	4	5	16	13	41	0,5%	
Erzurum	1	0,4%	2	3	0	7	5	17	0,2%	
Eskişehir	7	3,1%	33	148	19	918	220	1338	16,5%	
Gaziantep	2	0,9%	13	2	2	95	27	139	1,7%	
Giresun	1	0,4%	0	0	0	4	1	5	0,1%	
Hatay	2	0,9%	2	3	3	76	18	102	1,3%	
Isparta	1	0,4%	1	3	0	14	17	35	0,4%	
Mersin	2	0,9%	5	5	1	16	13	40	0,5%	
İstanbul	26	11,4%	136	72	69	482	312	1071	13,2%	
İzmir	16	7,0%	49	41	68	359	144	661	8,2%	
Kayseri	5	2,2%	3	0	4	43	16	66	0,8%	
Kocaeli	14	6,1%	29	48	31	419	108	651	8,0%	
Konya	3	1,3%	5	1	3	51	9	69	0,9%	
Kütahya	1	0,4%	1	1	1	19	8	30	0,4%	
Malatya	5	2,2%	1	3	5	51	28	88	1,1%	
Manisa	2	0,9%	3	4	4	184	17	212	2,6%	
Kahramanmaraş	5	2,2%	2	0	5	32	7	46	0,6%	
Mardin	4	1,7%	8	3	5	87	19	122	1,5%	
Muğla	4	1,7%	0	3	10	76	7	96	1,2%	
Niğde	4	1,7%	3	3	7	35	14	62	0,8%	
Sakarya	3	1,3%	0	0	2	10	11	23	0,3%	
Samsun	2	0,9%	1	1	0	13	8	23	0,3%	
Sinop	1	0,4%	0	0	5	38	2	45	0,6%	
Sivas	5	2,2%	6	20	30	19	13	88	1,1%	
Tekirdağ	4	1,7%	7	8	12	58	24	109	1,3%	
Tokat	1	0,4%	1	1	2	5	0	9	0,1%	
Trabzon	1	0,4%	1	0	1	6	4	12	0,1%	
Şanlıurfa	2	0,9%	0	0	7	26	0	33	0,4%	
Uşak	4	1,7%	11	46	4	403	72	536	6,6%	
Yozgat	2	0,9%	2	0	8	26	10	46	0,6%	
Zonguldak	1	0,4%	2	0	7	15	2	26	0,3%	
Aksaray	3	1,3%	1	3	3	17	12	36	0,4%	
Batman	4	1,7%	2	4	14	40	6	66	0,8%	
Şırnak	2	0,9%	0	0	2	7	1	10	0,1%	
İğdir	1	0,4%	1	1	4	5	0	11	0,1%	
Osmaniye	4	1,7%	9	4	5	93	46	157	1,9%	
Toplam	229	100,0%	434	525	491	5058	1544	8103	100,0%	

M: Mühendis; T: Teknisyen; U: Usta; İ: İşçi; İD: İdari;

Kaynak: TOBB, 2016 verileri baz alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 1.15. 23.69 Beton, alçı ve çimentodan yapılmış diğer ürünlerin imalatı Sanayinin İllere Göre Dağılımı, 2016

İl Adı	Kayıtlı Üretici	%	Personel Bilgileri						Toplam	%
			M	T	U	İ	İD			
Adana	9	1,9%	16	17	48	82	40	468	3,3%	
Adıyaman	4	0,8%	1	0	3	20	0	24	0,2%	
Afyonkarahisar	10	2,1%	23	23	27	307	70	450	3,2%	
Amasya	2	0,4%	0	0	8	17	5	30	0,2%	
Ankara	30	6,4%	31	66	104	869	178	1248	8,8%	
Antalya	24	5,1%	7	11	42	316	31	407	2,9%	
Aydın	8	1,7%	1	3	22	71	15	112	0,8%	
Balıkesir	6	1,3%	5	5	14	81	22	127	0,9%	
Bilecik	2	0,4%	2	1	3	11	2	19	0,1%	
Bingöl	5	1,1%	4	6	24	91	10	135	1,0%	
Bitlis	2	0,4%	0	0	5	12	2	19	0,1%	
Bolu	2	0,4%	0	0	8	33	2	43	0,3%	
Burdur	3	0,6%	1	0	4	20	4	29	0,2%	
Bursa	12	2,5%	3	11	24	301	39	378	2,7%	
Çanakkale	2	0,4%	1	2	0	7	2	12	0,1%	
Çankırı	1	0,2%	0	0	1	10	1	12	0,1%	
Çorum	4	0,8%	11	9	5	344	14	383	2,7%	
Denizli	12	2,5%	5	7	15	176	28	231	1,6%	
Diyarbakır	5	1,1%	2	3	8	103	13	129	0,9%	
Edirne	5	1,1%	0	0	14	51	16	82	0,6%	
Elazığ	4	0,8%	2	5	17	56	8	88	0,6%	
Erzincan	2	0,4%	2	5	8	22	19	56	0,4%	
Erzurum	7	1,5%	7	4	29	106	19	165	1,2%	
Eskişehir	6	1,3%	10	8	27	191	32	268	1,9%	
Gaziantep	10	2,1%	3	3	29	124	12	171	1,2%	
Giresun	1	0,2%	0	0	0	4	1	5	0,0%	
Gümüşhane	3	0,6%	0	0	3	7	5	15	0,1%	
Hatay	4	0,8%	1	2	8	30	5	46	0,3%	
Isparta	4	0,8%	2	6	12	59	10	89	0,6%	
Mersin	10	2,1%	15	15	54	324	60	468	3,3%	
İstanbul	31	6,6%	35	42	116	1200	209	1602	11,3%	
İzmir	23	4,9%	57	68	71	1212	185	1593	11,3%	
Kars	3	0,6%	1	0	16	15	3	35	0,2%	
Kastamonu	2	0,4%	0	1	5	18	4	28	0,2%	
Kayseri	14	3,0%	9	11	18	172	51	261	1,8%	
Kırklareli	2	0,4%	0	0	0	17	3	20	0,1%	
Kırşehir	3	0,6%	1	2	6	67	8	84	0,6%	
Kocaeli	6	1,3%	18	17	29	235	36	335	2,4%	
Konya	25	5,3%	14	16	77	383	73	563	4,0%	
Kütahya	4	0,8%	4	4	11	43	12	74	0,5%	
Malatya	6	1,3%	3	8	26	63	12	112	0,8%	
Manisa	13	2,8%	6	13	39	360	48	466	3,3%	
Kahramanmaraş	9	1,9%	1	0	13	224	18	256	1,8%	
Mardin	5	1,1%	3	2	4	88	10	107	0,8%	
Muğla	13	2,8%	8	5	25	111	23	172	1,2%	
Muş	2	0,4%	1	3	4	10	2	20	0,1%	
Nevşehir	3	0,6%	1	0	1	49	1	52	0,4%	
Niğde	7	1,5%	13	11	33	246	28	331	2,3%	
Ordu	9	1,9%	4	9	19	127	27	186	1,3%	
Rize	3	0,6%	0	0	5	23	6	34	0,2%	
Sakarya	5	1,1%	4	0	18	72	10	104	0,7%	
Samsun	9	1,9%	10	4	17	294	28	353	2,5%	
Siirt	3	0,6%	1	0	1	22	0	24	0,2%	
Sivas	3	0,6%	2	2	3	36	4	47	0,3%	
Tekirdağ	5	1,1%	2	6	8	206	14	236	1,7%	
Tokat	7	1,5%	0	2	9	48	5	64	0,5%	
Trabzon	6	1,3%	2	2	9	92	20	125	0,9%	
Şanlıurfa	5	1,1%	0	0	8	60	5	73	0,5%	
Uşak	3	0,6%	3	5	4	69	11	92	0,7%	
Van	11	2,3%	9	11	35	183	19	257	1,8%	
Yozgat	4	0,8%	3	2	9	53	7	74	0,5%	
Zonguldak	6	1,3%	0	2	13	70	15	100	0,7%	
Aksaray	4	0,8%	1	1	7	81	8	98	0,7%	
Karaman	3	0,6%	1	3	13	39	9	67	0,5%	
Kırıkkale	3	0,6%	3	3	13	94	17	130	0,9%	
Batman	1	0,2%	0	0	3	15	1	19	0,1%	
Şırnak	2	0,4%	1	0	1	21	1	24	0,2%	
Bartın	1	0,2%	1	0	2	53	0	56	0,4%	
İğdir	1	0,2%	0	2	6	12	5	25	0,2%	
Karabük	1	0,2%	1	1	2	4	1	10	0,1%	
Kilis	1	0,2%	1	1	0	18	4	24	0,2%	
Osmaniye	4	0,8%	0	3	7	55	6	71	0,5%	
Düzce	2	0,4%	1	0	1	18	2	22	0,2%	
Toplam	472	100,0%	380	474	1273	10123	1616	14135	100,0%	

M: Mühendis; T: Teknisyen; U: Usta; İ: İşçi; İD: İdari;

Kaynak: TOBB, 2016 verileri baz alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Diğer metalik olmayan mineral ürünleri sanayinin diğer alt sektörü olan beton, alçı ve çimentodan yapılmış diğer ürünlerin imalatı sanayi incelenmiştir (Tablo 1.16). Bu bağlamda sektörde Türkiye genelinde Afyonkarahisar %17,7'lik iş yeri sayısı ve %14'lük istihdamıyla ilk sırada gelmektedir. Karaman ilinde mermer rezervlerinin bulunması ve potansiyel sektör olması il açısından sektörün önem derecesini arttırmaktadır. Ancak buna karşın KOP illeri içerisinde bulunan Niğde ili istihdam sayısı ile Karaman ilinden önce gelmektedir. Diğer parametrelerde ise benzer oranlara sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 1.16. 23.70 Taş ve mermerin kesilmesi, şekil verilmesi ve bitirilmesi Sanayinin İllere Göre Dağılımı, 2016

İl Adı	Kayıtlı Üretici	%	Personel Bilgileri						Toplam	%
			M	T	U	İ	İD			
Adana	11	0,9%	1	4	21	246	32	304	0,9%	
Adıyaman	6	0,5%	1	1	14	132	13	161	0,5%	
Afyonkarahisar	216	17,7%	42	42	335	3874	282	4575	14,0%	
Amasya	13	1,1%	4	6	47	604	65	726	2,2%	
Ankara	43	3,5%	32	25	127	445	93	722	2,2%	
Antalya	38	3,1%	28	29	85	1161	102	1405	4,3%	
Aydın	27	2,2%	5	3	27	269	38	342	1,0%	
Balıkesir	30	2,5%	13	14	75	638	62	802	2,5%	
Bilecik	43	3,5%	19	22	77	1117	157	1392	4,3%	
Bingöl	2	0,2%	0	0	2	11	2	15	0,0%	
Bitlis	1	0,1%	0	1	2	7	1	11	0,0%	
Burdur	62	5,1%	16	24	167	1995	188	2390	7,3%	
Bursa	50	4,1%	23	7	80	864	108	1094	3,4%	
Çanakkale	5	0,4%	0	0	1	14	3	18	0,1%	
Çorum	5	0,4%	2	1	10	92	9	114	0,3%	
Denizli	143	11,7%	85	78	334	4883	461	5841	17,9%	
Diyarbakır	15	1,2%	18	21	88	492	116	735	2,3%	
Edirne	2	0,2%	0	3	1	8	2	14	0,0%	
Elazığ	12	1,0%	9	5	26	243	44	327	1,0%	
Erzincan	5	0,4%	2	5	12	88	8	115	0,4%	
Erzurum	1	0,1%	1	0	2	10	2	15	0,0%	
Eskişehir	18	1,5%	11	18	22	310	51	412	1,3%	
Gaziantep	9	0,7%	1	1	7	63	4	77	0,2%	
Gümüşhane	2	0,2%	1	1	4	12	3	21	0,1%	
Hatay	3	0,2%	1	1	13	47	11	75	0,2%	
İsparta	12	1,0%	24	36	51	889	90	1090	3,3%	
Mersin	27	2,2%	5	168	56	634	53	916	2,8%	
İstanbul	67	5,5%	16	27	120	736	140	1039	3,2%	
İzmir	54	4,4%	21	22	230	906	165	1344	4,1%	
Kastamonu	2	0,2%	0	0	1	28	4	33	0,1%	
Kayseri	28	2,3%	11	10	35	399	50	505	1,5%	
Kırklareli	1	0,1%	1	0	1	4	0	6	0,0%	
Kırşehir	2	0,2%	0	0	1	17	5	23	0,1%	
Kocaeli	1	0,1%	0	3	12	20	2	37	0,1%	
Konya	16	1,3%	10	7	33	361	39	450	1,4%	
Kütahya	7	0,6%	4	2	13	229	17	265	0,8%	
Malatya	8	0,7%	3	1	32	69	13	118	0,4%	
Manisa	16	1,3%	7	7	24	228	20	286	0,9%	
Kahramanmaraş	10	0,8%	0	1	29	94	12	136	0,4%	
Mardin	1	0,1%	0	0	1	12	1	14	0,0%	
Muğla	82	6,7%	30	19	122	1882	173	2226	6,8%	
Muş	1	0,1%	0	0	1	11	1	13	0,0%	
Nevşehir	13	1,1%	3	7	35	117	29	191	0,6%	
Niğde	3	0,2%	1	2	12	26	9	50	0,2%	
Ordu	8	0,7%	0	1	19	168	19	207	0,6%	
Rize	2	0,2%	0	0	6	7	4	17	0,1%	
Sakarya	8	0,7%	2	2	13	68	17	102	0,3%	
Samsun	3	0,2%	0	0	8	44	3	55	0,2%	
Sinop	1	0,1%	0	0	2	2	1	5	0,0%	
Sivas	11	0,9%	15	8	21	418	43	508	1,6%	
Tekirdağ	6	0,5%	0	1	20	89	16	130	0,4%	
Tokat	2	0,2%	0	1	3	24	2	30	0,1%	
Trabzon	15	1,2%	0	0	20	148	27	195	0,6%	
Şanlıurfa	13	1,1%	0	0	19	147	6	172	0,5%	
Uşak	9	0,7%	3	0	14	139	16	172	0,5%	
Van	1	0,1%	3	4	4	31	25	67	0,2%	
Yozgat	2	0,2%	1	0	4	21	4	30	0,1%	
Zonguldak	3	0,2%	0	3	7	40	15	65	0,2%	
Aksaray	5	0,4%	3	4	12	65	10	94	0,3%	
Bayburt	3	0,2%	2	3	8	8	1	22	0,1%	
Karaman	2	0,2%	1	0	3	26	0	30	0,1%	
Kırıkkale	2	0,2%	1	1	5	17	3	27	0,1%	
Batman	3	0,2%	1	4	16	66	7	94	0,3%	
İğdir	1	0,1%	0	0	1	10	0	11	0,0%	
Yalova	1	0,1%	0	0	2	2	0	4	0,0%	
Karabük	2	0,2%	2	1	2	26	7	38	0,1%	
Osmaniye	2	0,2%	0	1	4	29	3	37	0,1%	
Düzce	1	0,1%	1	2	10	11	5	29	0,1%	
Toplam	1219	100,0%	486	660	2611	25893	2914	32586	100,0%	

M: Mühendis; T: Teknisyen; U: Usta; İ: İşçi; İD: İdari;

Kaynak: TOBB, 2016 verileri baz alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Diğer metalik olmayan mineral ürünleri sanayinin diğer alt sektörü olan beton, alçı ve çimentodan yapılmış diğer ürünlerin imalatı sanayi incelenmiştir (Tablo 1.17). Bu çerçevede İstanbul işyeri sayısı ve istihdam parametrelerinde ilk sırada yer almaktadır. KOP illeri arasında bulunan Karaman ve Niğde ili kıyaslandığında ise Karaman'ın her iki parametrede de Niğde ilinden önde olduğu görülmektedir.

Tablo 1.17. 23.99 Başka Yerde Sınıflandırılmamış Metalik Olmayan Diğer Mineral Ürünlerin İmalatı Sanayinin İllere Göre Dağılımı, 2016

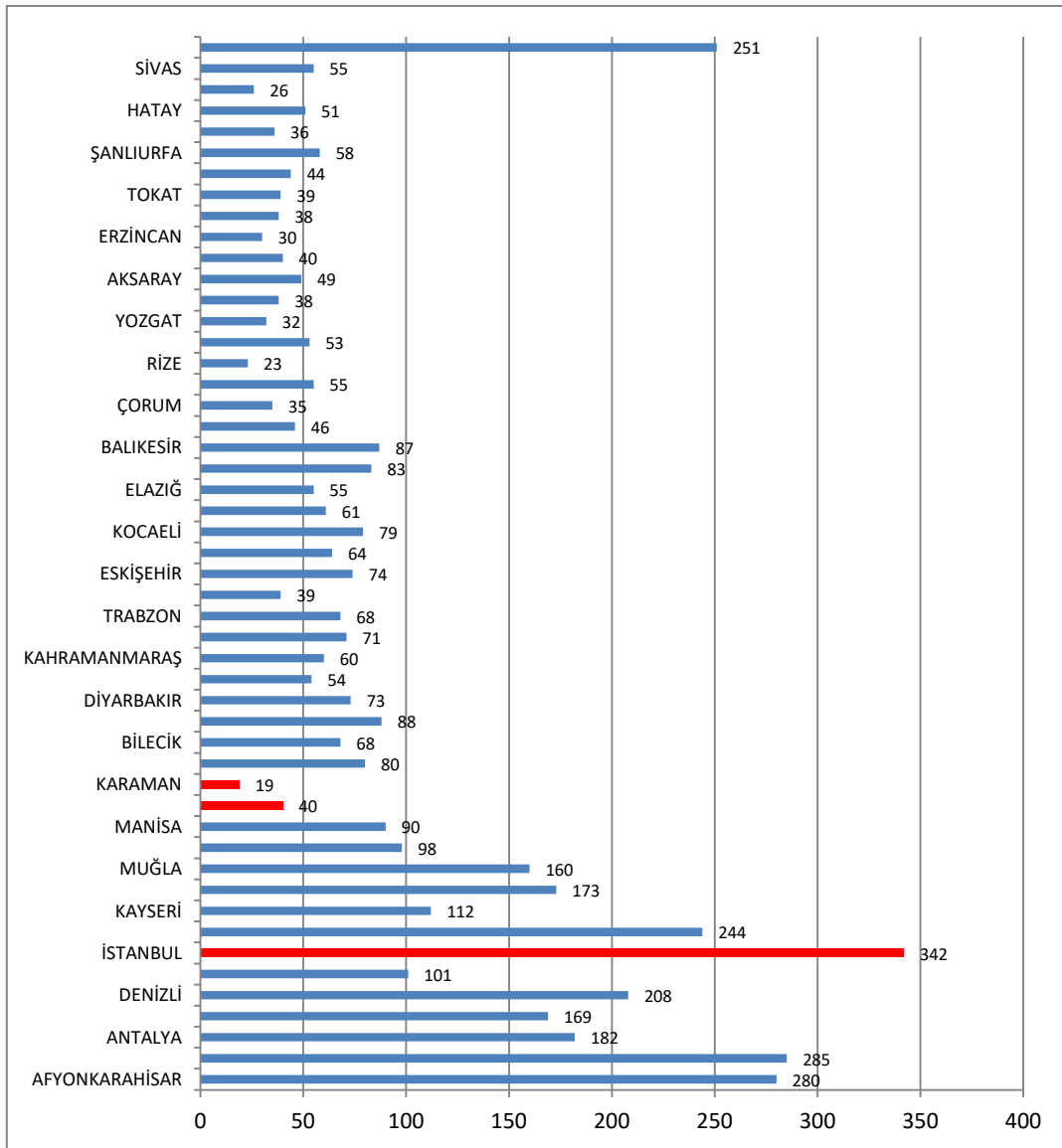
İl Adı	Kayıtlı Üretici	%	Personel Bilgileri					Toplam	%
			M	T	U	İ	İD		
Adana	9	2,1%	8	6	11	110	19	154	1,1%
Adıyaman	1	0,2%	0	0	0	1	0	1	0,0%
Afyonkarahisar	8	1,8%	16	13	22	124	2	177	1,2%
Ağrı	3	0,7%	8	4	9	74	5	100	0,7%
Ankara	26	6,0%	30	31	53	502	61	687	4,7%
Antalya	12	2,8%	13	11	24	201	37	286	2,0%
Artvin	2	0,5%	0	0	6	2	2	10	0,1%
Aydın	5	1,1%	1	2	5	33	5	46	0,3%
Balıkesir	5	1,1%	20	16	10	50	21	117	0,8%
Bilecik	2	0,5%	1	0	0	24	3	28	0,2%
Bingöl	1	0,2%	1	0	0	16	1	18	0,1%
Bitlis	2	0,5%	1	0	3	40	2	46	0,3%
Bolu	5	1,1%	3	3	6	81	2	95	0,6%
Burdur	5	1,1%	8	4	10	64	9	95	0,6%
Bursa	16	3,7%	31	37	40	711	56	895	6,1%
Çanakkale	5	1,1%	9	2	1	93	5	110	0,8%
Çankırı	1	0,2%	0	0	0	0	1	1	0,0%
Çorum	3	0,7%	1	2	1	30	3	37	0,3%
Denizli	5	1,1%	7	4	13	149	21	194	1,3%
Diyarbakır	3	0,7%	2	1	4	27	2	36	0,2%
Edirne	1	0,2%	4	1	4	23	4	36	0,2%
Erzincan	1	0,2%	2	1	2	4	0	9	0,1%
Erzurum	6	1,4%	9	9	27	228	20	293	2,0%
Eskişehir	11	2,5%	36	24	9	277	49	395	2,7%
Gaziantep	8	1,8%	11	5	3	146	13	178	1,2%
Giresun	1	0,2%	0	1	6	54	6	67	0,5%
Gümüşhane	2	0,5%	2	2	7	8	3	22	0,2%
Hakkari	1	0,2%	1	0	0	8	0	9	0,1%
Hatay	7	1,6%	8	6	30	97	12	160	1,1%
Isparta	2	0,5%	2	1	58	25	2	88	0,6%
Mersin	8	1,8%	12	11	14	95	11	144	1,0%
İstanbul	67	15,4%	98	39	100	1438	250	1945	13,3%
Izmir	31	7,1%	110	152	139	1856	363	2620	17,9%
Kastamonu	3	0,7%	3	2	8	10	3	28	0,2%
Kayseri	9	2,1%	17	13	28	322	33	413	2,8%
Kırklareli	1	0,2%	2	4	3	7	4	20	0,1%
Kırşehir	3	0,7%	3	0	2	4	1	10	0,1%
Kocaeli	14	3,2%	72	39	43	706	97	966	6,6%
Konya	19	4,4%	21	21	34	348	35	459	3,1%
Kütahya	7	1,6%	13	11	11	182	7	224	1,5%
Malatya	7	1,6%	14	32	174	193	51	464	3,2%
Manisa	10	2,3%	46	107	8	419	67	647	4,4%
Kahramanmaraş	2	0,5%	0	0	4	3	1	8	0,1%
Mardin	3	0,7%	2	0	1	20	3	26	0,2%
Muğla	3	0,7%	3	0	5	38	7	53	0,4%
Muş	1	0,2%	0	0	0	2	1	3	0,0%
Nevşehir	1	0,2%	1	0	1	7	0	9	0,1%
Niğde	3	0,7%	5	1	3	18	4	31	0,2%
Ordu	4	0,9%	0	6	0	44	8	58	0,4%
Sakarya	7	1,6%	35	15	23	293	85	451	3,1%
Samsun	6	1,4%	4	3	4	63	8	82	0,6%
Sivas	4	0,9%	0	1	0	19	1	21	0,1%
Tekirdağ	9	2,1%	6	9	16	163	15	209	1,4%
Trabzon	4	0,9%	3	7	13	58	7	88	0,6%
Tunceli	1	0,2%	0	0	0	29	0	29	0,2%
Şanlıurfa	3	0,7%	0	0	4	22	1	27	0,2%
Uşak	4	0,9%	1	3	1	27	3	35	0,2%
Van	8	1,8%	10	12	24	100	12	162	1,1%
Yozgat	1	0,2%	3	5	4	79	3	94	0,6%
Zonguldak	2	0,5%	2	2	2	6	3	15	0,1%
Aksaray	2	0,5%	2	1	1	10	3	17	0,1%
Karaman	5	1,1%	7	5	11	47	7	77	0,5%
Kırkkale	3	0,7%	1	0	2	10	3	16	0,1%
Batman	5	1,1%	1	2	5	50	8	66	0,5%
Şırnak	3	0,7%	5	3	12	125	6	151	1,0%
Bartın	2	0,5%	1	2	4	23	3	33	0,2%
Ardahan	1	0,2%	2	1	4	8	2	17	0,1%
Iğdır	2	0,5%	1	2	5	61	6	75	0,5%
Yalova	3	0,7%	18	16	19	190	40	283	1,9%
Karabük	3	0,7%	5	5	3	106	5	124	0,8%
Kilis	1	0,2%	4	3	13	28	3	51	0,3%
Düzce	1	0,2%	0	0	0	2	0	2	0,0%
Toplam	435	100,0%	768	721	1112	10433	1536	14643	100,0%

M: Mühendis; T: Teknisyen; U: Usta; İ: İşçi; İD: İdari;

Kaynak: TOBB, 2016 verileri baz alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

23.99 başka yerde sınıflandırılmamış metalik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı sanayi haricinde alt sektörlerin incelenmesinde Niğde ilinin Karaman iline kıyasla baskın olduğu görülmektedir. Mermer rezervlerinin Karaman ili için önem arz etmesine karşın yine Niğde ilinin baskın olması ilde ki kaynakların yeterince kullanılmadığına işaretler. Sonuç olarak Niğde ilinde düz camın şekillendirilmesi ve işlenmesi sanayi, çimento imalatı sanayi, kireç ve alçı imalatı sanayi, inşaat amaçlı beton ürünlerin imalatı sanayi, hazır beton imalatı sanayi, toz harç imalatı sanayi ve beton, alçı ve çimentodan yapılmış diğer ürünlerin imalatı sanayinin Karaman iline göre istihdam ve işyeri sayısında baskın olduğu görülmektedir. Bu sektörlerin inşaat sektörüne girdi sağlama özelliğinin bulunması ise Niğde ilinde inşaat sektörünün görece Karaman iline göre baskın olduğunu göstermektedir. Son olarak ise Şekil 1.3'te mineral ürünleri sanayinde faaliyet gösteren firmaların illere göre dağılımı incelendiğinde sektörde İstanbul öncü geldiği İstanbul'u sırasıyla Ankara, Afyon ve İzmir izlemektedir. KOP illeri arasında bulunan Niğde'nin ise alt sektör analizlerinde olduğu gibi sektör analizinde de Karamana oranla görece istihdam ve işyeri sayısı bakımından baskın olduğu görülmektedir.

Şekil 1.3. Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünleri Sanayinde Faaliyet Gösteren Firmaların 1 İllere Göre Dağılımı, 2016



Kaynak: TOBB, 2016 verileri baz alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

¹Şekildeki veriler sektörün tamamını değil 23.12, 23.51, 23.52, 23.61, 23.63, 23.64, 23.69, 23.70 alt sektörlerini kapsamaktadır.

1.4.4. Türkiye’de Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünleri Sanayinde Dış Ticaretin Analizi

Diğer metalik olmayan mineral ürünleri sektörünün Türkiye bazındaki dış ticaretin hacminin analizi, TÜİK’ten ülke bazında elde edilebilen ISIC sınıflamalarına göre analiz edilmiştir. Bu çerçevede, diğer metalik olmayan mineral ürünleri sektörünün dış ticareti, ISIC Rev.4 sınıflama sisteminde, 23.10 koduna ait Cam Ve Cam Ürünleri İmalatı ve Ortopedik Araçlar faslı ile temsil edilirken, ISIC Rev.4 sınıflama sisteminde 2396 Taş Ve Mermerin Kesilmesi, Şekil Verilmesi Ve Kullanılabilir Hale Getirilmesi sektörleri analiz edilmiştir. Bu alt sektörler Karaman’da mermer Niğde’de ise kalsit rezervlerinin potansiyel olması nedeniyle seçilmiştir. Kalsitin ise tek başına bir sektörü temsil etmemesi nedeniyle girdi olarak kullanılabilirdiği cam sektörü analize dahil edilmiştir.

Sektörün Alt Sektörlere Göre İhracat ve İthalatı: Diğer metalik olmayan mineral ürünleri sanayinin alt sektörleri olan cam ve cam ürünleri imalatı sanayi ile taş ve mermerin kesilmesi, şekil verilmesi ve kullanılabilir hale getirilmesi sanayi ihracat verileri incelenmiştir. Buna göre, 2012 yılında cam ve cam ürünleri imalatı sanayide 937.520.468 dolar olan ihracatın 2016 yılında 932.569.391 dolara düştüğü görülmektedir (Tablo 1.18). Taş ve mermerin kesilmesi, şekil verilmesi ve kullanılabilir hale getirilmesi sanayinin ihracatında da tıpkı cam ve cam ürünleri sanayide olduğu gibi düşüş yaşandığı görülmektedir. Her iki sektörün ihracat içerisinde ki payına bakıldığında ise %2’lik farkla taş ve mermerin kesilmesi, şekil verilmesi ve kullanılabilir hale getirilmesi sanayi ön plana çıkmaktadır. İthalat verileri incelendiğinde ise cam ve cam ürünleri imalatı sanayinde 2012 yılında 581.812.916 dolar olan ithalat 2016 yılında artış göstererek 733.198.226 dolara ulaşmıştır. Taş ve mermerin kesilmesi, şekil verilmesi ve kullanılabilir hale getirilmesi sanayinde ise 2012 yılında 189.065.297 dolar olan ithalat 2016 yılında 199.882.880 dolara ulaşarak artış göstermiştir. Her iki sektörün ithalattaki payları incelendiğinde ise cam ve cam ürünleri imalatı sanayi %77,2’lik oranla ön plana çıkmaktadır.

Tablo 1.18. Türkiye’nin Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünleri Sanayideki İhracat ve İthalatının Alt Sektörlere Dağılımı, Dolar

NACE Kodu	İHRACAT	2012	2013	2014	2015	2016	%
2310	Cam Ve Cam Ürünleri İmalatı	937.520.468	971.791.197	1.040.031.308	1.021.106.351	932.569.391	49,0
2396	Taş Ve Mermerin Kesilmesi, Şekil Verilmesi Ve Kullanılabilir Hale Getirilmesi	944.530.792	1.074.912.483	1.127.491.813	1.020.653.656	929.701.080	51,0
TOPLAM		1.882.051.260	2.046.703.680	2.167.523.121	2.041.760.007	1.862.270.471	100
NACE Kodu	İTHALAT	2012	2013	2014	2015	2016	
2310	Cam Ve Cam Ürünleri İmalatı	581.812.916	752.226.275	815.258.247	712.170.314	733.198.226	77,2
2396	Taş Ve Mermerin Kesilmesi, Şekil Verilmesi Ve Kullanılabilir Hale Getirilmesi	189.065.297	239.512.178	232.443.407	202.246.639	199.882.880	22,8
TOPLAM		770.878.213	991.738.453	1.047.701.654	914.416.953	933.081.106	100

Kaynak: TÜİK, 2017 baz alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Sektörün Ülkelere Göre İhracat ve İthalatı: Türkiye’nin taş ve mermerin kesilmesi, şekil verilmesi ve kullanılabilir hale getirilmesi sanayideki ihracatın ülkelere göre dağılımı incelenmiştir. Buna göre sektörün ihracat yaptığı ülkeler arasından 2012 ve 2016 yıllarında ihracat yapılan ilk 15 ülke seçilmiş ve analiz edilmiştir. 2012 yılında sırasıyla ABD, Irak ve Suudi Arabistan ihracattaki en büyük paya sahiptir. 2012 yılında %26,6’lık payını ABD 2016 yılında %30,9’a çıkarırken Irak ise 2012 yılında %10,4’lük payını 2016 yılında %12’ye çıkarmıştır (Tablo 1.19). İl 3 ülkeden sonra diğer ülkeler incelendiğinde BAE’nin ihracat payının 6. sıradan 4. sıraya, İsrailin 8. sıradan 5. sıraya yükseldiği görülmektedir. İngiltere ise ilk dörtteki Pazar payını kaybederek 2016 yılında 9.sıraya gerilemiştir. Bu

bağlamda ABD ve Ortadoğu pazarı sektörde payını korumaktadır. Son olarak ise 2016 yılında Rusya Federasyonunun ihracat yapılan il 15 ülke arasından çıkıp, Kuveyt'in eklenmesi dikkat çekmektedir.

Tablo 1.19. 2396 Taş Ve Mermerin Kesilmesi, Şekil Verilmesi Ve Kullanılabilir Hale Getirilmesi Sanayideki İhracatın Ülkelere Göre Dağılımı, Dolar

Ülkeler	2012	%	Ülkeler	2016	%
1.ABD	251.309.174	26,6%	1.ABD	287.593.480	30,9%
2.İrak	98.237.797	10,4%	2.Suudi Arabistan	116.953.413	12,6%
3.Suudi Arabistan	84.941.868	9,0%	3.İrak	70.170.815	7,5%
4.İngiltere	45.052.033	4,8%	4.BAE	49.025.961	5,3%
5.Fransa	41.725.131	4,4%	5.İsrail	46.783.722	5,0%
6.BAE	41.457.537	4,4%	6.Fransa	44.735.064	4,8%
7.Kanada	36.521.267	3,9%	7.Kanada	31.047.805	3,3%
8.İsrail	34.023.054	3,6%	8.Avustralya	30.965.227	3,3%
9.Azerbaycan	25.762.084	2,7%	9.İngiltere	25.092.427	2,7%
10.Avustralya	24.586.499	2,6%	10.Almanya	16.760.133	1,8%
11.Rusya Federasyonu	22.597.409	2,4%	11. Kuveyt	13.214.998	1,4%
12.Libya	18.491.919	2,0%	12.Katar	9.514.628	1,0%
13.Almanya	16.815.141	1,8%	13.Türkmenistan	8.905.061	1,0%
14.Türkmenistan	12.335.615	1,3%	14.Cezayir	8.859.100	1,0%
15.Gürcistan	10.269.800	1,1%	15.Romanya	8.036.827	0,9%
Türkiye TOPLAMI	944.530.792	100,0%	Türkiye TOPLAMI	929.701.080	100,0%

Kaynak: TÜİK, 2017 baz alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Türkiye'nin taş ve mermerin kesilmesi, şekil verilmesi ve kullanılabilir hale getirilmesi sanayideki ithalatının ülkelere göre dağılımı incelenmiştir (Tablo 1.20). Buna göre sektörün ithalat yaptığı ülkeler arasından 2012 ve 2016 yıllarında ihracat yapılan ilk 15 ülke seçilmiş ve analiz edilmiştir. 2012 yılında sırasıyla Hindistan, Çin ve İspanya ithalattaki en büyük paya sahiptir. Hindistan ve İspanya'nın 2012-2016 ithalat verileri karşılaştırıldığında büyük bir artışın olduğu görülmektedir. Avusturya, Güney Kore ve Pakistan'ın ise 2016 yılında ithalat yapılan ilk 15 arasında yer almadığı görülmektedir.

Tablo 1.20. 2396 Taş Ve Mermerin Kesilmesi, Şekil Verilmesi Ve Kullanılabilir Hale Getirilmesi Sanayideki İthalatının Ülkelere Göre Dağılımı, Dolar

Ülkeler	2012	%	Ülkeler	2016	%
1.Hindistan	74.401.650	9,9%	1.Hindistan	76.683.721	38,4%
2.Çin	52.539.903	7,0%	2.İspanya	40.367.424	20,2%
3.İspanya	33.919.970	4,5%	3.Vietnam	36.530.967	18,3%
4.İtalya	11.121.494	1,5%	4.Çin	14.750.769	7,4%
5.Vietnam	6.181.968	0,8%	5.İtalya	10.850.985	5,4%
6.Yunanistan	2.151.362	0,3%	6.İran	10.656.536	5,3%
7.İran	1.428.607	0,2%	7.Yunanistan	4.867.810	2,4%
8.Almanya	1.267.983	0,2%	8.Fransa	1.649.481	0,8%
9.Fransa	1.244.601	0,2%	9.Brezilya	1.313.310	0,7%
10.Brezilya	883.432	0,1%	10.ABD	389.677	0,2%
11.Portekiz	776.695	0,1%	11.Suudi Arabistan	335.888	0,2%
12.Avusturya	377.518	0,1%	12.Almanya	215.531	0,1%
13.ABD	355.884	0,0%	13.Portekiz	187.709	0,1%
14.Güney Kore	285.694	0,0%	14.Hong Kong	124.881	0,1%
15.Pakistan	243.505	0,0%	15.Makedonya	116.907	0,1%
TÜRKİYE TOPLAMI	752.226.275	100,0%	TÜRKİYE TOPLAMI	199.882.880	100,0%

Kaynak: TÜİK, 2017 baz alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

1.4.5. Karaman ve Niğde'de Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünlerin İmalatı Sanayinde Dış Ticaretin Analizi

Karaman ve Niğde'nin metalik olmayan diğer metalik olmayan mineral ürünler sanayideki dış ticaretin analizinde de TÜİK'ten il bazında elde edilebilen ISIC Rev. 3 ve Rev. 4 sınıflandırmasının 4 dijital verilerinin yeterli olmamasından dolayı aynı zamanda 2 dijital verileri kullanılmıştır. Buna göre, Karaman'ın diğer metalik olmayan mineral ürünler sektöründeki dış ticaret hacmi yaklaşık 5 milyon

dolar olup, çoğunluğu ihracattan oluşmaktadır (Tablo 1.21). İlin sektördeki payının ise yıllar itibari ile arttığı görülmektedir. Ayrıca Karaman'da 2012 yılında %50,1 olan açık oranı sonraki yıllarda görülmemiştir. İlin gerçekleştirdiği ihracat ise son 4 yıl içerisinde yaklaşık 4 katına çıkarak dış ticaret hacmi genişlemiştir. Diğer KOP ili ve rapor kapsamında odak il olan Niğde'de ise, 2013 yılında büyük bir düşüş yaşansa da 2016 yılında ihracatta artış yaşanmıştır. Niğde ilinin sektördeki dış ticaret hacminin ise yaklaşık 500 bin dolar olduğu görülmektedir. İlin 2012'de ki açık oranında diğer yıllarda artış olmasına karşın 2016 yılında bu açığın kapandığı görülmektedir.

2012-2016 döneminde Karaman ve Niğde ilinin ithalat göstergeleri incelendiğinde ise her iki ilde de ithalat oranında artış yaşanmasına karşın Karaman ilinde ihracatın ardında kalmıştır. Bu çerçevede Karaman ilinde sektörde büyük bir büyümenin yaşandığı görülmektedir. Niğde'de ise 2016 yılına kadar sektörde büyük bir büyüme yaşanmazken, 2016 yılında büyüme yaşandığını söylemek mümkün olacaktır.

Tablo 1.21. Karaman ve Niğde'nin Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünler Sanayideki Dış Ticaret Performansına Ait Göstergeler, Dolar

Karaman	İhracat	İthalat	Dış Ticaret Hacmi	Dış Ticaret Dengesi	İhracatın İthalatı Karşılama Oranı (%)
2012	1.766.047	3.539	1.769.586	1.762.508	49,90
2013	5.044.940	223	5.045.163	5.044.717	2262,30
2014	8.531.680	2.356	8.534.036	8.529.324	362125,63
2015	823.056	2.615	825.671	820.441	31474,41
2016	4.482.527	22.078	4.504.605	4.460.449	20393,13
Niğde	İhracat	İthalat	Dış Ticaret Hacmi	Dış Ticaret Dengesi	İhracatın İthalatı Karşılama Oranı (%)
2012	126.062	235.286	361.348	-109.224	53,6
2013	348	519.412	519.760	-519.064	0,1
2014	176.764	508.408	685.172	-331.644	34,8
2015	48.192	418.580	466.772	-370.388	11,5
2016	251.903	230.767	482.670	21.136	109,2

Kaynak: TÜİK, 2017 baz alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Rapor kapsamında Karaman'da mermer Niğde'de ise kalsit rezervlerinin potansiyel olması nedeniyle her iki alt sektörün (cam sanayi kalsitin kullanım alanı olması nedeniyle seçilmiştir) ithalat ve ihracat oranları il bazında incelenmiştir (Tablo 1.22). Buna göre Karaman ve Niğde'de veri eksikliği nedeniyle ayrıntılı analiz gerçekleştirilemeyecektir. Ancak ihracat verilerinden yola çıkarak Karaman'da taş sektörü pazarının büyüdüğü aynı zamanda 2012 yılına kıyasla 2016 yılında artış yaşandığı görülmektedir. Aynı zamanda 2016 yılında 2012 yılına kıyasla dış ticaret hacminde büyüme yaşandığı görülmektedir. Niğde ilinde ise 2012 yılından 2016 yılına cam ve cam ürünleri sektörü ihracatında büyük bir düşüş yaşandığı görülmektedir.

Tablo 1.22. Karaman'da Taş sektörü ve Niğde'de Cam ve cam ürünleri Sektöründeki Dış Ticaret Performansına Ait Göstergeler, Dolar

2696 Taş Sektörü					
Karaman	İhracat	İthalat	Dış Ticaret Hacmi	Dış Ticaret Dengesi	İhracatın İthalatı Karşılama Oranı (%)
2012	1.753.300	2.543	1.755.843	1.750.757	68.946,12
2013	5.030.226	-	-	-	-
2014	8.518.948	-	-	-	-
2015	815.400	-	-	-	-
2016	4.434.129	13.054	4.447.183	4.421.075	33.967,58
2610 Cam ve cam ürünleri Sektörü					
Niğde	İhracat	İthalat	Dış Ticaret Hacmi	Dış Ticaret Dengesi	İhracatın İthalatı Karşılama Oranı (%)
2012	2.058	-	-	-	-
2013	348	-	-	-	-
2014	175.804	13.023	188.827	162.781	1349,95
2015	120	7.028	7148	-6.908	1,71
2016	646	-	-	-	-

Kaynak: TÜİK, 2017 baz alınarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

1.5. SEKTÖRE YÖNELİK YATIRIM TEŞVİKLERİ İLE DİĞER DESTEKLER

Türkiye, 2012 yılında devreye soktuğu yeni yatırım teşvik sistemi ile 6 bölgeden, 5 bileşenden ve 9 farklı destek kaleminden oluşan yeni bir destek sistemi oluşturmuştur. Buna göre yeni teşvik sisteminin temel amacı, özel sektörün yatırımlarını artırmak, istihdam yaratmak, uluslararası rekabet gücü kazanmak için katma değeri ve Ar-Ge içeriği yüksek, ileri teknolojiye dayalı sanayileri geliştirmek, cari açığı azaltmak için ithalata bağımlılığı yüksek olan ara malları üretimini artırmak, kümelenme faaliyetlerini desteklemek ve bölgelerarası eşitsizlik ve dengesizlikleri gidermek olarak tanımlanmıştır.

Her şeyden önce yeni teşvik sistemi (1) Genel Teşvik Uygulamaları, (2) Bölgesel Teşvik Uygulamaları, (3) Büyük Ölçekli Yatırımların Teşviki, (4) Stratejik Yatırımların Teşviki ve (5) Öncelikli Yatırım Konularının Teşviki şeklinde 5 farklı bileşenden oluşmaktadır. Bu beş bileşenden ilki olan “Genel Teşvikler”, teşvik edilmeyecek yatırım konuları dışında kalan tüm yatırımları kapsamakta iken, “Bölgesel Teşvikler”, iller arasındaki gelişmişlik farkını azaltmayı ve illerin üretim ve ihracat potansiyellerini artırmayı hedeflemektedir. “Büyük Ölçekli Yatırımların Teşviki” bileşeni, teknoloji ve Ar-Ge kapasitesini artıracak, rekabet üstünlüğü sağlayacak 12 farklı yatırım konusunu desteklenmekte iken, “Stratejik Yatırımların Teşviki” bileşeni, temelde cari açığın azaltılmasına katkı sağlayacak katma değeri yüksek yatırımları desteklenmektedir. Son bileşen olan “Öncelikli Yatırım Konularının Teşviki” bileşeni ise, yüksek teknolojili ürünlerin üretilmesine yönelik belirli yatırım konularının (İlaç, Büro, muhasebe ve bilgi işlem makineleri imalatı, Radyo, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları imalatı, Tıbbi aletler, hassas ve optik aletler ile saat imalatı ve Hava ve uzay taşıtları imalatı gibi) 5. Bölge destekleri ile desteklenmesi hedeflenmektedir.

Yeni yatırım teşvik sistemi kapsamında yatırımcılar 9 farklı teşvik aracı ya da destek unsuru/kalemi ile desteklenmektedir. Yatırımcılara sağlanan gümrük vergisi muafiyeti, KDV istisnası, faiz desteği, sigorta primi işveren hissesi desteği, vergi indirimi, KDV iadesi ve yatırım yeri tahsisi gibi 7 teşvik aracı yatırımın niteliğine ve tabi olacağı uygulamalara göre değişkenlik göstermekte ve ülke genelinde desteklenmektedir. Ayrıca yatırımın 6. bölgede gerçekleştirilmesi halinde yatırımcılara 7 yukarıda sayılan teşvik aracına ek olarak Gelir Vergisi Stopajı Desteği ve Sigorta Primi Desteği gibi 2 destek unsuru daha sağlanmaktadır (Tablo 1.23).

Son olarak yeni teşvik sistemi, 81 ili kapsayan 6 bölgeyi bir teşvik sisteminde oluşmaktadır. 2011 yılında hazırlanan “İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Endeksi” esas alınarak illerin 6 teşvik bölgesine ayrıldığı bu sistemde, her bir il gelişmişlik düzeyi, sahip olduğu potansiyeller ile o ildeki sektörlerin ölçek büyüklükleri dikkate alınarak illerde bölgesel teşviklerden yararlandırılacak sektörler ve alt sektörler ile söz konusu sektöre yapılacak asgari sabit yatırım tutarları ve/veya kapasiteleri il bazında belirlenmiştir. Her bir ilin içinde yer aldığı teşvik bölgesinin gelişmişlik seviyelerine göre teşvik araçlarının sağladığı destek yoğunlukları farklılaştırılmıştır (Tablo 1.23). Bu çerçevede bazı destek unsurları tüm bölgelerde verilirken, bazıları sadece 6. Bölgede verilmektedir. Ayrıca sistemde en gelişmiş 1. Bölgeden en az gelişmiş 6. Bölgeye doğru gittikçe verilen teşviklerin miktarı, süresi ve kapsamı artmaktadır.

Yukarıda kısaca tanımlanan “İl Bazlı Yeni Bölgesel Teşvik Sistemine” göre, Niğde Karaman’ın ve diğer metalik olmayan mineral ürünleri sektörünün durumu değerlendirildiğinde, 3. Bölgede bulunan Karaman’ın taş ve mermerin kesilmesi, şekil verilmesi ve kullanılabilir hale getirilmesi sektöründe desteklenmezken inşaat amaçlı beton ürünleri imalatında minimum 2 Milyon TL yatırımın gerçekleştirilmesi dahilinde desteklendiği görülmektedir. Karaman’da minimum 2 milyon TL yatırım yapılması takdirinde bölgesel teşvik sisteminin sağladığı destek unsurlarından (KDV İstisnası, Gümrük Vergisi Muafiyeti, Vergi İndirimi, Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği ve Yatırım Yeri Tahsisi) yararlanmak mümkündür. Ancak “Öncelikli Yatırım Konularının Teşviki” kapsamında, 2. Grubu oluşturan mermer madeni, maden istihraç yatırımları ve/veya maden işleme yatırımları kapsamında bulunduğundan dolayı 5. Teşvik bölgesine verilen desteklerden yararlanabilmektedir. Niğde ilinde bulunan kalsit madeni ise 2. Grup maden olarak tanımlanmakta ve tıpkı mermer gibi öncelikli yatırım

konularının teşviki kapsamında, maden istihraç yatırımları ve/veya maden işleme yatırımları kapsamında bulunduğundan dolayı 5. Teşvik bölgesine verilen desteklerden yararlanabilmektedir Niğde ili de Karaman gibi metalik olmayan mineral ürünlerin imalatında desteklenmezken, inşaat amaçlı beton ürünleri imalatı ve ısı veya ses izole edici eşya ve karışımlar sektöründe minimum 1 Milyon TL yatırımla desteklenmektedir.

Tablo 1.23. Bölgesel Teşvikler Kapsamında Sağlanan Destek Araçları

DESTEK UNSURLARI			BÖLGELER					
			1. Bölge	2. Bölge	3. Bölge	4. Bölge	5. Bölge	6. Bölge
KDV İstisnası			Var	Var	Var	Var	Var	Var
Gümrük Vergisi Muafiyeti			Var	Var	Var	Var	Var	Var
Vergi İndirimi	Yatırıma Katkı Oranı (%)	OSB* ve EB** Dışı	15	20	25	30	40	50
		OSB ve EB İçi	20	25	30	40	50	55
Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği	Destek Süresi	OSB ve EB Dışı	2 Yıl	3 Yıl	5 Yıl	6 Yıl	7 Yıl	10 Yıl
		OSB ve EB İçi	3 Yıl	5 Yıl	6 Yıl	7 Yıl	10 Yıl	12 Yıl
Yatırım Yeri Tahsisi			Var	Var	Var	Var	Var	Var
Faiz Desteği	İç Kredi		Yok	Yok	3 Puan	4 Puan	5 Puan	7 Puan
	Döviz/Dövizle Endeksli Kredi		Yok	Yok	1 Puan	1 Puan	2 Puan	2 Puan
Gelir Vergisi Stopajı Desteği			Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	10 Yıl
Sigorta Primi İşçi Hissesi Desteği			Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	10 Yıl

* OSB: Organize Sanayi Bölgesi ** Endüstri Bölgesi

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı, 2017'den alınmıştır.

1.6. DİĞER METALİK OLMAYAN MİNERAL ÜRÜNLERİN İMALATI SEKTÖRÜNÜN GZFT ANALİZİ

“GZFT analizi”, mevcut durumu ortaya koymak ve bir bölgenin veya sektörün sahip olduğu güçlü ve zayıf yönler ile fırsat ve tehditlerini mevcut hedefler, stratejiler ve politikalar doğrultusunda daha iyi şekilde analiz edebilmek amacıyla sıklıkla kullanılan bir yöntemdir. Bu çalışma kapsamında diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı sektörünün güçlü ülke genelindeki mevcut üstünlük ve dezavantajlı yanlarının belirlenmesi ve sektör için fırsat ve tehdit yaratan koşulların ortaya konması için İstanbul Sanayi Odası 2014 Şubat ayında yayınlanan “Mineral Ürünleri İmalatı Sanayi” raporundan yararlanılmıştır. Bu rapora göre, diğer metalik olmayan mineral ürünleri imalatı sanayi sektörünün Güçlü Yönler, Zayıf Yönler, Fırsatlar ve Tehditler (GZFT) Analizi Tablo 1.24'te yer almaktadır.

Tablo 1.24. Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünlerin İmalatı Sektörünün GZFT Analizi

GÜÇLÜ YÖNLER	ZAYIF YÖNLER
<ul style="list-style-type: none"> • Uzun yıllardır sürdürülen faaliyetler ile elde edilmiş olan üretim bilgisi ve tecrübesi, • Sektörün içinde yetiştirilmiş olan nitelikli insan kaynakları, • Büyük firma ölçekleri ve yaratılmış olan üretim kapasitesi, • Zengin hammadde rezervleri, • Türk ürünlerine yönelik gelişen imaj sektörün önemli güçlü yönlerini oluşturmaktadır. 	<ul style="list-style-type: none"> • Yeni gelişen ve pazarlarda rekabet edilen rakipler ile kıyaslandığında yüksek enerji maliyetleri, • Yurtiçi taşımacılıkta yetersiz altyapı ve yüksek taşımacılık maliyetleri, • Yatırım teşviklerinin yetersiz kalması, araştırma geliştirme faaliyetlerinin sınırlı olması özgün tasarım ve markalaşma konusunda henüz yeni olunması, • Yüksek teknolojili ürünlerin geliştirilmesinde yetersizlik, • Üretim teknolojilerinde makine ve ekipmanlarda yurtdışına bağımlılık ile kimyasallar ve diğer ara girdilerde yurtdışına bağımlılık, • Haksız rekabet yaratan fiyat politikaları sektörün zayıf yönlerini oluşturmaktadır.
FIRSATLAR	TEHDİTLER
<ul style="list-style-type: none"> • Kentsel dönüşüm, bina yenileme, yeni bina yatırımları, • Hızlı kentleşme, konut açığı, altyapı yatırımları ve büyük projeler ile oluşacak geniş talep, gelişen pazarlara yakınlık, • Yeni enerji, yalıtım, dayanım ve yapı standartları ile gelecek yeni ürün talepleri, • Yeşil binalar ve yüksek binalar ile artan talep, • Sektörün esnek ve yenilikçi üretim kapasitesi ile değişen ihtiyaç ve talepleri karşılaması, • Sektördeki önemli fırsatları oluşturmaktadır. 	<ul style="list-style-type: none"> • Çin, Uzakdoğu, Ortadoğu, Eski Doğu Bloğu ülkelerinden ucuz, kalitesiz ürün ithalatı ve bunların yarattığı haksız rekabet • Bölgesel ticaret anlaşmaları ve Türkiye'nin gümrük birliği anlaşması gereği bu tip anlaşmaların dışında kalması, • Kayıt dışı üretimin piyasa bozucu etkisi, • Bölgesel politik riskler ile pazar kayıpları oluşturması ve nakliye zorlukları, • Her ülkenin ayrı ürün standartı koyma eğilimi, • Hammadde ocaklarının işletilmesine ilişkin ortaya çıkan belirsizliğin sürmesi, • Çevre düzenlemeleri kapsamında maksadı aşan uygulama ve sınırlamalar ile kamuoyunda yaratılan yanlış imaj sektör için tehditleri oluşturmaktadır. • Ayrıca İran, Mısır, B.A.E, S. Arabistan gibi yeni bölge oyuncularını da tehdit oluşturmaktadır.

Kaynak: İSO Mineral Ürünlerin İmalatı Sanayi Sektör Raporu, 2014 verileri kullanılmıştır.

Proje kapsamında yapılan analizler ile KOP bölgesinde ve Niğde, Karaman'da gerçekleştirilen saha araştırmaları kapsamında yapılan odak grup toplantılarında, yarı-yapılandırılmış mülakatlarda ve değerlendirme toplantılarında ortaya konulan görüşler ve değerlendirmeler dikkate alınarak Niğde ve Karaman diğer metalik olmayan mineral ürünleri sektörünün güçlü ve zayıf yönlerini belirlemek ve sektör için fırsat ve tehdit yaratan koşullar ortaya koymak da mümkündür. Bu bağlamda Tablo 1.25'te Niğde ve Karaman'ın GZFT analizi yapılmıştır.

Tablo 1.25. Karaman ve Niğde’de Kalsit ve Mermerin GZFT Analizi

GÜÇLÜ YÖNLER	ZAYIF YÖNLER
<ul style="list-style-type: none"> Karamanda kaliteli ve yüksek mermer rezerv miktarının bulunması Niğde’de yüksek miktarda kalsit rezervlerinin bulunması Ulusal düzeyde mermer üretim makineleri teknolojisindeki gelişmeler Karaman’da mermer rezervlerinde kümelenme potansiyelinin bulunması Niğde’nin kalsit rezervlerinde, Türkiye’de en fazla CaCO₃ yüzdesi, saflık ve beyazlık derecesine sahip olması Kalsitin cam, boya, seramik, gıda, kâğıt, plastik ve kablo sektörü, inşaat sektörü, ilaç sektörü gibi geniş bir kullanım yelpazesine sahip olması 	<ul style="list-style-type: none"> Sektörel teşvik eksikliğinin bulunması, Karamanda mermer rezervlerinin bulunmasına karşın ilde kümelenme faaliyetlerinin gerçekleşmemesi Niğde ilinde bulunan kalsit rezervlerine karşın ilde kümelenme faaliyetlerinin gerçekleşmemesi Niğde ilindeki kalsitlerin ham halde ihraç edilerek, işlenmiş olarak diğer ülkelerden ithal edilmesi Doğaltaş ve mermer sektöründe yaşanan pazarda rekabet edilen rakiplere göre yüksek enerji maliyetleri, Liman ve taşımacılık yetersizliği ile ücretlerin fazla olması
FIRSATLAR	TEHDİTLER
<ul style="list-style-type: none"> Karaman’da KÜSİ faaliyetleriyle mermer kümelenmesinin desteklenmesi Kalsitin işlendiği takdirde yüksek katma değer üretecek ürünlere dönüşümünün ağırlanabilmesi Uluslararası düzeyde doğaltaş talebinin artış göstermesi Niğde’de kâğıt, boya, gıda inşaat sektörlerinde teknik bilgiye sahip yetişmiş elemanların bulunması Mermer madeninin öncelikli yatırım teşviki kapsamında desteklenmesi ve Karaman’ın 5. Bölge teşviklerinden yararlanabilmesi Kalsit madeninin öncelikli yatırım teşviki kapsamında desteklenmesi 	<ul style="list-style-type: none"> İşletmeye sürecinde pek çok kurum, kuruluş ve Bakanlıklardan alınması gereken izinlerde karşılaşılan zorluklar Doğal taş kullanımında kamu kurumlarınca ithal ürünlere yönelinmesi İşlenmemiş ürün ihracatı Kümelenme dışında bölge firmalarında kurumsallaşma yapılarının görülmemesine karşın yabancı firmaların kurumsallaşarak büyümesi Ürünlerin satışı sonrasında uygulamada görülen standart dışı uygulamalar, kalifiye usta ve işgücü yetersizliği, fiyat farklılıkları gibi sıkıntıların yaşanması

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

1.7. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Karaman ilinde gerek proje kapsamında yapılan 3 yıldız kümelenme analizi sonuçları, gerek mülakatlar, değerlendirmeler ve toplantılar sonucunda mermer ilde potansiyel bir sektör olarak ön plana çıkmıştır. Karaman ilindeki maden potansiyeli MTA tarafından da incelenmekte olup envanter çalışması yürütülmektedir. MTA’nın yayımlanmış olduğu Karaman ili maden haritasına göre, Kazımkarabekir, Ayrancı, Ermenek, Başyayla, Sarevililer civarlarında ve il genelinde mermer rezervlerinin bulunduğu görülmektedir. Bu çerçevede mermerin ildeki bu potansiyeli doğrultusunda mermer ocağının durumu, nakliye, blok çıkarma maliyeti, blok kalite oranları, jeolojik koşulları ve rezerv miktarı gibi koşulları göz önüne alınarak yatırım yapıldığı takdirde, büyümeye açık bir alan olduğu görülmektedir. Rapor kapsamında diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı sektörü değerlendirilmiştir.

Niğde özelinde ise proje kapsamında yapılan 3 yıldız kümelenme analizi sonuçları, odak grup toplantıları, değerlendirme toplantıları ve mülakatlar sonucunda kalsit potansiyel sektör olarak ön plana çıkmış paydaşlar tarafından Niğde ilinde ki kalsit zenginliği sıkça dile getirilmiştir. Bu çerçevede Niğde ilinde rekabet gücü yüksek sektörler bakıldığında, teknik özelliklerinin fazlasıyla yüksek olması

nedeniyle kalsit ön plana çıkmaktadır (Niğde Yatırım Rehberi, 2014). İlde ki kalsit rezervleri ayrıca kalite bakımından Türkiye'deki en yüksek ve kaliteli teknik özelliklere sahip olmasıyla da önemli bir fark yaratmaktadır (Niğde Yatırım Rehberi, 2014). Teknik bilgi seviyesinin yüksek olması nedeniyle ise Niğde'de Kâğıt Sektörü, Boya Sektörü, Plastik Ve Kablo Sektörü, İnşaat Sektöründe Sıva, Macun, Derz Dolgusu Üretimi, Yapıştırıcılar, Gıda Sektörü, Seramik Sektörü, Halı Tabanı, Yer Muşambası sektörlerinde yapılacak yatırımların katma değeri çok yüksek olacak ve yatırım maliyetleri az olacaktır (Niğde Yatırım Rehberi, 2014: 58). Bu bağlamda analizler sonucu Karaman'da mermer ihracatında artış olduğu gözlemlenmiştir. İhracat yapılan ülkelerin ABD'den sonra Irak, S.Arabistan ve B.A.E gibi ülkelere oluşması ise sektörde kırılmalıkların meydana gelmesine sebebiyet verebilmektedir. Buna karşın Niğde verileri incelendiğinde diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı ihracatında 2016 yılında ihracatını arttırarak büyüme gerçekleştirmiştir. Dolayısıyla sektörde ve pazarda iki ilde de büyüme yaşandığı görülmektedir.

Rapor kapsamında yapılan ayrıntılı analizlere göre Niğde ilinde bulunan kalsit rezervlerinin kullanıldığı mineral olmayan ürünlerin imalatı sektörü kapsamındaki alt sektörler incelendiğinde genel çerçevede Niğde ilinde sektörde potansiyel bulunmakla birlikte her geçen yıl istihdam ve işyeri sayısının arttığı ve ekonomiye katkı sağlandığı görülmektedir. Bu bağlamda ildeki rezervlerin ham halde değil işlenerek ithalat edilmesi sektörden sağlanan geliri arttırarak katma değer artmasına neden olacaktır. Kalsitin farklı sektörlerde kullanılabilme özelliği ise Niğde ili için avantaj yaratmaktadır. Özellikle rapor kapsamında ele alınan cam sektöründe(düz camın üretilmesi) Niğde ilinde 1 kayıtlı üretici olduğu görülmektedir. Buna karşın Türkiye'nin diğer metalik olmayan mineral ürünleri sanayideki ihracat ve ithalatının alt sektörler dağılımı incelendiğinde, cam ve cam ürünleri sektöründe ithalat payının yıllar bazında artış gösterirken, Niğde'de ise cam sektörünün ihracatında yıllar bazında azalış görülmektedir. İlde diğer metalik olmayan mineral ürünlerinde bulunan 40 üretici firmanın, toz harç, hazır beton, inşaat amaçlı beton, beton, alçı ve çimento gibi sektörlerin ağırlıklı olarak ön plana çıktığı görülmektedir. Buradan hareketle ilde inşaat sektörüne girdi sağlayacak sektörlerin yoğunlaştığı anlaşılmaktadır. Kalsitin kullanım alanlarından cam, seramik, plastik, boya gibi sektörlerinde inşaat sektörüne girdi sağlayabilmesi ilde kalsitin kullanımını arttırmalıdır. Kalsit madenin yatırım teşviki kapsamında desteklenmesi ve verilen desteklerde il için önemli avantajların başında gelmektedir. İl rezervlerinin kümelenme ile desteklenmesi de verimlilik, istihdam artışı ve maliyetlerin azaltılması bakımından olumlu sonuçlar doğuracaktır.

Karaman ilinde bulunan mermer rezervlerinde A-Ge ve inovasyona dayalı üretim ve modern ocak yöntemleri ile teknik sistemlerin kullanımı ile sektördeki rekabet edebilirliği artacaktır. Bu bağlamda ilde KÜSİ faaliyetlerinin bulunması da Karaman için önemli bir avantaj olarak görülmektedir. Karaman'da bulunan üniversite ve faaliyet aşamasına geçecek olan teknopark sektörün ilerlemesi ve ivme kazanabilmesi açısından yine önemli bir avantajdır. Doğal taş mermer sektöründe 2009-2012 yılları arasında üretim artışı yaşanmış, buna karşın TÜİK 2015 verilerine göre 56.000'lik istihdamla diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatında 2. Sırada yer alırken, TOBB 2016 verilerine göre ise yarattığı istihdamla ilk sırada yer almıştır. Karaman'da ise diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı sektöründe 19 firma bulunurken taş ve mermerin kesilmesi alt sektöründe 2 kayıtlı üreticinin bulunması ildeki potansiyelin yeterince kullanılmadığına işaretken, sektörün ihracattaki artışı olumlu bir gelişme olarak görülebilmektedir. Mermer madenin öncelikli yatırım teşviki kapsamında desteklenmesi ve Karaman'ın 5. Bölge teşviklerinden yararlanabilmesi ise yatırımcı ve işletmeci açısından önemli bir fırsat olmakla birlikte bu fırsat ilde kümelenme faaliyetleri ile desteklenerek, üniversite-sanayi işbirliği faaliyetleri ile geliştirilmelidir. Böylelikle kurumsallaşma, eğitim ve danışmanlık ile sektörde karşılaşılan sorunlar en aza indirgenecek, teknolojinin sektöre entegre edilmesi ile ise sektörün yarattığı katma değerde artış sağlanacaktır.

Son bir değerlendirme olarak ise her iki sektöründe inşaat sektörüne girdi sağlaması ve kentleşmeye bağlı olarak inşaat sektöründeki büyüme yenilikçilik ve inovasyon faaliyetleri kapsamında rezervlerin değerlendirilmesiyle il ekonomisine ve bölgesel kalkınmaya önemli ölçüde katkı sağlayacaktır.

2. NİĞDE'DE GÜNEŞ ENERJİSİ ÜRETİM POTANSİYELİNİN SEKTÖREL ANALİZİ

2.1. GİRİŞ

Gündelik yaşamın bir parçası olan enerjiye talep ve gereksinimin artmasına bağlı olarak enerji üretilen kaynaklar gittikçe çeşitlenmekte, buna yönelik yatırımlar yapılmaktadır. Enerji kaynakları yenilenebilir ve yenilenemez enerji kaynakları olarak ikiye ayrılmaktadır. Yenilenemez enerji kaynakları fosil yakıtlardan (kömür, petrol, doğalgaz vb.) oluşmaktadır ve oluşumları çok uzun zamanda tamamlanmaktadır. Kullanıldıkça tükenen bu kaynakların yeniden tamamlanması için çok uzun zaman gerektiğinden dolayı yenilenemeyen enerji kaynakları adını almaktadır. Yenilenebilir enerji kaynakları (YEK) ise, hidrolik, rüzgâr, güneş, jeotermal, biyokütle, biyokütleden elde edilen gaz (çöp gazı dâhil), dalga, akıntı enerjisi ve gel-git gibi fosil olmayan enerji kaynaklarını kapsamaktadır. Ekonomik ve toplumsal kalkınmanın sürdürülebilir olması için gerekli olan atık, emisyon azaltma, su kirliliğini önleme gibi faktörlerin yanın enerji verimliliğinin sağlanmasında çevreyle uyumlu enerji yatırımlarının yapılması da önem kazanmaktadır. Fosil yakıtların rezervinin sınırsız olmaması Dünya enerji talebini tehlikeye sokmaktadır. Dünya genelinde bir değerlendirme yapıldığında 2010 verilerine göre mevcut petrol rezervleri 46, doğalgaz rezervleri 59 ve kömür rezervlerinin de 118 yıllık bir ömre sahip olduğu açıklanmıştır. Bu kaynakların sınırsız olmamasının yanında çevreye verdikleri zarar ve küresel ısınmaya yaptığı büyük etki nedeniyle ülkeler yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelmektedir. Bu yönelime yönelik yatırımlarla birlikte yenilenebilir enerji kaynaklarının kurulu gücü 2008'de %4'ken, bu oranın 2020'de %11.7'ye, 2035'te ise %15.8 oranına yükseleceği tahmin edilmektedir (İpekyolu Kalkınma Ajansı, t.y.). Artan enerji talebini karşılamak, doğaya dost bir şekilde enerji elde etmek için gelişen teknolojiyle birlikte ülkeler alternatif enerji kaynakları da denilen yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelmektedirler. Bu yönelimin olabilmesi ve alternatif enerji kaynaklarına yönelik teknolojinin geliştirilmesi için doğal koşulların uygunluğunun yanısıra, teşvik, teknolojik yeniliğe yapılan yatırımın desteklenmesi gibi faktörler de önem taşımaktadır. Onuncu Kalkınma Raporu'nda ifade edildiği gibi linyit haricinde fosil yakıtlar bakımından zengin rezervlere sahip olmayan Türkiye'nin enerji arzındaki dış bağımlılığı azaltmak için yerli kaynakların enerji üretiminde mümkün olan en yüksek oranda değerlendirilmesi gerekmektedir (TC Kalkınma Bakanlığı, 2013:104). Yenilenebilir enerji kaynakları arasında Türkiye'nin zengin olduğu kaynaklardan biri güneş enerjisidir. Türkiye güneşlenme süresi ve metrekareye düşen radyasyon oranı bakımından elverişli bir ülkedir (İpekyolu Kalkınma Ajansı, t.y.). Güneş enerjisinden yararlanmak için gerekli teknolojinin kurulum maliyeti fazla olmasına rağmen, yapılan yasal düzenlemeler ile birlikte bu maliyetlerde düşürülmüştür. Bu nedenle Türkiye için enerji üretimde oldukça ucuz ve sonsuz enerji kaynağı olarak güneş enerjisini kullanmak oldukça avantajlıdır.

Bu bağlamda bu raporun amacı, Dünya'da ve Türkiye'de güneş enerjisine yönelik yapılan çalışmalar değerlendirilerek, bu gelişmeler ışığında KOP bölgesi içerisinde güneş enerjisi potansiyeli açısından özel bir önem taşıyan Niğde ilinin yatırımcılar ve girişimciler açısından hangi fırsatlar sunduğu ortaya konulmaya çalışılmaktadır. Bu amaca yönelik olarak genelde Dünya ve Türkiye, özelde KOP bölgesi ve Niğde ili özelinde yapılmış olan kamu, kurum ve kuruluşların raporları değerlendirilmiştir. Bununla birlikte güneş enerjisi sektörü üzerine yazılmış olan bilimsel makaleler incelenerek betimsel bir analiz yapılmıştır. Güneş enerjisine ve sektörlerine yönelik literatürden elde edilen ilgili veriler excel programında tablo ve grafik haline dönüştürülerek betimsel bir analizi yapılmıştır.

2.2. GÜNEŞ ENERJİSİ SEKTÖRÜNÜN TANIMI VE KAPSAMI

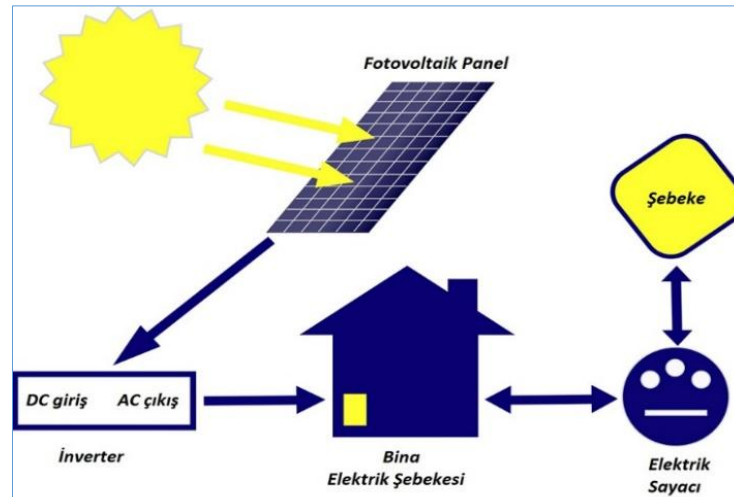
Güneş enerjisi santrali güneşten gelen enerjiyi fotovoltaik modüllerin ve diğer bileşenlerin kurulumu ile elektrik enerjisine çeviren sistemlerdir. Teknik adı fotovoltaik olan güneş enerjisi; ışığı temsil eden foto ve elektriksel gerilimi ifade eden voltaik kelimelerinden oluşan bir terimdir. Güneş enerjisi enerji

kaynağı olarak güneşten gelen fotonlar görev alır. Fotonlar, Dünyamıza her gün güneşten gelen ışığı, enerjiyi taşıyan parçacıklardır. Güneş Paneli olarak adlandırılan, içerisinde Güneş Enerji Hücresi isimli parçalar bulunan yüzeylere çarpan fotonlar elektriksel bir gerilim oluşmasına sebep olurlar. Böylece elektrik üretilmiş olur. Güneş enerjisinden elektrik üreten santrallerin 2 farklı üretim yöntemi bulunmaktadır. Bunlardan ilki, ikincisine göre çok daha yaygın olan fotovoltaik sistemler, ikincisi ise yoğunlaştırılmış güneş enerjisi (CSP) dir. Fotovoltaik panellerin yoğunlaştırılmış güneş enerjisi sistemlerinden daha çok kullanılmasının temel sebepleri, güneş ışığının az olduğu durumda da elektrik üretebilmesi ve kurulmalarının kolay, hızlı, maliyetlerinin de daha düşük olmasıdır (Özcan, 2013:56)

2.2.1. Solar PV veya Fotovoltaik Güneş Enerjisine Dayalı Üretim Tesisi:

Güneş panelleri (PV-PhotoVoltaic), güneş enerjisini doğrudan DC elektrik enerjisine çeviren güneş pili hücrelerinin seri ve paralel bağlanması ile oluşturulmuş güç sistemleridir. Güneş pili hücreleri, verimleri %3-%31 arasında değişen yarı iletken elemanlardır. Güneş pillerinden elde edilen verim uygulanan teknolojiye, ışık spektrumuna, sıcaklığa, tasarıma ve hücrede kullanılan malzemeye bağlıdır. Güneş pili hücreleri kendi aralarında bağlanarak güneş modüllerini (solar modules), modüller kendi aralarında bağlanarak güneş panellerini (solar panels) ve paneller kendi aralarında bağlanarak çok yüksek güçlerdeki güneş dizinlerini (solar array) oluşturur (Solar Akademi, 2013). Fotovoltaik modüller uygulamaya bağlı olarak akümülatörler, invertörler, akü şarj denetim aygıtları ve çeşitli elektronik destek devreleri ile birlikte kullanılarak fotovoltaik sistemler oluştururlar (İpekyolu Kalkınma Ajansı, t.y.). Güneş panelleri temelde iki şekilde kullanılır. **Elektrik şebekesinden bağımsız olarak çalışan güneş panellerinden** elde edilen enerji güneş enerjisinin çalışmadığı ya da havanın kapalı olduğu zamanlarda elektrik enerjisi sistemde yer alan akülerden sağlanır. Şebekeden bağımsız çalışan fotovoltaik sistemelerin kullanıldığı başlıca alanlar; elektrik enerji iletim ve dağıtım maliyetinin çok yüksek olduğu uzak alanlardaki konutlar, güvenlik sistemleri, yol-konut-bahçe aydınlatması, trafik sinyalizasyon sistemleri, sulama ve arıtma sistemleridir. **Şebekeye paralel çalışan fotovoltaik sistemler (Solar PV)**, ürettiği elektrik enerjisinin tüketilmeyen kısmı elektrik enerjisi üreten firmaya özel bir tarifeden satılmak amacıyla tasarlanır ve kurulur (Şekil 2.1). Bu sistemler genellikle şebekeye enerji vermek amacıyla kurulduğu için enerji depolama ortamı olarak bir aküye ihtiyaç duymazlar (Solar Akademi, 2013).

Şekil 2.1. Fotovoltaik enerji sistemi işleyişi



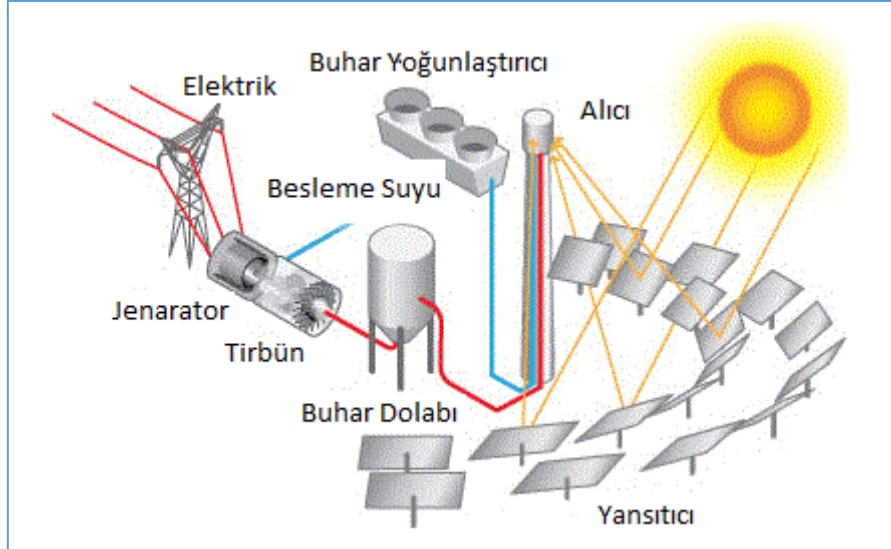
2.2.2. Yoğunlaştırılmış Güneş Enerjisine Dayalı Üretim Tesisi (Concentrating solar thermal power-CSP)

Yoğunlaştırılmış güneş enerjisi sistemlerinde termal ve fotovoltaik olmak üzere iki yolla elektrik üretiliyor. Yoğunlaştırılmış termal güneş enerjisi sistemlerini fotovoltaik sistemlerden ayıran en temel

üç özellik güneş ışınlarının odaklama ya da yansıtma yoluyla toplanması, elektriğin doğrudan değil buhar gücü vasıtasıyla elde edilmesi ve buhar aracılığıyla termal enerjinin depolanabilmesidir (Özcan, 2013:57). Fotovoltaik sistemde güneşten elde edilen radyasyonu doğrudan elektrığe dönüştürürken, yoğunlaştırılmış güneş enerjisi (CSP) ise, güneş enerjisinden önce yüksek ısı ve buhar elde edilerek elektrik üretilmektedir (Şekil 2.2). Bu sistemlerde güneş enerjisi ve termal enerji birlikte kullanılıyor. Çalışma sistemleri termik santrallerle aynı olduğu için bunlara Solar Termal ya da Solar Sıcak Su üretimi de denilmektedir. CSP'lerin çalışması için yeraltından ya da denizden bir miktar su çekilerek özel bir su arıtma sistemine konularak damıtılmış su haline getirilmektedir. Damıtılmış suyun buharıyla tribünler döndürülerek elektrik elde edilmektedir (Doğru, 2012). Santralin tesis edileceği bölgede yıllık yağış miktarının düşük olması, bulutsuz ve sis olmayan bir atmosfere sahip olması, hava kirliliğinin olmaması, ormanlık ve ağaçlık bir bölgeden uzak olması, rüzgar hızının düşük olması gerekmektedir (İpekyolu Kalkınma Ajansı, t.y.).

Bu sistem içerisinde yer alan **solar heating and cooling** (solar ısıtma-soğutma) teknolojisiyle güneşten gelen ısıyı tutarak termal enerji olarak kullanılması için havaya ve suya aktarır. Solar ısıtma sistemi üç bileşenden oluşur: güneş enerjisi toplayıcısı, yalıtımlı borular ve sıcak su depolama tankı. Bu teknolojinin önemi, ev ve işyerlerinin ısıtılmasında ithal yakıtlara olan bağımlılığı azaltarak, doğalgaz, fuel oil, elektrığe olan ihtiyacı azaltır (Solar Energy Industries Association, 2013).

Şekil 2.2. Yoğunlaştırılmış güneş enerjisi santralleri



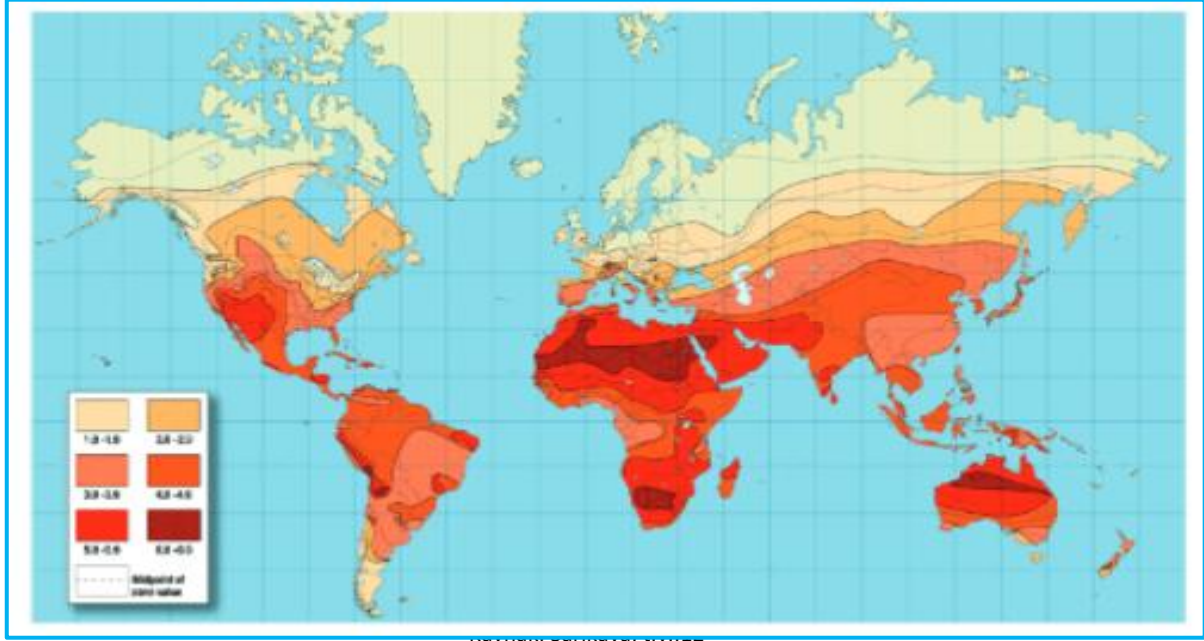
Kaynak: Yenilenebilir Enerji Genel Müdürlüğü, 2017

2.3. SEKTÖRÜN DÜNYADAKİ MEVCUT DURUMU

2.3.1 Dünya Güneş Enerjisi Potansiyeli

Dünyanın güneş enerjisi potansiyelinin en yüksek olduğu yerler güney yarımkürede kalmaktadır. Şekil 8.3'de görüldüğü gibi dünyanın en sıcak yerleri koyu ve açık kırmızı ile koyu ve açık kahve tonları ile boyanmış kesimleridir. Bu renk tanımlamasına göre dünyanın güneş enerjisi potansiyelinin en fazla olduğu yerler Afrika, Avustralya kıtası, Arabistan yarımadası, ABD'nin batı bölgesi, Güney Amerika kıtasının kuzey bölümleri en yüksek güneş radyasyon değerlerine sahiptir. Güneş enerjisi bakımından Avuranın güneş radyasyon değeri en fazla olan ülkeleri ise Akdeniz kuşağında bulunan Türkiye, Yunanistan, İtalya ve İspanya'dır (Sarıkaya, t.y:12).

Şekil 2.3. Dünya Güneş Enerjisi Potansiyeli Atlası



Dünyada yenilenebilir enerji kaynaklarının küresel olarak toplamda 2.017 GW (hidroelektrik dahil) kapasitesi bulunmaktadır. BRICS ülkeleri (Brezilya, Rusya Federasyonu, Hindistan, Çin ve Güney Afrika)'nin 832 GW kapasitesi bulunmaktadır. Bütün yenilenebilir enerji kaynakları içerisinde güneş enerjisi kapasitesi küresel olarak 303 GW'lık fotovoltaik güneş enerjisine ve 4.8 GW ise yoğunlaştırılmış güneş enerjisi (CSP)'ne sahiptir. Fovoltaik güneş enerjisinde 77 GW'lık enerji ile Çin öne çıkarken, yoğunlaştırılmış güneş enerjisinde Amerika 1.7 GW'lık enerji ile birinci sırada yer almaktadır (Tablo 2.1).

Tablo 2.1. Yenilenebilir Elektrik Enerjisi Küresel Kapasitesi, Öne Çıkan Ülkeler, GW, 2016

Enerji Türü	Dünya	BRICS	EU-28	Çin	ABD	Almanya	Japonya	Hindistan	İtalya
Bio enerji	112	35	37	12	16.8	7.6	4.1	8.3	4.1
Jeotermal enerji	13.5	0.1	0.9	~0	3.6	~0	0.5	0	0.8
Hidro enerji	1.096	499	127	305	80	5.6	23	47	18.5
Okyanus enerjisi	0.5	~0	0.3	~0	~0	0	0	0	~0
Fotovoltaik güneş enerjisi (Solar PV)	303	88	106	77	41	41	43	9.1	19.3
Yoğunlaştırılmış güneş enerjisi (CSP)	4.8	0.4	2.3	~0	1.7	~0	0	0.2	~0
Rüzgar enerjisi	487	210	154	169	82	50	3.2	29	9.3
Toplam yenilenebilir enerji kapasitesi (hidrolik enerji dahil)	2.017	832	428	564	225	104	73	94	52
Toplam yenilenebilir enerji kapasitesi (hidrolik enerji dışında)	921	333	300	258	145	98	51	46	33
Kişi başına kapasite (Hanehalkı başına KW, hidroelektrik dışında)	0.1	0.1	0.6	0.2	0.5	1.2	0.4	0.04	0.6

Kaynak: REN21, 2017:166

2.3.2 Dünya Güneş Enerjisi Kurulu Gücü ve GES Santral Sayısı

Güneş enerjisine yönelik yatırımların çoğu elektrik enerjisi üretmeye yöneliktir. Güneşten iki yöntemle elektrik üretilmektedir. Bunlar Fotovoltaik sistemler (Solar PV) ve yoğunlaştırılmış güneş enerjisi üretme (CSP) yöntemidir. Diğer üretim sisteminden daha yaygın olan fotovoltaik sistemlerin dünya üzerindeki kapasitesi değişmektedir. 2015 sonu verilerine göre Dünyada toplam 228 GW'lık güneş enerjisi kapasitesi bulunmaktadır. 2016 yılında 75 GW'lık güneş enerjisi eklenerek 2016 sonunda dünyada toplam 303 GW'lık güneş enerjisine sahip olmuştur. Ülkelerin 2016 sonu toplam kapasitelerine bakıldığında Çin, Japonya ve Almanya en yüksek kapasiteye sahip üç ülkeyi oluşturmaktadır (Tablo 2.2).

Tablo 2.2. Solar PV Küresel Kapasite ve Eklemeleri-Öne Çıkan 10 Ülke (2016)

Eklemelerle Öne Çıkan Ülkeler			
	2015 sonu toplam (GW)	2016'da eklenen (GW)	2016 sonu toplam (GW)
Çin	43,5	34,5	77,4
Amerika	26,2	14,8	40,9
Japonya	34,2	8,6	42,8
Hindistan	5,1	4,1	9,1
İngiltere	9,7	2	11,7
Almanya	39,8	1,5	41,3
Kore	3,5	0,9	4,4
Avustralya	4,9	0,9	5,8
Filipinler	0,1	0,8	0,9
Şili	0,9	0,7	1,6
Toplam Kapasiteleriyle Öne Çıkan Ülkeler			
Çin	43,5	34,5	77,4
Japonya	34,2	8,6	42,8
Almanya	39,8	1,5	41,3
Amerika	26,2	14,8	40,9
İtalya	18,9	0,4	19,3
İngiltere	9,7	2	11,7
Hindistan	5,1	4,1	9,1
Fransa	6,6	0,6	7,1
Avustralya	4,9	0,9	5,8
İspanya	5,4	0,1	5,5
Dünya Toplam	228	75	303

Kaynak: REN21, 2017:170

Dünya genelinde 2016 yılı boyunca en az 75 GWdc **solar photovoltaics (PV)** enerji ağına eklendi (bu her saat için aşağı yukarı 31000 güneş panelinin devreye girmesi demektir). 2016 yılında 2015'ten %48 daha fazla olmak üzere, son beş yıldaki toplam dünya kapasitesinden daha fazla PV kapasitesi devreye girmiştir. Bu alanda en önde gelen beş pazar Çin, Birleşik Devletler, Japonya, Hindistan ve Birleşik Krallık devreye giren bu eklentinin yaklaşık %85'ini oluşturmuştur. İlk 10'daki diğer ülkeler Almanya, Kore Cumhuriyeti, Avustralya, Filipinler ve Şilidir. Çin, **solar PV**'yi hem üretme hem de kullanma bakımından hakim ülke konumunu korurken, her kıtada açığa çıkan yeni pazarlar da dünya çapındaki büyümeye anlamlı katkıda bulunmaktadır. 2016 sonunda dünya üzerinde her kıtada en az 1 GW ya da üzeri kapasiteyi hayata geçirirken, en az 114 ülke 10 MW'ın üzerine çıkmıştır. Kişi başına düşen **solar PV** kapasitesinde lider ülkeler Almanya, Japonya, İtalya, Belçika ve Avustralya'dır. Hayata geçen bu kapasite artan biçimde elektrik üretimi ve enerjiye ulaşılabilirlik için kullanıldıkça kirlilik ve karbon dioksit salınımının düşürülmesinde etkili olacaktır. Toplam **solar PV** kapasitesi bağlamında, Çin 2015'teki kapasite artışını %126 arttırarak, toplamına 34,5 GW ekledi. Böylece toplam **solar PV** kapasitesini %45 arttırarak 77,4 GW'ye çıkardı. Birleşik Devletler yeni eklentiler bağlamında Çin'in ardından ikinci sıradadır. 2016'da 14,8 GW'lık kapasite -ki bu 2015'de devreye girenin iki katıdır- devreye girdi ve toplam kapasiteyi 40,9 GW'ye çıkardı. Yaklaşık 22 eyaletin her biri 100 MW üzerinde bir eklentiye gitti. Bu bağlamda kapasite arttırımında ilk üç eyalet California, Utah ve Georgia'dır. Kapasite artışı daha çok kamu hizmetleri görülmektedir. Hatta Birleşik Devletler'deki bazı kamu kuruluşlarının kendilerine ait güneş enerjisi projeleri vardır. Japon pazarı 2016 yılında dünyada

üçüncü sıradadır. 8,6 GW'lık eklentiyle ülkenin toplam kapasitesi 42,8 GW'a çıkmıştır. Japonya, özellikle büyük ölçekli projeler ile öne çıkmaktadır. Diğer taraftan özellikle konut sektöründe kullanılan kapasitede %11,8'lik eklentiyle önemli bir büyüme söz konusudur. Japonya yenilenebilir enerji kapasitesi bağlamında 2012'den bu yana hızlı bir yükseliş göstermekte ve Güneş panelleri projeleri ve bunların çıktıkları Japonya'nın parçalı elektrik üretimi şebekesine meydan okur hale gelmiştir. **Solar PV**'nin Japonya'nın enerji üretimindeki payı 2012'de %0,4 iken 2016'da %4,4'e yükselmiştir. Hindistan; 2016 yılında toplam kapasitesine 4,1 GW eklenti yapmıştır (bir önceki yıl 2 GW idi). Birçok eyaletin izlediği güçlü politikalarla girişilen büyük ölçekli projeler hızlı bir yükseliş göstermektedir. Böylece 2016 yılı sonunda ülkenin toplam kapasitesi neredeyse %10 artış göstermiştir. Ancak Hindistan, finansal, lojistik ve mevzuata bağlı nedenlerle halen 40 GW olan 2022 hedefinden uzaktır. Bununla birlikte Hindistan'ın sekiz adet 'yeşil enerji koridoru' (Güneş enerjisi açısından zengin eyaletlerden yüksek enerji talebi bulunan eyaletlere aktarım koridorları) kuruyor olması dikkat çekicidir. Kore Cumhuriyeti; 0,9 GW eklenti ile 4,4 GW'ye ulaşmıştır. Filipinler ve Tayland, her iki ülke de yaklaşık 0,8 GW eklenti ile ulusal hedeflerini (toplam 2,15 GW) aşmıştır. Pakistan ve Vietnam, Her iki ülkede de geniş tesisler kurulum aşamasındadır. Avrupa Birliği 2016'da 100 GW'yi geçen ilk bölgedir. 2015'e oranla dünya ölçeğine eklentide %48'lik bir artış varken bu oran Avrupa Birliği'nde %24'tür. 5,7 GW eklenti öncelikle Birleşik Krallık, Almanya ve Fransa'dan gelmiştir. Diğer anlamlı katkılar Belçika, İtalya ve Danimarka tarafından gerçekleştirilmiştir. Bölgenin en önde gelen pazarı halen Birleşik Krallık'tır. Avusturalya, 2016'da 0,9 GW eklenti yaparak toplam kapasitede 5,8 GW'ye ulaşmıştır (REN21, 63-69).

Yenilenebilir enerji kaynağı olan güneş enerjisi bugün Dünya'da önemli bir yere sahiptir. "Güneş bütün evrenin temel enerji kaynağıdır, bilinen enerji kaynakları arasında en temiz ve en tükenmez olanlardan biridir. Dünyanın güneşten aldığı enerji toplamı bir yılda 1.5 katrilyon (1.5×10¹⁵) MW/h'tir. Bu enerji miktarı, dünyada insanların 1 yılda tükettiği enerjinin tam 28 000 katına eşdeğerdir" (Kılıç, 2015:29). Güneş enerjisi eski çağlardan itibaren insanlar tarafından kullanılmasına rağmen, teknolojik anlamdaki gelişmeler 18. ve 19. yüzyıla dayanmaktadır. Bu dönemde yapılan çalışmalarla birlikte güneş enerjisi teknolojisine yönelik ilerleme kaydedilmiş ve patentler alınmasına rağmen güneş enerjisi pratik endüstriyel bir uygulama alanı bulamamış ve 1914 yılından sonra güneş enerjisiyle ilgili çalışmalar elli yıllık bir duraklama yaşamıştır (Dünya Enerji Konseyi Türk Milli Komitesi, 2009). 1973-74 yılları arasında yaşanan petrol kriziyle birlikte yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelik çalışmalara tekrar gündeme taşınmıştır. Buna güneş teknolojisindeki gelişmeler, maliyetin azalması, verimin artması gibi faktörlerin eklenmesiyle birlikte çalışmalar ivme kazanmıştır (Dünya Enerji Konseyi Türk Milli Komitesi, 2009; Kapluhan, 2014). Dünyada ilk endüstriyel tip enerji üretimi 1984 yılında Los Angeles'ta Luz Co. tarafından gerçekleştirilmiştir. En fazla güneş enerjisi tesisi yatırımları gelişmiş ülkeler olan Avrupa ve Amerikada yoğunlaşmasına rağmen Afrika, Avusturalya ve Güney Amerika'nın güneşlenme potansiyeli çok fazladır. Günümüzde fotovoltik paneller kullanarak güneşten elektrik elde eden ülkelerin başında Almanya, İspanya, Japonya, İtalya, ABD ve Çin gelmektedir (Özdemir, 2017).

Tablo 2.3. Güneş Enerjisi Kurulu Gücünün Bölgelere Göre Dağılımı (2015-GW)

Bölgeler	Kurulu Güç
Avrupa	98,9
Asya	93,1
Amerika	31,8
Afrika	1,9

Kaynak: Karagöl ve Kavaz, 2017

Bölgesel ölçekte güneş enerjisi kurulu gücünde en fazla kapasite Avrupa kıtasında bulunurken, onu Asya ve Kuzey Amerika takip etmektedir (Tablo 2.3). Diğer taraftan dünya genelinde en fazla güneş fotovoltik sistem güneş kapasitesi sırasıyla Çin, Almanya, Japonya, ABD ve İtalya'ya aittir. Dört tip güneş paneli kullanılarak (fotovoltik, ince film güneş paneli, parabolic güneş kollektörleri ve güneş aynaları) tabloda ilk sırayı kurulu gücü 856.81 KWe olan Hindistan birinci sırada yer alırken, kurulu

gücü 166 KWe Almanya 20. sırada yer almaktadır (Tablo 2.4). Dünyada güneş enerjisine yönelik tesisler ve üretilen enerji gittikçe artmaktadır.

Tablo 2.4. Dünyanın en büyük 20 Güneş Santrali

Sıra	Bulunduğu yer	Enerji Üretim Teknolojisi	Faaliyete geçtiği yıl	Güneş Paneli sayısı /güneş kollektör(adet)	Kurulu güç (MWe)
1	Hindistan	Fotovoltaik	2012	3.427.240	856.81
2	Amerika	Fotovoltaik	2016	2.316.000	579
3	Amerika	Thin-Film Fotovoltaik	2014	9.000.000	550
4	Amerika	Thin-Film Fotovoltaik	2015	8.800.000	550
5	Amerika	Termal	2013	-----	397
6	Amerika	Termal	1984	936.384	354
7	Çin	Fotovoltaik	2013	1.316.000	329
8	Amerika	Fotovoltaik	2012	1.168.000	292
9	Amerika	Fotovoltaik	2014	1.160.000	290
10	Amerika	Termal	2013	-----	280
11	Amerika	Termal	2014	-----	280
12	Amerika	Fotovoltaik	2013	1.064.000	266
13	Amerika	Fotovoltaik	2014	1.062.800	265.7
14	Amerika	Termal	2014	250
15	Hindistan	Thin-Film Fotovoltaik	2012	884.000	221
16	Amerika	Fotovoltaik	2013	828.000	207
17	İspanya	Termal	2013	12.960	200
18	Çin	Fotovoltaik	2011	800.000	200
19	Amerika	Fotovoltaik	2013	680.000	170
20	Almanya	Fotovoltaik	2011	636.000	166

Kaynak: Uyar, 2016²

2.4. SEKTÖRÜN TÜRKİYE'DEKİ MEVCUT DURUMU

2.4.1. Türkiye'de Güneş Enerjisi Potansiyeli

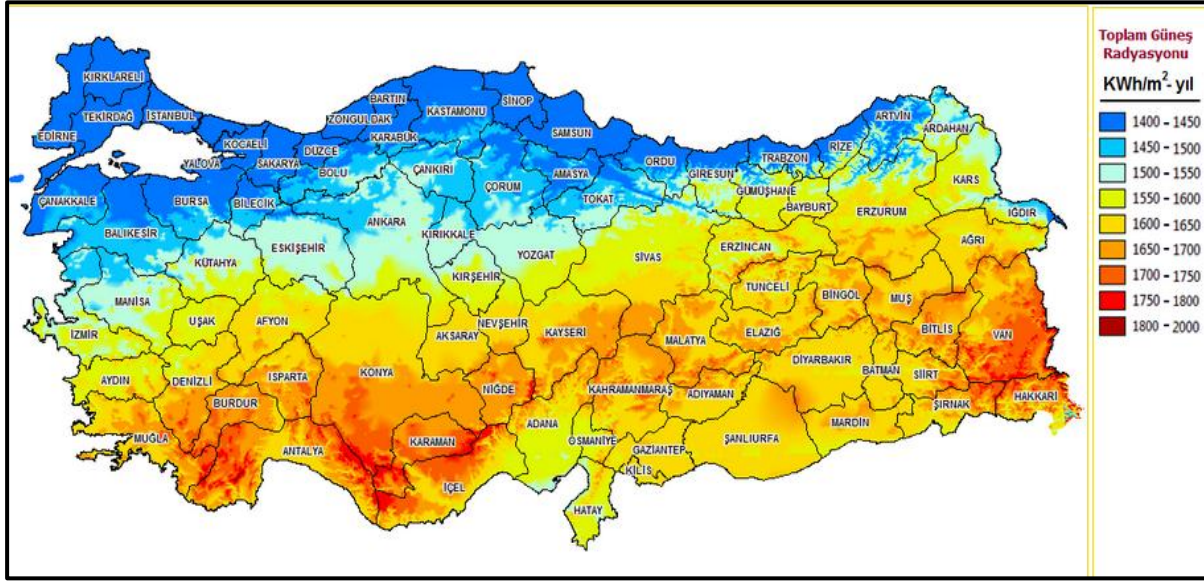
Türkiye bulunduğu konum itibariyle güneşlenme seviyesi oldukça yüksek bir ülke konumundadır. Türkiye'nin Güneş Enerjisi Potansiyeli Atlasına göre (Şekil 2.4), yıllık toplam güneşlenme süresi 2737 saat (günlük toplamı 7,5 saattir), yıllık toplam gelen güneş enerjisi ise 1527 kWh/m².yıl, yani günlük toplam olarak 4.2 kWh/m² değerinde belirlenmiştir (Kılıç, 2015). Güneş enerjisi potansiyel atlası yorumlandığında, Türkiye'nin güneş radyasyonu güneye doğru artmaktadır. Güneş radyasyonu en fazla olan bölgelerin; Muğla, Burdur, Antalya, Konya (Güney), Karaman, İçel (Kuzey), Niğde, Kayseri, K.Maraş, Malatya, Adıyaman, Elazığ, Bingöl, Muş, Bitlis, Van bölgeleri olduğu görülmektedir. Radyasyon miktarının aynı biçimde en fazla yoğunlaştığı bölge Konya-Karaman bölgesi ile Antalya ve Van bölgeleridir (MEVKA, t.y:47).

Türkiye'de güneşten enerji üretimi çalışmaları 1970'li yıllarla birlikte dünyadaki gelişmelere paralel olarak başlamıştır. İlk pasif güneş enerjisi uygulaması Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde (ODTÜ) 1975 yılında tesis edilmiştir. Güneş enerjisi konusundaki çalışmalar ağırlıklı olarak ODTÜ, İTÜ, Yıldız ve Ege Üniversiteleri tarafından yaygın olarak yürütülmekle beraber Türkiye'deki tek Güneş Enerjisi Enstitüsü Ege Üniversitesi bünyesinde 1978 yılında kurulmuş ve o günden itibaren faaliyetine devam etmiştir (Kapluhan, 2014:88). Yenilenebilir enerji kaynakları doğrultusunda yasal düzenlemelerin yapılması bu konuda atılan önemli adımlardan birisidir. 2005 yılında çıkarılan 5346 sayılı "Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanun"un amacı; "yenilenebilir enerji kaynaklarının elektrik enerjisi üretim amaçlı kullanımının yaygınlaştırılması, bu kaynakların güvenilir, ekonomik ve kaliteli biçimde ekonomiye kazandırılması, kaynak çeşitliliğinin artırılması, sera gazı emisyonlarının azaltılması, atıkların değerlendirilmesi, çevrenin korunması ve bu amaçların gerçekleştirilmesinde ihtiyaç duyulan imalat sektörünün geliştirilmesidir" (T.C. Resmi Gazete, 2005).

²Makaledeki veriler kullanılarak tablo haline getirilmiştir

Tablo 5'te görüldüğü gibi 2005 yılından sonraki yıllarda gerek yenilenebilir enerji kaynakları gerekse özel olarak güneş enerjisine yönelik yasal mevzuatlarla birlikte düzenlemeler yapılmıştır.

Şekil 2.4. Güneş Enerjisi Potansiyel Atlası (GEPA)



Kaynak: Yenilenebilir Enerji Genel Müdürlüğü, 2017

Tablo 2.5. Yenilenebilir Enerji Mevzuat Süreci

Yıllar	Kanun ve Yönetmelikler
2005	5346 Sayılı Kanun: Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanun (5346)
2007	5686 Sayılı Kanun: Jeotermal Kaynaklar ve Doğal Mineralli Sular Kanunu
2009	Elektrik Enerjisi Piyasası ve Arz Güvenliği Strateji Belgesi, Yenilenebilir Enerjinin elektrik üretimindeki payının 2023'e kadar %30 olması
2010	6094 Sayılı Kanun: Yenilenebilir Enerji Kanununda Değişiklik Yapılması
2011	Yenilenebilir Enerji Destekleme Mekanizması Lisanssız Elektrik Üretim Yönetmeliği
2012	Güneş Enerjisine Dayalı Üretim Tesisi Kurmak Üzere Yapılan Lisans Başvurularına İlişkin Yarışma Yönetmeliği Elektrik Piyasası Rüzgar ve Güneş Ölçümlerine İlişkin Tebliğ
2013	Güneş Enerjisine Dayalı Lisans Başvurularının Teknik Değerlendirmesi Hakkında Yönetmelik 6446 Sayılı Kanun: Elektrik Piyasası Kanunu Lisanssız Elektrik Üretimine Yönelik Yönetmelik Yenilenebilir Enerji Kaynaklarından Elektrik Enerjisi Üreten Tesislerde Kullanılan Aksamın Yurtiçi İmalatı Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılması
2015	Ekonomi Bakanlığı Tarafından teşvik belgelerinin verildiği 35 enerji üretim projesinden 28 tanesinin güneş enerji santralleri için verilmiş olmasıdır

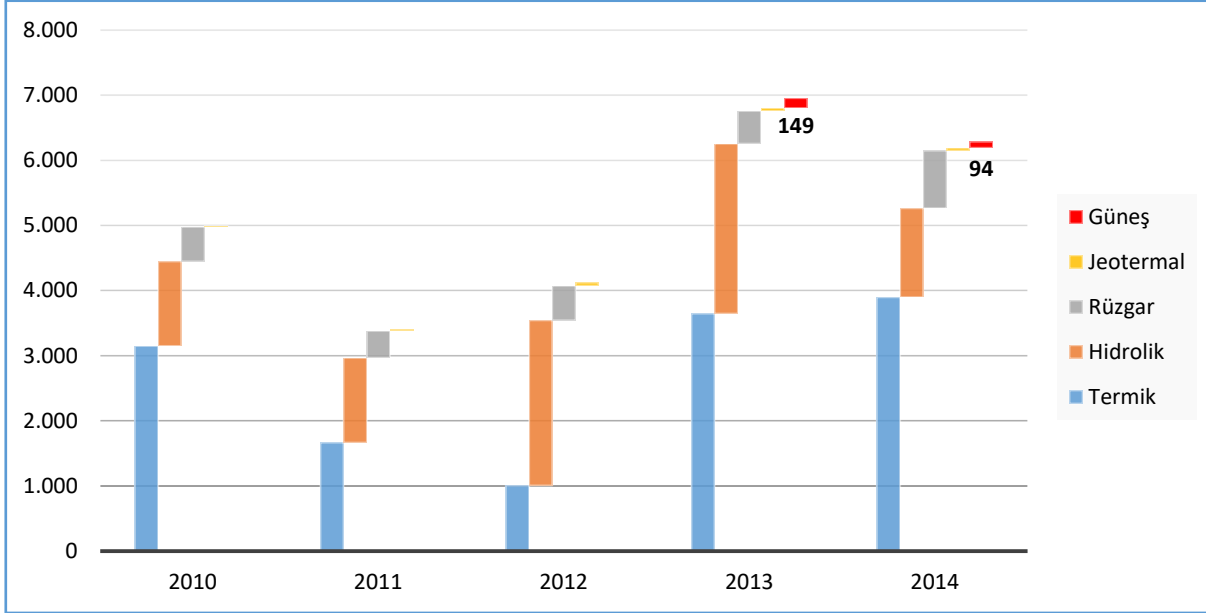
Kaynak: Kılıç, 2015; Usta, 2015

Yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelik olan mevzuatlardan güneş enerjisi için önemli olan 2013 yılında Resmi Gazete'de yayınlanan "Güneş Enerjisine Dayalı Lisans Başvurularının Teknik Değerlendirilmesi Hakkında Yönetmelik" tir. Bu yönetmeliğin amacı; *elektrik enerjisi üretiminde güneş enerjisinin etkin ve verimli kullanımını sağlamak amacıyla güneş enerjisine dayalı yapılan lisans başvuruları hakkında verilecek teknik görüşün oluşturulmasına ilişkin usul ve esasları belirlemektir* (T.C. Resmi Gazete, 2013). Bu bağlamda 2010-2014 yılları arasında yenilenebilir enerji kaynaklarının arasında güneş enerjisine dayalı elektrik üretimi 2013 yılında ortaya çıkmaktadır (Şekil 2.3).

2.4.2. Türkiye'de Güneş Enerjisi Kullanımı: Fotovoltaik (PV) Güneş Enerji Sistemine Dayalı Elektrik Üretimi

Türkiye, ilk kez 2013 yılında yenilenebilir enerji kaynaklarının arasında güneş enerjisine dayalı elektrik üretimi ile güneş enerjisinden elektrik üretmeye başlamıştır (Şekil 2.5).

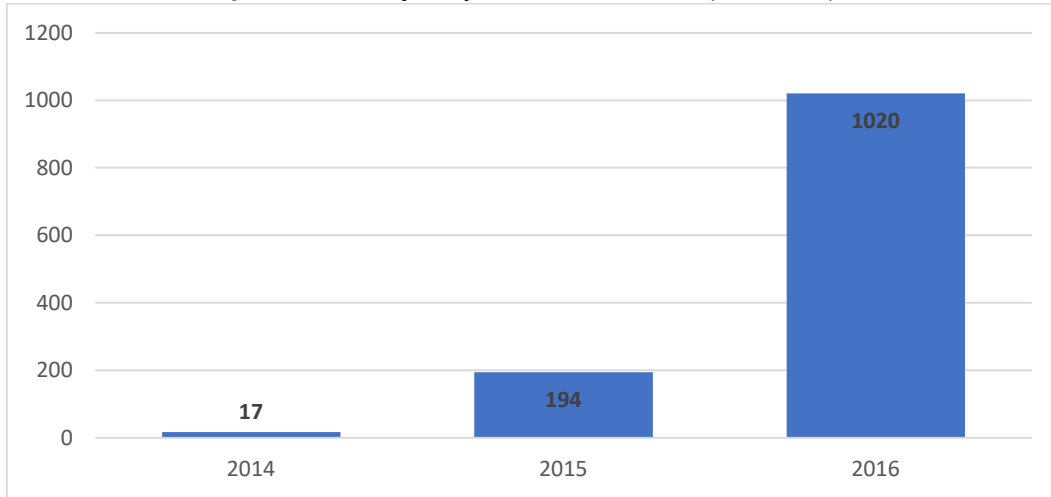
Şekil 2..5. Yıllar itibariyle devreye alınan elektrik üretim santralleri (MW)



Kaynak: Kılıç, 2015:33

Türkiyede bulunan 1078 Güneş Enerji Santrallerinin toplam kurulu gücü 860,63 MW'dir.2014-2016 yılları arasında üretim giderek artarak 2016 yılında 1.020 GWh elektrik üretimi yapılmıştır (Şekil 2.6).

Şekil 2..6. Güneş Enerjisi ile Elektrik Üretimi (GWh-Yıllık)



Kaynak: Enerji Atlası, 2017

Türkiyede aktif olarak devrede olan 500 adet santral bulunmaktadır. Bu santrallerden 2 tane lisanslı, 498 tanesi ise lisanssız durumdadır (Enerji Atlası, 2017). Elazığ'da kurulan Akfen Enerji firması tarafından kurulan *Solentegre GES* santrali Türkiye'nin ilk lisanslı santralidir. İkinci lisanslı GES projesi ise Halk Enerji firmasına ait *Erzurum Halk Enerji GES* santrali oldu (Yer su, 2016).

Türkiye'de güneş enerjisi kullanılarak yapılan elektrik üretimi, güneş pilleri olan fotovoltaik sistemlere dayalı olarak yapılmaktadır. Türkiye'de fotovoltaik (PV) güneş paneline dayalı elektrik üretiminde bir atılım içinde olmakla birlikte, PV sistemlerin (güneş pili) toplam elektrik kurulu gücü dünya ile kıyaslandığında çok geridedir. Dünyada şebekeye bağlı ve şebekedenbağımsız PV sistemleri ile elektrik üretiminde büyük yol alınmış ancak Türkiye'nin henüz yolunda başında olduğu açıktır. Güneş enerjisinden elektrik üretmede dünyada kullanılan ikinci tür olan Termik Isıl Sistemlerle elektrik üretimi henüz ülkemizde kullanılmamaktadır.Dünyada bu tür termal sistemlerin elektrik kurulu gücü 5000 MW'e ulaşmış olmakla birlikte, yoğunlaştırılmış güneş enerjisine dayalı termik sistemlerle elektrik üretiminde herhangi bir gelişme söz konusu değildir.

2.5. NIĞDE'DE GÜNEŞ ENERJİSİ

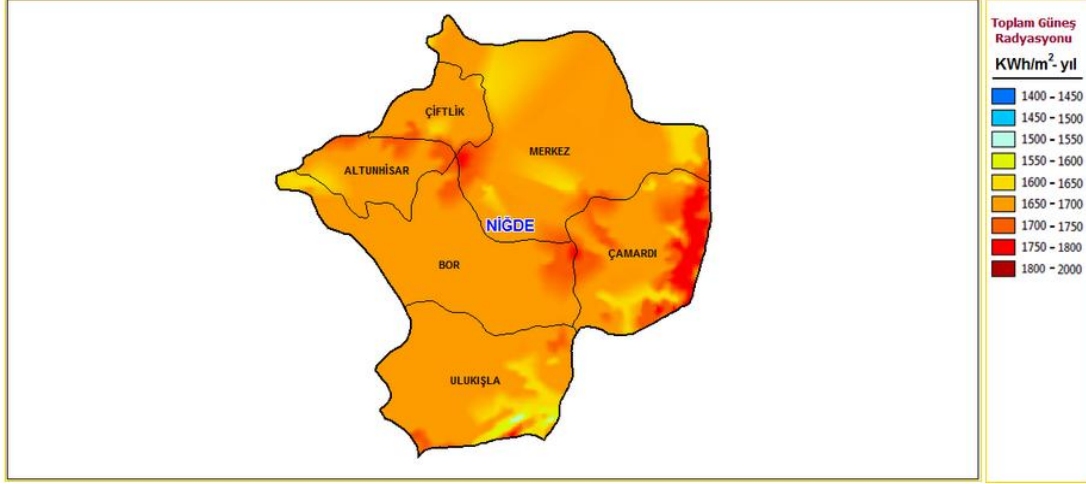
2.5.1. Niğde'nin Güneş Enerjisi Potansiyeli

Yenilenebilir enerji kaynaklarından güneş enerjisi bölgesel/ulusal ve uluslararası ölçekte son dönemlerde oldukça ilgi çeken ve yatırım yapılan sektörler arasında yer almaktadır. Güneş enerjisi elektrik üretimi, sıcak ve soğuk su üretimi, tarımsal sulama, temiz su üretimi, aydınlatma, güneş arabası, yapay uydu gibi bugün birçok alanda kullanılabilir. Niğde özelinde baktığımız zaman ise Düzey 2 bölgesi içerisinde en yüksek yıllık ortalama global radyasyon değerine sahip olduğu görülmektedir. Güneşlenme süresinde ise Türkiye ortalamasını üzerinde bir seyir göstermektedir. Bu potansiyel doğrultusunda Niğde'de Bor Enerji İhtisas Bölgesi kurulmuştur. Ayrıca ildeki Ömer Halisdemir Üniversitesi'nde güneş enerjisini araştırmaya yönelik bir merkezi laboratuvar bulunmaktadır. Bu bağlamda il gerek Bor Enerji İhtisas Bölgesi'nde güneş santrallerinin kurulması ve bundan enerji elde edilmesi açısından gerekse üniversitenin desteğini kullanarak il güneş panelleri ve diğer aksamalarını üretmek için gerekli yan sanayisinin kurulması açısından büyük potansiyele sahiptir.

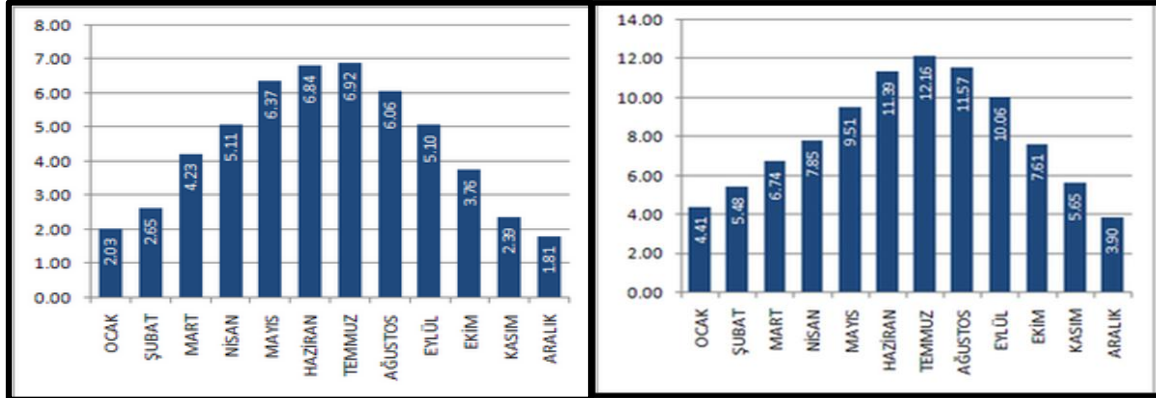
Niğde yıllık güneşlenme süreleri yönünden Türkiye'nin çok üzerindedir. Bölge illeri içerisinde en yüksek yıllık ortalama global radyasyon değeri 1.620 kWh/m²-yıl ile Niğde iline iline aittir. Niğde ilinin günlük ortalama global radyasyon değeri 4,44 kWh/m²-gün, günlük ortalama güneşlenme süresi 8,03 saat'tir (AHİKA, t.y: 30). Niğde en fazla güneşlenme süresini Temmuz ayında (12.16 saat) yaşamaktadır. Aynı şekilde radyasyon değeri de Haziran (6.84 kWh) ve Temmuz (6.92 kWh) aylarında görülmektedir (Şekil 2.7) Niğde ilinin güneşlenme süresi ve radyasyon değeri Türkiye³ ortalamasının üstünde yer almaktadır. Güneş radyasyonu ve güneşlenme süresindeki uzunluk ve mevcut durumu ve sahip olduğu potansiyel ile Niğde ilinin güneş enerjisinden elektrik üretimi için en verimli alanlardan birini oluşturmaktadır. Niğde ilinin güneş enerjisi üretimine uygun olmasını sağlayan önemli faktörlerden birincisi, yüksek güneş ışınımı değerleri, zayıf mera niteliğindeki fotovoltaik enerji üretimi için elverişli arazilerin varlığı söylenebilir. İkinci önemli faktör ise; güneş enerjisi sektöründe faaliyet göstermek üzere çok sayıda firma talebine sahip olmasıdır. Dünyada güneş enerjisi yatırımı yapılan alanların yüksek güneş potansiyeline sahip ve düz alanlar olduğu düşünülürse Niğde ile Türkiye'de güneş enerjisinden elektrik üretebilecek uygun alanların başında gelmektedir (AHİKA, t.y). Bu nedenle Türkiye'de bu potansiyele sahip sadece 3 il "Enerji İhtisas Endüstri Bölgesi" ilan edildi. Sırasıyla bu iller; *Konya Karapınar, Niğde Bor ve Karaman Enerji İhtisas Bölgesi*'dir. Türkiye'de ikinci sırada yer alan Niğde güneş enerjisinden elektrik üretimi için 09.11.2015 tarihli Bakanlar Kurulu kararı ile Bor İlçesinde bulunan bazı alanların *Niğde-Bor Enerji İhtisas Endüstri Bölgesi* olarak ilan edilmesi sağlanmıştır.

³ Haziran ayında Türkiye'nin radyasyon değeri 6.57, Temmuz ayında ise 6.50 kWh'dir. Güneşlenme süresi Temmuz ayında 11.36 saattir. Niğde ilinin verileriyle karşılaştırıldığında Niğde her iki durumda da Türkiye ortalamasından yüksektir (Yenilenebilir Enerji Genel Müdürlüğü, 2017).

Şekil 2.7. Niğde İlinin Güneş Radyasyon Değeri ve Güneşlenme Süresi



Kaynak: Yenilenebilir Enerji Genel Müdürlüğü, 2017

Şekil 2.8. Niğde İlinin Güneş Radyasyon Değeri ve Güneşlenme Süresi
Niğde Global Radyasyon Değerleri (KWh/m² gün) Niğde Güneşlenme Süresi (Saat)

Kaynak: Yenilenebilir Enerji Genel Müdürlüğü, 2017

Niğde-Bor Enerji İhtisas Endüstri Bölgesi: 9.11.2015 tarihli ve 2015/8241 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile Niğde ili, Bor ilçesi, Badak ve Seslikaya köyleri sınırları içerisinde bulunan bölge (Şekil 2.9) **Niğde Bor Enerji İhtisas Endüstri Bölgesi** olarak ilan edilmiştir (T.C. Resmi Gazete, 2015). Konya Karapınar'da ilan edilen 27 milyon m² alana sahip ilk enerji ihtisas bölgesinin ardından, Bor'da tespit edilen alan güneş enerjisi yatırımlarının yapılacağı ikinci enerji ihtisas bölgesi oldu. Ortalama 1060 metre rakımda bulunan 25 milyon 390 bin m² alanda yaklaşık 1300 MW kapasiteye sahip güneş enerji santrali kurulması hedeflenmektedir. Bölgede, 1300 MW kapasiteye sahip güneş enerji santrallerinin kurulumu ile yıllık 2 milyar kilovatsaat elektrik üretimi hedeflenmektedir. Yıllık ortalama elektrik tüketimi 1 milyar kilovatsaat olan Niğde, yapılacak yatırımlarla gündüz saatlerinde kendi ihtiyacının tamamını karşılamakla kalmayacak, enterkonnekte sistem üzerinden öncelikle çevre illere olmak üzere elektrik ihraç bir konuma gelecektir (Enerji Atlası, 2015).

Niğde'ye yapılacak olan yeni güneş enerji santralleri sadece elektrik üretimiyle sınırlı kalmayarak, bu sektör güneş enerjisi sektörüyle ilgili yan sanayi ve güneş panel üretimini destekleyecektir. Bu bağlamda Niğde'ye 2016'da ilk güneş paneli üretim tesisinin temeli atılmıştır. Tesis yenilenebilir enerji sektöründe faaliyet gösteren EkoRE şirketi tarafından Niğde Bor Karma Organize Sanayi Bölgesi'nde 32 bin metrekare alana kurulacaktır. Panel üretim tesisi gibi güneş enerji sistemlerini oluşturan parçaları Türkiye'de üretmek dışa bağımlılığı azaltarak, cari açığı azaltarak ekonomiye katkı sağlayacağı ve Ar-Ge çalışmalarıyla panellerin verimliliği sürekli artırılarak, dünyadaki teknolojik gelişime katkıda bulunulacaktır (Hürriyet Gazetesi, 2016). Niğde Üniversitesi'nde bu konuda çok önemli çalışmalar yapılmakla birlikte tekno park hizmete açılması planlanmaktadır. Yapılan çalışmalar

ve girişimlerle birlikte Niğde ve Bor güneş enerjisi sistemlerinde merkez konuma gelmesi planlanmaktadır. Panel üretimi projesi yerel bir proje olmakla birlikte Niğde'yi dünyaya tanıtabilecek bir proje konumundadır (Gökel,2016).

Şekil 2.9. Niğde Bor Enerji İhtisas Bölgesi



Kaynak: Enerji Atlası, 2015

2.5.2. Niğde'de Güneş Enerjisi Kullanımı: Fotovoltaik (PV) Güneş Enerji Sistemine Dayalı Elektrik Üretimi ya da Niğde'de GES Yatırımları

Türkiye'de Konya ovası güneş enerjisi santrallerinin kurulması için uygun arazi varlığına sahip olmasının yanında, yüksek güneş ışınımı değerlerine sahip olması gibi nedenlerle güneş tarlası yatırımlarına uygunluğu ve güneş enerjisi sektöründe faaliyet gösteren çok sayıda firmaya sahip olması nedeniyle bu yatırımları destekleme potansiyeline sahiptir (Altay, 2017). KOP illerindeki (Konya, Karaman, Niğde, Aksaray, Nevşehir, Kırşehir, Yozgat, Kırıkkale) aktif olan 69 GES bulunmaktadır. En fazla GES sayısına sahip iller Konya, Karaman ve Niğde'dir. Kurulu güç bakımından en fazla elektriği üreten il üç santral ise; Konya, Niğde ve Nevşehir güneş santralidir (Tablo 2.6).

Tablo 2.6. KOP Bölgesinde Devrede Olan Güneş Enerjisi Santralleri⁴

İl	GES Sayısı	Kurulu güç (MWe)
Konya	33	114.294
Karaman	12	6.89
Niğde	7	18.71
Aksaray	5	13.2
Nevşehir	4	19.43
Kırşehir	4	1.7
Yozgat	3	1.61
Kırıkkale	1	6
Kop illeri Toplam	69	181.834
Türkiye	500 ⁵	691

Kaynak: Enerji Atlası, 2017

KOP bölgei illerine göre projelendirilen tüm güneş elektriği tesisleri devreye girdiğinde hangi ilin ne kadar kurulu GES gücüne sahip olacağını ve kurulan bu güneş enerji tesisleri ile ilin ortalama elektrik tüketimine ne kadar katkı yapılacağını Tablo 2.7'de verilmektedir. Burada projelendirilen GES gücü; devreye giren lisanssız, TEİAŞ onayı alan lisanssız ve TEİAŞ yarışmasında lisans almaya hak kazanan projeleri ifade etmektedir (Yılmaz, 2016). Buna göre, KOP illeri içinde projelendirilen güneş enerji santrali gücüne bakıldığında ilk üç sırayı Konya (460.75), Niğde (121.84) ve Karaman (93.45) almatadır. Yıllık üretimin il tüketimine oranında ise Karaman ve Niğde Konya'yı geride bırakmaktadırlar.

⁴Tablo 500 adet devrede olan santrallerin KOP bölgesi illeri çıkarılarak yapılmıştır

⁵ Aktif santral sayısıdır

Tablo 2.7. İllere Göre Güneş Enerji Santralleri Verileri (2016)

İl	Projelendirilen GES gücü	Yıllık Üretim İl Tüketimine Oranı (%)	Öğle Saatleri Üretim Tüketim Oranı (%)
Karaman	93.45	29	94
Niğde	121.84	18	56
Aksaray	56.83	13	42
Konya	460.75	11	35
Nevşehir	37.00	7.	22
Kırşehir	22.59	6.5	21
Yozgat	32.88	6.2	20
Kırıkkale	31.70	5.9	19

Kaynak: Yılmaz, 2016

Niğde ilinde 7 güneş santrali devrede bulunmaktadır. Bu santrallerin çoğu Niğde'nin Bor ilçesinde kurulmuştur (Tablo 2.8) Aktif güneş enerjisi santralinden en fazla kurulu güce sahip olan Niğde Bor Badak Güneş Enerjisi santralidir. 6.68 MW'lık kurulu güce sahip olan santral Niğde'nin ikinci büyük santralini oluşturmaktadır. Tesis ayrıca Türkiye'nin 19. Güneş enerji santralidir. T Dinamik Niğde Gölcük enerji santrali 5 MW'lık kurulu gücü ile Niğde'nin üçüncü ve Türkiye'nin de 37. büyük güneş enerji santralini oluşturur (Enerji Atlası, 2017).

Tablo 2.8. Niğde'de Aktif Güneş Enerji Santralleri

	Santral Adı	İl - İlçe	Firma	Kurulu Güç
1)	Niğde Bor Badak Güneş Enerjisi Santrali	Niğde, Bor	Niğde Bor Badak	6,68 MW
2)	T Dinamik Niğde Gölcük GES	Niğde, Merkez	T Dinamik Enerji	5,00 MW
3)	Leben ve Cıngıllı Organik Tarım GES	Niğde, Bor	Leben ve Cıngıllı Tarım	2,00 MW
4)	RNT Enerji Güneş Enerjisi Santrali	Niğde, Merkez	RNT Enerji	2,00 MW
5)	Niğde İl Özel İdaresi Güneş Enerji Santrali	Niğde	Niğde İl Özel İdaresi	1,03 MW
6)	Niğde Ada Harita Güneş Enerjisi Santrali	Niğde, Bor	Ada Harita	1,00 MW
7)	Kehrüba Enerji Güneş Enerjisi Santrali	Niğde, Bor	Kehrüba Enerji	1,00 MW

Kaynak: Enerji Atlası, 2017 <http://www.enerjiatlası.com/gunes-enerjisi-haritasi/nigde>

Niğde'de 3 güneş enerjisi santrali yapım aşamasında bulunmaktadır. Kurulu güç olarak bakıldığında en fazla kapasiteye sahip olacak olan santral Cıngıllı güneş enerji santralidir (Tablo 2.9)

Tablo 2.9. Niğde'de yapım ve planlama Aşamasındaki Güneş Enerji Santralleri

	Santral Adı	İl - İlçe	Firma	Kurulu Güç
1)	HNC Enerji Niğde Güneş Enerjisi Santrali	Niğde, Merkez	Espe Enerji	7,76 MW
2)	Epis Otomotiv Güneş Enerjisi Santrali	Niğde, Bor	Epis Otomotiv	1,96 MW
3)	Cıngıllı Güneş Enerji Santrali	Niğde	Cıngıllı Organik Tarım	26 MW

Kaynak: Enerji Atlası, 2017 <http://www.enerjiatlası.com/gunes-enerjisi-haritasi/nigde>

2.6. Sektöre Yönelik Yatırım Teşvikleri İle Diğer Ar-Ge, İnovasyon İle ÜSİ Faaliyetleri Yatırım Teşvikleri

Dünyada güneş enerjisi alanında yatırım yapmak isteyen girişimciler için çok büyük kolaylıklar sağlanmaya başlanmıştır. Yapılan istatistiklere bakıldığında fotovoltaik güneş enerji sistemlerinin 2025 yılında maliyetlerinin 1/20 oranında azalacağı görülmektedir. Bu alanda yatırım yapmak isteyen girişimciler için bütün dünyada teşvikler verilmektedir. İspanya Amerika Almanya ve Japonya dünya genelinde güneş enerjisi Kurulu'nun yüzde doksanını elinde tutmaktadır. Avusturya'da yatırım teşviği ve minimum fiyatı teşviği verilmektedir. Belçika'da yatırım teşviki vergi indirimi ve ihale imkanı sunulmakta, Danimarka'da minimum fiyat teşviki yapılmaktadır. Yunanistan'da devlet yatırım teşviki vermekte İtalya'da sertifika, devlet yatırım teşviki ve minimum fiyat uygulaması ile girişimciler desteklenmektedir. Üretilen enerjinin alım garantisini veren ülkeler arasında Avusturya Kıbrıs Fransa Almanya Yunanistan Macaristan İrlanda İtalya Litvanya Lüksemburg Hollanda Portekiz, Türkiye gibi ülkeler vardır (Güneş Enerjisi Panelleri, 2017).

Türkiye'de güneş enerjisine yönelik teşviklere baktığımızda, bu alanda yatırım yapmak isteyen girişimcilerin desteklenmesi amacıyla yatırım teşvik belgesi lisanslar izinler alındıktan sonra ilgili

kanun hükümlerine göre teşvik belgesinde KDV muafiyeti ve gümrük vergisi muafiyeti verilmektedir. Ayrıca devletin güneş enerjisinden elde edilen enerji satın alma garantisi vermesi teşvikler arasındadır (Güneş Enerjisi Panelleri, 2017). 2011 yılında güneş enerjisinden elektrik üretilen enerji bölgeleri belirlenerek elektrik üretimi için toplam 27 bölgede 38 şehre izin ve teşvik çıkmıştır. 38 şehir içinde en fazla kotaya 92 megavat ile Konya sahip oldu. Van'a 77, Mersin'e ise 35 megavatlık başvuru hakkı tanınmıştır (Enerji enstitüsü, 2011).

Yenilenebilir Enerji Kanunlarında Güneş Enerjisi: 6094 sayılı Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanunda Değişiklik Yapan Kanun 29 Aralık 2010'da kabul edilmiş; Resmi Gazete'nin 8 Ocak 2011 sayısında yayımlanarak, yürürlüğe girmiştir. Bu kanunda geçen düzenlemelerle Yenilenebilir Enerji kapsamında desteklenecek tutarlar belirlenmiştir.

Tablo 2.10. I Sayılı Cetvel

I Sayılı Cetvel	
Yenilenebilir Enerji Kaynağına Dayalı Üretim Tesis Tipi	Uygulanacak Fiyatlar (ABD Doları cent/kWh)
Hidroelektrik üretim tesisi	7,3
Rüzgâr enerjisine dayalı üretim tesisi	7,3
Jeotermal enerjisine dayalı üretim tesisi	10,5
Biyokütleyle dayalı üretim tesisi	13,3
Güneş enerjisine dayalı üretim tesisi	13,3

Kaynak: Özdemir, t.y

Bu Kanuna ekli I sayılı Cetvelde yer alan fiyatlar 31 Aralık 2015'ten önce devreye girmiş olan tesisler için on yıl süre ile uygulanır. Bu tarihten sonra devreye alınacak tesisler için destekleme tutarları I Sayılı cetvelde belirlenen tutarları geçmeyecek şekilde Bakanlar Kurulu'nca belirlenecektir. Yine aynı kanunla yapılan yeni düzenlemelerle lisans sahibi tüzel kişilerin bu Kanun kapsamındaki yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı ve 31.12.2015 tarihinden önce işletmeye giren üretim tesislerinde kullanılan mekanik ve/veya elektro-mekanik aksamın yurt içinde imal edilmiş olması halinde; bu tesislerde üretilerek iletim veya dağıtım sistemine verilen elektrik enerjisi için, I sayılı Cetvelde belirtilen fiyatlara, üretim tesisinin işletmeye giriş tarihinden itibaren beş yıl süreyle; bu Kanuna ekli II sayılı Cetvelde belirtilen fiyatlar ilave edilir (Özdemir, t.y.)

Tablo 2.11. II Sayılı Cetvel

II Sayılı Cetvel		
Tesis Tipi	Yurtiçinde Gerçekleşen İmalat	Yerli Katkı İlavesi (ABD Doları cent/kWh)
Fotovoltaik güneş enerjisine dayalı üretim tesisi	1- PV panel entegrasyonu ve güneş yapısal mekaniği imalatı	0,8
	2- PV modülleri	1,3
	3- PV modülünü oluşturan hücreler	3,5
	4- İnvörtör	0,6
	5- PV modülü üzerine güneş ışını odaklayan malzeme	0,5
Yoğunlaştırılmış güneş enerjisine dayalı üretim tesisi	1- Radyasyon toplama tüpü	2,4
	2- Yansıtıcı yüzey levhası	0,6
	3- Güneş takip sistemi	0,6
	4- Isı enerjisi depolama sisteminin mekanik aksamı	1,3
	5- Kulede güneş ışını toplayarak buhar üretim sisteminin mekanik aksamı	2,4
	6- Stirling motoru	1,3
	7- Panel entegrasyonu ve güneş paneli yapısal mekaniği	0,6

Kaynak: Özdemir, t.y

Lisansız güneş enerji üretimi ve ihtiyaç fazlasının satılması ile ilgili mevzuat; 14/3/2013 tarihli ve 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu, 02/10/2013 tarih ve 28783 sayılı Elektrik Piyasası'nda Lisansız Elektrik Üretimine ilişkin yönetmeliktir. Lisansız GES tesisi kurmak isteyen yatırımcılar şartların uygun olması durumunda devlet arazilerini kiralayabilirler. Bu durumda kurulu gücü 500 KW kadar olanlar için 20 yıl 500-1KW arasında olanlar için ise 30 yıla kadar irtifak hakkı tesis edilir veya kullanıma izin verilir. Yukarıda belirtilen süre sonunda arazi üzerindeki tüm yapı ve tesisler, üretim verimliliği %80 altında olmayacak şekilde, sağlam ve işler durumda bedelsiz olarak hazineye intikal eder (İpekyolu Kalkınma

Ajansı, t.y.). Lisansız santral kuran firmalar da teşvik alabilirler veya teşvikten yararlanmalarında herhangi bir kısıtlama söz konusu değildir

Sektördeki Ar-Ge Ve İnovasyon İle ÜSİ Faaliyetleri: Niğde Üniversitesi yürüttüğü Ar-Ge faaliyetleri sonucunda ortaya çıkan ürünlerin kullanıldığı ve tüm enerjisini temiz enerji teknolojilerinden sağlayan sürdürülebilir UNİKOP Enerji Evi Projesi başladı. Proje ile birlikte Niğde Üniversitesi yerleşkesi içerisine güneş enerjisi kaynaklı 20 kW'lık kesintisiz elektrik üretecek tamamen çevreci bir sistem dizaynı ve kurulumu yapılacaktır. Sistem güneş enerjisini elektrik enerjisine dönüştüren PV(Güneş Pilleri) panelleri, suyu hidrojen ve oksijene ayıran elektrolizör, hidrojen ve oksijen depoları ve güneş enerjisi yeterli olmadığı veya güneşin olmadığı gece süresince elektrik üretecek yakıt pili ve ilgili kontrol sistemlerinden oluşacaktır. Elektrolizör ünitesinden üretilen medikal oksijen UNİKOP Enerji Evinin havalandırma kanallarından verilerek ortamın konfor şartlarında kalması sağlanacak ve artan oksijen kampüs alanında bulunan merkezi çarşıya ve araştırma merkezi havalandırma kanallarına verilerek ortam konfor şartlarına getirilecektir. Sistemde kullanılacak güneş panelleri, PEM elektrolizörü ve katı oksit yakıt pili proje kapsamında üretilerek sistem haline getirilecektir. Niğde Üniversitesinde geliştirilen elektrolizörün en önemli özelliği yüksek basınçta çalışması ve hidrojen deposuna direkt olarak bağlanabilmesi ve dolayısıyla gürültülü ve pahalı kompresörlerin kullanımına ihtiyaç duyulmaması, katı oksit yakıt pillerinin ko-jenerasyona (ısı ve elektrik enerjisi üretimi) olanak tanımalarından dolayı da güneş olmadığı zaman binanın hem elektriğini hem de ısı ihtiyacını karşılayabilecek olmalarıdır. Ayrıca yapılacak binada Faz Değiştiren Maddeler kullanılarak, binanın ısıtma ve soğutma yükü azaltılarak sıcaklık kontrolü sağlanacaktır. Kurulması planlanan sisteme gelen güneş ışınımı, PV'lerden üretilen elektrik, elektrolizörün ürettiği hidrojen ve oksijen ile yakıt pilinden elde edilen elektrik devamlı olarak kaydedilmek suretiyle sistemin tekno-ekonomik analizi ve uygulanabilirliği konusunda da veri oluşturulacaktır. Bu araştırma merkezlerinin temel hedefinin ülkemizin enerji ihtiyacının yenilenebilir ve temiz enerji kaynaklarından sağlanması, yerli teknolojilerin geliştirilmesi ve bu teknolojilerin sanayiye aktararak katma değeri ve ihrac potansiyeli yüksek ürünlerin yerli üretiminin gerçekleştirilmesidir (Niğde Ömer Halis Üniversitesi, 2016). Bu bağlamda il gerek Bor Enerji ihtisas Bölge'sinde güneş santrallerinin kurulması ve bundan enerji elde edilmesi açısından gerekse üniversitenin desteğini kullanarak il güneş panelleri ve diğer aksamalarını üretmek için gerekli yan sanayisinin kurulması açısından büyük potansiyele sahiptir.

KOP bölgesinde yapılan diğer bir araştırma birliği TÜBİTAK ve Kalkınma Bakanlığına aittir. TÜBİTAK Marmara Araştırma Merkezi, Kalkınma Bakanlığı, Konya Ovası Projesi (KOP) Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı desteğinde ülkemizde en büyük güneş enerjisi santrallerinin kurulumlarının beklendiği Konya ovası için fizibilite projesi çalışmalarına başladı. Konya Karapınar bölgesindeki proje kapsamında, KOP Bölgesi illeri, enerji ihtisas endüstri bölgeleri için uygun PV teknolojisinin belirlenmesi ve başlıca Fotovoltaik Güneş Elektrik Enerjisi Potansiyelinin Analizi, Fotovoltaik Güneş Enerjisi Maliyetleri, Yatırımlar ve Geri Dönüş Süreleri Analizi, Fotovoltaik Güneş Enerjisi Değer Zinciri Yatırım ve Üretim Fizibilitesi, mevcut destek ve teşvik mekanizmaları ile önerileri, Enerji İhtisas Endüstri Bölgeleri (EİEB) için yatırımcı rehberinin oluşturulması hedeflenmiştir (KOP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı, 2016).

2.7. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Tüm dünyada, yenilemeyen enerji kaynaklarının sınırlı olması, çıkarımının zorluğunun yanında maliyetli olması ve bahsi geçen fosil kaynaklarının aynı zamanda çevreye zarar vermesi, yenilenebilir enerji kaynaklarına ilgiyi artırmıştır. Bu çerçeveden bakıldığında güneş enerjisi eski zamanlardan bugüne kullanılmasına rağmen teknolojik anlamdaki ilerlemeler 18. ve 19. yüzyıla dayanmaktadır.

Genel olarak yenilebilir enerji kaynaklarının dünya ölçeğindeki kapasitesi, 2.017 GW'dir. (hidroelektrik dahil) BRICS ülkeleri (Brezilya, Rusya Federasyonu, Hindistan, Çin ve Güney Afrika)'nın 832 GW kapasiteye sahiptir. Bu doğrultuda, tüm yenilenebilir enerji kaynakları içerisinde güneş enerjisi gücü küresel olarak 303 gw'lık fotovoltaik güneş enerjisine ve 4.8 GW ise yoğunlaştırılmış güneş enerjisi

(CSP)'ne sahip durumdadır. Fotovoltaik güneş enerjisinde 77 GW'lık enerji ile Çin öne çıkarken, yoğunlaştırılmış güneş enerjisinde ise Amerika 1.7 GW'lık enerji ile birinci sırada yer almaktadır.

Bahsediliği üzere dünyada toplam 228 GW'lık güneş enerjisi kapasitesi bulunmaktadır. 2016 yılında 75 GW'lık güneş enerjisi eklenerek 2016 sonunda dünyada toplam 303 GW'lık güneş enerjisine sahip olmuştur. Ülkelerin 2016 sonu toplam kapasitelerine bakıldığında Çin, Japonya ve Almanya en yüksek kapasiteye sahip üç ülkeyi oluşturmaktadır.

Dünya genelinde 2016 yılı boyunca en az 75 GWdc solar photovoltaics (PV) enerji ağına eklenmiş ve 2016 yılında 2015'ten %48 daha fazla olmak üzere, son beş yıldaki toplam dünya kapasitesinden daha fazla PV kapasitesi devreye girmiştir. Bu alanda en önde gelen beş pazar Çin, Birleşik Devletler, Japonya, Hindistan ve Birleşik Krallık devreye giren bu eklentinin yaklaşık %85'ini oluşturmuştur. İlk 10'daki diğer ülkeler ise Almanya, Kore Cumhuriyeti, Avustralya, Filipinler ve Şili'dir.

Türkiye ise coğrafi konumu itibarıyla güneşlenme seviyesi oldukça yüksek bir ülke konumundadır. Bu çerçevede, Türkiye'nin Güneş Enerji Potansiyeline bakıldığında, yıllık toplam güneşlenme süresi 2737 saat (günlük toplamı 7,5 saattir), yıllık toplam gelen güneş enerjisi ise 1527 kWh/m².yıl, yani günlük toplam olarak 4.2 kWh/m² değerinde belirlenmiştir. Aynı zamanda güneş radyasyonu da güneye doğru arttığı düşünüldüğünde, potansiyel olarak beliren illerin; Muğla, Burdur, Antalya, Konya (Güney), Karaman, İçel (Kuzey), Niğde, Kayseri, K.Maraş, Malatya, Adıyaman, Elazığ, Bingöl, Muş, Bitlis, Van bölgeleri olduğu görülmektedir. Radyasyon miktarının aynı biçimde en fazla yoğunlaştığı bölge Konya-Karaman bölgesi ile Antalya ve Van bölgeleridir.

Raporun temel alanını oluşturan KOP illeri ve özellikle Niğde ili yenilenebilir enerji kaynakları arasında güneş potansiyelini en fazla kullanabilecek bölgeyi oluşturmaktadır. Buna göre, bölge illeri içerisinde en yüksek yıllık ortalama global radyasyon değeri 1.620 kWh/m²-yıl ile Niğde iline iline aittir. Niğde ilinin günlük ortalama global radyasyon değeri 4,44 kWh/m²-gün, günlük ortalama güneşlenme süresi 8,03 saat'tir. Yine KOP illerindeki (Konya, Karaman, Niğde, Aksaray, Nevşehir, Kırşehir, Yozgat, Kırıkkale) aktif olan 69 GES bulunmaktadır. En fazla GES sayısına sahip iller Konya, Karaman ve Niğde'dir. Kurulu güç bakımından en fazla elektriği üreten il üç santral ise; Konya, Niğde ve Nevşehir güneş santralidir. Bu kapsamda, bölgesel kalkınmanın temel hedeflerinden biri olan enerji sektörüne yatırım, hem bölgenin potansiyelinin kullanılması hem de sektöre bağlı olarak gelişen yan sanayinin kurulumu kalkınma açısından elverişli bir konuma getirecektir. Raporda ayrıntılı bir biçimde işlendiği gibi Niğde ili hem yatırım bakımından avantajlı bir konumdayken hem de gerek üniversite -sanayi işbirliği gerekse Ar-Ge çalışmalarına yönelik yapmış olduğu projeler ve anlaşmalarla gelecekte önemli bir güneş enerjisi üretim alanı haline gelecektir. Niğde ilindeki potansiyelin enerji sektöründe açacağı inovasyona yönelik alanlarla birlikte hem ülke ekonomisi hem de bölge ekonomisi açısından oldukça yararlı bir konumda olacağı açıkça görülmektedir.

3. NİĞDE'DE GİRİŞİM YAPILABİLECEK DİĞER POTANSİYEL YATIRIM ALANLARI

3.1. SEKTÖRÜ/ALANI: TEKSTİL SEKTÖRÜYLE İLİŞKİLİ ALANLARDA YAN SANAYİNİN KURULMASINA YÖNELİK YATIRIMLAR

Sektörün İldeki Potansiyeli: Niğde ilinde tekstil ürünleri imalatının 2016 SGK verileri incelendiğinde, 29 işyeri sayısı ile %4,63 lük paya sahip olurken sektörde 3063 istihdam ile %33,87'lik bir paya sahiptir. İlde ki tekstil ürünleri imalatı işletmeleri BSTB 2015 yılı verilerine göre, ölçekleri bakımından incelediğimiz zaman ise 2 küçük, 6 mikro, 8 orta ve 4 büyüklükte tekstil ürünleri imalatı firmasının bulunduğu görülmektedir. Firmaların bölgede yarattığı etkiye karşın yurt içi ve yurt dışı payı incelendiğinde ise, yurt içi satışında %80,41, yut dışı satışında ise %91,72'lik bir oranla karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca Balassa Endeksi analizi sonucunda da tekstil ürünleri imalatı rekabetçi sektörler sıralamasına girmiştir (YDO, 2014: 19). Niğde ekonomisi için önemli bir yere sahip olan tekstil ürünleri imalatı sanayi kapsamında, 3 yıldız kümelenme analizi yapılmıştır. Bu analiz çıktılarına göre tekstil ürünleri imalatı sanayi, 2009 ve 2014 yıllarında potansiyel küme özelliği göstermektedir. Tüm bu parametrelerin analizleri sonucunda Niğde ili için, istihdam potansiyeline göre tekstil ürünleri imalatı sanayi olgun küme yapısına da uyum sağlamaktadır.

İlin Yatırım Alanına Sunduğu Avantajlar: İlde 2 adet OSB'nin bulunması, arazilerin büyük olması yapılacak yatırımlar için önemli bir etmendir. OSB'lerin sağladığı avantajlar yatırımcılar için çekici bir unsur oluşturmaktadır. Bu çerçevede OSB'ye yatırım yapacak olan yatırımcı, normal koşullarda 5. Teşvik bölgesinde yer alan ilde 6.bölge teşviklerinden yararlanmaktadır. İlde ki OSB'lerin varlığı dışında, sektörde ki hammaddenin ilde üretiliyor olması, kaliteli iplik üretimi, hammadde üreten önemli markaların varlığı, 5. Bölge teşviklerinden yararlanıyor olması, Ömer Halisdemir üniversitesinin varlığı, TTO'nun varlığı diğer önemli çekici etmenlerdir.

Niğde'de yapılan saha araştırmaları, mülakatlar ve değerlendirme toplantılarında da, tekstil güçlü potansiyel bir sektör olarak ön plana çıkmıştır. İlde tekstil daha çok iplik ve halı üretimi şeklinde sürdürülmektedir. Değerlendirme toplantıları, yarı yapılandırılmış mülakatlar ve odak grup toplantılarında, bölgeye iplikle birlikte kumaş boya tesisi kurulduğu takdirde değer zincirinin pamuktan konfeksiyona çekilebileceği önerisi getirilmiş, tamamlayıcı sektörlerin oluştuğu takdirde yeni bir girişim alanının oluşabileceği üzerinde de sıkça durulmuş, tüm tedarikçi ve imalatçıların bir araya gelmesi gerektiği vurgulanmıştır. Tamamlayıcı sektörler bazında örneğin boya fabrikasının kurulması gibi teşvik ve desteklerin getirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu çerçevede değer zincirinin tamamlanması koşulunda, bölgede ki katma değerde de bir artış olacaktır. Değer zincirinin desteklenmesi (iplikçi-boyamacı-dokumacı) katma değerle birlikte, kümelenme faaliyetlerinin yapılabilirliğini de arttıracak böylelikle tekstilin ilde ki ekonomik payında artış sağlanacaktır. Söz konusu sektör kapsamında, iplik üretimi yapılırken makine ve teçhizat, sistem kullanımı üniversite-sanayi iş birliği kapsamında Ar-Ge alt yapısıyla desteklendiği takdirde yüksek performanslı özel iplerin üretimi desteklenmiş olacaktır (YDO, 2014). Son olarak ise tekstilde gerekli teşviklerin yapıldığı takdirde yenilikçilik kapasitesinin yüksek olduğu üzerinde durulmuştur.

Sektöre Özgü Teşvikler ile Bölge Bazında Beklenen Çıktılar: Ekonomi Bakanlığı Yatırım Teşvik Sisteminde de 5.bölge de yer alan Niğde tekstil sektöründe desteklenmektedir. Söz konusu il için teşvik bedeli asgari ölçekte 10 Milyon TL, diğer yatırım konularında 1 Milyon TL olarak belirtilmiştir. Bu bağlamda tekstil sektörü hazır giyim başta olmak üzere, sektöre ileriye ve geriye doğru bağlanan diğer ilişkili sektörlerde yatırım imkânına sahiptir. Bu çerçeve de tekstil ürünleri imalatı sanayi yatırımcılar için ilde önemli bir fırsat alanıdır. İl içinde de önemli bir etkiye sahip tekstil sektörü, tamamlayıcı sektörlerin oluşturulması dâhilinde ilde kümelenme faaliyetlerinin oluşumunu destekleyecek, katma değer artışı sağlayacak ve sektörün rekabet gücünü arttıracaktır. Ayrıca sektör teknolojik alt yapıyla desteklendiği takdirde bölgede üniversite-sanayi iş birliğinde bir ivme kazanılacak, Ar-Ge bilinci ve inovasyonda artış sağlanacaktır.

3.2. SEKTÖRÜ/ALANI: TARIMA DAYALI GIDA ÜRÜNLERİNİN İMALATI

Sektörün İldaki Potansiyeli: Tekstille birlikte ilde ön plana çıkan ikinci önemli sektör gıda ürünleri imalatıdır. Gıda ürünleri imalatı, SGK 2016 verilerine göre 163 iş yeri sayısı ile %26,04'lük bir paya sahiptir. Sektörün ildeki istihdam göstergelerine bakıldığında ise, 1239 kişi istihdam ve %13,70'lik bir oranla karşımıza çıkmaktadır. BSTB 2015 yılı verilerini baz alarak gıda ürünleri imalatı firma ölçeklerine bakıldığında, 16 küçük, 34 mikro, 4 orta ve 1 adet büyük ölçekli işletme bulunduğu görülmektedir. Bu çerçevede ilde potansiyel bir tarımsal ürün çeşitliliği söz konusudur. Niğde Türkiye'de elma ağacı sayısı bakımından 1., beyaz baş lahanası üretimi bakımından 2. sıradadır. Aynı zamanda elma organik üretimde ilk sıralarda kullanılmaktadır (Niğde İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, 2017). Patates üretiminde ise Türkiye içerisinde, %17'lik bir üretimle ilk sırada yer almaktadır. Baklagiller, ayçiçeği, buğday, arpa, çavdar, nohut, sarımsak, şekerpancarı ve kuru fasulyede ilin önemli tarımsal ürünleri içerisinde yer almaktadır (YDO, 2014: 44-45). Mevcut durum analizi kapsamında yapılan 3 yıldız kümelenme analizi sonucunda ise gıda ürünleri imalatı sanayi 2009 ve 2014 yıllarında potansiyel küme özelliği göstermektedir. Niğde ili içinde iş yeri ve istihdam potansiyeline göre ise olgun küme yapısına uygun görülmektedir. Bu çerçevede ilde hem gıda ürünlerinin imalatı hem de gıda sanayinin devamı olan içeceklerin imalatı sanayisinin 3 yıldız analizi sonucunda potansiyel sektör olarak belirlenmiştir. Son olarak ilin ihraç ettiği ürünler incelendiğinde ise gıda ürünleri ve içecek ile tarım ve hayvancılık ihracat oranının yüksek olduğu görülmektedir.

İlin Yatırım Alanına Sunduğu Avantajlar: Tarımsal ürünler noktasında potansiyeli olan Niğde'de Doğu Grubu Ömer Halisdemir Üniversitesi bünyesinde Tarım Bilimleri ve Teknolojileri Fakültesine yatırım yapılmıştır. Bu çerçevede ilde üniversite bünyesinde bulunan Tarım Bilimleri ve Teknoloji Fakültesi bölge için önemli bir fırsat alanıdır. İlde 2 adet OSB'nin varlığı, arazilerin büyük olması, ilin 5.teşvik bölgesi içerisinde yer alması, Doğu grubunun yatırımları, hammaddelerin bulunması yatırımcı için önemli fırsat alanları arasında yer almaktadır.

Sektöre Özgü Teşvikler ile Bölge Bazında Beklenen Çıktılar: Proje kapsamında yapılan odak grup toplantılarında, ilde tarım-gıda sektörü için bulunan hammadde yoğunluğu, tarımsal Ar-Ge yapısının olması dile getirilmiştir. Değerlendirme toplantılarında ise tarımsal ürünlerde Niğde ilinin önde olduğu, tarıma dayalı sanayide hızlı yol kat edilebileceği vurgulanmıştır.

Ekonomi Bakanlığı Yatırım Teşvik Sistemi'ne göre tarım teknolojileri 5. Teşvik bölgesi olan Niğde'de desteklenmektedir. Söz konusu il için teşvik bedeli asgari ölçekte 1 Milyon TL ile desteklenmektedir. Bu kapsamda üniversite-sanayi işbirliği sağlanarak bölgede tarımda Ar-Ge, inovasyonun desteklenmesi sağlanabilir. Tarımsal ürünlerin imalatı, içecek ürünlerinin imalatına entegre edilerek (elma-meyve suyu fabrikası) tarımdan-sanayiye geçiş sağlanabilir.

3.3. SEKTÖRÜ/ALANI: DERİ ÜRÜNLERİNİN İMALATI

Sektörün İldaki Potansiyeli: Niğde de ülkemizdeki ham deri üretiminin yaklaşık % 10'u Bor ilçesinde işlenmektedir. İl ham deri üretimi sektöründe öne çıkmaktadır ve dericilik ilde geleneksel bir sektördür (YDO, 2014). Bu çerçevede deri ve ilgili ürünlerin imalatı, SGK 2016 verilerine göre 30 iş yeri sayısı ile %4,79'luk bir paya sahipken, 204 istihdam ve %2,26'lık bir oranla karşımıza çıkmaktadır. Girişimcilik ve Yenilik İhtiyaç Analizi Araştırma Projesi kapsamında yapılan 3 yıldız kümelenme analizi sonuçlarına göre ise deri ve ilgili ürünlerin imalatı 2014 ve 2015 yıllarında aday küme olarak ortaya çıkmıştır.

İlin Yatırım Alanına Sunduğu Avantajlar: İlde dericilik faaliyetlerinin ön plana çıkması ve Niğde sanayisinde önemli bir yere sahip olması nedeniyle Bor Karma ve Deri İhtisas Organize Sanayi Bölgesi de kurulmuştur. Bor'da ki OSB'nin, Dericilik İhtisas OSB olarak kurulması arıtma tesislerinin %100 oranda tamamlanması ve %90 oranında bedelsiz yer temini ise yatırımcılar için önemli bir fırsat alanıdır (YDO, 2017). Türkiye ham deri üretiminin %10'unun Bor ilçesinde işleniyor olması ise hammadde açısından Niğde'yi çekici kılmaktadır. Söz konusu ilin ağırlıklı olarak ihraç ettiği ürünlere bakıldığında, deri ihracatının ön plana çıkması sektörün sanayideki payını da göz önüne sermektedir. Bu çerçevede hammadde üretiminin Niğde ilinde hammadde temininde önemli bir faktör ise,

Çukurova bölgesi ile otoyol bağlantısının bulunması olarak karşımıza çıkmaktadır (YDO, 2017:12). Niğde'deki Balassa Endeks sonucunda, tabaklanmış deri, bavul, el çantası, saracıye ve ayakkabı rekabetçi olabilecek sektörler arasında yer almıştır (YDO, 2014: 20). Son olarak ise Deri sanayi, hazır Giyim ürünleri ile ayakkabı, çanta, konfeksiyon gibi ürünlerin değer zinciri halinde üretilmesinde role sahiptir.

Sektöre Özgü Teşvikler ile Bölge Bazında Beklenen Çıktılar: Söz konusu sektör kapsamında odak grup toplantılarında ilin önemli bir potansiyelinin olduğu ve kümelenmenin oluşturulabileceği bilgileri verilmiştir. Ekonomi Bakanlığı Yatırım Teşvik Sistemi'ne göre Derinin tabaklanması ve işlenmesi 5. Teşvik bölgesi olan Niğde'de desteklenmektedir. Söz konusu il için teşvik bedeli asgari ölçekte 500 Bin TL ile desteklenmektedir. İlde önemli bir tarihsel geçmişi bulunan ve ilin önemli geleneksel sektörü arasında yer alan dericilik, verilen teşvikler, hammaddenin varlığı, ilin deri üretiminde ki yeri ve önemi göz önüne alındığında kümelenmenin gerçekleştirilmesi takdirinde kayda değer bir markalaşma ve katma değer üretimi gerçekleştirecektir.

3.4. SEKTÖRÜ/ALANI: GÜNEŞ ENERJİSİ SANTRALİ (GES) YATIRIMLARI

Sektörün İldeki Potansiyeli: Yenilenebilir enerji kaynaklarından güneş enerjisi bölgesel/ulusal ve uluslararası ölçekte son dönemlerde oldukça ilgi çeken ve yatırım yapılan sektörler arasında yer almaktadır. Güneş enerjisi elektrik üretimi, sıcak ve soğuk su üretimi, tarımsal sulama, temiz su üretimi, aydınlatma, güneş arabası, yapay uydu gibi bugün birçok alanda kullanılabilir. Niğde özelinde baktığımız zaman ise Düzey 2 bölgesi içerisinde en yüksek yıllık ortalama global radyasyon değerine sahip olduğu görülmektedir. Güneşlenme süresinde ise Türkiye ortalamasını üzerinde bir seyir göstermektedir (YDO, 2014). Bu potansiyel doğrultusunda Niğde Bor ilçesinde, Bor Enerji İhtisas Bölgesi kurulmuştur. Niğde de Güneşin yanında Rüzgar enerjisi bakımından ciddi potansiyele sahiptir.

İlin Yatırım Alanına Sunduğu Avantajlar: Söz konusu ilin güneş enerjisi değerleri, güneşlenme süresigibi yüksek potansiyelinden bahsedilmiştir. Bu çerçevede ilde Ömer Halisdemir Üniversitesi'nde Güneş Enerjisini araştırmaya yönelik bir merkezi laboratuvar kurulmuştur. Bor İhtisas Bölgesinde ki yatırımcılar için bu merkezi laboratuvar üniversite-sanayi iş birliğinin sağlanması, Ar-Ge ve inovasyonun sanayiye aktarılması açısından oldukça önem arz etmektedir. Ayrıca il güneş panelleri ve diğer aksamalarını üretmek için gerekli yan sanayisinin kurulmasında üniversitenin desteğini kullanabilir olması önemli bir avantajdır. Yüksek güneş ışınımı değerleri, zayıf mera niteliğindeki fotovoltaik enerji üretimi için elverişli arazilerin varlığı ve güneş enerjisi santrallerinin kurulumu için uygun alanların varlığı gibi nedenlerle güneş tarlası yatırımlarına uygundur (YDO, 2014: 30). Tüm bu potansiyelleri gözettiğinde Niğde güneş enerjisine dayalı elektrik üretimlerinin kurulması için uygun bir bölge olacaktır (YDO, 2014). Son olarak ise sahanın yeryüzündeki konumu, iklim özellikleri, deprem riskinin düşük olması, sahanın konumsal özellikleri ve yatırımlarda görev yapabilecek nitelikli/niteliksiz insan kaynağına sahip olması güneş enerjisi yatırımı için uygun bir bölge olduğunu göstermektedir (YDO, 2014: 31-32).

Sektöre Özgü Teşvikler ile Bölge Bazında Beklenen Çıktılar: Odak grup toplantılarında üniversiteden katılan katılımcılar ilde ki güneş enerjisi alt yapısının olduğunu Doğu Holding, Arzum ve Vestel'le birlikte çalıştıklarını vurgulamıştır. Söz konusu sektörde enerji ihtisas bölgesinin varlığının, gelecekte bazı yan sektörler üzerinde uyarıcı olma potansiyelini taşıdığı ve bu alanda girişimlerin yapılması gerektiği bilgisi verilmiştir. Ekonomi Bakanlığı Yatırım Teşvik Sistemi'ne göre Elektrikli makine ve cihazları imalatı 5. Teşvik bölgesi olan Niğde'de desteklenmektedir. Söz konusu il için teşvik bedeli asgari ölçekte 1 Milyon TL ile desteklenmektedir. Ayrıca genel teşvik uygulamasında 5.bulunan il KDV istisnası ve gümrük vergisi muafiyetinden faydalanabilmektedir (Ekonomi Bakanlığı, 2017). Bahsedildiği üzere ilin potansiyeli, yatırımlarla ve üniversite-sanayi iş birliği ile desteklenip kullanıldığı takdirde ilin inovasyon ve katma değer üretiminde, markalaşmasında, ekonomik büyümesinde ve buna bağlı olarak kalkınmasında önemli bir değişikliğe neden olacaktır.

3.5 SEKTÖRÜ/ALANI: ALTERNATİF TURİZM YATIRIMLARI

Sektörün İlerdeki Potansiyeli: Niğde ili kültürel dokusuyla, doğal güzellikleri, göl alanları, kamp alanları, mağaraları ve mesire alanlarıyla İç Anadolu Bölgesinin önemli turizm merkezleri arasındadır. Aladağlar ve Bolkar Dağları sayesinde dağcılık ve doğa turizmi gibi turizm çeşitliliklerine sahiptir. Turizm yatırımları için bölgede bulunan jeotermal enerji kaynaklarının (sıcak su, madensuyu) değerlendirilmesi yapılacak olan kaplıca ile termal turizm, yayla turizmi, dağ turizmi ile Kapadokya Bölgesinde bulunması nedeniyle inanç turizmi yatırımları açısından önemli bir potansiyele sahiptir (YDO, 2014). Dolayısıyla il jeotermal enerji kaynaklarının (sıcak su, maden suyu) değerlendirilmesi yanısıra termal turizm, , dağ turizmi ve inanç turizmi, sağlık turizmi, doğa turizmi gibi alternatif turizm yatırımları için cazip potansiyele sahiptir.

İlin Yatırım Alanına Sunduğu Avantajlar: Söz konusu ilde özellikle ekoturizm olanakları oldukça gelişmiştir. İlde termal turizm, kültür turizmi ve ekoturizm açısından Aladağlar ve termal su kaynaklarının bulunması ile 5.bölgede yer alması önemli bir fırsattır. Av turizmi, kış turizmi ve kayak, fauna ve kuş gözlemciliği, yayla turizmi, izcilik, kamp turizmi, spor turizmi, botanik turizm gibi ekoturizm faaliyetleri için ilde uygun alanlar bulunmaktadır (YDO, 2014: 74-75). Bu çerçevede organik ürünleri, ulaşım imkanları ve alternatif turizm yerleri ile yatırımlar için uygun bir portföy ortaya çıkmaktadır. Ekonomi Bakanlığı öncelikli yatırım konuları incelendiğinde, ilin sahip olduğu bu potansiyelden ötürü, Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgelerinde veya termal turizm konusunda bölgesel desteklerden yararlanabilecek nitelikteki turizm konaklama yatırımları, Niğde ilinde öncelikli yatırım konusu olarak belirlenmiştir (YDO, 2014: 91).

Sektöre Özgü Teşvikler ile Bölge Bazında Beklenen Çıktılar: Proje kapsamında yapılan odak grup toplantılarında katılımcılar tarafından ilde ki sıcak su, termal su potansiyeli, Niğde'nin coğrafi konumunun turistik yerlere yakın olması, köprü görevi görmesi gibi potansiyellerine değinilmiştir. Ekonomi Bakanlığı Yatırım Teşvik Sistemi'ne göre 3 yıldız ve üzeri işletmeler desteklenmektedir. Ancak turizm yatırım/işletme belgeli özel tesis, yayla/dağ evi ve butik otel yatırımlarında "3 yıldız ve üzeri" şartı aranmamaktadır. Turizm sektöründe ki yatırımcılar için 2634 sayılı Turizm Teşvik Kanunu ile sağlanan teşvikler, 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu'nda yer alan muafiyetler, Türkiye İhracat Kredi Bankası (EXİMBANK) tarafından sağlanan kredi olanakları, yabancı sermaye yatırımlarının teşviki kapsamında teşvik ve destekler, sigorta primi ve işveren hissesi desteği, yurtdışı turizm fuarlarına katılım destekleri sağlanmaktadır (YDO, 2014, 80). Turizm işletmelerinde ki KOBİ'ler ise KOSGEB tarafından desteklenmektedir. Bölgesel teşvik uygulamaları kapsamında Niğde ilinde gerçekleştirilen Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgelerinde gerçekleştirilecek turizm yatırımları vergi indirim, faiz desteği, yatırım yeri tahsisi, KDV muafiyeti, gümrük vergisi muafiyeti gibi desteklerden yararlanabilmektedir (YDO, 2014: 99). Söz konusu destek Niğde ilinin 5. Bölgesinde yer almasına karşın, tüm bölgelerde 5. Bölge desteği kapsamında uygulanmaktadır. Bu kapsamda bölgede yapılacak turizm yatırımları, yarattığı katma değerle ildeki ekonomik büyüme ve sürdürülebilir kalkınmanın sağlanmasına, ilin bölgesel ve ulusal düzeyde markalaşmasına, turizm faaliyetlerin ön plana çıkmasıyla da turistik bir bölge olmasına katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- AHİKA (Ahiler Kalkınma Ajansı) (t.y.). *Niğde yatırım defteri*. Niğde Yatırım Destek Ofisi.
- Ahiler Kalkınma Ajansı. (2014). *Niğde Yatırım Rehberi*.
- Ahiler Kalkınma Ajansı. (2016). *Tr71 düzey 2 bölgesi bölge planı 2014-2023*.
- Altay, F. (2017). 'Dünyanın en büyük güneş santrali Karapınar'da kuruluyor'. *Konya Ticaret Odası*. Erişim: 5 Temmuz 2017, <http://www.kto.org.tr/d/file/karapinar-gunes-enerjisi-santrali.pdf>
- BGUS, (2014) *Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi 2014-2023*. Kalkınma Bakanlığı, Ankara.
- Doğru, B. (2012). *Solar termal tam Türkiye'ye göre*. Erişim: 7 Temmuz 2017, <http://ekoik.com/solar-termal-tam-turkiye-ye-gore/>
- Dünya Enerji Konseyi Türk Milli Komitesi (2009). *Dünya'da ve Türkiye'de güneş enerjisi*. ISBN: 978-605-89548-2-3. Ankara: Ekc Form Ofset.
- Enerji Atlası (2015). *Niğde bor enerji ihtisas bölgesi yeri açıklandı*. Erişim: 9 Temmuz 2017, <http://www.enerjiatlası.com/haber/nigde-bor-enerji-ihstias-bolgesi-yeri-aciklandi>,
- Enerji Atlası (2017). 'Güneş enerji santralleri'. Erişim: 6 Temmuz 2017, <http://www.enerjiatlası.com/gunes/>
- Enerji Enstitüsü (2011). '38 Şehre güneş enerjisi teşviki çıktı, en fazla kota 92MW ile Konya'da'. Erişim: 9 Temmuz 2017, <http://enerjiinstitutusu.com/2011/08/12/38-sehre-gunes-enerjisi-tablo-tesvikli-elektrik-epdk-harita-iller-sehirler-konya-mw-kapasite-bolgeler-tesviki/>
- Gökel, S. (2016). *Türkiye'nin ilk güneş hücre tesisi Bor'da*. Erişim: 8 Temmuz 2017, <http://www.borhaber.net/ekonomi/turkiye-nin-ilk-gunes-hucre-tesisi-bor-da-h20282.html>
- Güneş Enerjisi Panelleri (2017). *Türkiye'de güneş enerjisi santrali GES teşvikleri nelerdir?*. Erişim: 9 Temmuz 2017, <http://gunesenerjisipanelleri.net/ges-tesvikleri/>
- Haberler. (tarih yok). Haziran Cuma, 2017 tarihinde Niğde İl Gıda Tarım Ve Hayvancılık Müdürlüğü: <http://nigde.tarim.gov.tr/>
- İpekyolu Kalkınma Ajansı (t.y.). *Güneş enerjisi sektör raporu*.
- İstanbul Sanayi Odası. (2014). *Mineral ürünler <malat> sanayi*. İstanbul.
- Kapluhan, E. (2014). Enerji coğrafyası açısından bir inceleme: Güneş enerjisinin Dünya'daki ve Türkiye'deki kullanım durumu. *Coğrafya Dergisi*. (29).70-98.
- Karagöl, E.T. ve Kanaz, İ. (2017). *Dünya'da ve Türkiye'de yenilenebilir enerji*. İstanbul: SETA.
- Kılıç, F.Ç. (2015). Güneş enerjisi, Türkiye'de son durum ve üretim teknolojileri. *Mühendis ve Makina*. 56 (671). 28-40.
- KOP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı. (2016). *TÜBİTAK ve KOP idaresi arasında 'yerli üretim için' işbirliği*. Erişim: 9 Temmuz 2017, <http://www.kop.gov.tr/haber/tubitak-ve-kop-idaresi-arasinda-yerli-uretim-icin-isbirligi/167>
- MEVKA (t.y). *Karapınar ilçesi'nde güneş enerjisine dayalı elektrik üretim tesisi yatırımları için enerji ihtisas endüstri bölgesi kurulmasına yönelik fizibilite çalışması raporu*
- Niğde Ömer Halis Üniversitesi (2016). Ömer Halisdemir Üniversitesi UNİKOP enerji evi. Erişim: 9 Temmuz 2017, <https://www.ohu.edu.tr/nanoteknoloji/duyuru/1380>
- NYDO. (2014). *Niğde Yatırım Rehberi*. Ahiler Kalkınma Ajansı.
- Orta Anadolu Kalkınma Ajansı (2012). *Orta Anadolu kalkınma ajansı tr72 bölgesi madencilik raporu*.
- Özcan, E. S. (2013). Dünya'da ve Türkiye'de güneş enerjisi. *TÜBİTAK Bilim ve Teknik Dergisi*, Temmuz sayısı. 54-59.
- Özdemir, R. (t.y). 'Güneş enerjisi sektörü'. *Ahiler Kalkınma Ajansı*. Erişim: 5 Temmuz 2017, http://investinaksaray.com/assets/ilgili-dosyalar/Gunes-Enerjisi-Sektor-Raporu_1.pdf
- REN21 (2017). *Renewables 2017 global status report*. ISBN: 978-3-9818107-6-9.

- Sarıkaya, S. (t.y.). Güneş enerjisi sektör raporu. *Doğu Kalkınma Ajansı(DAKA)*.
- Solar Akademi (2013). 'Güneş enerjisi, güneş panelleri, pv-photovoltaic nedir?'. Erişim: 7 Temmuz 2017, http://www.solar-academy.com/menu_detay.asp?id=2986
- Solar Energy Industries Association (2013). *Solar heating and cooling*. Erişim: 7 Temmuz 2017, <http://www.seia.org/research-resources/solar-heating-cooling-technology>.
- Şahin, N. (2008). *Kalsit hakkında bazı bilgiler*. Madencilik Bülteni.
- T.C. Ekonomi Bakanlığı. (2016). *Doğal taş sektörü*.
- T.C. Kalkınma Bakanlığı (2013). *Onuncu kalkınma planı 2014-2018*. Kalkınma Bakanlığı, Ankara.
- T.C. Resmi Gazete (2005). *Yenilenebilir enerji kaynaklarının elektrik enerjisi üretimi amaçlı kullanımına ilişkin kanun*. Erişim: 6 Temmuz 2017, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5346.pdf>
- T.C. Resmi Gazete (2013). *Güneş enerjisine dayalı lisans başvurularının teknik değerlendirmesi hakkında yönetmelik*. 28664 sayılı yönetmelik. Erişim: 6 Temmuz 2017, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/06/20130601-3.htm>
- T.C Resmi Gazete (2015). *Niğde ili, bor ilçesinde bulunan bazı alanların niğde-bor enerji ihtisas endüstri bölgesi olarak ilan edilmesine ilişkin karar*. 2015/8241 sayılı karar. Erişim: 9 Temmuz 2017, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/11/20151119-19.pdf>
- TOBB (2017). *TOBB sanayi veritabanı*. Erişim: <http://Sanayi.Tobb.Org.Tr/>
- TÜİK (2016) *Dış ticaret*. Erişim: <http://Tuikapp.Tuik.Gov.Tr/Diess/Siniflamasurumlalisteaction.Do?Turid=>
- Usta, R. (2015). *Türkiye'nin yenilenebilir enerji stratejisi ve politikaları*. T.C. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Yenilenebilir Enerji Genel Müdürlüğü
- Uyar, F. (2016). *'Dünyanın en büyük 20 güneş santrali'*. Erişim: 5 Temmuz 2017, <http://www.enerjibes.com/dunyanin-en-buyuk-20-gunes-santrali/>
- Yenilenebilir Enerji Genel Müdürlüğü (2017) *Güneş enerjisi potansiyeli atlası (GEPA)*. Erişim: 5 Temmuz 2017, <http://www.eie.gov.tr/MyCalculator/Default.aspx>
- Yer su (2016). *'Türkiye'nin ilk lisanslı güneş enerji santralleri devreye alındı'*. Erişim: 6 Temmuz 2017, <http://yer-su.com/turkiyenin-ilk-lisansli-gunes-enerji-santralleri-devreye-alindi/>
- Yılmaz, A. (2016). *'Türkiye güneş enerji istatistikleri'*. Erişim: 6 Temmuz 2017, <http://www.enerjiatlası.com/haber/turkiye-gunes-enerjisi-istatistikleri>



T.C. Kalkınma Bakanlığı
Konya Devlet Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı

Şeyh Sadrettin Mahallesi, Ferit Paşa Caddesi, No: 18,
42040 Meram, Konya

+90 332 280 28 00 +90 332 280 29 00

www.kop.gov.tr bilgi@kop.gov.tr